

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

**PROMĚNA PRINCIPU SMLUVNÍ SVOBODY ČR
POD VLIVEM EVROPSKÉ INTEGRACE**

JUDr. Jiří Novotný

disertační práce

**k získání akademického titulu doktor
ve studijním programu Teoretické právní vědy
oboru občanské právo**

Školitel: prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

Katedra: Katedra občanského práva

Plzeň 2022

University of West Bohemia Pilsen

Faculty of Law

CHANGE OF THE PRINCIPLE OF THE CONTRACTUAL FREEDOM OF THE CZECH REPUBLIC UNDER THE INFLUENCE OF EUROPEAN INTEGRATION

JUDr. Jiří Novotný

Doctoral Thesis

**to obtain the academic title of Doctor
in the study program Theoretical Legal Sciences
with specialization in Civil Law**

Thesis supervisor: prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

Department of Civil Law

Plzeň 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci zpracoval samostatně a zachoval veškeré postupy ve vědecké práci obvyklé včetně řádného uvedení všech použitých pramenů a zdrojů informací.

Dále prohlašuji, že tato disertační práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

JUDr. Jiří Novotný

Poděkování

S veškerou úctou děkuji svému školiteli prof. JUDr. Přemyslu Rabanovi, CSc., který nejen svým odborným dohledem, ale i neobyčejně lidským přístupem pomohl k vypracování předkládané práce a dovolil tak realizovat mou myšlenku práci na zvolené téma sestavit.

Věnováno Ivče.

Obsah

PROHLÁŠENÍ	III
PODĚKOVÁNÍ	IV
OBSAH	V
PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK	VIII
ÚVOD	9
Úvod do problematiky	9
Hypotéza 1	11
Hypotéza 2	11
Hypotéza 3	12
Cíle práce	13
Použité vědecké metody zkoumání	13
Způsob provedení výzkumu	14
Struktura disertační práce	14
Přínosy disertační práce	16
1 TEORETICKÉ POJMY A VÝCHODISKA	17
1.1 Právo soukromé a právo veřejné	17
1.1.1 Vymezení práva soukromého a práva veřejného	17
1.1.2 Dualismus práva soukromého a práva veřejného	19
1.1.3 Typové znaky práva soukromého a práva veřejného	22
1.2 Právní prameny a právní úprava	24
1.2.1 Dosažení společných (integračních) cílů	24
1.2.2 Právo občanské, právo smluvní	25
1.3 Draft Common Frame of Reference	27
1.3.1 Úvodem k Draft Common Frame of Reference	27
1.3.2 Návrh společného referenčního rámce	30
1.3.3 Obsah a užití DCFR	31
2 KONCEPCE PRINCIPŮ SMLUVNÍHO PRÁVA	37
2.1 Úvodem k principům smluvního práva	37
2.1.1 Principy soukromého práva ES (ACQP)	37
2.1.2 Principy evropského smluvního práva (PECL)	39
2.1.3 Common Frame of Reference (CFR)	40
2.1.4 UNIDROIT (PICC)	41
2.1.5 Sale of Goods, International (Uniform Law)	42
2.2 Principy DFCR	43
2.3 Svoboda	47
2.3.1 Obecné úvahy	47
2.3.2 Smluvní závazky	48
2.3.3 Mimosmluvní závazky	53

2.3.4 Vlastnické právo.....	54
2.4 Ochrana.....	54
2.4.1 Obecné úvahy.....	54
2.4.2 Smluvní závazky	55
2.5 Spravedlnost	58
2.5.1 Obecné úvahy.....	58
2.5.2 Smluvní závazky	59
2.5.3 Mimosmluvní závazky	67
2.5.4 Vlastnictví	71
2.6 Efektivita (účinnost)	72
2.6.1 Obecné úvahy.....	72
2.6.2 Efektivita pro smluvní strany smlouvy	72
2.6.3 Efektivita v širším veřejném smyslu	75
3 PROMĚNA PRINCIPŮ SMLUVNÍHO PRÁVA	78
3.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC.....	78
3.1.1 Úvodem k problematice	78
3.1.2 Obsah směrnice 2000/31/EC.....	79
3.1.3 Národní právní úprava.....	83
3.1.4 Posouzení principy DCFR.....	85
3.1.5 Dílčí shrnutí	88
3.2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES	90
3.2.1 Úvodem k problematice	90
3.2.2 Obsah směrnice 2009/29/ES	91
3.2.3 Národní právní úprava.....	93
3.2.4 Posouzení principy DCFR.....	95
3.2.5 Dílčí shrnutí	97
3.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU	100
3.3.1 Úvodem k problematice	100
3.3.2 Obsah směrnice 2011/83/EU	101
3.3.3 Národní právní úprava.....	106
3.3.4 Posouzení principy DCFR.....	109
3.3.5 Dílčí shrnutí	113
3.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366.....	114
3.4.1 Úvodem k problematice	114
3.4.2 Obsah směrnice 2015/2366.....	116
3.4.3 Národní právní úprava.....	119
3.4.4 Posouzení principy DCFR.....	123
3.4.5 Dílčí shrnutí	127
3.5 Směrnice Rady (EU) 2016/2258.....	129
3.5.1 Úvodem k problematice	129
3.5.2 Obsah směrnice 2016/2258.....	130
3.5.3 Národní právní úprava.....	133

3.5.4 Posouzení principy DCFR.....	139
3.5.5 Dílčí shrnutí.....	142
3.6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853.....	144
3.6.1 Úvodem k problematice.....	144
3.6.2 Obsah směrnice 2017/853.....	147
3.6.3 Národní právní úprava.....	149
3.6.4 Posouzení obsahu principy DCFR.....	157
3.6.5 Dílčí shrnutí.....	159
3.7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771.....	161
3.7.1 Úvodem k problematice.....	161
3.7.2 Obsah směrnice 2019/771.....	163
3.7.3 Národní právní úprava.....	167
3.7.4 Posouzení obsahu principy DCFR.....	170
3.7.5 Dílčí shrnutí.....	175
3.8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828.....	177
3.8.1 Úvodem k problematice.....	177
3.8.2 Obsah směrnice 2020/1828.....	179
3.8.3 Národní právní úprava.....	182
3.8.4 Posouzení obsahu principy DCFR.....	184
3.8.5 Dílčí shrnutí.....	187
ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ.....	190
Úvod k výzkumnému závěru.....	190
Rekapitulace.....	190
Ověření stanovených hypotéz.....	194
Závěr.....	196
SOUHRN.....	198
SUMMARY.....	199
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	200
A. Seznam použité literatury.....	200
B. Seznam použitých právních předpisů.....	209
B.1 Primární právo EU.....	209
B.2 Sekundární právo EU.....	210
B.3 České právní předpisy a jejich návrhy.....	213
C. Seznam použité judikatury.....	214
D. Seznam publikovaných prací v rámci doktorského studia.....	215

Přehled použitých zkratk

CFR	Common Frame of Reference
DCFR	Draft Common Frame of Reference
EHS	Evropské hospodářské sdružení
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
Eurozóna	Označení pro skupinu členských států Unie používající společnou měnu
JEA	Jednotný evropský akt (podepsaný 28. 2. 1987), (Úřední věstník L 169, 29. 6. 1987)
SEHS	Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (podepsaná 25. 3. 1957, ve znění Římské smlouvy), Revidovaný překlad
SES	Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství (ve znění smlouvy z Nice), (Úřední věstník C 325/33, 24. 12. 2002)
SESUO	Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (podepsaná 18. 4. 1951, ve znění Římské smlouvy), Revidovaný překlad
SEU	Smlouva o Evropské unii podepsaná 7. 2. 1992, tzv. Maastrichtská smlouva (Úřední věstník 92/C, 191/01)
SFEU	Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy), (Úřední věstník C 83/47, 30. 3. 2010)
Unie	Evropská unie

Úvod

Úvod do problematiky

Principy a východiska soukromého práva významně ovlivňuje zájem veřejné moci na uspořádání určitých právních vztahů způsobem, který je pro veřejnou moc nejlepším či nejpřijatelnějším řešením realizace funkcí státu. Uskutečňování vnitrostátní politiky mohou doprovázet různé důrazy na koncepci dělby moci, které prostřednictvím norem práva veřejného mají schopnost ovlivnit ryze soukromoprávní vztahy. Na první pohled jsou všeobecně známé zcela zřetelné projevy práva veřejné v oblasti pracovního práva či v oblasti obchodních korporací. Ne vždy jsou však projevy práva veřejného v právu soukromém takto zřetelné, a ne vždy lze tyto projevy přímo z právních norem vyčíst. K ovlivňování principů a východisek práva soukromého může docházet ale také nepřímo, stanovením povinností soukromoprávním subjektům, kterými mohou být dosavadní principy a východiska práva soukromého narušeny či zcela eliminovány. Přelomovou událostí posledních deseti let by vstup České republiky do projektu nadnárodní ekonomické spolupráce v rámci Unie (dříve EU), kde se v rámci vzájemné kooperace v určitých oblastech členské státy vzdaly svých výsostných suverénních pravomocí, které jsou nyní vykonávány výlučně orgány Unie. Zajištění splnění cílů je následně realizováno prostřednictvím norem s přímým a bezprostředním účinkem (nařízení) či prostřednictvím směrnic, jimiž je dosahováno splnění cílů nadnárodní integrace nepřímo, změnou národní legislativy.

Na přelomu tisíciletí zesílila v odborných kruzích napříč členskými státy Unie, především v souladu s úspěšným rozvojem společného vnitřního trhu, diskuze o možné harmonizaci hmotného soukromého práva, zejména pak smluvního práva.¹ Důvodem této diskuze na úrovni nadnárodního společenství byly rozdíly ve smluvním právu mezi členskými státy Unie, které mohly bránit řádnému fungování vnitřního trhu a či mohly ztěžovat uzavírání, výklad a uplatňování přeshraničních smluv. Komise již v roce 2001 poukazovala a skutečnost, že Smlouva o ES poskytla evropským institucím pravomoci realizovat vnitřní trh spojený s volným pohybem

¹ Komise ve svých dokumentech odkazovala např. na práce Cf. Ole Lando and Hugh Beale (eds.), *Principles of European Contract Law Parts I and II*, (Kluwer Law International, 2000); Academy of European Private Lawyers, *European Contract Code - Preliminary draft*, (Universita Di Pavia, 2001) hereafter referred to as "the Pavia Group"; the 'Study Group for a European Civil Code'. A comprehensive discussion, including a detailed bibliography, of the issues concerning civil law in Europe can be found in Hartkamp, Hesselink, Hondius, Joustra, Perron (eds.), *Towards a European Civil Code* (Kluwer Law International, 1998).

zboží, osob, služeb a kapitálu, což umožnilo Unii (tedy Evropskému společenství) eliminovat překážky vzájemného obchodu mezi členskými státy. Ačkoli se podařilo zavést i společnou měnu pro dvanáct členských států, nadále v rámci vnitřního trhu dle Komise přetrvávaly problémy spojené s výměnou zboží a služeb, a to z tohoto důvodu, že je tato spojena s prodejem, pronájmem či výměnou realizovanou na základě smlouvy, která se však řídí právním řádem a soudními rozhodnutími určitého členského státu. Komise přímo poukazovala na skutečnost, že ačkoli obecně vnitrostátní režimy smluvního práva stanoví zásadu smluvní svobody, a smluvní strany se mohou svobodně dohodnout na svých vlastních smluvních podmínkách, kdy některá z těchto vnitrostátních pravidel nejsou povinná jiná vnitrostátní pravidla, však povinná jsou, zejména tam, kde existují významné rozdíly mezi postoji smluvních stran, jako jsou smlouvy s nájemci nebo spotřebiteli a smluvním stranám nezbyvá jinak než se těmto podřídit.

Na úrovni Unie probíhaly od roku 2003 práce za účelem vytvoření Společného referenčního rámce (CFR) jehož cílem je poskytnout strukturu a vodítko pro vývoj harmonizovaného evropského práva soukromého.² V oblasti práva soukromého Parlament Česká republiky v roce 2012 přijal (nový) občanský zákoník³, kdy podkladem pro jeho vznik byly soukromoprávní principy a tradice před rokem 1950, platná znění soukromoprávních předpisů evropských států a unijní právo (tehdy ES). Současně byla použita i právní úprava po roce 1950 a především pak po roce 1989.⁴ Projevy realizace cílů nadnárodní ekonomické v soukromém právu a její dopady na proměnu stávajících principů soukromého práva v České republice jsou stěžejní linií předkládané disertační práce. Splnění cílů práce (zjistit proměnu principu smluvní svobody České republiky pod vlivem evropské integrace) v této práci předkládám prostřednictvím výzkumu vlivu unijní normotvorby na principy a východiska smluvního práva při současném posouzení principů a východisek smluvního práva České republiky a akademického konceptu budoucího Společného referenčního rámce (DCFR).

² BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans. SCHULTE-NÖLKE a H. G. BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009. ISBN 978-3-86653-097-3.

³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ ELIÁŠ, Karel, Michaela ZUKLÍNOVÁ, Bohumil HAVEL a Tomáš DVOŘÁK. *Osnova občanského zákoníku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 17. ISBN 978-80-7380-205-9.

Hypotéza 1

Za primární či základní cíl evropské integrace lze označit závazek členských států vytvářet vnitřní trh, jako oblast bez vnitřních hranic, ve kterém je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.⁵ Jedním z nástrojů, kterým se Unie snaží dosáhnout společných integračních cílů, jsou směrnice, jejichž adresáty jsou jednotlivé členské státy Unie. Do národních členských států jsou směrnice Unie většinou následně vtěleny (transponovány) prostřednictvím právních předpisů jednotlivých členských států. Jednou z oblastí, ve kterých se Unie snaží dosáhnout společných integračních cílů je mj. oblast ochrany spotřebitele (čl. 12 SFEU) a dále pak oblast obchodních závazků včetně finančních služeb (čl. 114 SFEU), ve kterých Unie stanoví zejména pravidla k vytvoření a fungování vnitřního trhu. Prostřednictvím zmíněných nástrojů k dosažení integračních cílů však může docházet k ovlivnění principů vnitrostátního práva členského státu. **První ověřovanou hypotézou bude domněnka, že spolupráce členských států v rámci evropské ekonomické integrace (normotvorba Unie) ovlivňuje principy smluvního práva ČR (princip smluvní svobody).** Tato moje hypotéza vychází z předpokladu, kdy principy soukromého práva výrazně poznamenává publicizace soukromého práva, která do oblasti původně ryze soukromoprávní vnáší prvky práva veřejného. Čistě soukromoprávní vztahy založené na principech práva soukromého (občanského) podléhají erozi a relativizují se pod vlivem norem práva veřejným, se kterým je evropská integrace úzce spojena.

Hypotéza 2

Ačkoli na úrovni Unie, se paralelně s ekonomickou (právní) integrací, pracovalo více jak dvě desetiletí na rozsáhlé kodifikaci základních principů soukromého práva (DCFR), předcházela vzniku (nového) občanského zákoníku ČR specifická cesta národních normotvůrců, která spočinula na vlastních základech a odděleném výzkumu.⁶ Právě z těchto dvou zcela odlišných způsobů tvorby civilního práva lze dovozovat, že české principy smluvního práva, resp. princip smluvní svobody, se mohou odlišovat od principů navrhovaných v rámci DCFR. **Druhou ověřovanou hypotézou bude domněnka, že principy smluvní svobody v rámci právní úpravy ČR se odlišují od principů navrhovaných v rámci DCFR.**

⁵ Jednotný evropský akt, článek 13.

⁶ Jako základ pro (nový) občanský zákoník byl vzat Krčmářův návrh občanského zákoníku z roku 1937, který vycházel z především z francouzského Code Civil a rakouského ABGB.

K ověření této hypotézy, vzhledem k tomu, že Unie zasahuje do soukromoprávních vztahů jen v omezené míře, bude podkladem pro výzkum provedený v této disertační práci obligační vztah mezi spotřebitelem a podnikatelem. Podkladem pro realizovaný výzkum bude celkem osm směrnic Unie vztahující se ke smluvním vztahům, jejichž účastníkem je spotřebitel.

Hypotéza 3

Prostřednictvím směrnic Unie stanoví pouze integrační cíl, a ponechává zcela na členských státech způsob jeho dosažení. Jednotlivé členské státy jsou následně vázány sledovaným cílem jednotlivých směrnic, avšak v ostatních oblastech společenského života mají (v ústavních limitech) zcela svobodné pole působnosti normovat vnitrostátní společenské vztahy. V této souvislosti tak lze připustit domněnku, že některé vnitrostátní společenské vztahy mohou být, právě s odkazem na evropskou integraci, upravovány národním zákonodárcem nejen k prospěchu společné evropské integrace, ale i ku prospěchu národní exekutivy. **Třetí ověřovanou hypotézou bude domněnka, že principy smluvní svobody ČR mohou být ovlivněny nikoli prostřednictvím působení evropské integrace (Unie), ale prostřednictvím působení vnitrostátní exekutivy.** K této hypotéze mě vede myšlenka, kdy v současném světě po studené válce je hrozba celosvětového konfliktu nesrovnatelně menší než dříve. Obavy z vnějšího nepřítele jsou v současnosti u mnoha státně kapitalistických vlád nahrazeny obavou z vnitropolitické situace a případných rozvratů, kterou doprovází prvořadý cíl posílit moc státu na úkor řešení lokálních konfliktů v odlehlé části světa. Mezinárodní vztahy a přeshraniční spolupráce mezi státy jsou odsunuty do pozadí a primární úloha náleží důrazu na vlastní existenci a zachování státní moci, která tak má mnohem blíže k případnému (státnímu) protekcionismu, neboť je tento vždy jen minimálně kritizován z řad opozičních politických stran a hnutí.⁷

Důraz na nastavení nových pravidel nemusí být tedy jen snahou Unie upravit na území členských států podmínky fungování společného trhu, ale může být projevem vývoje vnitrostátní politiky států v současném mezinárodním systému, které rozpadem bipolárního rozdělení světa obecně tíhnou k důrazu na vnitrostátní politiku, který však kromě zmíněného protekcionismu může doprovázet i (bohužel) důraz na upevnění státní moci.

⁷ BREMMER, Ian. *Konec volného trhu: státní zásahy a jejich politická rizika*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2014. s. 144.

Cíle práce

- 1) Objasnit odlišnosti mezi principy smluvního práva ČR a principy smluvního práva navrhované v rámci DCFR.
- 2) Zjistit proměny principu smluvní svobody ČR, které nastaly pod vlivem spolupráce v rámci evropské integrace (normotvorby Unie).
- 3) Zjistit, zda spolupráce v rámci evropské integrace (unijní normotvorba) zachovává v oblasti soukromého práva principy nastavené v rámci CFR.
- 4) Posoudit dopad proměny soukromého práva na jeho postavení v kontinentálním dualismu práva soukromého a veřejného.

Použité vědecké metody zkoumání

Pro splnění cíle předkládané práce byly zvoleny neexperimentální metody logického výzkumu. Neexperimentální metody jsou obvykle užívány při výzkumech sociotechnických systémů v oblasti společenských věd. Deduktivním přístupem byly, na základě obecně známých teoretických východisek, formulovány shora uvedené hypotézy, které budou pomocí logického uvažování a známých faktů následně testovány. Test zvolené hypotézy musí určit, zda je v dané situaci zvolená hypotéza pravdivá a zda je možné ji zevšeobecnit i pro další situace. V předkládaném případě jde o problém ovlivnění principů smluvního práva a principu smluvní svobody ČR pod vlivem evropské integrace. Výzkumem získané zjištění bude následně použito pro testování zvolených hypotéz. Realizačním výzkumem bude následně soubor přijatých, nebo zamítnutých hypotéz.⁸

Logické metody zahrnují množinu metod využívajících principy logiky a logického myšlení. Jedná se o trojici párových metod abstrakce – konkretizace, analýza – syntéza, indukce – dedukce, kdy jsou prostřednictvím abstrakce vyděleny ze zkoumaných dat pouze podstatné části, čímž je vytvořen model objektu, který bude obsahovat je ty podstatné charakteristiky, jejichž zkoumání umožní získat odpověď na kladenou otázku. Analýza je doplněna metodou popisnou k zachycení faktického stavu normativní úpravy, smluv a dokumentů Unie a České republiky. Zdroj poznání bude tvořit především soukromé (smluvní) právo ČR, akademický návrh společného referenčního rámce (DCFR), normotvorba přijatá ke splnění cílů evropské integrace (s dopadem do soukromého práva) a související dokumenty. Prostřednic-

⁸ MOLNÁR, Zdeněk et al. *Pokročilé metody vědecké práce*. 1. vyd. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. s. 44. Věda pro praxi. ISBN 978-80-7259-064-3.

tvím analýzy je rozčleněn zkoumaný celek (právní úprava) na jednotlivé části. Metoda analogie je použita k hledání totožnosti vztahů mezi zkoumanými právními předpisy. Prostřednictvím dedukce dojde k přechodu od obecných závěrů k závěrům specifickým a novým, kdy jsou známé a ověřené a obecně platné závěry aplikovány na doposud zcela nové neprozkoumané skutečnosti a případy. Syntézou na základě zjištěných výsledků výzkumu v závěru práce jsou odhaleny nové vztahy a zákonitosti a současně prostřednictvím indukce na základě poznatků o jednotlivostech je vyvozen obecný závěr a ověřeny zvolené hypotézy.⁹

Způsob provedení výzkumu

Výzkum bude proveden způsobem, kdy z vydaných právních předpisů Unie (směrnic) budou zjištěny základní požadavky Unie na národní smluvní právo, které budou porovnány se skutečnou realizací (implementací) směrnice v národním vnitrostátním právu, která bude současně posouzena principy smluvního práva, které jsou předkládány DCFR. Konkrétně budou zjištěny: i) povinnosti členského státu na změnu vnitrostátního práva, které mu byly Uní prostřednictvím směrnice uloženy; následně bude zjištěno: ii) jakým způsobem požadavky na změnu či zavedení nových institutů v národním právu tuzemský zákonodárce realizoval; iii) daná problematika bude současně posouzena principy smluvního práva, které jsou předkládány DCFR. Z těchto tří dílčích výzkumných závěrů (i + ii + iii) budou dovozovány odpovědi na zvolené výzkumné otázky.

Pro úplnost předkládané práce je nutné poznamenat, že zásady pojeté v rámci DCFR byly do českého jazyky přeloženy jen částečně, a to kolektivem vedeným prof. Rabanem v roce 2008 (Kniha I až Kniha VII).¹⁰ Jiný než zmíněný akademický překlad pravidel DCFR vytvořený kolektivem prof. Rabana nebyl zjištěn. Zásady a principy DCFR použité v této disertační práci jsou předkládány, tak jak byly zveřejněny v původním (anglickém) znění DCFR.

Struktura disertační práce

Struktura předkládané práce sleduje shora uvedené cíle a hypotézy. Zkoumaná problematika je rozdělena do dvou částí. V první části práce (kapitola první)

⁹ MOLNÁR, Zdeněk et al. Pokročilé metody vědecké práce. 1. vyd. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. s. 41. Věda pro praxi. ISBN 978-80-7259-064-3.

¹⁰ Pozn. Kniha I až Kniha VII. RABAN, P., a kol. *DCFR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008. 222 s. ISBN 978-80-87252-00-0.

představují teoretická východiska nezbytná pro další výklad. Z hlediska metodologie je tato část pojata jako deskriptivní analýza se zaměřením na právo soukromé a veřejné, a dále pak na principy občanského (smluvního) práva a principy předkládané DCFR.

Následující části disertační práce předkládají odlišnosti mezi principy smluvního práva ČR, resp. odlišnostmi principu smluvní svobody a principy smluvního práva a smluvní svobody navrhované v rámci DCFR a dále pak proměnou principů smluvní svobody ČR pod vlivem spolupráce v rámci evropské integrace (normotvorby Unie).

Předkládaná práce je rozvržena do následující struktury:

A. Úvod

V úvodu disertační práce jsou představeny v práci použité metody, cíl disertační práce a výzkumné otázky. Stěžejní částí úvodu disertační práce bude představení zkoumané problematiky a struktury předkládané disertační práce.

B. Kapitola první – teoretická východiska

V této kapitole jsou uvedena základní teoretická východiska a pojmy, ze kterých tato práce následně vychází. Součástí teoretických východisek budou teoretická východiska práva soukromého a veřejného, teoretická východiska smluvního práva, teoretická východiska návrhu DCFR a normotvorby Unie, tj. princip dosažení společných (integračních) cílů ke stanovení práv a povinností fyzických a právnických osob na základě normotvorby Unie.

C. Kapitola druhá (Koncepte principů smluvního práva)

V této kapitole jsou posuzovány odlišnosti mezi principy smluvního práva ČR a principy smluvního práva navrhované v rámci DCFR.

V této části práce (kapitole) jsou plněny cíle práce, kterými je charakterizovat principy smluvního práva a principy smluvní svobody navrhované v rámci DCFR a dále pak objasnit odlišnosti mezi principy smluvní svobody ČR a principy smluvní svobody navrhované v rámci DCFR.

D. Kapitola třetí (Proměna principů smluvního práva)

Kapitola druhá praktické části disertační práce předkládá případovou studii, ve které je proveden výzkum právních předpisů, jimiž jsou v ČR realizovány cíle evropské integrace.

Výzkum je proveden za účelem zjištění, zda na základě normotvorby Unie určené ke splnění cílů evropské integrace s dopadem do soukromého práva, došlo

či dochází k proměně principů smluvního práva a především pak k proměně principu smluvní svobody ČR.

V této části práce (kapitole) jsou plněny cíle práce: a) posoudit proměny principů smluvní svobody ČR, které nastaly pod vlivem spolupráce v rámci evropské integrace (normotvorby Unie); b) posoudit, zda spolupráce v rámci evropské integrace (unijní normotvorba) zachovává v oblasti soukromého práva principy nastavené v rámci DCFR; a současně c) posoudit dopad proměny soukromého práva na jeho postavení v kontinentálním dualismu práva soukromého a veřejného.

E. Závěr

Závěr práce bude obsahovat syntézu provedeného výzkumu. V závěru disertační práce je provedena syntéza analýzou zjištěných vztahů a procesů a na základě předběžných závěrů učiněných v jednotlivých kapitolách práce a jsou ověřeny zvolené hypotézy. Současně je v závěru práce navrženo případné další využití výsledků provedeného výzkumu.

Přínosy disertační práce

Výsledky disertační práce by měly spočívat na zjištění, zda pod vlivem spolupráce v rámci evropské integrace byly proměněny principy soukromého (smluvního) práva ČR, zejména pak zda došlo k proměně principu smluvní svobody. V případě kladné odpovědi, by měl výsledek disertační práce současně objasnit, zda zjištěná proměna je důsledkem přímé unijní normotvorby či zda unijní normotvorba je jen důvodem (zástěrkou) pro změnu principů soukromého (smluvního) práva ze strany vnitrostátní politické moci.

Základní přínosy práce:

- 1) Konfrontace nových poznatků s přístupy uplatňovanými v současné teorii principů smluvního práva.
- 2) Rozšíření dosavadní úrovně poznání v oblasti právního dualismu (právo veřejné, právo soukromé).
- 3) Rozšíření dosavadní úrovně poznání v oblasti práva soukromého.
- 4) Rozšíření dosavadní úrovně poznání v oblasti evropského práva soukromého.
- 5) Využití práce jako zdroje poznání pro výuku předmětů zaměřených na soukromé právo, teorii práva a právo Unie.

Předkládaná práce zohledňuje právní stav k 31. 12. 2021.

1 Teoretické pojmy a východiska

V první kapitole disertační práce jsou představena základní teoretická východiska, které tvoří základní linii výzkumu disertační práce. Ve vztahu ke zvoleným hypotézám jsou předložena teoretická východiska dualismu práva (právo veřejné a právo soukromé), a teoretická východiska principů smluvního práva. Předložená východiska práva soukromého a práva veřejného jsou použita především k ověření třetí hypotézy, spojené s domněnkou, že principy smluvní svobody ČR mohou být ovlivněny nikoli prostřednictvím působení mezinárodní organizace (Unie), ale prostřednictvím působení vnitrostátní exekutivy. K ověření této hypotézy současně slouží teoretická východiska transpozice cílů unijních směrnic do vnitrostátního právního řádu ČR. Pro ověření druhé a třetí hypotézy je do této kapitoly současně zahrnuto teoretické pojednání o DCFR.

1.1 Právo soukromé a právo veřejné

1.1.1 Vymezení práva soukromého a práva veřejného

Pro předkládaný výzkum je nezbytný teoretický koncept odlišných principů práva soukromého a práva veřejného. Velmi zjednodušeně lze úvodem uvést, že právo soukromé upravuje společenské vztahy na základě rovnosti účastníků, primární snahou je ochrana zájmu jednotlivce. Tvoří jej především normy dispozitivní. Významný prvek při vzniku soukromoprávního vztahu mezi účastníky tvoří konsensus. Metodou regulace právních vztahů je smlouva.¹¹ Naproti tomu právo veřejné je založeno na nerovném postavení subjektů, hlavním cílem norem je zájem na dobrém fungování veřejné správy. V rámci právních vztahů vždy vystupuje jeden subjekt v pozici nadřazeného subjektu (obvykle orgán veřejné moci), který má právními předpisy svěřenou pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jiných subjektů, tj. fyzických a právnických osob (nepodřízených ve smyslu hierarchie orgánů veřejné moci). Právo veřejné je upraveno výlučně kogentními normami. Metodou regulace je právní norma a právní akty vydané orgány veřejné moci na základě zmocnění, jež právní norma upravuje.¹²

¹¹ KINDL, Milan a kol. Občanský zákoník: praktický komentář. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. s. 9. ISBN 978-80-7380-742-9.

¹² HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 23. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

Rozlišování práva na právo soukromé a právo veřejné je příznačné právu kontinentálnímu, když toto analogicky přejímá původní rozlišování práva veřejného (*ius publicum*) a soukromého (*ius privatum*), na kterém stavělo již právo římské. Předmětem soukromého práva byla regulace majetkových i osobních vztahů jednotlivců jako např. právo rodinné, práva věcná, obligační a právo dědické. Právo veřejné naproti tomu regulovalo záležitosti týkající se záležitostí státu, státní zřízení a správu, dále pak vztah jednotlivce ke státu, jako např. právo ústavní, správní a trestní.¹³ Římské právo veřejné především pak přiznávalo občanům celou řadu oprávnění, na základě kterých se římský občan mohl účastnit jednání lidového shromáždění, vykonávat státní úřady či bojovat v řadách národního vojska. Právo soukromé pak přiznávalo dvě rámcové oblasti práv, a to právo obchodu (*ius commercii*) a právo uzavřít sňatek (*ius connubii*). *Ius commercii* v tomto ohledu umožnilo římskému občanovi se účastnit majetkových vztahů a v těchto vztazích právně jednat.¹⁴ Teorie rozlišování práva soukromého a veřejného v římském právu byla postavena na zájmu, kdy následně v případě veřejného zájmu či obecného blaha se užilo práva veřejného a v případě zájmů osobních práva soukromého. Problematickou pro tuto teorii rozlišování se pak jeví obtížná konkretizace pojmů jako je zmíněné obecné blaho či veřejný zájem a dále pak i skutečnost, že i v případě soukromoprávních norem právní normy sledující veřejný zájem, když je jejich cílem upravit určité společenské vztahy ve společnosti.¹⁵ Přetrvávající rozlišování kontinentálního práva na právo soukromé a veřejné má však podle Knappa omezený význam, když právě samo rozlišování těchto práv je nejasné. Obecně je v souvislosti s rozlišováním práva soukromého a práva veřejného mnoha autory poukazováno na nechuť opustit toto rozlišování z ideologických pozic, kdy Knapp výslovně zmiňuje marné teoretické spory především uvnitř bývalých socialistických států¹⁶, když je mezi nimi uznávána nezřetelná hranice, která není zcela ostře posuzována.¹⁷

¹³ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. Římské právo. Vyd. 2., dopl. a přeprac., v nakl. C. H. Beck vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xxii. s. 55. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.

¹⁴ *Ius commercii* a *ius connubium* bylo původně přiznán jen římským občanům, když později se tato rozšířila i na některé cizince, nejprve na tzv. Latini *prisci*. Blíže: KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. Římské právo. Vyd. 2., dopl. a přeprac., v nakl. C. H. Beck vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xxii. s. 58. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.

¹⁵ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 23. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

¹⁶ KNAPP, Viktor. Teorie práva. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 69. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

¹⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo: obecná část. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 21. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

Nejvýstižnější teorií rozlišování těchto práv je rozlišování dle postavení subjektů, kdy v právu soukromém je postavení subjektů rovné založené na principu ekvivalence, zatímco v právu veřejném je vždy jeden ze subjektů v postavení silnějšího, jež je důsledkem principu subordinace.¹⁸ Knappem zmiňovaná teorie subordinace, považovaná právní teorií za převažující, se pak jeví problematickou především v moderním pojetí státu a současném pojetí veřejné správy. Třetí významná teorie rozlišování práva soukromého a veřejného, teorie organická, spočívá na principu příslušnosti subjektu v určitém právním poměru k některé veřejné korporaci.

Pokud je taková příslušnost subjektu založena, řídí se právní poměr normami práva veřejného. V případě, že taková příslušnost založena není, jde o právní poměr práva soukromého.¹⁹ I tato poslední teorie je kritizována, především pak pro nejasné vymezení veřejnoprávního poměru, které neodpovídá skutečnému stavu a nelze jej z tohoto důvodu považovat za věrohodné a jednoznačné kritérium. Tato skutečnost vedla k modifikaci této třetí teorie do teorie zvláštního práva, na základě které je právo soukromé právem obecným a právo veřejné právem zvláštním, jež je přiznáváno nositelům veřejné moci při výkonu jím svěřených pravomocí. Pohledem této teorie je právo soukromé právem obecným, které upravuje práva a povinnosti všech subjektů, včetně zmíněných nositelů veřejné moci.²⁰ Za úspěšnější pro možné rozlišení práva soukromého a veřejného lze považovat materiální organickou teorii, která na zmíněnou teorii zvláštního práva zřetelně navazuje. Dle teorie materiální organické teorie jsou právem veřejným ty právní normy, v nichž alespoň jeden subjekt právního poměru je nositelem veřejné moci.²¹

1.1.2 Dualismus práva soukromého a práva veřejného

Shora zmíněné rozlišování práva na oblast práva veřejného a práva soukromého, přestože je příznačné pro kontinentální právní systém, přináší sebou nepostradatelné členění právního řádu a především pak přehlednost jeho uspořádání. Právní odvětví dovolují na základě charakteristických právních vztahů odlišit jednotlivá odvětví práva, které jsou v jejich rámci regulovány. Odlišným je i způsob,

¹⁸ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 68. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

¹⁹ Subordinační koncepci je v tomto ohledu vytýkáno ztotožňování veřejné správy s policejním státem. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 23. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

²⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 24. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

²¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 25. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

jimiž jsou vztahy v rámci určitého právního odvětví regulovány.²² Knapp v této souvislosti výslovně uvádí, že o právním dualismu se (někdy) hovoří vzhledem k tomu, že kontinentální právo se často třídí na velké podsystémy.²³

Právní odvětví jako vyšší skladebná jednotka systému práva je pak množinou právních norem se shodnými znaky, kterými jsou buď typ, nebo obsah společenských vztahů, které právní norma reguluje. Běžně se rozlišuje právní odvětví občanské, trestní a správní. Společným pro určité právní odvětví jsou vždy základní zásady a principy, které se určitým odvětvím prolínají a dále pak právní instituty jako obecná pravidla. Konkrétní právní normy určitého odvětví z těchto zásad, principů a institutů vycházejí a tvoří s nimi ucelený, vnitřně bezrozporný celek. Důvodem pro existenci určitého právního odvětví není jen historická kontinuita, ale především vliv hospodářský či společenský, nebo zájem vlivné vládnoucí vrstvy či skupiny obyvatel.²⁴ Samotné odlišení práva soukromého a práva veřejného, ačkoli bylo a je opakovaně kritizováno, má význam pro systematické členění právního řádu. Rozhodujícím pro toto rozlišování je předmět právních norem a jejich věcná příslušnost k lidské činnosti.²⁵

Nový občanský zákoník v tomto smyslu výslovně uvádí, že soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy (§ 9 odst. 1).²⁶ Přechozí právní úprava byla postavena na obdobném principu, když výslovně stanovila, že ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného (§ 1 odst. 2).²⁷ Zákonodárce prostřednictvím zmíněných občanských zákoníků předem zřetelně definoval, že soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy nebudou upraveny výlučně jen právem soukromým

²² Právní odvětví se obvykle vytváří kolem klíčového kodexu. ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 23. ISBN 978-80-7357-709-4.

²³ Současně však poznamenává, že přijímané třídění je spíše tradiční, empirické, než opřené o vědecky určené kritérium. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 68. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

²⁴ HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Právní teorie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 388. Monografie. ISBN 978-80-7380-458-9.

²⁵ Pozn. je zcela věcí zákonodárce, kterou metodu pro úpravu společenských vztahů zvolí, zda soukromoprávní či veřejnoprávní. TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 2. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

²⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

(resp. občanským), ale i normami jiných právních odvětví, tedy prostřednictvím a na základě jiných způsobů regulace těchto vztahů.²⁸

Pro vzájemné odlišení práva soukromého a práva veřejného (kromě shora zmiňovaných teorií) se v současnosti užívá především metody právní regulace, která dovoluje odlišit společenské vztahy podle způsobu, kterým jsou regulovány. Pojetí práva jako systému příkazů, zákazů a dovolení, dovoluje uspořádat společenské vztahy na základě určitého zájmu (účelu), který je determinován obecným společenským zájmem a současně potřebou jeho ochrany.²⁹ S právem soukromým je spojena soukromoprávní metoda regulace, kterou představuje autonomie vůle subjektů vstupujících do právních vztahů. Subjekty v rámci práva soukromého jsou vůči sobě v rovném postavení a mají výlučné postavení sami rozhodovat, zda právní vztah založí, změní nebo zruší. Na tomto principu je pojata i státní moc, která je v soukromoprávních vztazích pojata jako běžná právnická osoba.³⁰ Rovnost postavení subjektů i při jejich faktické nerovnosti je vyjádřena zásadou, že po právu se má s každým ve stejné situaci nakládat stejně, kterou se nerozumí obecná rovnost každého subjektu s každým jiným subjektem, ale rovnost právního postavení, tj. požadavek, aby právo bezdůvodně neznevýhodňovalo a ani neznevýhodňovalo jedny před druhými.³¹ Naproti tomu je s právem veřejným spojena metoda regulace, která je postavena na nerovném postavení subjektů. Orgány veřejné moci (jako nositelé veřejné správy) se vůči jiným subjektům (fyzickým a právnickým osobám) pohybují v nadřazené pozici za účelem výkonu veřejné správy. Orgán veřejné moci v pozici nadřazeného subjektu má právními předpisy svěřenou pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jiných subjektů, tj. fyzických a právnických osob.³² Metodou regulace v rámci práva veřejného jsou právní normy a právní akty orgánů veřejné moci.³³

²⁸ ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 23. ISBN 978-80-7357-709-4.

²⁹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 48. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

³⁰ Výjimkou rovného postavení je případ porušení právní povinnosti. ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 30. ISBN 978-80-7357-709-4.

³¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 22. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

³² ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 31. ISBN 978-80-7357-709-4.

³³ Pozn. právní akty vydané orgány veřejné moci na základě zmocnění, jež právní norma upravuje. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv. s. 23. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

1.1.3 Typové znaky práva soukromého a práva veřejného

Vzájemné odlišení různých právních odvětví prostřednictvím tzv. typových znaků dovoluje poskytnout zásadní ochranu právním poměrům uvnitř každého právního systému. Právní odvětví za pomoci odlišných právních principů poskytují ochranu odlišným subjektům a zájmům, když sledující zcela různé cíle v rámci jednoho právního řádu. Požadavek na charakteristické znaky určitého právního odvětví zajišťuje, aby u jednotlivých právních odvětví nedocházelo k vzájemným přesahům.³⁴ K charakteristickým znakům pak v určitém právním odvětví přistupují i základní ideje, které tvoří předpoklad pro vznik následné normotvorby.

V případě práva soukromého je to idea, kdy povinnost nelze ospravedlnit důvody, které se týkají pouze jedné osoby³⁵, a dále pak idea, na základě které, se zakazuje přenos kompetencí z jednotlivců na jednotky větší (stát).³⁶ Subjektům v rámci práva soukromého je ve velké míře ponechána možnost vytvářet si vlastní pravidla, avšak jen v limitech stanovených právem, kterým je následně poskytnuta vynutitelnost státní mocí (princip dispozitivnosti).³⁷ Soukromé právo je právo dispozitivní, kdy právní normy samy o sobě nikoho k ničemu nezavazují a subjektům práva ponechávají volnost, aby si určitou skutkovou podstatu upravili autonomně. Dispozitivní právní norma tak (na rozdíl od právní normy kogentní) respektuje lidskou vůli a této dává přednost. Právní norma je slabší, než lidská vůle z čehož vyplývá, že dispozitivní právní norma autonomní právo nevyklučuje, ale toto právo předpokládá.³⁸ Právní norma převážně užívaná v právu soukromém je právní norma podmíněná. Právní normy tak většinou ukládají adresátům povinnosti jen v případě splnění předpokládané skutkové podmínky. Zjednodušeným pojetím lze právní normu podmíněnou představit jako souvětí, jehož první část (věta) je hypotetickým výrokem (atecedent) a druhá část (věta) je větou normativní (konsekvent).³⁹

³⁴ ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 23. ISBN 978-80-7357-709-4.

³⁵ Tzv. ideál „relativního ospravedlnění“. TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 2. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

³⁶ Tzv. idea „subsidiarity“. TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 2. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

³⁷ ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 30. ISBN 978-80-7357-709-4.

³⁸ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 53. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

³⁹ Tradičně se užívá spojení hypotéza jako podmiňující skutková část, dispozice jako normativní část a sankce. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 154. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

Základním právním institutem práva soukromého je smlouva⁴⁰, kterou účastníci právních vztahů mezi sebou zakládají vzájemná práva a povinnosti. Smlouvou strany vytváření pravidla, kterými se má jejich vzájemný vztah upravovat a kterým se mají strany řídit.⁴¹ Rozhodujícím v tomto ohledu je souhlas smluvních stran ohledně obsahu smlouvy a jeho právních následků.⁴² Limitem takto vytvořeného autonomního práva mezi subjekty je však soulad jejího obsahu s právním řádem. Smlouva, ačkoli není pramenem práva, je právotvornou z toho důvodu, že v mezích kogentního práva vytváří práva a závazky mezi smluvními stranami. Dle Knappa jde o základní a nejvýznamnější pramen práva autonomního.⁴³

Autonomie vůle je zřetelná zvláště v případě, kdy je uzavírána jiná než právní normou předvídaná (typická) smlouva, prostřednictvím které smluvní strany vyslovují vůli upravit si právní vztah jiný, než jaký obecná právní úprava předpokládá. I v takovém případě platí, že autonomní úprava daná smlouvou nesmí odporovat kogentním normám.⁴⁴ Smluvní volnost v rámci práva soukromého zaručuje svobodu utváření obsahu normy a svobodu rozhodnutí o uzavření smlouvy.⁴⁵

V případě práva veřejného je právo vedeno ideou nadřazenosti veřejné moci v zákonem vymezených případech vůči ostatním subjektům práva. Nerovné postavení subjektů je vedeno cílem norem zajistit dobré fungování veřejné správy. V rámci právních vztahů vždy vystupuje jeden subjekt v pozici nadřazeného subjektu (obvykle orgán veřejné moci), který má právními předpisy svěřenou pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jiných subjektů, tj. fyzických a právnických osob (nepodřízených ve smyslu hierarchie orgánů veřejné moci).⁴⁶ Ústavním principem pro výkon veřejné moci je zásada, kdy veřejnou

⁴⁰ Pozn. smlouvu jako základní institut soukromého práva právní řády nedefinují. Existence tohoto institutu se předpokládá. TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 184. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

⁴¹ Hegel v této souvislosti uvádí, že smlouva vychází z libovůle; identické vůle, která smlouvou vstupuje do jsoucná, je jen vůle kladená jejich prostřednictvím, tedy jen společná; předmětu smlouvy jako jednotlivé vnější věci, neboť jen taková je podřízena jejich pouhé libovůli vzdát se jí. HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich. *Základy filosofie práva*. Překlad Vladimír Špalek. Vydání 1. Praha: Academia, 1992. s. 110. Filosofická knihovna. ISBN 80-200-0296-0.

⁴² TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 184. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

⁴³ Úprava daná smlouvou nesmí odporovat právním normám kogentním. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

⁴⁴ Nepojmenovaná smlouva (*contractus innominati*). KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

⁴⁵ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

⁴⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv, s. 23. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

(státní) moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

Veřejné právo je právo kogentní, kdy právní normy zavazují své adresáty bezvýhradně a právní norma musí být na skutkovou podstatu aplikována vždy, čímž je předem vyloučena autonomní tvorba práva. Kogentní norma omezuje lidskou svobodu kategoricky, tj. v určité situaci vytváří právní stav nezávislý na lidské vůli, popř. takový, který projevené lidské vůli odporuje.⁴⁷ Právní norma užívaná v právu veřejném, je právní norma nepodmíněná. V právních normách tak převážně absenteje hypotéza (nepodmíněná právní norma perfektní), nebo následně i sankce (nepodmíněná právní norma imperfektní).⁴⁸

1.2 Právní prameny a právní úprava

1.2.1 Dosažení společných (integračních) cílů

V rámci evropské ekonomické spolupráce jsou za účelem dosažení společných (integračních) cílů stanoveny práva a povinnosti fyzických a právnických osob prostřednictvím normotvorby členských států a mezinárodní organizace. Unie se na normotvorbě podílí buď výlučně prostřednictvím norem s přímým a bezprostředním účinkem (nařízení), či prostřednictvím legislativní kooperace s členskými státy, kdy je splnění cílů integrace dosahováno nepřímou, změnou národních právních norem (směrnice).

K oblastem soukromého práva, ve kterých se Unie snaží dosáhnout společných integračních cílů lze řadit zejména oblast hospodářské soutěže (čl. 101 – 106 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla pro vnitřní trh; oblast ochrany spotřebitele (čl. 12 SFEU), kdy Unie stanoví zejména požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele, které jsou Uní brány v úvahu při vymezení a provádění jiných politik a činností Unie; oblast práva obchodních korporací (čl. 50 odst. 2 písm. f SFEU), kdy Unie stanoví jak podmínky zřízení zastoupení, poboček nebo dceřiných společností na území členského státu, tak i podmínky vstupu zaměstnanců mateřského podniku na řídicí nebo dozorčí místa těchto zastoupení, poboček nebo dceřiných společností; oblast obchodních závazků včetně finančních služeb (čl. 114 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla k vytvoření a fungování vnitřního trhu; oblast

⁴⁷ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 53. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

⁴⁸ Tradičně se užívá spojení hypotéza jako podmiňující skutková část, dispozice jako normativní část a sankce. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi. s. 154. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

duševního vlastnictví (čl. 118 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla k vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii; oblast ochrany osobních údajů (čl. 16 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla o ochraně fyzických osob při zpracovávání osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a členskými státy; oblast pracovních vztahů (čl. 153 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla za účelem zlepšování především pracovního prostředí, pracovních podmínek, či zastupování a kolektivní obrany zájmů pracovníků a zaměstnavatelů; oblast práva občanského (čl. 81 SFEU), kdy Unie stanoví zejména pravidla k rozvoji justiční spolupráce v občanských věcech.

Konkrétní cíle Unie ve vztahu ke spotřebitelům jsou zejména zřetelné z právní úpravy společné zemědělské politiky, jejímž cílem je mj. zajistit spotřebitelům dodávky za rozumné ceny⁴⁹, a dále pak z právní úpravy hospodářské soutěže, kdy jsou dovoleny dohody nebo kategorie dohod mezi podniky, rozhodnutí nebo kategorie rozhodnutí sdružení podniků, jednání ve vzájemné shodě nebo jejich kategorie, které přispívají ke zlepšení výroby nebo distribuce výrobků anebo k podpoře technického či hospodářského pokroku, přičemž vyhrazují spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z toho vyplývajících.⁵⁰ V rámci ochrany spotřebitele Unie zejména přispívá k podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele prostřednictvím pravidel k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů, a to opatřeními přijatých podle čl. 114 v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu a opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.⁵¹

1.2.2 Právo občanské, právo smluvní

Občanský zákoník z roku 2012 představuje rozsáhlou reformu soukromého práva, které nahradila s některými obměnami používaný občanský zákoník z roku 1964.⁵² Zásadní potřeba přijetí nové soukromoprávní normy byla dána změnou politického systému v roce 1989. Nejnutnější změny platného obecného soukromo-

⁴⁹ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 39.

⁵⁰ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 101.

⁵¹ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 169.

⁵² Ve sbírce listin vyhlášen dne 23. 3. 2012 s datem účinnosti 1. 1. 2014.

právního předpisu v podobě občanského zákoníku z roku 1964, byly provedeny zákonem č. 509/1991 Sb. a zákonem č. 513/1991 Sb.⁵³, které měly překlenout období, než bude vytvořen zcela nový soukromoprávní předpis. Prvotní práce na novém soukromoprávním předpisu lze datovat do období přijetí novel v roce 1991. Pro vznik soudobého předpisu byl následně důležitá iniciace k obnovení prací na sestavení tohoto předpisu v roce 2000 a následné schválení věcného záměru Legislativní radou vlády v roce 2009.⁵⁴

Pokladem pro vznik občanského zákoníku z roku 2012 byly soukromoprávní principy a tradice před rokem 1950, platná znění soukromoprávních předpisů evropských států a unijní právo (tehdy ES). Současně byla použita i právní úprava po roce 1950 a především pak po roce 1989.⁵⁵ Autoři normy se netají základním obecným ideovým zdrojem ve vládním návrhu občanského zákoníku Československé republiky z roku 1937⁵⁶, který byl modernizovanou revizí rakouského obecného zákoníku občanského (ABGB) z roku 1811.⁵⁷ Tento byl autory občanského zákoníku z roku 2012 revidován za použití vyhodnocení vývoje občanského a soukromého práva platného na území ČR od poč. 19. stol. do současnosti, za použití vyhodnocení soukromoprávních kodexů evropských států, a za použití vyhodnocení mezinárodních smluv a práva Unie (tehdy i ES).⁵⁸

Soudobý občanský zákoník byl navržen jako kodex soukromého práva, s důrazem na respekt k osobnosti člověka, který je způsobilý žít a rozhodovat podle svého a o svých soukromých záležitostech samostatně. Koncepce kodexu byla rozdělena na čtyři základní části, část první obecnou s důrazem na právní postavení člověka a právní úpravu práv spojených s jeho osobou a dále na část druhou, upravující majetek osob, část třetí s právní úpravou dědictví, a část čtvrtou, která upravuje obligační právo.⁵⁹

⁵³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník byl však původně považován za finální právní předpis, která nebude dále nahrazován spolu se změnou občanského zákoníku. Blíže: ELIÁŠ, Karel, Michaela ZUKLÍNOVÁ, Bohumil HAVEL a Tomáš DVOŘÁK. *Osnova občanského zákoníku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 15. ISBN 978-80-7380-205-9.

⁵⁴ Tamtéž s. 15.

⁵⁵ Tamtéž s. 17.

⁵⁶ Norma nebyla přijata Malý..

⁵⁷ ELIÁŠ, Karel, Michaela ZUKLÍNOVÁ, Bohumil HAVEL a Tomáš DVOŘÁK. *Osnova občanského zákoníku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 256. ISBN 978-80-7380-205-9.

⁵⁸ Tamtéž s. 256.

⁵⁹ Tamtéž s. 256.

1.3 Draft Common Frame of Reference

1.3.1 Úvodem k Draft Common Frame of Reference

Na přelomu tisíciletí zesílila v odborných kruzích napříč členskými státy Unie, především v souladu s úspěšným rozvojem společného vnitřního trhu, diskuze o možné harmonizaci hmotného soukromého práva, zejména pak smluvního práva.⁶⁰ Důvodem této diskuze na úrovni nadnárodního společenství byly rozdíly ve smluvním právu mezi členskými státy Unie, které mohly bránit řádnému fungování vnitřního trhu a či mohly ztěžovat uzavírání, výklad a uplatňování přeshraničních smluv. Komise již v roce 2001 poukázovala a skutečnost, že Smlouva o ES poskytla evropským institucím pravomoci realizovat vnitřní trh spojený s volným pohybem zboží, osob, služeb a kapitálu, což umožnilo Unii (tedy Evropskému společenství) eliminovat překážky vzájemného obchodu mezi členskými státy. Ačkoli se podařilo zavést i společnou měnu pro dvanáct členských států, nadále v rámci vnitřního trhu dle Komise přetrvávaly problémy spojené s výměnou zboží a služeb, a to z tohoto důvodu, že je tato spojena s prodejem, pronájmem či výměnou realizovanou na základě smlouvy, která se však řídí právním řádem a soudním rozhodnutími určitého členského státu. Komise přímo poukázovala na skutečnost, že ačkoli obecně vnitrostátní režimy smluvního práva stanoví zásadu smluvní svobody, a smluvní strany se mohou svobodně dohodnout na svých vlastních smluvních podmínkách, kdy některá z těchto vnitrostátních pravidel nejsou povinná jiná vnitrostátní pravidla, však povinná jsou, zejména tam, kde existují významné rozdíly mezi postoji smluvních stran, jako jsou smlouvy s nájemci nebo spotřebiteli a smluvním stranám nezbyvá jinak než se těmto podřídít.

V tomto ohledu Komise zdůrazňovala, že různé vnitrostátní právní řády nezpůsobují závažné překážky pro přeshraniční transakce, neboť strany mohou rozhodnout, které právo bude upravovat jejich smlouvu. Dle Komise však mohou vzniknout konflikty mezi závaznými pravidly právního řádu jednoho členského státu s protichůdnými závaznými pravidly jiného členského státu. Dále Komise po-

⁶⁰ Komise ve svých dokumentech odkazovala např. na práce Cf. Ole Lando and Hugh Beale (eds.), *Principles of European Contract Law Parts I and II*, (Kluwer Law International, 2000); Academy of European Private Lawyers, *European Contract Code - Preliminary draft*, (Universita Di Pavia, 2001) hereafter referred to as "the Pavia Group"; the 'Study Group for a European Civil Code'. A comprehensive discussion, including a detailed bibliography, of the issues concerning civil law in Europe can be found in Hartkamp, Hesselink, Hondius, Joustra, Perron (eds.), *Towards a European Civil Code* (Kluwer Law International, 1998).

ukazovala na skutečnost, že mohou existovat důležité ekonomické nebo právní důvody, pro které smluvní strana nebude ochotna souhlasit s podmínkami standardní smlouvy, která se obvykle používá v členském státě druhé smluvní strany. Rozdílné vnitrostátní právní předpisy mohou navíc vést k vyšším transakčním nákladům, zejména pak k případným nákladům na soudní spory, kterými by byly v tomto ohledu nejvíce postiženi malé a střední podniky a spotřebitelé. Další překážkou pak pro zmíněné subjekty jsou i náklady spojené se získáním informací o výkladu a uplatňování neznámého cizího práva. V konečném souhrnu mohou být tyto vyšší transakční náklady navíc konkurenční nevýhodou, například v situaci, kdy zahraniční dodavatel soutěží s dodavatelem usazeným ve stejné zemi jako potenciální zákazník.

Za účelem odstranění zmíněných překážek vnitřního trhu navrhovala Komise Evropskému parlamentu celkem čtyři řešení: i) ponechání stávajícího stavu; ii) podporu rozvoje společných zásad smluvního práva vedoucích k většímu sblížení vnitrostátních právních předpisů; iii) zlepšit kvalitu již zavedených právních předpisů, či iv) přijmout novou komplexní legislativu na úrovni Unie (tehdy ES). Ve variantě společných zásad smluvního práva Komise viděla využití těchto zásad jak pro případný vznik (soukromoprávních) smluv či pro jejich provádění smluv, tak i využití pro vnitrostátní soudy a rozhodce, pro případy s přeshraničním prvkem či při aplikaci cizího práva. Dle Komise použití společných zásad by mohlo vést k vytvoření obvyklého práva za předpokladu dlouhé a trvalé aplikace a společného sdílení přesvědčení, což by ovlivnilo stávající obchodní praxi v členských státech, a eliminovalo překážky fungování vnitřního trhu. V popisu přínosu společných zásad Komise pracovala s principem dobrovolnosti při jejich uplatňování po předchozím odsouhlasení zásad ve členských státech.⁶¹

I dle Evropského parlamentu byla harmonizace určitých odvětví soukromého práva nezbytná pro dokončení vnitřního trhu. Sjednocení hlavních oborů soukromého práva ve formě evropského občanského zákoníku by bylo dle Evropského parlamentu nejúčinnějším způsobem, jak uskutečnit harmonizaci s cílem splnit právní požadavky Unie (tehdy ES) s cílem dosáhnout jednotného trhu bez hranic. V letech 1989 a 1994 Evropský parlament vyzval k zahájení práce na vypracování

⁶¹ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law /* COM/2001/0398 final */

společného evropského kodexu soukromého práva.⁶² Dne 15. listopadu 2001 přijal Evropský parlament „Usnesení o sblížení občanského a obchodního práva členských států“.⁶³

Sdělení Komise o evropském smluvním právu z července 2001 zahájilo proces konzultací a diskusí o způsobu, jakým by měly být problémy v důsledku rozdílů mezi vnitrostátními smluvními právními předpisy členských států na úrovni společenství řešeny.⁶⁴ Komisí navržený Akční plán z roku 2003 navrhoval zmíněné problémy vyřešit prostřednictvím neregulačních a regulačních opatření, které budou zohledňovat společný referenční rámec, jakožto společné zásady a terminologii v oblasti evropského smluvního práva, který by měl pomoci orgánům Unie (tehdy ES) při zajištění větší soudržnosti stávajících a budoucích *acquis* v oblasti evropského smluvního práva. Společný referenční rámec měl dle Komise poskytovat nejlepší řešení z hlediska společné terminologie a pravidel, tj. definice základních pojmů a abstraktních pojmů jako „smlouva“ nebo „poškození“ a pravidel, která platí například v případě neplnění uzavřených smluv. Druhým cílem společného referenčního rámce je vytvořit základ pro další úvahy o nepovinném nástroji v oblasti evropského smluvního práva, který by se stal nástrojem pro dosažení vyššího stupně konvergence mezi smluvními právy členských států EU a možná vhodnými třetími zeměmi.⁶⁵

Na akční plán z roku 2001 navázala Komise sdělením Evropskému parlamentu a Radě (ES) ze dne 11. 10. 2004, ve kterém vyslovuje ochotu rozvíjet společný referenční rámec (CFR), jako soubor nástrojů při případném předkládání návrhů na zlepšení kvality a provázanosti stávajících *acquis* a budoucích právních nástrojů v oblasti smluvního práva. Společný referenční rámec měl poskytnout jasné definice právních pojmů, základní zásady a provázaná vzorová pravidla smluvního práva navazující na *acquis* ES a na nejlepší řešení nalezená v právních řádech členských států. Sdělení z roku 2004 současně představilo jeho předpokládanou strukturu CFR:⁶⁶ nejprve budou vytyčeny společné základní zásady smluvního práva

⁶² Např. Úř. Věst. C 158, 26. 6. 1989, s. 1. 400 (rozlišení A2-157 / 89); Úř. Věst. C 205, 25. 7. 1994, s. 1. 518 (usnesení A3-0329 / 94).

⁶³ European Parliament resolution on the approximation of the civil and commercial law of the Member States (COM(2001) 398 — C5-0471/2001 — 2001/2187(COS)), O.J C140E, 13. 6. 2002, p. 538.

⁶⁴ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - A more coherent European contract law - An action plan /* COM/2003/0068 final */

⁶⁵ Tamtéž odst. 4. 1. 1.

⁶⁶ Příklad možné struktury je uveden v příloze I sdělení Komise ze dne 11. 10. 2004.

včetně pokynů, které stanoví, kdy je možno žádat o výjimky z těchto základních principů; za druhé budou tyto základní principy podpořeny vymezením hlavních pojmů; za třetí budou tyto zásady a definice doplněny vzorovými pravidly, která budou tvořit podstatnou část CFR.⁶⁷

1.3.2 Návrh společného referenčního rámce

Podkladem pro čistě politický „politický“ společný referenční rámec (CFR), který byl, jak bylo shora uvedeno, požadován akčním plánem Evropské komise v roce 2004⁶⁸, je akademický návrh společného referenčního rámce (DCFR) publikovaný v roce 2008.⁶⁹ Návrh společného referenčního rámce je akademickým nepolitickým výsledkem spojení výstupů Studijní skupiny pro evropský civilní zákoník založené v roce 1999 (vedoucí skupiny Christian v. Bar)⁷⁰ a Evropská skupina pro stávající soukromé právo ES (vedoucí skupiny Hans Schulte-Nölke).⁷¹ Ačkoli návrh společného referenčního rámce není právní normou, sleduje jeho obsah požadavky akčního plánu na vytvoření principy, definice a vzorová pravidla koncipovaná ve smyslu požadavků Komise ve sdělení z roku 2004. Obsah návrhu společného referenčního rámce je rozdělen do deseti knih, které obsahují kromě úvodu a obecných ustanovení (Kniha I.), typové smlouvy (Kniha II.), práva a povinnosti smluvních stran (Kniha III.), zvláštní druhy smluv a práva a povinnosti z nich vyplývající (Kniha IV.), i otázky upravující dobrovolné zásahy do záležitostí jiných osob (Kniha V.), otázky mimosmluvní odpovědnosti (Kniha VI.), otázky bezdůvodného obohacení (Kniha VII.), otázky nabytí a pozbytí vlastnictví movitých věcí (Kniha VIII.), otázky spojené s ochranou vlastnického práva k movitým věcem (Kniha IX.), a otázku svěřenství (Kniha X.).⁷² V souvislosti s představeným obsahem návrhu je nutné poznamenat, že tento jde poněkud dále, než jsou principy smluvního práva, když upravuje i právní úkony (kap. II), či otázku mimosmluvní odpovědnosti (Kniha VI.), nebo otázku bezdůvodného obohacení (Kniha VII.).

⁶⁷ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - European Contract Law and the revision of the acquis: the way forward /* COM/2004/0651 final */

⁶⁸ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council — A more coherent European contract law — An action plan. Úř. věst. C 63, 15. 3. 2003, s. 1—44.

⁶⁹ BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans. SCHULTE-NÖLKE a H. G. BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009. ISBN 978-3-86653-097-3.

⁷⁰ Study group on a European Civil Code navázala na práci Commission on European Contract Law (PECL) založené v roce 1980 a označované jako tzv. Landova komise.

⁷¹ European Research Group on Existing EC Private Law.

⁷² BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans. SCHULTE-NÖLKE a H. G. BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009. ISBN 978-3-86653-097-3.

Na obsahu návrhu společného referenčního rámce je kromě skutečnosti, že je tento významným akademickým počinem, podstatná i skutečnost, že autoři návrhu, resp. členové jednotlivých studijních a pracovních skupin, nebyli přímo spojeni s určitým státem či mezinárodní organizací, ale pocházeli z různých míst a působili na univerzitách v různých členských státech Unie.⁷³ Tato důležitá skutečnost dovolila v podobě návrhu společného referenčního rámce sumarizovat principy, definice a vzorová pravidla smluvního práva, na základě zkušeností a znalostí členů komise z platných norem, soudních rozhodnutí, obyčejů a zvyklostí z území několika evropských států. Sumarizace a vznik koncepce principů, které v sobě spojuje průnik norem, obyčejů, soudních rozhodnutí principů a pravidel z několika členských států dává předem zřetelnou naději, že návrh společného referenčního rámce bude obsahovat principy a pravidla přijatelné pro širší evropskou populaci.

1.3.3 Obsah a užití DCFR

DCFR obsahuje zejména zásady, definice a modelová pravidla. Obsah odpovídá schématu nastaveným Komisí v rámci Akčního plánu v roce 2003, jehož cílem bylo především zvýšit soudržnost *acquis* Společenství v oblasti smluvního práva, podporovat vypracování obecných smluvních podmínek pro celou EU a dále zkoumat, zda problémy v oblasti evropského smluvního práva mohou vyžadovat řešení, která nejsou specifická pro daný sektor, jako je volitelný nástroj.⁷⁴ Hlavním návrhem zmíněného Akčního plánu však bylo vytvořit společný rámec pravidel smluvního práva pro EU. V říjnu roku 2004 Komise zveřejnila další dokument s označením „Evropské smluvní právo a revize *acquis*: cesta vpřed“, prostřednictvím kterého bylo navrženo, aby společný referenční rámec (CFR) poskytoval „základní zásady, definice a vzorová pravidla“ což by mohlo napomoci zlepšení stávajícího *acquis communautaire*, a současně by tvořil základ volitelného právního nástroje v případě, že by bylo rozhodnuto o vytvoření takového nástroje.⁷⁵ Modelová pravidla pak měly být hlavním obsahem CFR, a měly sloužit jako vodítko pro zákonodárce jednotlivých členských států. DCFR je reakcí na vyjádření a požadavky Komise a obsahuje návrhy zásad, definic a vzorových pravidel.⁷⁶

⁷³ Např.: prof. O. Lando pocházel z Kodaně, členové skupiny vedené Barem pocházeli či pracovali ve Spolkové republice Německo a Rakousku, Nizozemí.

⁷⁴ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council — A more coherent European contract law — An action plan. Úř. věst. C 63, 15. 3. 2003, s. 1—44.

⁷⁵ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - European Contract Law and the revision of the *acquis*: the way forward /* COM/2004/0651 final */

⁷⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text

Kniha první DCFR předpokládá použití pravidel v případě smluvního jednání a dále pak v případě aplikace právních předpisů upravující smluvní a mimosmluvní práva a povinnosti a s tím související majetkové záležitosti. DCFR nepředpokládá, že se jeho pravidla budou vztahovat na práva a povinnosti veřejného práva, nebo také na: a) postavení nebo způsobilost fyzických osob k právním schopnostem; b) závěti a dědění; c) rodinné a manželské vztahy; d) směnky, šeky a směnky a jiné obchodovatelné nástroje; e) pracovní vztahy; f) vlastnictví nebo práva k nemovitému majetku; g) vznik, vnitřní organizaci, regulace vztahů či zánik společností a další osob právnických zapsaných či nezapsaných do obchodního rejstříku; h) procesní či exekuční řízení. Tato koncepce staví z pravidel DCFR volitelný zdroj pravidel, konceptů a terminologie pro ty osoby, které připravují legislativní nástroje či přímo smlouvy samotné (např. pro soudce, rozhodce, právníky, vědce či učitele práva).⁷⁷ DCFR předpokládá, že platnost navrhovaných pravidel nebude nikterak stanovena či ohraničena jako to obvykle bývá v případě právních předpisů, a to vzhledem k tomu, že v rámci DCFR jde především o nezávazná pravidla. Současně však DCFR předpokládá, že pravidla budou plnit nastavení cíle, tj. budou používána i aplikována právě v oblastech společenských vztahů, pro kterou byly vytvořeny.⁷⁸ Obsah DCFR rámce je širší, než byla původní pravidla PECL, která předkládaly pravidla pro tvorbu, platnost, výkladu a obsahu smluv a jiných právních aktů a dále také pravidla pro případné uspokojení závazků či pravidla v případě nesplnění povinností z těchto vztahů. DCFR jde v tomto ohledu mnohem dále.⁷⁹ Obsahem knihy první jsou obecná ustanovení. Kniha upravuje oblast použití pravidel a jejich interpretaci, definuje obecné pojmy včetně výkladu dobré víry, poctivého jednání a lhůt.⁸⁰ Kniha druhá je věnována smluvnímu jednání. Obsahuje pravidla týkající se smluv samotných (forma, typ), předsmluvním jednáním, kontrakčním procesu, odstoupení od smlouvy, zastoupení, důvodům neplatnosti, obsahu a účinku smluv.⁸¹ Kniha třetí je věnována smluvním povinnostem. Upraveny

version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, 4795 s. 30.

⁷⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, s. 132.

⁷⁸ Tamtéž s. 13.

⁷⁹ Tamtéž s. 21.

⁸⁰ Tamtéž s. 131.

⁸¹ Tamtéž s. 170.

jsou instituty jako plnění ze smlouvy, nemožnost plnění, ukončení smlouvy, smluvní strany.⁸² Kniha čtvrtá je, jako jediná ze všech knih, rozdělena kromě kapitol i na části. Tyto se věnují prodeji a koupi, leasingu, službám, prodávajícím subjektům, franchisingu a distribuci zboží a služeb, a zajištění závazků.⁸³ Kniha pátá je věnována otázkám upravujícím dobrovolné zásahy do záležitostí jiných osob. Jde o pravidla pro případné intervence do smluvního vztahu či zásahům za účelem podpory některé ze smluvních stran ze strany jednotlivých členských států v souladu s jeho právním řádem.⁸⁴ Kniha šestá obsahuje pravidla pro mimosmluvní odpovědnost. Obsahem jsou pravidla pro klasifikaci jak majetkové tak nemajetkové újmy, pravidla pro vznik subjektivní odpovědnosti, a formy odškodnění újmy.⁸⁵ Kniha sedmá upravuje vzorová pravidla pro bezdůvodné obohacení. Jde především o specifikaci jednotlivých případů bezdůvodného obohacení včetně pravidel pro nároky upravené právem veřejným.⁸⁶ Kniha osmá upravuje vzorová pravidla v otázce nabytí, změny či zcizení vlastnických práv. V případě této kapitoly je specifikováno pravidly vlastnictví, možnosti jeho zcizení a dále i pravidla pro ochranu vlastnického práva.⁸⁷ Kniha devátá je věnována pravidlům spojeným s ochranou vlastnického práva k movitým věcem. V této knize jsou tak upraveny pravidla spojené se specifikací vlastnických práv k nemovitým věcem, jejich vznik a obsah, účinek těchto práv vůči třetím osobám, a principy ochrany těchto práv v řízeních před veřejnou mocí.⁸⁸ Kniha desátá upravuje pravidla pro otázky týkající se svěření. Předkládá pravidla pro vznik a zánik svěrenských fondů, pravidla pro správu majetku v těchto fondech a současně pravidla pro vztahy ke třetím osobám.⁸⁹ Jednotlivé knihy jsou číslovány římskými číslicemi. Kapitoly či články v knihách jsou následně číslovány arabskými číslicemi, kdy první arabská číslice, která předchází dvojtečce, je číslo kapitoly. Například III. - 3: 309 je devátý článek třetí kapitoly třetí knihy.⁹⁰

V případě principů smluvního práva je nutné rozlišovat mezi předkládaným akademickým návrhem referenčního rámce DCFR (dále v textu jen „DCFR“) a

⁸² Tamtéž s. 697.

⁸³ Tamtéž s. 1233.

⁸⁴ Tamtéž s. 2781.

⁸⁵ Tamtéž s. 2978.

⁸⁶ Tamtéž s. 3668.

⁸⁷ Tamtéž s. 3975.

⁸⁸ Tamtéž s. 4446.

⁸⁹ Tamtéž s. 4745.

⁹⁰ Tamtéž s. 23.

CFR jako politickými pravidly, k jejichž vytvoření vyzvala Komise. DCFR obsahuje zásady, definice a vzorová pravidla evropských práv soukromého. Právě předkládaná pravidla byly sestaveny jako návrh na zpracování „politického“ referenčního rámce (CFR), který byl původně požadován Komisí v rámci Plánu na soudržnější evropské smluvní právo z ledna 2003. Předkládaná pravidla DCFR představují akademický, nikoli politický text, který vychází z iniciativy evropských právních vědců. Předkládaná pravidla DCFR tak představují závěr více jak desetiletí nezávislého výzkumu a spolupráce akademiků s odbornými znalostmi v oblasti soukromého práva, srovnávacího práva a práva Evropského společenství.⁹¹

DCFR navazuje na zásady evropského smluvního práva, avšak jeho rozsah je mnohem širší. Zásady evropského smluvního práva se vztahovaly především k pravidlům o tvorbě, platnosti, výkladu a obsahu smluv, a analogie, jiné právní akty, ale také o uspokojení závazků z nich určení a nápravných opatřeních při neplnění těchto povinností, které byly později doplněné o pravidla, vztahujících se k právům a povinnostem podle soukromého práva obecně, včetně pravidel týkajících se a pluralita stran. V tomto ohledu DCFR předkládá i vzorová pravidla pro jednotlivé druhy smluv (Kniha IV.) a dále pak i oblast mimosmluvních závazků a otázky vztahující se k věcem. Právě mimosmluvní závazky dle DCFR zahrnují další práva a povinnosti soukromého práva v rozsahu jeho působnosti, i když nevyplývají přímo ze smlouvy samotné, neb určitá práva a povinnosti vznikají z bezdůvodného obohacení, poškození způsobené jinému, jednání bez právního důvodu, či intervence do cizích záležitostí. Právě práva a povinnosti z těchto případů se vztahují k právním vztahům k určitým věcem, tedy těm subjektům, které mají k věcem určitá práva, které je potřeba chránit. Tyto tak DCFR rozvádí v Knize III., jež obsahuje obecná pravidla, která se vztahují na všechny závazky v rámci DCFR, ať již vznikají ze smlouvy či jinak.⁹²

Pojem zásadních principů je v rámci DCFR pojat s ohledem na zmíněná sdělení Komise tak, že DCFR nevnímá soukromé právo, a zejména smluvní právo, pouze jako prostředek vyvážení soukromoprávních vztahů mezi fyzickými a právními osobami, ale především DCFR navrhuje nápravu případného selhání trhu

⁹¹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 7.

⁹² Tamtéž s. 21

s tím, že soukromé právo je jednou z těchto oblastí právní regulace, která by měla být založena na hluboce zakořeněných principech.⁹³ Modelová pravidla jsou DCFR pojata jako pravidla, která nemají žádnou normativní (zákonnou) sílu a představují měkká právní pravidla určitého druhu obsaženého v zásadách evropského smluvního práva, která mohou být použita jako vzor pro legislativu, například pro zlepšení vnitřní soudržnosti *acquis communautaire*, kdy je DCFR poskytnuta možnost rozhodnout se, jaké pravidlo bude aplikováno.⁹⁴

DCFR by však neměl být posuzován jen jako stavební blok „politického“ společného referenčního rámce, avšak měl by si dle autorů zachovat svůj vlastní význam s ohledem na skutečnost, že se jedná o akademický text. DCFR v tomto ohledu výsledkem velkého evropského výzkumného projektu a nezávisle na osudu CFR se předpokládá, že DCFR bude především podporovat soukromé práva v jurisdikcích členských států Evropské unie. Jeho úkolem je nejen ukázat, jak velmi se národní soukromé právo podobá ale především je důležitým stimulem pro rozvoj této oblasti, což lze považovat za regionální projevy společného evropského dědictví. Funkce DCFR je tak první cestou k prohloubení vědomí o existenci evropského soukromého práva. DCFR tak může pojem evropského soukromého práva považovat za základ, který zvýší vzájemné porozumění a podporu kolektivního jednání o soukromém právu v Evropě.⁹⁵

DCFR obsahuje zejména principy, zásady, definice a modelová pravidla. Obsah rámce odpovídá schématu nastaveným Komisí v rámci Akčního plánu v roce 2003, a Sdělením Komise z října 2004. DCFR je v tomto ohledu postaven na čtyřech (hlavních) zásadách, které tvoří svoboda, bezpečnost, spravedlnost a efektivita a které bezprostředně předchází celému DCFR. Tyto hlavní zásady jsou pak dále rozvinuty v kategorii prvořadých principů, ke kterým patří ochrana lidských práv, podporu solidarity a sociální odpovědnost, zachování kulturní a jazykové rozmanitosti, ochrana a podpora prosperity a propagace vnitřního trhu.⁹⁶ Modelová

⁹³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 10.

⁹⁴ Tamtéž s. 17.

⁹⁵ Tamtéž s. 9.

⁹⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, 4795 s. 13.

pravidla jsou DCFR pojata jako pravidla, která mají žádnou normativní sílu, a představují měkká právní pravidla určitého druhu obsaženého v zásadách evropského smluvního práva, která mohou být použita jako vzor pro legislativu, například pro zlepšení vnitřní soudržnosti *acquis communautaire* kdy je DCFR poskytnuta možnost rozhodnout se, jaké pravidlo bude aplikováno.⁹⁷

⁹⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, 4795 s. 17.

2 Koncepce principů smluvního práva

Ve druhé kapitole disertační práce jsou představena základní teoretická východiska principů smluvního práva. Na úrovni Unie, paralelně s ekonomickou (právní) integrací, se více jak dvě desetiletí pracovalo na rozsáhlé kodifikaci základních principů soukromého práva (CFR). Naproti tomu vzniku (nového) občanského zákoníku předcházela specifická cesta národních normotvůrců, která spočívala na vlastních základech a vlastním odděleném výzkumu. Právě z těchto dvou zcela odlišných způsobů tvorby civilního práva se lze domnívat, že české principy smluvního práva, resp. princip smluvní svobody se mohou odlišovat od principů navrhovaných v rámci DCFR.

Tato kapitola je zaměřena na specifikaci principů upravených DCFR, které poskytnou nezbytný podklad pro druhou ověřovanou hypotézou, v rámci které se domnívám, že se principy smluvní svobody v rámci právní úpravy ČR odlišují od principů navrhovaných v rámci DCFR. Kromě smluvních principů DCFR v kapitole po úplnost zmíním i jiné systémy společných zásad.

2.1 Úvodem k principům smluvního práva

Podstatnou část evropského občanského práva tvoří především směrnice na ochranu spotřebitele nebo deliktních závazkových právních vztahů. Tyto normy lze charakterizovat jako komunitární právo, patřící pod závazkovou část občanského práva hmotného. Zmíněné normy upravují smluvních a deliktních závazky prostřednictvím jednotlivých dílčích kroků (směrnic). I přes poměrně rozsáhlou normotvorbu v této oblasti vnitřního trhu i v současnosti zcela absentuje společná a jednotná úprava společných zásad a principů pro jednotlivé členské státy, což přináší obsahové vnitřní rozpory jednotlivých předpisů, které postrádají jednotné uplatňování a jednotný výklad.⁹⁸

2.1.1 Principy soukromého práva ES (ACQP)

V oblasti smluvních závazků lze z projektů unifikace zásad a principů zmínit nejen akademický návrh společného referenčního rámce (DCFR), ale i principy

⁹⁸ HURDÍK, Jan., HANDLAR, Jiří. Pojetí a systém unifikačních projektů evropského smluvního práva (DCFR) a české právo smluvních závazků. In *Evropské unifikační projekty závazkového práva a české občanské právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 11. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; č. 359 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 359. Řada teoretická. ISBN 978-80-210-5042-6.

evropského práva (PEL), principy evropského smluvního práva (PECL) či principy soukromého práva ES (ACQP). Zásady Acquis (ACQP) jsou systematickou kompilací vzorových pravidel a zásad odvozených ze stávajícího soukromého práva EU. Vypracovala je skupina evropských vědců (výzkumná skupina pro existující soukromé právo ES, tzv. Acquis Group)⁹⁹ a jejich cílem je podle čl. 1: 101 odst. 2 ACQP být zdrojem pro návrhy, provádění a výklad práva Unie (tehdy Evropského společenství). Spolu s modelovými pravidly navrženými Landovou komisí (PECL) a její nástupnickou organizací (Studijní skupinou pro evropský občanský zákoník), jsou ACQP jedním ze dvou hlavních zdrojů pro návrh společného referenčního rámce. Vzhledem k tomu, že ACQP jsou v podstatě navrženy tak, aby představovaly status quo stávajícího soukromého práva EU, jejich základní myšlenka je pozitivistická.

Primárními zdroji pro ACQP jsou především různá pravidla upravená v různých právních aktech EU (zejména Smlouva o fungování Evropské unie), směrnice, či nařízení, jakož i judikatura Evropského soudního dvora. S ohledem na fragmentární charakter úpravy smluvního práva v EU je hlavním cílem ACQP poskytnout systematický přehled práva EU, a dále pak odvodit některá obecná pravidla a principy smluvního práva ze stávající fragmentární právní úpravy. Kromě těchto primárních zdrojů stávajícího smluvního práva EU se komentáře ACQP často odvolávají na kodexy jednotného práva, zejména CISG¹⁰⁰ a další široce uznávané zásady a mezinárodní vzorové kodexy, jako je např. jako PECL a UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC). Podle výzkumného projektu se měla konečná verze ACQP sestávat ze tří částí připomínajících strukturu právních aktů EU. Stejná struktura byla přijata i v rámci DCFR. První částí, inspirovanou cíli stanovenými v předmluvě právního aktu EU, bylo prohlášení o obecných zásadách, na nichž se zakládají pravidla ACQP. Tato část zahrnovala základní myšlenky, jako je smluvní svoboda a princip pacta sunt servanda (smlouvy je nutné dodržovat). Druhá část se skládala z obecných definic nejdůležitějších právních pojmů používaných v ACQP. Cílem druhé části bylo vytvořit koherentní evropskou terminologii soukromého práva za účelem reformy nejednotného používání právních pojmů v různých evropských právních aktech.¹⁰¹

⁹⁹ Research Group on the Existing EC Private Law, the so-called Acquis Group.

¹⁰⁰ Sale of Goods, International (Uniform Law).

¹⁰¹ Grigoleit, H. C. & Tomasic, L. (2012) "Acquis Principles" Basedow, J., Hopt, K. J., and Zimmermann, R. (ed.s), Max Planck Encyclopaedia of European Private Law, (Oxford: OUP)

2.1.2 Principy evropského smluvního práva (PECL)

Principy evropského smluvního práva (PECL) jsou jako akademický projekt průkopnickým dílem v unifikaci evropského soukromého práva. Zabývají se tématem, které je svou podstatou a charakterem mezinárodní. Moderní smluvní právo v Evropě spočívá na stejných historických a filozofických základech a hypotetická vůle rozumných stran smlouvy byla obvykle ústředním bodem ve vývoji jeho doktrín. Základní pojmy a tvorba společných hodnocení nebyla dle autorů ovlivněna nacionalismem a při tvorbě pravidel vždy docházelo k výměně myšlenek přes hranice států. Tou nejsilnější motivací a hnací silou pro právní harmonizaci a smluvní právo bylo dle autorů především úzké spojení s vnitřním trhem. Pokud jde o styl a strukturu zásad, jsou zásady inspirovány právem USA. Každý svazek obsahuje texty článků, kdy u každého článku je navíc připojen komentář (včetně ilustrací) a srovnávací poznámky, které informují čtenáře o příslušných právních předpisech platných v členských státech EU. Zásady současně berou v úvahu i další prameny práva, jako jsou mezinárodní úmluvy.

Ve všech těchto ohledech se PECL liší od jiných projektů sjednocení evropského smluvního práva. Zásady evropského smluvního práva lze považovat za produkt evropských národních tradic, jež se vyznačuje svou vlastní flexibilitou a schopností rozvoje, který autoři považují za současný projev ryze evropského smluvního práva. Autoři zásad zmiňují řadu účelů, pro které jsou jejich zásady navrženy, kdy základním cílem je především zjednodušení přeshraničního obchodu v rámci Evropy tím, že stranám smlouvy zpřístupní soubor neutrálních pravidel, oddělených od zvláštností jakéhokoli vnitrostátního právního systému.¹⁰² Zásady PECL jsou určeny k použití jako obecná pravidla smluvního práva v EU, a tyto se použijí, pokud se strany dohodly na jejich začlenění do uzavřené smlouvy nebo pokud se strany dohodly, že se jejich smlouva jimi má těmito zásadami řídit. Dle článku 1 lze zásady PECL použít, pokud strany smlouvy souhlasily s tím, že se jejich smlouva se bude řídit „obecnými právními zásadami“, „lex mercatoria“ nebo podobnými, nebo pokud nezvolili žádný systém nebo právní pravidla, kterými by se jejich smlouva řídila. Zásady PECL dle článku 1 současně mohou poskytnout řešení nastoleného problému, kdy systém nebo platné právní předpisy tak nečiní.¹⁰³

¹⁰² ZIMMERMANN, Reinhard. *The Significance of the Principles of European Contract Law*. European Review of Private Law (ERPL), volume 28, no 3, pp 487-496, September 2020, Max Planck Private Law Research Paper No 21/3.

¹⁰³ BUSCH, D. (eds.) *Principles of European Contract Law and Dutch Law: A Commentary*. Kluwer Law International, 2002. 450 s. ISBN 9789041117496.

2.1.3 Common Frame of Reference (CFR)

Pro přípravu CFR se v roce 2005 spojila řada již existujících mezinárodních skupin akademiků a vytvořila Společnou síť pro evropské soukromé právo (síť CoPECL). Tento projekt byl financován pod záštitou šestého rámcového programu Evropské unie pro Výzkum a technologický rozvoj. V rámci této sítě působila Studijní skupina pro evropský občanský zákoník, která v rámci tvorby hrála hlavní roli. Od roku 2005 byl autonomní výzkum studijní skupiny v oblasti principů evropského práva postupně nahrazován přípravou akademického návrhu společného referenčního rámce (CFR). Společná síť evropského soukromého práva založená pro přípravu tohoto návrhu s Hansem Schulte-Nölkem jako koordinátorem byla podporována Komisí v rámci 6. rámcového programu pro výzkum. Síť obsahovala především tři redakční týmy, tj. Studijní skupinu pro evropský občanský zákoník, Skupinu pro *acquis* (ACQP) a Skupinu pro pojistné právo (PEICL)¹⁰⁴, a dále celou řadu tzv. hodnotících a podpůrných skupin. Cílem těchto skupin byla formulace Společných principů evropského smluvního práva (CoPECL), které představují cíl podporovaný 6. rámcovým programem pro výzkum. V důsledku integrace práce studijní skupiny do politického procesu přípravy společného referenčního rámce musela Studijní skupina pro evropský občanský zákoník vzít v úvahu také zájmy lobbistických skupin. Součástí procesu proto bylo projednávání návrhů v rámci tzv. CFR-net, sítě lobbistů organizované Evropskou komisí. Výsledkem těchto diskusí bylo několik úprav návrhů. Aby bylo možné vypracovat návrh společného referenčního rámce, obě skupiny společně vytvořily to, co bylo nazváno společným „kompilačním a redakčním týmem“ (CRT) pod vedením Erica Cliva. Tento tým byl odpovědný za revizi principů evropského smluvního práva i za sloučení práce obou skupin a zajištění celkové systematické a terminologické konzistence. Hlavní práci odvedl Eric Clive, k němuž lze vysledovat i podstatné části terminologických úspěchů. Až do léta 2008 byly výsledky CRT projednávány Koordinačním výborem studijní skupiny. Poslední zasedání CRT se konalo v Gentu v září 2008. Výsledkem přípravných prací byl akademický návrh společného referenčního rámce (DCFR), publikovaný v prozatímním vydání v únoru 2008, a v plném vydání v říjnu 2009.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Principles of European Insurance Contract Law (PEICL)

¹⁰⁵ Eidenmüller, Horst, Florian Faust, Hans Christoph Grigoleit, Nils Jansen, Gerhard Wagner, and Reinhard Zimmermann. The Common Frame of Reference for European Private Law: Policy Choices and Codification Problems. *Oxford Journal of Legal Studies* 28, no. 4 (2008): 659–708.

2.1.4 UNIDROIT (PICC)

Pravděpodobně nejúspěšnějším pokusem o kodifikaci nadnárodních pravidel pro právo mezinárodních obchodních smluv jsou principy mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (PICC). Práce byly prováděny pod záštitou UNIDROIT. První práce započaly již v souvislosti s mezinárodním prodejem zboží v roce 1935, což následně vyústilo v přijetí Haagských úmluv. V roce 1968 byly započaty práce na nezávazném kodexu, který by šel nad rámec prodeje zboží a který by odrážel obecné zásady odvozené ze smluvního práva různých zemí tak, aby tvořily jakousi obecnou součást jednotného mezinárodního obchodního zákoníku. Práce začaly v roce 1970 pod vedením Reného Davida (Francie), Tudora Popescu (Rumunsko) a Clive M Schmitthoffa (Anglie). Tento výbor vypracoval návrhy jednotných pravidel pro uzavírání a pro výklad smluv, které částečně převzala UNCTRAL a začleněna do Vídeňské úmluvy z roku 1980 (CISG). V roce 1980 byla vytvořena větší pracovní skupina pod vedením bývalého tajemníka výboru Michaela Joachima Bonella. V následujících čtrnácti letech pracovní skupina navrhla soubor pravidel, který se týkal právních otázek od zahájení jednání kontraktu a až po řešení nápravy neplnění smlouvy. První verze PICC, která byla vydána v roce 1994, obsahovala 119 článků. V roce 1997 byla jmenována nová pracovní skupina, která v roce 2004 představila výrazně rozšířenou druhou verzi PICC. Třetí vydání PICC bylo představeno v květnu roku 2011.

Výchozí pracovní metodou pro vypracování jednotných mezinárodních pravidel, bylo srovnání řady národních právních systémů, včetně jejich legislativy, judikatury a odborné literatury. Tímto způsobem bylo možné nalézt odpovídající vnitrostátní řešení pro konkrétní smluvní problematiku, což umožnilo formulovat obecné zásady mezinárodního smluvního práva. V tomto ohledu nejsou PICC primárním zdrojem práva, ale sekundárním zdrojem, který systematicky zpřístupňuje mezinárodně uznávané principy smluvního práva. I když bylo od počátku zřejmé, že v mnoha případech nebude možné nalézt potřebnou shodu mezi vnitrostátními řešeními, má PICC v první řadě poskytnout uspokojivý soubor pravidel pro přeshraniční vztahy. Pravidla PICC byly sestaveny jak pro použití formou rozhodného práva, které si samy smluvní strany zvolí, tak pro použití formou rozhodného práva volbou stran sporu. Je však nezbytné poznamenat, že volba pravidel PICC stranám neumožňuje obcházet národní kogentní právo, které má přednost před pravidly

PICC (článek 1.4). Preambule PICC v tomto ohledu vyzývá k použití PICC v případě, kdy si strany nezvolily rozhodné právo, kterým by se jejich smlouva řídila. Verze PICC z roku 2004 obsahuje 85 článků, které jsou rozděleny do 10 kapitol, kterým předchází zmíněná preambule. Každý článek je doplněn oficiálním komentářem, který autoři považují za nedílnou součást pravidel PICC.¹⁰⁶

2.1.5 Sale of Goods, International (Uniform Law)

Téměř před sto lety proto byly zahájeny snahy o vytvoření mezinárodně jednotného globálního prodejního práva, které by platilo namísto jednotlivých národních prodejních zákonů. Tohoto cíle bylo dosaženo úmluvou OSN o prodeji zboží. Úmluvu Organizace spojených národů o mezinárodním prodeji zboží (CISG) přijalo 74 členů organizace, jejichž dovoz a vývoz (od roku 2010) tvoří asi 90 procent světového obchodu se zbožím. Jednotné prodejní právo se nezaměřuje pouze na usnadnění mezinárodního obchodu, ale především na odstranění obchodních překážek pro usnadnění obchodních vztahů napříč různými státy. Sjednocení prodejního práva má také přispět k prohloubení mírových vztahů mezi národy způsobem, kdy jednotlivé státy, které budou úzce provázané obchodními vztahy, se zcela jistě budou zdráhat používat vojenské prostředky pro řešení sporů.¹⁰⁷ Podle Davida Mitreny se založená spolupráce bude rozvíjet díky přínosům i do dalších oblastí však jen v případě, že bude i nadále pro zúčastněné státy přínosem.¹⁰⁸

Preambule CISG proto považuje vytvoření jednotného prodejního práva za důležitý prvek podpory přátelských vztahů mezi státy. V současnosti je CISG základem prvkem globálního sjednocení práva mezinárodního obchodu. Tento proces globalizace je výsledkem mezinárodních úmluv (tzv. nástrojů soft law), které postrádají jakoukoli oficiální a formální závaznost. Smluvní strany mezinárodních transakcí se přesto často integrují do obchodních smluv právě z důvodu jejich prak-

¹⁰⁶ VOGENAUER Stefan, KLEINHEISTERKAMP Jan (Eds.). *Commentary on the Unidroit Principles of International Commercial Contracts (PICC)*, Oxford University Press, 2009 –. Uniform Law Review, Volume 14, Issue 1-2, January-April 2009, Pages 415–417. ISBN 978-0-19-929175-5.

¹⁰⁷ Právě zmíněný důraz na pravidla a normy dovoluje realizovat volný obchod je projevem teorie vzájemné závislosti (liberalismus). „*The European Union is the best example of economic integration engendering closer economic and political cooperation in a region historically bedevilled by national conflicts.*“ BURCHILL, S. Liberalism. In. *Theories of international relations*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. s. 64.

¹⁰⁸ Keohane a Nye poukazují na to, že prostřednictvím členství v mezinárodních institucích, mohou členské státy významně rozšiřovat své představy o vlastních zájmech s cílem rozšířit oblast vzájemné spolupráce. DONNELLY, J. Realism. In. *Theories of international relations*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. s. 64.

tičnosti. Takovými důležitými nástroji soft law jsou dnes zejména Principy mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (PICC) a Incoterms vytvořené Mezinárodní obchodní komorou (ICC). CISG do značné míry ovlivnila oba tyto nástroje. UNIDROIT a PICC v podstatě zobecňují řešení CISG a přenáší je do všech mezinárodních obchodních smluv. Úmluva OSN o prodeji je rozdělena do čtyř částí: Část I. (čl. 1–13) upravuje rozsah použití a také některé obecné otázky, jako je výklad CISG nebo zásada svobody formy. Část II. (čl. 14–24) se zabývá uzavíráním smluv. Ústřední částí je část III. (čl. 25–88), která určuje práva a povinnosti smluvních stran včetně předpokladů a následků porušení smlouvy smluvní stranou. Část IV. (čl. 89–101) obsahuje závěrečná ustanovení, která směřují smluvním státům a zahrnují zejména několik možností výhrad.¹⁰⁹

2.2 Principy DCFR

DCFR je postaven na čtyřech (hlavních) zásadách, které tvoří svoboda, bezpečnost, spravedlnost a efektivita, a které bezprostředně předchází celému návrhu referenčního rámce. Tyto hlavní zásady jsou pak dále rozvinuty v kategorii prvořadých principů, ke kterým patří ochrana lidských práv, podpora solidarity a sociální odpovědnost, zachování kulturní a jazykové rozmanitosti, ochrana a podpora prosperity a propagace vnitřního trhu.¹¹⁰ Tyto základní pravidla DCFR doprovází ochrana lidských práv a sám i DCFR uznává prvořadou pozornost této zásady, když jeho úvodní ustanovení stanoví, že vzorová pravidla je třeba číst ve světle o všech použitelných nástrojích zaručujících lidská práva a základní svobody.¹¹¹ Tyto hlavní zásady, pak DCFR velmi silně odráží v obsahu samotných vzorových pravidel, zejména pravidla o nediskriminaci v Knize II. a III.¹¹² a tyto se projevují dále v Knize VI. o mimosmluvní odpovědnosti.¹¹³

Právě takto nastavená pravidla mohou být považována za vhodné vzory pro principy, které podporují spravedlnost a poskytují ochranu právním vztahům. Právě

¹⁰⁹ Magnus, Ulrich. CISG and CESL (September 1, 2012). Liber Amicorum Ole Lando, pp. 225-255, Michael Joachim Bonell, Marie-Louise Holle, and Peter Arnt Nielsen, eds., Djøf Forlag, 2012, *Max Planck Private Law Research Paper No. 12/27*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2165758>

¹¹⁰ Tamtéž s. 13.

¹¹¹ Book I. – 1: 102: Interpretation and development. I. – 1: 102 (2) They are to be read in the light of any applicable instruments guaranteeing human rights and fundamental freedoms and any applicable constitutional laws.

¹¹² Kniha II. – 2: 101 (právo, které nesmí být diskriminováno); II. – 2: 105 (důkazní břemeno) a III. – 1: 105 (nediskriminace).

¹¹³ Zejména Kniha VI. – 2: 201 (újma utrpěná třetími osobami jako důsledek poškození nebo smrti jiné osoby); VI. – 2: 203 (újma na důstojnosti, svobodě a soukromí) a VI. – 2: 206 (újma na základě poškození majetku nebo oprávněné držby).

svoboda, ochrana, spravedlnost a efektivita jsou jako základní principy v rámci DCFR dále rozvíjeny a představují prvořadě a základní principy celého referenčního rámce. Samotný akademický návrh referenčního rámce se dle autorů snaží představovat ztělesnění těchto zásad a za prvořadě považuje především jejich vzájemné vyvážení. Na úroveň těchto základních principů lze postavit cíle samotné evropské integrace a to odkazem na konkrétní politické cíle Unie v rámci ochrany prostoru, bezpečnosti a práva a podpory svobody pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu mezi jednotlivými státy, k jejichž dosažení by měl akademický návrh referenčního rámce svým obsahem přispět.¹¹⁴

V rámci DCFR je minimalizována podpora solidarity a sociální odpovědnosti, které je obecně považována za aktivní funkci spíše veřejného práva (především v rámci trestního práva, daňového práva a práva sociálního zabezpečení) než práva soukromého. Z tohoto důvodu v předkládaných pravidlech podpora solidarity a sociální odpovědnosti absentuje, neb právě pro smluvní vztahy se pojem „solidarita“ používá spíše jako věrnost nebo ochrana. Tuto pak DCFR předkládá v rámci Knihy V. a Knihy IV., část H. Současně lze principy těchto pravidel vztáhnout k smluvní odpovědnost za škodu způsobenou jinému či v rámci vymezení škodlivého jednání, které je škodlivé obecně.¹¹⁵ Tyto principy však mohou být považovány za principy, které obecně poskytují ochranu soukromoprávním vztahům.¹¹⁶

Důležité bylo zanesení společných principů pro zachování kulturní a jazykové rozmanitosti. Právě v pluralistické společnosti, jako je Evropa, se jednotlivé národní kulturní a jazykové rozmanitosti, které jsou nezbytnou součástí samotného lidského života, zásadně překrývají a navzájem na sebe narážejí. Pokud ale má určitý aspekt lidského života jen národní kulturní charakter a obsah, může být tento současně v rozporu se zásadami solidarity, ochrany a podpory životní úrovně a pod-

¹¹⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 17.

¹¹⁵ Kniha VI. – 2: 209; viz VI. – 3: 202, VI. – 3: 206 a VI. – 5: 103.

¹¹⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 14.

pory vnitřního trhu. V rámci samotného DCFR se však potvrzuje jak úcta k zachování kulturní a jazykové rozmanitosti ve své národní podobě¹¹⁷ na straně jedné a tak současně zamezení škodlivých účinků nadměrné rozmanitosti národních systémů smluvního práva na vnitřní trh. V tomto ohledu není politický CFR jen způsob jak vytvořit jednotný soukromoprávní kodex celé Evropy, ale spíše jako vytvoření vhodné příručky nebo souboru nástrojů pro národního zákonodárce, který má umožnit, aby byl význam evropských právních předpisů jasný pro občany z různého právního prostředí.¹¹⁸

Právě kulturní rozmanitost evropských národů byla respektována prostřednictvím účasti právníků ze všech evropských právních kultur v Unii při přípravě akademického návrhu společného referenčního rámce a vážným pokusem reflektovat právní systémy členských států Unie. Výsledkem těchto snah je tak ucelená jednota rozmanitosti právních pohledů a jazyková rozmanitost, která bude současně respektována přeložením DCFR do co největšího počtu evropských jazyků.¹¹⁹

Při přípravě pravidel DCFR byla respektována ochrana a podpora blahobytu. Tato zásada se netýká jen zajištění blahobytu, ale životní úroveň jako takové, neb pokud by se DCFR nesnažil podporovat životní úroveň a dobré životní podmínky, nebyly by možné očekávat ochotu obyvatel tyto pravidla přijmout za vlastní. Obdobně jako podpora blahobytu byl podporován vnitřní trh. Tento princip je posledním sekundárním principem, který jako takový zcela zjevně může zajistit blaho občanů a podniků v Evropě. V tomto ohledu DCFR slouží k podpoře řádného fungování vnitřního trhu, a to především zlepšováním kvality a dostupnosti a použitelnosti současných a budoucí právních předpisů Unie, a očekává se jeho vliv na vývoj jiných nástrojů vnitřního trhu, jako jsou např. politická rozhodnutí.¹²⁰

V případě smluv a závazků DCFR jasně rozlišuje mezi smlouvou jako výsledkem právního jednání a právními vztahy jako souborem práv a povinností, které

¹¹⁷ Viz např. II. – 1: 104 (2) (potenciální použitelnost místních zvyklostí a praktik); II. – 3: 102 (2) (c) a (3) (zvláštní podmínky pro podnikatelský marketing při obchodování se spotřebitelem); II. – 9: 109 (jazyk pro komunikaci); IV.A. – 6: 103 odst. 1 písm. E) (jazyk pro doklad o záruce pro spotřebitele); IX. – 3: 319 (2) (jazyk, který má být použit při zajištění zástavního věřitele o informacích o zápisu do rejstříku) a IX. – 7: 210 (3) (jazyk, který má být použit pro typ oznámení zajištěným věřitelem).

¹¹⁸ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 15.

¹¹⁹ Tamtéž s. 15.

¹²⁰ Tamtéž s. 17.

ze smlouvy (smluvního jednání) vyplývají. V tomto ohledu se Kniha II. zabývá smlouvami jako právními akty, a Kniha III. pak právy a povinnostmi vyplývajících ze smluv.¹²¹ Cílem akademického návrhu společného referenčního rámce je zlepšení stávajícího či budoucího *acquis* modelovými pravidly. DCFR tak vylepšuje současné *acquis* a připravuje všechny budoucí právní předpisy Unie v oblast soukromého práva tak, že jasně zavádí zásady, které vyloučí současné mezery a překrývání. Zlepšení stávajícího *acquis* zamýšlí DCFR rozvojem soudržné terminologie. Směrnice dle autorů často zaměstnávají právní terminologie a pojmy, které ale v těchto nejsou vůbec definovány. Užitečné by pak bylo definování právních termínů a pojmů právě politickým CFR tak, aby terminologie používaná ve směrnicích navazovala na CFR. Vnitrostátní instituce jednotlivých členských států promítající obsah směrnic do svých právních řádů by se následně nemusely zabývat výkladem obsahu měnit v případných prováděcích předpisech, když by pro tyto případy sloužil právě politický CFR.¹²²

Základní zásady DCFR tvoří svoboda, bezpečnost, spravedlnost a efektivita. Každá z těchto zásad má několik aspektů. Svoboda má z podstatných náležitostí, které tato zásada sebou nese, nejdůležitější vztah ke smlouvě a smluvnímu jednání a dále pak k jednostranným závazkům a současně k povinnostem, které tato jednání přináší. Ochrana, spravedlnost a efektivita jsou však neméně důležité zásady pro ostatní oblasti, na které se vzorová pravidla vztahují. Přiznání postavení základních zásad těchto čtyřem zásadám však neznamena, že všechny mají stejně významnou hodnotu. Na jedné úrovni jsou svoboda, bezpečnost a spravedlnost, kdy lidstvo samo v průběhu tisíciletí bojovalo o vydobytí, vnesení a uznání těchto pravidel v právních rádech. Efektivita je pak ve vztahu k prvním třem zásadám jeví jako méně významná. Efektivita tu souvisí s účinností právních pravidel a bez této zásady nelze vzorová pravidla v právu, jako vědě praktické, dostatečně aplikovat.¹²³

¹²¹ Tamtéž s. 25.

¹²² Tamtéž s. 34.

¹²³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 48.

Při přípravě zásad DCFR vycházeli autoři z principů specifikovaných v rámci evropského smluvního práva a pro předkládaný DCFR nebyl stanoven zásadně odlišný přístup.¹²⁴ Zmíněné základní principy mohou být ale současně ve vzájemném rozporu. Jsou případy, kdy nelze dosáhnout úplné ochrany práv, aby byla zajištěna spravedlnost (např. Kniha V. a VI.). Právě zásada svobody, zejména svobody smluvní, může být z mnoha důvodů omezena upřednostněním zásady spravedlnosti, a to právě z toho důvodu, aby se zabránilo možné diskriminaci a zneužívání dominantního postavení jedné strany právního vztahu.¹²⁵ Zásady mohou být ve vzájemném rozporu, kdy například svoboda jednotlivce omezuje svobodu ostatních. Současně jeden aspekt spravedlnosti (např. rovnost zacházení) může být v konfliktu s ostatními (např. ochrana slabých stran). Zásady v rámci DCFR tedy nemusí znamenat, že budou uplatňovány v rámci své celé a nezměněné povaze. Obdobně se základní zásady DCFR vzájemně překrývají. V tom to ohledu je možné v rámci DCFR najít mnoho jiných zásad a pravidel k zajištění smluvní svobody, které mohou být aplikovány pro zajištění smluvní spravedlnosti.¹²⁶

2.3 Svoboda

2.3.1 Obecné úvahy

Zásada svobody má dle autorů DCFR v rámci práva soukromého několik aspektů. Svoboda v rámci soukromého práva je především považována za svobodu představující ochranu jednotlivých účastníků soukromoprávních vztahů před veřejnou mocí tím, že jim veřejná moc nestanoví nová (další) pravidla, ze kterých účastníkům soukromoprávních vztahů vzniknou nové povinnosti (jako např. kontrola uzavřených kontraktů), či jim nebudou veřejnou mocí uložena omezení v podobě formálních nebo procedurálních pravidel týkajících se právě soukromoprávních vztahů. V rámci DCFR jsou respektovány oba principy svobody. První zásada svobody je předložena v rámci obecného přístupu k autonomii smluvních stran, kdy se respektuje nejen autonomie smluvních stran ve smyslu volnosti svého jednání, ale

¹²⁴ Blíže: Guillaume Wicker. *Droit européen du contrat et droits du contrat en Europe*. LexisNexis, 2008. s. 92. ISBN: 978-2-7110-1100

¹²⁵ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 48.

¹²⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 49.

současně se respektuje i očekávání smluvních stran, že do jejich vztahu nebude ze strany veřejné moci zasahováno.

Důvody případného zásahu pak mohou být různé, např. podpora možnosti odstoupit z uzavřeného smluvního vztahu v případě, že tuto možnost smlouva samotná nedává. Takových zásahů do smluvního vztahu stanovením formálních či procedurálních pravidel by však mělo být dle autorů DCFR minimum. DCFR je ale upřednostňován druhý aspekt, kterým je zvyšování životní úrovně a kvality života, tj. předložení základních pravidel, jako minimální regulace právních vztahů, čímž jsou poskytnuty účinné prostředky k převodu práv ke zboží a službám a současně k zajištění práv ke splnění závazků a správě jejich majetku. Podpora svobody v rámci soukromoprávních vztahů se ale překrývá s podporou zásady efektivnosti.¹²⁷

2.3.2 Smluvní závazky

2.3.2.1 Smluvní svoboda (svoboda rozhodování)

Smluvní svoboda patří mezi základní principy soukromého práva. Fyzickým i právnickým osobám by měla být dle autorů DCFR přiznána svoboda rozhodování, zda jako každá jiná osoba určitou smlouvu uzavřou či neuzavřou, a to včetně svobody dohodnout se na podmínkách uzavírané smlouvy. Tato základní myšlenka principu svobody je DCFR uznávána v článku Knihy II. – 1: 102¹²⁸, podle kterého a smluvní strany mají právo uzavřít smlouvu nebo jiný právní akt a určit její obsah. O smluvní svobodě pak současně hovoří i další pravidla DCFR, např. dle ustanovení Knihy II. – 4: 101¹²⁹ postačuje k uzavření smlouvy úmysl uzavřít závazný právní vztah nebo dosáhnout jiného právního stavu a současně dosažení určité dohody. Smluvní svoboda je i v případě DCFR omezována platnými právními pravidly jednotlivých členských států.¹³⁰ Dle DCFR by smluvním stranám měla být dána možnost dohodnout jak podmínky uzavírané smlouvy, tj. jak možnost určit její obsah, tak současně možnost dohodnout způsoby ukončení smluvního vztahu. Tuto hlavní myšlenku smluvní svobody vyjadřuje DCFR jak v čl.

¹²⁷ Tamtéž s. 49.

¹²⁸ Book II. – 1: 102: Party autonomy. (1) Parties are free to make a contract or other juridical act and to determine its contents, subject to any applicable mandatory rules.

¹²⁹ Book II. – 4: 101: Requirements for the conclusion of a contract. A contract is concluded, without any further requirement, if the parties: (a) intend to enter into a binding legal relationship or bring about some other legal effect; and (b) reach a sufficient agreement.

¹³⁰ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 50.

Knihy II. – 1: 103 odst. 3, podle kterého uzavřený smluvní vztah lze změnit či ukončit dohodou nebo podle zákonných ustanovení, tak i v čl. Knihy III. – 1: 108 odst. 1, podle kterého může být právo, závazek nebo smluvní vztah kdykoli změněn nebo ukončen dohodou.¹³¹

2.3.2.2 Omezení ve vztahu ke třetím osobám

Dle autorů DCFR za normálních okolností nejsou neslučitelnými zásady smluvní svobody a spravedlnosti. Pokud jsou smluvní strany plně v rámci uzavírání smlouvy informovány a vzájemné plnění smluvních stran je ve shodě se smlouvou, nedochází k nevyváženým situacím a ujednaná a vzájemná dohoda přináší stejné a spravedlivé výsledky pro obě strany. Za normálních okolností tak nedochází ani k neslučitelnosti mezi zásadami smluvní svobodou a efektivitou. Pravidla DCFR předpokládají, že dohody uzavřené smluvními stranami, které jsou plně informovány, mají shodné a rovné postavení, budou maximalizovat zisky každé ze smluvních stran. Jedinou výhradou je skutečnost, že dohoda by neměla ukládat náklady třetím stranám (externalita). Ve většině právních systémů jsou smlouvy, které by mohly mít škodlivé účinky vůči třetím osobám prohlášeny za neplatné z důvodu zajištění veřejného pořádku. V rámci zásad smluvního práva byla přijata zásada, podle které strany mohou uzavírat smlouvy pouze pro sebe, není-li stanoveno jinak. Smlouva může tak mít zamýšlené účinky pouze v případě, že tyto nepovedou k porušení právních předpisů či práv třetích osob.¹³² DCFR současně v tomto ohledu upřesňuje výjimky, zejména pravidla pro účinnost smlouvy ve prospěch třetí strany, kdy smluvní strany mohou na základě smlouvy přiznat třetí osobě právo nebo jinou výhodu¹³³ či pravidla pro zastupování smluvní strany.¹³⁴

¹³¹ Book II. – 1: 103: Binding effect. II. – 1: 103 (3) This Article does not prevent modification or termination of any resulting right or obligation by agreement between the debtor and creditor or as provided by law. Book III. – 1: 108: Variation or termination by agreement. III. – 1: 108 (1) A right, obligation or contractual relationship may be varied or terminated by agreement at any time.

¹³² Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 50.

¹³³ Book II. Section 3: Effect of stipulation in favour of a third party. II. – 9: 301: Basic rules. II. – 9: 301 (1) The parties to a contract may, by the contract, confer a right or other benefit on a third party. The third party need not be in existence or identified at the time the contract is concluded.

¹³⁴ Book II. – 6: 101: Scope. II. – 6: 101 (1) This Chapter applies to the external relationships created by acts of representation – that is to say, the relationships between: (a) the principal and the third party; and (b) the representative and the third party.

Pokud jde o případný vstup do práv jiných (třetích) osob DCFR setrvává na principu, že toho zpravidla není možné dosáhnout jinak, než smlouvou. Pro případnou dispozici s majetkem třetí osoby je potřeba uzavřít smlouvu s takovou osobou. V případě poškození majetku třetí osoby pak DCFR stanoví principy mimosmluvní odpovědnosti v Knize VI. upravující mimosmluvní odpovědnost za škodu způsobenou jinému (Kniha VI. – 2: 211).¹³⁵

Zvláštním případem jsou pak smlouvy zkracující věřitele, na základě kterých je majetek zcizen dlužníkem mimo dosah věřitele. Národní právní řády členských států na tento postup obvykle reagují způsobem zavedeným již v právu římském (*actio pauliana*), podle kterého věřitel navrhuje přiznání neúčinnosti právního jednání dlužníka žalobou. Tyto případy DCFR v rámci svých zásad výslovně nespecifikuje. Pro tyto případy lze užít principy v rámci Knihy VI. (Kniha VI. – 2: 101).¹³⁶ V případě smluv, které poškozují třetí osoby či společnost jako takovou, obecně DCFR nestanoví žádná pravidla. Takové smlouvy, i když se na nich smluvní strany dohodly, obvykle bývají neplatné na základě jednotlivých zákonů členských států právě z toho důvodu, že bývají v rozporu s veřejným pořádkem. V rámci Unie jsou běžným příkladem smlouvy, které porušují pravidla hospodářské soutěže. DCFR neupravuje tyto případy, a to z toho důvodu, že jde o záležitosti, které jsou mimo rozsah působnosti DCFR, a tyto jsou řešeny převážně v oblasti práva hospodářské soutěže či trestního práva jednotlivých členských států. Výslovně autoři DCFR k této problematice uvádějí, že jde o případy, které by měly být předmětem národní legislativy členských států.¹³⁷

2.3.2.3 *Vady projeveného souhlasu*

V případě vady v projevu vůle k uzavření smlouvy DCFR předkládá zásadu, že nelze vyloučit nebo omezit takovou právní úpravu, která chrání právní jednání

¹³⁵ Book VI. – 2: 211: Loss upon inducement of non-performance of obligation. Without prejudice to the other provisions of this Section, loss caused to a person as a result of another's inducement of the non-performance of an obligation by a third person is legally relevant damage only if: (a) the obligation was owed to the person sustaining the loss; and (b) the person inducing the non-performance: (i) intended the third person to fail to perform the obligation; and (ii) did not act in legitimate protection of the inducing person's own interest.

¹³⁶ Book VI. – 2: 101: Meaning of legally relevant damage. VI. – 2: 101 (3) In considering whether it would be fair and reasonable for there to be a right to reparation or prevention regard is to be had to the ground of accountability, to the nature and proximity of the damage or impending damage, to the reasonable expectations of the person who suffers or would suffer the damage, and to considerations of public policy.

¹³⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 50.

učiněné v podvodu, donucení, pod hrozbou či jiným nátlakem. Právní úprava, která chrání právní jednání učiněné v omylu, pak může být dle DCFR vyloučena nebo omezena, pokud by takové vyloučení či omezení nebylo v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním. DCFR stejně jako právní předpisy členských států chrání případy, kdy byla smlouva uzavřena pod nátlakem či v tísní a souhlas nebyl dán svobodně. K tomuto DCFR stanoví zásadu, že smlouvou nelze vyloučit či omezit takové ustanovení práva, které napravují vadu ve svobodném projevu vůle. Ochranou svobody vůle DCFR respektuje a ochraňuje zásadu spravedlivosti v soukromoprávních vztazích.¹³⁸

2.3.2.4 Svoboda volby smluvní strany

Obdobně jako právo EU zakazuje i DCFR jakoukoli formu diskriminace, které by omezovala smluvní svobodu či jako popírala lidskou důstojnost. Diskriminace je DCFR zmiňována v souvislosti s omezením svobody volby smluvní strany. DCFR výslovně v této souvislosti zmiňuje diskriminaci na základě pohlaví, etnického původu nebo rasový původ ve vztahu ke smlouvě nebo jinému právnímu aktu, jehož předmětem by měl být dodání zboží, jiných aktiv nebo služeb, které jsou dostupné veřejnosti. Výjimku pro nerovné zacházení tvoří dle DCFR případy, které jsou odůvodněny legitimním cílem, pokud jsou prostředky použité k dosažení takového cíle vhodné a nezbytné.^{139 140}

2.3.2.5 Odstranění nerovnosti smluvních stran

Smluvní svoboda je současně DCFR respektována při faktické nerovnosti smluvních stran. Právní předpisy členských států obvykle chrání postavení spotřebitele jako slabší smluvní strany, která nemá znalosti, zkušenosti, či případně prostředky k porozumění všech náležitostí smlouvy. DCFR jde v tomto ohledu ještě

¹³⁸ Book II. – 7: 215: Exclusion or restriction of remedies. II. – 7: 215 (1) Remedies for fraud, coercion, threats and unfair exploitation cannot be excluded or restricted. (2) Remedies for mistake may be excluded or restricted unless the exclusion or restriction is contrary to good faith and fair dealing.

¹³⁹ Book II. – 2: 101: Right not to be discriminated against. A person has a right not to be discriminated against on the grounds of sex or ethnic or racial origin in relation to a contract or other juridical act the object of which is to provide access to, or supply, goods, other assets or services which are available to the public.

¹⁴⁰ Book II. – 2: 102: Meaning of discrimination. II. – 2: 102 (1) “Discrimination” means any conduct whereby, or situation where, on grounds such as those mentioned in the preceding Article: (a) one person is treated less favourably than another person is, has been or would be treated in a comparable situation; or (b) an apparently neutral provision, criterion or practice would place one group of persons at a particular disadvantage when compared to a different group of persons. (2) Discrimination also includes harassment on grounds such as those mentioned in the preceding Article. “Harassment” means unwanted conduct (including conduct of a sexual nature) which violates a person’s dignity, particularly when such conduct creates an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment, or which aims to do so. (3) Any instruction to discriminate also amounts to discrimination.

dále, když předkládá obdobné zásady ochrany smluvní strany, kterou může být i podnikatel představovaný malým podnikem, který postrádá patřičnou vyjednávací sílu. V tomto ohledu bude dle zásad DCFR možné odstoupit od smlouvy, v případě že některá ze smluvních stran jednala v důvěře vůči druhé straně a přitom sama měla ekonomické potíže nebo naléhavou potřeby, či byla nezkušená nebo měla nedostatek vyjednávacích schopností a druhá smluvní strana tyto skutečnosti věděla nebo se daly odůvodněně očekávat, a využila situace první smluvní strany, čímž jí vznikla nepřiměřená výhoda nebo hrubá nespravedlivá výhoda.¹⁴¹ Podle navržených zásad by měl soud na žádost smluvní strany, v případě že to bude nezbytné, upravit podmínky smlouvy do souladu s tím, co by jinak mělo být dohodnuto, pokud by byly dodrženy požadavky na dobrou víru a poctivé jednání.¹⁴²

K pojmu „malý podnik“, který je DCFR poměrně četně užíván je nezbytné poznamenat, že Komise ve svém doporučení ze dne 6. května 2003 specifikovala definice mikropodniků, malých a středních podniků používaných v politikách Společenství uplatňovaných v rámci Společenství a Evropského hospodářského prostoru. Článek 2 zmíněného doporučení Komise specifikoval kategorie podniků jako: i) kategorie mikropodniků, malých a středních podniků (SME), která je tvořena podniky, které zaměstnávají méně než 250 osob a jejichž roční obrat nepřesahuje 50 milionů EUR a/nebo roční rozvaha nepřesahuje 43 milionů EUR; ii) malý podnik je doporučením Komise definován jako podnik, který zaměstnává méně než 50 osob a jehož roční obrat a/nebo roční bilanční suma nepřesahuje 10 milionů EUR; iii) mikropodnik je doporučením Komise definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 osob a jehož roční obrat a/nebo roční bilanční suma nepřesahuje 2 miliony EUR.¹⁴³

¹⁴¹ Book II. – 7: 207: Unfair exploitation. II. – 7: 207 (1) A party may avoid a contract if, at the time of the conclusion of the contract: (a) the party was dependent on or had a relationship of trust with the other party, was in economic distress or had urgent needs, was improvident, ignorant, inexperienced or lacking in bargaining skill and (b) the other party knew or could reasonably be expected to have known this and, given the circumstances and purpose of the contract, exploited the first party's situation by taking an excessive benefit or grossly unfair advantage.

¹⁴² Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 53.

¹⁴³ Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422). Úř. věst. L 124, 20. 5. 2003, s. 36—41.

2.3.2.6 Zásada omezeného zásahu do smluvních vztahů

DCFR předpokládá jen minimální zásahy do smluvních vztahů. Minimální zásah do smluvní svobody znamená dle autorů DCFR takový rozsah zásahu, který vyřeší daný problém a zároveň poskytne druhé straně (např. prodávajícímu) dostatečný prostor, aby bylo možné jeho povinnosti efektivně realizovat. Autoři k tomuto poznamenávají, že i když může být nějaký zásah ospravedlnitelný z jakéhokoli důvodu, je třeba se především zamyslet nad formou intervence do smluvních vztahů. Přiměřeně mohou být dle autorů případné problémy vyřešeny především poskytnutím nezbytných informací před uzavřením smlouvy a současně doplněny přiznáním práva smluvní straně od smlouvy odstoupit pro případ, že informace nebyly předem poskytnuty. V případě, že však nezbytné informace byly stranám poskytnuty, měly by být strany smlouvou vázány, neb s informacemi o smlouvě souhlasily.¹⁴⁴

2.3.3 Mimosmluvní závazky

Otázka zavedení zásad mimosmluvních závazků dle autorů DCFR klade více důraz na samotné uspokojení závazku než na svobodu. Právní úprava benevolentních zásahů do soukromí předkládaná v úpravě mimosmluvní odpovědnosti za škodu způsobenou jinému a dále pak v případě bezdůvodném obohacení, nemá za úkol podporu svobody, ale její omezení ukládáním povinností. V tomto místě tak zásada svobody soupeří se zásadou ochrany a spravedlnosti. Je v souladu se základní zásadou DCFR, jako je právě svoboda, že vzorová pravidla přijímají pravidla pro mimosmluvní ustanovení povinností, pouze pokud je jasně odůvodněno. DCFR tak přijímá zásady pro uložení povinností v případech odpovědnosti za škodu způsobenou jinou osobě uložení povinnosti odškodnění, které jsou pečlivě odůvodněny. Je tedy zastáváno pravidlo svobody držet svá práva a povinnost vydat obohacení se ukládá pouze za pečlivě regulované případy.^{145 146}

¹⁴⁴ Tamtéž s. 53.

¹⁴⁵ Kniha VII. – 2: 101: Obohacení není neoprávněné, pokud: a) obohacená osoba má právo na obohacení vůči znevýhodněné osobě na základě smlouvy nebo jiného právního aktu, soudního příkazu nebo právního státu; nebo b) znevýhodněná osoba souhlasila s nevýhodou svobodně a bez chyb.

¹⁴⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 54.

2.3.4 Vlastnické právo

Autonomie smluvních stran je limitována právem vlastnickým. V rámci předkládaných pravidel DCFR autoři nesouhlasí s účinným smluvním zákazem zcizení vlastnického práva. Dle DCFR je veškeré zboží převoditelné, pokud zákon nestanoví jinak. Omezení nebo zákaz převodu zboží smlouvou nebo jiným právním aktem nemá vliv na jakoukoli převoditelnost zboží. Zda nebo do jaké míry lze nevyzvednuté plody, doplňky nebo příslušenství, zboží nebo nemovitý majetek převádět samostatně, se dle autorů DCFR řídí vnitrostátními právními předpisy.¹⁴⁷ V rámci předkládaných pravidel DCFR respektuje možnost dohody o tom, v který moment přechází vlastnické právo s výjimkami, kdy je nezbytná registrace vlastnického práva dle vnitrostátních právních předpisů.¹⁴⁸ Obdobně DCFR respektuje dohodu smluvních stran v případě zboží, které je důsledkem výroby či smísením věci, které patří druhé smluvní straně.¹⁴⁹

2.4 Ochrana

2.4.1 Obecné úvahy

Hlavní principy smluvní ochrany jsou DCFR specifikovány jako: i) závazná platnost smluv¹⁵⁰; ii) povinnost každé smluvní strany zachovávat smluvní loajalitu, tj. chovat se v souladu s požadavky dobré víry; spolupracovat, pokud je to nezbytné pro plnění závazků; nejednat nekonzistentně s předchozím prohlášením nebo jednáním, na které se druhá strana odvolávala; iii) právo vymáhat plnění smluvních závazků v souladu s podmínky smlouvy; iv) povinnost respektovat situaci vytvořenou smlouvou. K dalším důležitým složkám ochrany patří přiměřené smluvní prostředky a nápravná opatření pro případ, že některá ze smluvních stran své závazky ze smlouvy neplní. Dále pak zásada úcty a důvěry smluvních stran, které by se měly

¹⁴⁷ Book VIII. – 1: 301: Transferability. VIII. – 1: 301 (1) All goods are transferable except where provided otherwise by law. A limitation or prohibition of the transfer of goods by a contract or other juridical act does not affect the transferability of the goods. (2) Whether or to what extent uncollected fruits of, and accessories or appurtenances to, goods or immovable assets are transferable separately is regulated by national law. Chapter 5 remains unaffected.

¹⁴⁸ Book VIII. – 2: 103: Agreement as to the time ownership is to pass. The point in time when ownership passes may be determined by party agreement, except where registration is necessary to acquire ownership under national law.

¹⁴⁹ Book VIII. CHAPTER 5: PRODUCTION, COMBINATION AND COMMINGLING. Section 1: General provisions. VIII. – 5: 101: Party autonomy and relation to other provisions. VIII. – 5: 101 (1) The consequences of production, combination or commingling can be regulated by party agreement. The provisions of Section 2 apply where production, combination or commingling takes place: (a) without the consent of the owner of the material; or (b) with the consent of the owner of the material, but without a party agreement as to the proprietary consequences.

¹⁵⁰ Pozn. s výhradou v případě nepředvídatelné změna okolností vážně poškozuje účinky smlouvy pro jednu ze smluvních stran.

projevit v tom, že možné uzavřít smlouvu s takovou smluvní stranou, na kterou se bude možné pravděpodobně spolehnout. Téměř všechny tyto složky smluvní ochrany jsou jasně uznány a vyjádřeny v DCFR.¹⁵¹

2.4.2 Smluvní závazky

2.4.2.1 Ochrana důvěry a přijatelného očekávání

Důležitou složkou ochrany smluvní bezpečnosti je ochrana přiměřené důvěry a očekávání, která se objevuje nejen v souvislostech s uzavírání smluv. Typickým případem je situace, kdy je učiněna nabídka omylem, avšak druhá smluvní strana takto učiněnou nabídku považovala za důvěryhodnou a řádnou. Tento případ je obecně chráněn většinou právních systémů členských států a v rámci DCFR se objevuje v různých pravidlech. Jako v případě informace o ceně a dalších poplatcích. V situaci, kdy má smluvní strana povinnost poskytovat informace o ceně, povinnost není splněna, pokud nejsou uvedeny nejen informace o všech poplatcích za doručení a jakýchkoli dalších daně a cla; pokud není uveden způsob výpočtu, nebo pokud nelze cenu stanovit.¹⁵² Jiným případem jsou pravidla DCFR související s omylem či vadným souhlasem při uzavírání smlouvy. V takových případech dle DCFR se může smluvní strana odstoupit od smlouvy z důvodu skutkového nebo právního omylu, který existoval v době, kdy byla smlouva uzavřena, a smluvní strana uzavřela smlouvu omylem, a druhá smluvní strana o omylu věděla, či jej mohl důvodně očekávat, či druhá smluvní strana způsobila, že byla smlouva uzavřena omylem.¹⁵³ Obecným objektivním pravidlem v rámci ochrany smluvní bez-

¹⁵¹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 57.

¹⁵² Book II. – 3: 107: Information about price and additional charges. Where under this Chapter a business has a duty to provide information about price, the duty is not fulfilled unless what is provided: (a) includes information about any deposits payable, delivery charges and any additional taxes and duties where these may be indicated separately; (b) if an exact price cannot be indicated, gives such information on the basis for the calculation as will enable the consumer to verify the price; and (c) if the price is not payable in one sum, includes information about the payment.

¹⁵³ Book II. Section 2: Vitiating consent or intention. II. – 7: 201: Mistake. II. – 7: 201 (1) A party may avoid a contract for mistake of fact or law existing when the contract was concluded if: (a) the party, but for the mistake, would not have concluded the contract or would have done so only on fundamentally different terms and the other party knew or could reasonably be expected to have known this; and (b) the other party; (i) caused the mistake; (ii) caused the contract to be concluded in mistake by leaving the mistaken party in error, contrary to good faith and fair dealing, when the other party knew or could reasonably be expected to have known of the mistake; (iii) caused the contract to be concluded in mistake by failing to comply with a precontractual information duty or a duty to make available a means of correcting input errors; or (iv) made the same mistake.

pečnosti je ustanovení o interpretaci smluv, podle kterého se smlouva se má vykládat podle společného úmyslu smluvních stran, i když to se liší od doslovného významu slov.¹⁵⁴

2.4.2.2 *Uzavřená smlouva zavazuje*

DCFR zachovává zásadu, že platná smlouva zavazuje smluvní strany (*pacta sunt servanda*). Výslovně v tomto ohledu uvádí pravidlo, že platná smlouva je pro smluvní strany závazná. V případě jednostranného závazku DCFR stanoví, že tento je pro osobu, která jej poskytla, závazný, není-li potřeba k závaznosti jeho akceptace.¹⁵⁵ Obdobně jsou zřetelně stanoveny principy pro změnu nebo ukončení smlouvy. Dle DCFR mohou být právo, povinnost nebo smluvní vztah změněny nebo ukončeny výpovědí ze strany kterékoliv smluvní strany, pokud je to stanoveno podmínkami, které smlouvu upravují. Pokud v případě trvalého nebo pravidelného plnění závazku podmínky smlouvy neuvádějí, kdy má smluvní vztah skončit, může být kteroukoli ze stran ukončen výpovědí v rozumné výpovědní době.¹⁵⁶ Zásadu *pacta sunt servanda* pravidla DCFR pak opouští v určitých situacích, kdy obdobně jako národní předpisy zachovává právo na odstoupení od smlouvy poskytované spotřebitelům. Z důvodu zachování právní jistoty se udělují práva na odstoupení od smlouvy spotřebitelům bez ohledu na to, zda jednotlivě účastníci potřebují ochranu. V takových situacích se obvykle předpokládá, že řada spotřebitelů potřebuje patřičnou ochranu. Příkladem je právo odstoupit od smluv na dodání zboží nebo služby, včetně finančních služeb, pokud nabídka na takové dodání zboží nebo služby byla poskytnuta nebo přijata mimo obchodní prostory.¹⁵⁷ Obdobě DCFR v případě některých zvláštních smluv uzavřených se spotřebiteli, na základě kterých spotřebitel

¹⁵⁴ Book II. CHAPTER 8: INTERPRETATION. Section 1: Interpretation of contracts. II. – 8: 101: General rules. II. – 8: 101 (1) A contract is to be interpreted according to the common intention of the parties even if this differs from the literal meaning of the words.

¹⁵⁵ Book II. – 1: 103: Binding effect. II. – 1: 103 (1) A valid contract is binding on the parties. (2) A valid unilateral undertaking is binding on the person giving it if it is intended to be legally binding without acceptance. (3) This Article does not prevent modification or termination of any resulting right or obligation by agreement between the debtor and creditor or as provided by law.

¹⁵⁶ Book III. – 1: 109: Variation or termination by notice. III. – 1: 109 (1) A right, obligation or contractual relationship may be varied or terminated by notice by either party where this is provided for by the terms regulating it.

¹⁵⁷ Book II. Section 2: Particular rights of withdrawal. II. – 5: 201: Contracts negotiated away from business premises (1) A consumer is entitled to withdraw from a contract under which a business supplies goods, other assets or services, including financial services, to the consumer, or is granted a personal security by the consumer, if the consumer's offer or acceptance was expressed away from the business premises.

získá právo užívat nemovitý majetek (tzv. timeshare smlouvy), je spotřebitel oprávněn od smlouvy odstoupit.^{158 159}

2.4.2.3 *Výjimečná změna okolností*

Obdobně jako právní předpisy členských států respektuje DCFR skutečnost, že závazek ze smlouvy má být splněn, i když se plnění zhoršilo, ať už z důvodu zvýšení nákladů nebo z důvodu toho, že hodnota plnění klesla. V některých případech tak může být nespravedlivé za určitých okolností vymáhat plnění smluvních závazků podle původních smluvních podmínek, pokud se zcela zásadně změnila okolnosti (výjimečná změna okolností). V takovém případě DCFR předkládá pravidlo, že smluvní povinnost by měla být přiměřená a spravedlivá novým okolnostem či případně by mělo být možné smlouvu ukončit. Zásady současně umožňují takové ustanovení smlouvy vyloučit.¹⁶⁰

2.4.2.4 *Zásada spolupráce*

Dle zásad DCFR mají věřitel i dlužník povinnost vzájemné spolupráce kdykoli a v rozsahu, který je přiměřeně potřebný pro splnění závazku ze smlouvy.¹⁶¹ V tomto ohledu se dle pravidel DCFR očekává od mluvnických stran dobrá víra a poctivé jednání, které dle DCFR zajišťuje smluvní bezpečnost. Případné nekonzistentní chování smluvní strany je DCFR považováno za jednání v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním. Výraz „dobrá víra a poctivé jednání“ se týká standardu chování, které je dle DCFR charakterizovaný čestností, otevřeností a ohledem na zájmy druhé strany příslušné transakce nebo smluvního vztahu. V rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním strany je pak dle DCFR jednání v rozporu s předchozími

¹⁵⁸ Book II. – 5: 202: Timeshare contracts. II. – 5: 202 (1) A consumer who acquires a right to use immovable property under a timeshare contract with a business is entitled to withdraw from the contract.

¹⁵⁹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 59.

¹⁶⁰ Book II. – 1: 102: Party autonomy. II. – 1: 102 (1) Parties are free to make a contract or other juridical act and to determine its contents, subject to any applicable mandatory rules. (2) Parties may exclude the application of any of the following rules relating to contracts or other juridical acts, or the rights and obligations arising from them, or derogate from or vary their effects, except as otherwise provided.

¹⁶¹ Book III. – 1: 104: Co-operation. III. – 1: 104 The debtor and creditor are obliged to co-operate with each other when and to the extent that this can reasonably be expected for the performance of the debtor's obligation.

prohlášeními nebo jednáním této strany, pokud má druhá strana přiměřeně spoléhat na tato prohlášení či jednání druhé strany.^{162 163}

2.4.2.5 Dodání smluvního plnění

Pro případ neplnění smluvních povinností upřednostňuje DCFR splnění původní smluvní povinnosti před následným vyrovnáním v penězích či poskytnutím plnění náhradního. Tuto zásadu DCFR doplňuje zásadou, kdy případné vymáhání plnění má být postaveno na shodných principech a současně k tomuto nemá být přístupováno, pokud by to bylo nevhodné či pokud by vymáhání plnění nebylo možné uskutečnit.¹⁶⁴

Věřitel, kterému se nedostane smluvní plnění, může dle DCFR za normálních okolností uplatnit kterýkoli ze způsobů vymáhání plnění, a může použít více než jeden způsob za předpokladu, že požadované způsoby vymáhání plnění jsou slučitelné se smlouvou.¹⁶⁵ Věřitel se dle DCFR může, kromě případů na které je stanovena výjimka, uchýlit svobodně k jakémukoli způsobu vymáhání plnění. Věřitel se však nemůže uchýlit k žádnému z těchto opravných prostředků v rozsahu, v jakém věřitel způsobil neplnění dlužníka.¹⁶⁶

2.5 Spravedlnost

2.5.1 Obecné úvahy

Zásada spravedlnosti je dle autorů DCFR všudypřítomným principem, který se odráží v celém obsahu DCFR. I uplatnění zásady spravedlnosti může být dle au-

¹⁶² Book I. – 1: 103: Good faith and fair dealing. I. – 1: 103 (1) The expression “good faith and fair dealing” refers to a standard of conduct characterised by honesty, openness and consideration for the interests of the other party to the transaction or relationship in question.

¹⁶³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 60.

¹⁶⁴ Book III. – 3: 301: Enforcement of monetary obligations. III. – 3: 301 (1) The creditor is entitled to recover money payment of which is due. (2) Where the creditor has not yet performed the reciprocal obligation for which payment will be due and it is clear that the debtor in the monetary obligation will be unwilling to receive performance, the creditor may nonetheless proceed with performance and may recover payment unless: (a) the creditor could have made a reasonable substitute transaction without significant effort or expense; or (b) performance would be unreasonable in the circumstances.

¹⁶⁵ Book III. – 3: 102: Cumulation of remedies. Remedies which are not incompatible may be cumulated. In particular, a creditor is not deprived of the right to damages by resorting to any other remedy.

¹⁶⁶ Book III. – 3: 101: Remedies available. III. – 3: 101 (1) If an obligation is not performed by the debtor and the non-performance is not excused, the creditor may resort to any of the remedies set out in this Chapter.

torů v rozporu s jinými základními zásadami, jako je například efektivita (účinnost). Pojem spravedlnost je těžké definovat, není jej možné změřit, ale naproti tomu jsou případy nespravedlnosti všeobecně uznávány a jsou poměrně známé a zřetelné. Dle autorů existuje, stejně jako u ostatních výše diskutovaných principů, v současnosti několik aspektů spravedlnosti. V rámci DCFR podpora spravedlnosti odkazuje na zajištění toho, aby se s podobnými případy zacházelo stejně; a aby nebylo umožněno lidem se spoléhat se na své protiprávní, nepoctivé nebo nepřiměřené chování; nebylo umožněno využívat nepřiměřeně výhody slabosti, neštěstí nebo laskavosti druhých; nebylo umožněno vytváření hrubě nadměrných požadavků; a aby byla vyžadována odpovědnost za důsledky vlastního jednání či přímo vytváření rizikových situací. Zásada spravedlnosti může také odkazovat na ochranou spravedlnost, kdy je poskytována ochrana, někdy všeobecně preventivním způsobem, těm, kteří jsou slabí nebo zranitelné postavení.¹⁶⁷

2.5.2 Smluvní závazky

Nejviditelnějším projevem aspektu spravedlnosti v rámci DCFR je zakotvení pravidel proti diskriminaci. Podle pravidel DCFR mají osoby právo nebýt diskriminovány na základě pohlaví, etnického původu nebo rasového původu ve vztahu ke smlouvě nebo jinému právnímu aktu, jehož předmětem je poskytnutí přístupu nebo dodání zboží, jiných aktiv nebo služeb, které jsou dostupné veřejnosti.¹⁶⁸ Zmíněné základní zásady zajišťující ochranu před diskriminací představují implicitní základy většiny dalších pravidel ochrany před diskriminací v rámci smluv a smluvních závazků. Primárním pravidlem je v rámci ochrany před diskriminací požadavek, aby bylo se všemi účastníky (stranami smlouvy) zacházeno shodně. Z tohoto základního principu připouští DCFR výjimku pro případy vztahů, kde je smluvní stranou spotřebitel, kterému se ze strany podnikatelů ne vždy rovného postavení dostává.

Aspekt rovnoprávnosti se pak objevuje v poněkud odlišném principu především v tom, že pokud mají obě strany povinnosti podle smlouvy, pak pro jednu

¹⁶⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 66.

¹⁶⁸ Book II. CHAPTER 2: NON-DISCRIMINATION. II. – 2: 101: Right not to be discriminated against. A person has a right not to be discriminated against on the grounds of sex or ethnic or racial origin in relation to a contract or other juridical act the object of which is to provide access to, or supply, goods, other assets or services which are available to the public.

stranu platí to co pro stranu druhou. Tato zásada (někdy nazývaná princip vzájemnosti ve smluvních vztazích) se objevuje například v pravidlech o pořadí plnění vzájemných závazků: při neexistenci jakéhokoli ustanovení nebo náznaku jedna strana nemusí plnit, pokud neplní strana druhá. Pokud však nelze pořadí vzájemného plnění určit, strany jsou povinny své povinnosti současně.¹⁶⁹ Obdobě se aspekt rovnoprávnosti objevuje v případech, kdy může být plnění jedné strany pozastaveno, dokud nebude plněno stranou druhou. V tomto případě má věřitel, který má plnit vzájemný závazek ve stejné době nebo později než má plnit dlužník, má právo zdržet se plnění vzájemného závazku, pokud dlužník nenabídne plnění, nebo pokud dlužník již neplnil¹⁷⁰ a dále pak v pravidlech umožňujících jedné straně ukončit vztah, pokud dojde k podstatnému neplnění druhou smluvní stranou. Neplnění smluvního závazku je dle pravidel DCFR podstatné, pokud značně zbavuje věřitele něčeho, co věřitel oprávněně očekával podle smlouvy, ať už se jedná o celé nebo jen část plnění, ledaže by v čase uzavření smlouvy dlužník nepředvídal, a ani nelze důvodně předpokládat, že by takový výsledek dlužník předpokládal. Podstatné neplnění závazku je pak dále v případě, pokud jde o neplnění úmyslné nebo z nedbalosti a dávě věřiteli důvod věřit, že na dlužníkovo budoucí plnění se nebude možné spolehnout.¹⁷¹

Zakotvením těchto pravidel na ochranu proti diskriminaci prostřednictvím pravidla rovnoprávnosti DCFR poskytuje účinné prostředky ochrany a zvyšuje smluvní bezpečnost. Dalším případem pak v tomto ohledu může být aspekt spravedlnosti „rovnosti“ v pravidlech pro více dlužníků nebo věřitelů: výchozí pravidlo je, že solidární dlužníci jsou si rovni (Kniha III. – 4: 106)¹⁷² a věřitelé pak mají vždy právo na stejný podíl (Kniha III. – 4: 204).^{173 174}

¹⁶⁹ Book III. – 2: 104: Order of performance If the order of performance of reciprocal obligations cannot be otherwise determined from the terms regulating the obligations then, to the extent that the obligations can be performed simultaneously, the parties are bound to perform simultaneously unless the circumstances indicate otherwise.

¹⁷⁰ Book III. Section 4: Withholding performance. III. – 3: 401: Right to withhold performance of reciprocal obligation (1) A creditor who is to perform a reciprocal obligation at the same time as, or after, the debtor performs has a right to withhold performance of the reciprocal obligation until the debtor has tendered performance or has performed.

¹⁷¹ Book III. Sub-section 1: Grounds for termination. III. – 3: 502: Termination for fundamental non-performance (1) A creditor may terminate if the debtor's non-performance of a contractual obligation is fundamental.

¹⁷² Book III. – 4: 106: Apportionment between solidary debtors (1) As between themselves, solidary debtors are liable in equal shares.

¹⁷³ Book III. – 4: 204: Apportionment in cases of divided rights. In the case of divided rights the creditors have equal shares.

¹⁷⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text

2.5.2.1 Zásada nedovolit spoléhat se na své protiprávní chování.

Aspekt spravedlnosti současně souvisí se zákazem (nedovolením) spoléhat se na své protiprávní, nepoctivé nebo nepřiměřené chování. DCFR je veden zásadou, že se očekává, že účastníci soukromoprávních vztahů budou jednat v souladu s dobrou vírou a poctivě. Tato zásada je prezentována pravidlem, podle kterého smluvní strana účastníci se jednání má povinnost jednat v souladu s dobrou vírou a poctivě, jinak odpovídá za škodu způsobenou porušením této povinnosti. Podle DCFR může každá osoba svobodně jednat a není odpovědná za neuzavření dohody. Osoba, která se však účastní jednání, je povinna jednat v souladu s dobrou vírou a poctivě a v souladu s těmito zásadami nepřerušovat vyjednávání o obsahu smlouvy. Tuto povinnost nelze dle DCFR smluvně vyloučit nebo omezit. Osoba, která poruší tuto povinnost, pak odpovídá za jakékoli ztráty vzniklé druhé straně (Kniha II. – 3: 301).¹⁷⁵ Pro pozdější fáze jednání o smlouvě je pak DCFR stanoveno pravidlo, že osoby jsou povinny jednat v souladu s dobrou vírou a poctivým jednáním, a to jak při plnění povinnosti, při výkonu práva, či při výkonu opravného prostředku za neplnění, nebo při uplatnění práva ukončit závazek nebo smluvní vztah. Porušení této povinnosti samo o sobě nezakládá povinnost k náhradě při nesplnění závazku, ale může předem zamezit osobě, která povinnost porušuje, v uplatňování práva nebo využití práva na opatření nebo ochranu, které by tato osoba jinak měla (Kniha III. – 1: 103).^{176 177}

V DCFR existuje mnoho konkrétních ustanovení, které lze považovat za konkretizaci myšlenky, že by lidé neměli mít dovoleno spoléhat se na své nezákonné, nepoctivé nebo nečestné a nepřiměřené chování. Příkladem je pravidlo, že dlužník není odpovědný za škodu, kterou utrpěl věřitel do té míry, do jaké věřitel mohl škodu snížit podniknutím nezbytných kroků či přiměřených nákladů. Věřitel

version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 67.

¹⁷⁵ Book II. Section 3: Negotiation and confidentiality duties. II. – 3: 301: Negotiations contrary to good faith and fair dealing (1) A person is free to negotiate and is not liable for failure to reach an agreement.

¹⁷⁶ Book III. – 1: 103: Good faith and fair dealing (1) A person has a duty to act in accordance with good faith and fair dealing in performing an obligation, in exercising a right to performance, in pursuing or defending a remedy for non-performance, or in exercising a right to terminate an obligation or contractual relationship.

¹⁷⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 67.

má právo na náhradu všech nákladů přiměřeně vynaložených při pokusu snížit škodu (Kniha III. – 3: 705).¹⁷⁸ Dalším příkladem pak mohou být například příklady, kdy musí být předem oznámeny určité skutečnosti, aby nebyly poškozeny zájmy druhé strany. Příkladem zde může být situace, kdy určitá osoba zapříčiní, že třetí osoba v dobré víře uvěří, že byl v určité záležitosti ustanoven zástupce k provedení určitého jednání, pak je taková osoba považována za příkazce, který takto zmocnil zřejmého zástupce (Kniha II. – 6: 103).¹⁷⁹

Primárním účelem pravidel týkající se možnosti zrušení uzavřených smluv je zajistit smluvní straně, které nebyla dána skutečná svoboda v uzavření smlouvy, možnost odstoupit či zrušit uzavřené smlouvy, čímž tato pravidla zabraňují zvýhodnění té smluvní strany, která jednala v podvodu, či využila donucení nebo hrozby. Smluvní strana se tak může vyhnout povinností z uzavřené smlouvy, pokud druhá strana způsobila uzavření smlouvy podvodným zkreslením, ať už slovy nebo jednáním, nebo podvodným zatajením jakýchkoli informací, se kterými má být, v souladu s dobrou vírou a poctivým jednáním, nebo jakýmikoli předsmulovními povinnostmi, strana seznámena (Kniha II. – 7: 205).¹⁸⁰ V případě nátlaku či hrozby smluvní strana může smlouvu zrušit, pokud druhá strana způsobila její uzavření nátlakem nebo bezprostřední hrozbou vážné újmy, což je v rozporu s právem užívat výše uvedené prostředky jako prostředky k dosažení uzavření smlouvy (Kniha II. – 7: 206).¹⁸¹

2.5.2.2 Žádné nepřiměřené výhody

Uznání a zakotvení tohoto aspektu spravedlnosti ve smluvním právu umožňuje dle DCFR smluvní straně, za předem stanovených podmínek se vyhnout povinností ze smlouvy, a to pokud jedna smluvní strana z nekalých úmyslů využije závislosti nebo důvěry druhé smluvní strany, která měla ekonomické potíže nebo jí

¹⁷⁸ Book III. – 3: 705: Reduction of loss (1) The debtor is not liable for loss suffered by the creditor to the extent that the creditor could have reduced the loss by taking reasonable steps. (2) The creditor is entitled to recover any expenses reasonably incurred in attempting to reduce the loss.

¹⁷⁹ Book II. – 6: 103. Authorisation. II. – 6: 103:(3) If a person causes a third party reasonably and in good faith to believe that the person has authorised a representative to perform certain acts, the person is treated as a principal who has so authorised the apparent representative.

¹⁸⁰ Book II. – 7: 205: Fraud. II. – 7: 205 (1) A party may avoid a contract when the other party has induced the conclusion of the contract by fraudulent misrepresentation, whether by words or conduct, or fraudulent nondisclosure of any information which good faith and fair dealing, or any pre-contractual information duty, required that party to disclose.

¹⁸¹ Book II. – 7: 206: Coercion or threats. II. – 7: 206 (1) A party may avoid a contract when the other party has induced the conclusion of the contract by coercion or by the threat of an imminent and serious harm which it is wrongful to inflict, or wrongful to use as a means to obtain the conclusion of the contract.

svědčila naléhavá potřeba smluvního plnění, či tato smluvní strana v jednáních improvizovala, byla nezkušená nebo jí chyběly vyjednávací dovednosti. Je nutné, aby druhá strana věděla nebo mohla rozumně očekávat zranitelnosti takové smluvní strany a využila situace smluvní strany tím, že přijala ve svůj prospěch nadměrnou výhodu nebo hrubě nespravedlivou výhodu.¹⁸² Opět je zřejmé, že toto pravidlo má také funkci zajišťující, když případná oběť vykořisťování se může vyhnout povinností z uzavřené smlouvy, pokud nebyla při uzavření této straně dána skutečná smluvní svoboda.¹⁸³

2.5.2.3 Žádné nepřiměřené požadavky

Princip žádných hrubě nepřiměřených požadavků se jako aspekt spravedlnosti odráží v řadě pravidel, která kvalifikují závazný účinek smluv. Je předkládán v pravidle, které se týká neplnění závazku jako neplnění omluveného (plnění nelze vymáhat, škodu nelze vymáhat), pokud je neplnění způsobeno překážkou, kterou dlužník nemohl ovlivnit a pokud se od dlužníka nedalo rozumně očekávat, že by se takové překážce vyhnul nebo překážku překonal nebo její důsledky odstranil. Pokud povinnost vznikla ze smlouvy nebo jiného právního aktu, neplnění není omluveno, pokud by se od dlužníka mohlo rozumně očekávat, že by takovou překážku přijal v době vzniku závazku (Kniha III. – 3: 104).¹⁸⁴ Dle pravidel DCFR může soud změnit nebo zrušit smluvní povinnosti, pokud by v důsledku výjimečné změny okolností, bylo „zjevně nespravedlivé držet dlužníka k povinnosti ze závazku“. Závazek však musí být dle DCFR splněn, i když by se plnění zhoršilo, ať už z důvodu zvýšení nákladů nebo z důvodu, že se plnění, které má strana obdržet, snížilo (Kniha III. – 1: 110).¹⁸⁵ Základem je zde současně princip, že plnění závazku ne-

¹⁸² Book II. – 7: 207: Unfair exploitation. II. – 7: 207 (1) A party may avoid a contract if, at the time of the conclusion of the contract: (a) the party was dependent on or had a relationship of trust with the other party, was in economic distress or had urgent needs, was improvident, ignorant, inexperienced or lacking in bargaining skill and (b) the other party knew or could reasonably be expected to have known this and, given the circumstances and purpose of the contract, exploited the first party's situation by taking an excessive benefit or grossly unfair advantage.

¹⁸³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 68.

¹⁸⁴ Book III. – 3: 104: Excuse due to an impediment. III. – 3: 104 (1) A debtor's non-performance of an obligation is excused if it is due to an impediment beyond the debtor's control and if the debtor could not reasonably be expected to have avoided or overcome the impediment or its consequences.

¹⁸⁵ Book III. – 1: 110: Variation or termination by court on a change of circumstances. III. – 1: 110 (1) An obligation must be performed even if performance has become more onerous, whether because the cost of performance has increased or because the value of what is to be received in return has diminished.

může být vynuceno, pokud by to bylo nezákonné nebo nemožné, nepřiměřeně obtížné nebo nákladné, nebo by případný výkon měl takový osobní charakter, jehož prosazování by bylo vůči osobě nepřiměřené (Knihy III. – 3: 302).^{186 187}

Dle autorů DCFR je nezbytné aplikaci aspektu spravedlnosti pevně limitovat. Z tohoto důvodu je kladen důraz na „hrubě“ a často opakované varování, že principy uplatňované DCFR mohou být ve vzájemném rozporu a je potřeba je vždy vzájemně vyvažovat. Nelze ničeho namítat vůči případům smluvních stran, které mají užitek z řádných smluv a dále pak ani vůči případům, kdy smluvní strana trpí v důsledku nesprávného postupu druhé smluvní strany. DCFR nepředkládá obecná pravidla pro napadení uzavřených smluv z důvodu některých vad. Tato myšlenka je výslovně ilustrována v pravidle vylučujícím přiměřenost ceny z testu nekalosti v části DCFR zabývající se nekalými praktikami ve vztahu ke smluvním podmínkám. Jako faktory, které je třeba vzít v úvahu při posuzování nespravedlnosti, DCFR uvádí např. nezbytnost posouzení povahy toho, co má být poskytováno podle smlouvy, za okolností převládajících při uzavření smlouvy, nebo např. do jaké míry měl spotřebitel skutečnou příležitost se seznámit s podmínkami před uzavřením smlouvy.^{188 189}

2.5.2.4 Odpovědnost za následky

Odpovědnost za následky je zásadně upravena v Knize VI., která upravuje mimosmluvní odpovědnost, která byla způsobena jinému. Obdobná pravidla se však objevují i v Knize III., kdy DCFR například uvádí, že pokud dlužník nesplní

¹⁸⁶ Book III. – 3: 302 Enforcement of non-monetary obligations. III. – 3: 302 (3) Specific performance cannot, however, be enforced where: (a) performance would be unlawful or impossible; (b) performance would be unreasonably burdensome or expensive; or (c) performance would be of such a personal character that it would be unreasonable to enforce it.

¹⁸⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 69.

¹⁸⁸ Book II. – 9: 407: Factors to be taken into account in assessing unfairness. II. – 9: 407 (1) When assessing the unfairness of a contractual term for the purposes of this Section, regard is to be had to the duty of transparency under II. – 9: 402 (Duty of transparency in terms not individually negotiated), to the nature of what is to be provided under the contract, to the circumstances prevailing during the conclusion of the contract, to the other terms of the contract and to the terms of any other contract on which the contract depends.

¹⁸⁹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 69.

závazek a jeho plnění není omluveno, věřitel se může uchýlit k některému z nápravných prostředků uvedených v této kapitole (Kniha III. – 3: 101).¹⁹⁰

2.5.2.5 Ochrana zranitelných osob

Shora uvedená pravidla upravující smluvní svobodu lze současně aplikovat v rámci ochrany (smluvně) zranitelných osob. V rámci DCFR je ochrana zranitelných osob jako aspekt zásady spravedlnosti představovaná zvláštní ochranou poskytovanou spotřebitelům. Tato zásada se především objevuje v pravidlech marketingu a předšmluvní povinnosti (Kniha II. kapitole 3); o právu na odstoupení (Kniha II. kapitola 5); a o nepřiměřených smluvních podmínkách (Kniha II. kapitole 9, oddíl 4). Objevuje se také výrazně v částech Knihy IV., které se zabývají prodejem, pronájmem zboží a ochrany účastníků.¹⁹¹ Ochrana účastníků má dle DCFR často podobu doporučení, podle kterého ve smlouvě mezi a obchodníkem a spotřebitelem, by nemělo být možné, aby se smluvní strany odchýlily od konkrétního pravidla na úkor práv spotřebitele. Většina pravidel ochrany spotřebitele v DCFR pocházejí ze stávajícího unijního *acquis*. Ochrana spotřebitele je jak součástí práva EU a tak současně součástí právních předpisů členských států a současné tendence naznačují, že tomu bude tak i nadále. Spotřebitel je DCFR definován jako „jakákoli“ fyzická osoba, která jedná primárně pro účely, které nesouvisejí s její obchodní činností, podnikáním nebo výkonem povolání.^{192 193}

Zda je představa spotřebitele nutně nejlepším způsobem identifikace osob, které potřebují zvláštní ochranu, je dle autorů DCFR otázkou, která byla vznesena a bude se zcela jistě objevovat i nadále. Dle autorů lze přijmout i názor, že malé podniky nebo „neopakující se účastníci“ jakéhokoli druhu mohou také potřebovat ochranu, která se dostává nyní spotřebitelům. Na tuto otázku však lze dle autorů odpovědět v budoucnu, přičemž zůstává neměnnou skutečností, že ochrana osob ve

¹⁹⁰ Book III. CHAPTER 3: REMEDIES FOR NON-PERFORMANCE. Section 1: General. III. – 3: 101: Remedies available. III. – 3: 101. (1) If an obligation is not performed by the debtor and the non-performance is not excused, the creditor may resort to any of the remedies set out in this Chapter. (2) If the debtor's non-performance is excused, the creditor may resort to any of those remedies except enforcing specific performance and damages.

¹⁹¹ Např. ustanovení: Book IV.A. – 2: 304, IV.A. – 2: 309, IV.A. – 4: 102, IV.A. – 5: 103, IV.A. – 6: 101 to IV.A. – 6: 106; IV.B. – 1: 102 to IV.B. – 1: 104, IV.B. – 3: 105; IV.B. – 6: 102; IV.G. – 4: 101 až IV.G. – 4: 107.

¹⁹² Book II. – 1: 106: Form. II. – 1: 106 (1) A contract or other juridical act need not be concluded, made or evidenced in writing nor is it subject to any other requirement as to form.

¹⁹³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 70.

slabém nebo zranitelném postavení může být považována za aspekt základní zásady spravedlnosti v rámci DCFR. Další příklad ochrany zranitelných osob jsou například některá pravidla pro smlouvy o poskytování léčebných služeb (lékařské a jiné) poskytují zvláštní ochranu pacientům¹⁹⁴, lze zmínit i případy ochrany poskytované dlužníkovi v případech plnění závazku¹⁹⁵ a dále pak případy ochrany poskytované v případech osobního ručení spotřebitelů.¹⁹⁶

Zmíněné smluvní případy s účastí zranitelných osob patří k velmi exponovaným případům, kdy pro smluvní vztahy nelze akceptovat standardní podmínky, jež připravila druhá smluvní strana, a to právě pro zmíněnou zranitelnost jedné smluvní strany. Skutečnost, zda je smluvní stranou výhradně spotřebitel, není pro aplikaci ochrany slabší smluvní strany zásadní. Z tohoto důvodu stanoví DCFR základní pravidla pro ochranu slabších smluvních stran (např. Kniha II. – 9: 103 a Kniha II. – 9: 405).¹⁹⁷ Podmínky poskytnuté jednou stranou, které nebyly individuálně sjednány, lze použít proti druhé smluvní straně jen v případě, že druhá strana o těchto podmínkách věděla, nebo pokud strana k takovým podnikla přiměřené kroky k tomu, aby na ně upozornila druhou stranu, a to než smlouva byla uzavřena (Kniha II. – 9: 103)¹⁹⁸, nebo v případě nekalých podmínek ve smlouvách, kdy jsou podmínky smlouvy mezi podnikateli nepřiměřené, a pouze pokud je termín, který je součástí standardních podmínek poskytovaných jednou stranou takový, že se jeho použití hrubě odchyluje od zavedené obchodní praxe, dobré víry a poctivého jednání (Kniha II. – 9: 405)¹⁹⁹.

Obdobné podobné povahy je také pravidlo stanovené pro případy pochybnosti či nejednoznačnosti obsahu smlouvy, který nebyl individuálně sjednán. V případě pochybností o významu smluvních podmínek, který není sjednán individuálně, má být upřednostněn výklad pojmu ve prospěch strany, které byla adresátem

¹⁹⁴ Book IV.C. – 8: 103: Obligations regarding instruments, medicines, materials, installations and premises; IV.C. – 8: 104: Obligation of skill and care; IV.C. – 8: 108: Obligation not to treat without consent.

¹⁹⁵ Book III. – 5: 118: Effect of initial invalidity, subsequent avoidance, withdrawal, termination and revocation; III. – 5: 119: Performance to person who is not the creditor.

¹⁹⁶ Kapitola 4 knihy IV.G. obsahuje speciální pravidla pro osobní ručení poskytované spotřebitelem.

¹⁹⁷ Kniha II kapitola devátá upravuje obsah a účinky smluv.

¹⁹⁸ Book II. – 9: 103: Terms not individually negotiated II. – 9: 103 (1) Terms supplied by one party and not individually negotiated may be invoked against the other party only if the other party was aware of them, or if the party supplying the terms took reasonable steps to draw the other party's attention to them, before or when the contract was concluded.

¹⁹⁹ Book II. – 9: 405: Meaning of "unfair" in contracts between businesses. II. – 9: 405 A term in a contract between businesses is unfair for the purposes of this Section only if it is a term forming part of standard terms supplied by one party and of such a nature that its use grossly deviates from good commercial practice, contrary to good faith and fair dealing.

těchto podmínek, a to proti straně, která návrh podmínek dodala (Kniha II. – 8: 103).²⁰⁰

2.5.3 Mimosmluvní závazky

2.5.3.1 Obecné úvahy

Většina pravidel o povinnostech a odpovídajících právech v Knize III. se vztahuje jak na mimosmluvní vztahy tak jako na závazky smluvní. Mnoho výše uvedených principů a zásad pro smluvní povinnosti se obdobně vztahují i na závazky mimosmluvní. Kromě toho je většina výše uvedených aspektů spravedlnosti silně obsažena v pravidlech v Knihách V. až VII. Jde především o zásady nedovolit nikomu získat výhodu z jejich vlastní nezákonného, nepoctivého nebo nepřiměřeného jednání. Příkladem tohoto aspektu spravedlnosti v Knize VI. je popření pravidla odškodnění (pokud by to bylo v rozporu s veřejným pořádkem) za způsobenou škodu neúmyslně jedním zločinným spolupachatelem druhému pachateli nebo osobě, která se páchání takového trestného činu s pachatelem účastní nebo jinak spolupracuje v průběhu spáchání trestného činu (Kniha VI. – 5: 103).²⁰¹ Jak již bylo uvedeno, pravidla o bezdůvodném obohacení uznávají princip, že pachatel nesmí využívat zisk z práv jiného. Neoprávněné užití majetku jiného zpravidla vytváří povinnost zaplatit za takové užití (Kniha VII. – 4: 101).²⁰² V Knize VI. je také několik pravidel týkajících se bezdůvodného obohacení, které poskytují ochranu jen osobám, které jsou v dobré víře.²⁰³

²⁰⁰ Book II. – 8: 103: Interpretation against supplier of term or dominant party. II. – 8: 103 (1) Where there is doubt about the meaning of a term not individually negotiated, an interpretation of the term against the party who supplied it is to be preferred. (2) Where there is doubt about the meaning of any other term, and that term has been established under the dominant influence of one party, an interpretation of the term against that party is to be preferred.

²⁰¹ Book VI. – 5: 103: Damage caused by a criminal to a collaborator. VI. – 5: 103 Legally relevant damage caused unintentionally in the course of committing a criminal offence to another person participating or otherwise collaborating in the offence does not give rise to a right to reparation if this would be contrary to public policy.

²⁰² Book VII. – 4: 101: Instances of attribution. VII. – 4: 101 An enrichment is attributable to another's disadvantage in particular where: (a) an asset of that other is transferred to the enriched person by that other; (b) a service is rendered to or work is done for the enriched person by that other; (c) the enriched person uses that other's asset, especially where the enriched person infringes the disadvantaged person's rights or legally protected interests; (d) an asset of the enriched person is improved by that other; or (e) the enriched person is discharged from a liability by that other.

²⁰³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 71.

2.5.3.2 Žádné nepřiměřené výhody

Zásada žádných nepřiměřených výhod odráží myšlenku, že by bylo nespravedlivé umožnit osobě, které byla poskytnuta pomoc v nouzi, využít takové laskavosti na úkor jiných osob. Osoba, která obdržela úlevu pro svůj stav nouze, je proto povinna uhradit alespoň nezbytné vzniklé výdaje. Tato myšlenka je také základem pravidel o bezdůvodném obohacení. Pravidla pro bezdůvodné obohacení primárně uplatňují hluboce zakořeněnou zásadu spravedlnosti, podle níž by jedné osobě nemělo být nespravedlivě dovoleno profitovat na úkor druhé. Pokud jedna osoba z důvodu omylu, podvodu nebo jiného rovnocenného důvodu poskytla výhodu jiné osobě, která by nebyla přiznána, pokud by byly známy skutečné okolnosti, a příjemce nemá žádný vyrovnávací důvod, aby si tuto výhodu zachoval, kromě toho by příjemci nemělo být dovoleno ponechat si výhodu na úkor osoby, která byla znevýhodněna přiznáním této výhody.²⁰⁴ Z tohoto důvodu tak DCFR stanoví pravidlo, že osoba, která získá bezdůvodné obohacení na úkor jiné osoby, je povinna této osobě obohacení vrátit (Kniha VII. – 1: 101).²⁰⁵

2.5.3.2 Žádné hrubě nadměrné nároky

Tento aspekt spravedlnosti se nachází také v Knihách V. až VII. Princip žádných hrubě nadměrných nároků upravuje základ pro pravidla, na základě kterých nejsou dovoleny (jsou omezeny) jinak běžné smluvní nároky, a to právě z důvodu zachování principu spravedlnosti. Práva vedlejšího účastníka (interventa) jsou omezena nebo vyloučena, pokud vedlejší účastník v době intervence nezamýšlel požadovat odškodnění, odměnu nebo reparaci (Kniha V. – 3: 104).²⁰⁶ V Knize VI. existují podobná pravidla umožňující spravedlivé a přiměřené snížení odpovědnosti, případně zbavení odpovědnosti za odškodnění zcela nebo zčásti, jestliže škoda nebyla způsobena úmyslně a plná náhrada by byla nepřiměřená k zavinění osoby způsobivší škodu nebo k rozsahu škody nebo k použitým prostředkům

²⁰⁴ Tamtéž s. 71.

²⁰⁵ Book VII. CHAPTER 1: GENERAL. VII. – 1: 101: Basic rule. VII. – 1: 101 (1) A person who obtains an unjustified enrichment which is attributable to another's disadvantage is obliged to that other to reverse the enrichment. (2) This rule applies only in accordance with the following provisions of this Book.

²⁰⁶ Book V. – 3: 104: Reduction or exclusion of intervener's rights. V. – 3: 104 (1) The intervener's rights are reduced or excluded in so far as the intervener at the time of acting did not want to demand indemnification, reimbursement, remuneration or reparation, as the case may be. (2) These rights are also reduced or excluded in so far as this is fair and reasonable, having regard among other things to whether the intervener acted to protect the principal in a situation of joint danger, whether the liability of the principal would be excessive and whether the intervener could reasonably be expected to obtain appropriate redress from another.

(Kniha VI. – 6: 202).²⁰⁷ Tyto odrážejí skutečnost, že může existovat hrubý nepoměr mezi výší zavinění a výší způsobené škody, kdy velmi malá nedbalost může způsobit obrovskou škodu. Tento aspekt spravedlnosti je rovněž zastoupen jako kompenzující proti běžným pravidlům upravující ve členských státech pravidla pro bezdůvodné obohacení. Zmíněné je nejvíce relevantní pro ochranu případů, kdy se účastník zbavil své vlastní výhody v dobré víře. Obohacená osoba tak není povinována vrátit obohacení do té míry, že by se stala znevýhodněnou zbavením se obohacení, nebo jinak s výjimkou, že by obohacená osoba byla znevýhodněna i v případě, pokud by obohacení nebylo touto osobou bývalo obdrženo (Kniha VII. – 6: 101).²⁰⁸

2.5.3.3 Odpovědnost za důsledky

Tento aspekt spravedlnosti se promítá do pravidel Knihy VI. o mimosmluvní odpovědnosti vyplývající ze škody způsobené jiné osobě. Odpovědnost za způsobenou škodu zde nespočívá na smluvním závazku, místo toho leží na úmyslu, nedbalosti nebo zvláštní odpovědnosti za škodu. Každý má právo spoléhat se na ostatní, že dodržují zákon a chovají se, jak lze očekávat od přiměřeně opatrné osoby v obdobných situacích. Je spravedlivým požadavkem, aby zaměstnavatel odpovídal za škodu, kterou zaměstnanec způsobil v průběhu zaměstnání. Ze stejného důvodu držitel motorového vozidla, majitel areálu či výrobce zboží musí odpovídat za zranění osob a poškození majetku způsobené jejich věcmi. V jiném směru nikdo nemusí být schopen získat odškodnění, pokud sama tato osoba se škodou souhlasila či vědomě akceptovala riziko.²⁰⁹ Podle DCFR je tak osoba, která škodu způsobila zproštěna odpovědnosti, pokud poškozená osoba přesvědčivě souhlasila s právně relevantní škodou a byla si vědoma nebo mohlo být v přiměřené míře očekáváno, že si byla vědoma následků tohoto souhlasu (Kniha VI. – 5: 101)²¹⁰ Podobně může

²⁰⁷ Book VI. – 6: 202: Reduction of liability. Where it is fair and reasonable to do so, a person may be relieved of liability to compensate, either wholly or in part, if, where the damage is not caused intentionally, liability in full would be disproportionate to the accountability of the person causing the damage or the extent of the damage or the means to prevent it.

²⁰⁸ Book VII. CHAPTER 6: DEFENCES. VII. – 6: 101: Disenrichment. VII. – 6: 101 (1) The enriched person is not liable to reverse the enrichment to the extent that the enriched person has sustained a disadvantage by disposing of the enrichment or otherwise (disenrichment), unless the enriched person would have been disenriched even if the enrichment had not been obtained.

²⁰⁹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 72.

²¹⁰ Book VI. CHAPTER 5: DEFENCES. Section 1: Consent or conduct of the person suffering the damage. VI. – 5: 101: Consent and acting at own risk. VI. – 5: 101 (1) A person has a defence if the person suffering the damage validly consented to the legally relevant damage and was aware or could reasonably be expected to have been aware of the consequences of that consent.

být odškodnění sníženo, pokud na straně osoby, která utrpěla škodu, došlo k poškození. V takovém případě DCFR předkládá pravidlo, podle kterého v případě, že se zavinění poškozené osoby podílelo na vzniku nebo rozsahu právně relevantní škody, náhrada je snížena podle stupně takového zavinění (Kniha VI. – 5: 102).²¹¹

2.5.3.4 Ochrana zranitelných osob

Ačkoli jsou pravidla o mimosmluvní odpovědnosti zaměřena na ochranu zranitelných osob, jsou tato pravidla zaměřena na druhy poškození, nikoli odkazem na potřebu ochrany konkrétní skupiny osob. Existují však některá uznání tohoto aspektu zásady spravedlnosti. Jeden je nepřímý: v definici nedbalosti se odkazuje při opomenutí na úroveň péče poskytované zákonným ustanovením, jehož účelem je ochrana poškozené osoby (za předpokladu, že zákon chrání takovou zranitelnou skupinu, do které osoba patří) (Kniha VI. – 3: 102).²¹² Ostatní ustanovení jsou přímější a působí ve druhém směru tím, že chrání osoby v příslušných kategoriích před plnou odpovědností za škody způsobené tam, kde by bylo nespravedlivé vystavit tyto osoby takové odpovědnosti. Děti do 7 let, osoby mladší 18 let a osoby s duševní poruchou tak dostávají určitou ochranu (Kniha VI. – 3: 103).²¹³

Nedbalost je DCFR definována jako případ, kdy jednání buď nespĺňuje patřičnou úroveň péče poskytované zákonným ustanovením, jehož účelem je ochrana poškozené osoby před utrpenou škodou, nebo jinak jednání nepředstavuje takovou péči, jakou lze přiměřeně očekávat od přiměřeně pečlivé osoby za okolností tohoto případu (Kniha VI. – 3: 102). V případě věku odpovědné osoby DCFR předkládá pravidlo, podle kterého je osoba mladší osmnácti let odpovědná za způsobení právně relevantní škody pouze v tom rozsahu, pokud taková osoba nekoná s takovou péčí, jež by mohla být očekávána od přiměřeně pečlivé osoby ve stejném věku za okolností tohoto případu (Kniha VI. – 3: 103).²¹⁴

²¹¹ Book VI. – 5: 102: Contributory fault and accountability. VI. – 5: 102 (1) Where the fault of the person suffering the damage contributed to the occurrence or extent of legally relevant damage, reparation is to be reduced according to the degree of such fault.

²¹² Book VI. – 3: 102: Negligence. A person causes legally relevant damage negligently when that person causes the damage by conduct which either: (a) does not meet the particular standard of care provided by a statutory provision whose purpose is the protection of the person suffering the damage from that damage; or (b) does not otherwise amount to such care as could be expected from a reasonably careful person in the circumstances of the case.

²¹³ Book VI. – 3: 103: Persons under eighteen. VI. – 3: 103 (1) A person under eighteen years of age is accountable for causing legally relevant damage according to VI. – 3: 102 (Negligence) sub-paragraph (b) only in so far as that person does not exercise such care as could be expected from a reasonably careful person of the same age in the circumstances of the case.

²¹⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text

2.5.4 Vlastnictví

Princip jistoty je pro vlastnické právo dle autorů tak důležitý, že DCFR předkládá méně pravidel, která se zjevně spoléhají na zásadu spravedlnosti, než v ostatních smluvních otázkách. Myšlenka ochrany vlastnictví stejně jako myšlenka zacházet se všemi věřiteli obdobně, hrála důležitou roli v otázce, zda by se změna vlastnictví měla zpravidla přenášet na internet při uzavření příslušné smlouvy (např. smlouvy o prodeji zboží) nebo pouze při dodání zboží.²¹⁵ V otázce vlastnického práva pak zásadní roli tvoří princip dobré víry v pravidlech Knihy VIII., která se zabývá pořízením zboží. Kapitola 3 zde pojednává o získání vlastnického práva v dobré víře od osoby, která nemá vlastnické právo. Hlavním cílem těchto pravidel je podpora ochrana a bezpečnosti upřednostňováním současného stavu, avšak je také silně kvalifikovanou podporou ochrany spravedlnosti. Nabyvatel získá vlastnické právo pouze, pokud byl převod vlastnického práva učiněn v dobré víře.²¹⁶ Postavení je stejné v pravidlech pro nabývání vlastnictví vydržením.²¹⁷

Spravedlnost je také důležitým prvkem pravidel týkajících se internetu, výsledků výroby, nebo např. při smísení. K odpovědi kdo je vlastník zboží nestačí odpovědět, že ten, kdo vlastní výsledné zboží. Výsledek odpovědi a určení vlastnického práva musí být také spravedlivý. V případě, kdy například jedna osoba získává vlastnictví tím, že vyrábí něco z materiálu ve vlastnictví jiné osoby, spravedlivého výsledku se dle DCFR dosáhne tím, že se osobě, která pozbyde vlastnictví, zajistí odpovídající vyrovnání rovnající se hodnotě materiálu v okamžiku výroby.²¹⁸ Tím se zabrání neoprávněnému zvýhodnění osoby na úkor jiného. Jediný příklad

version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 72.

²¹⁵ Pozn. podle knihy VIII. – 2: 101: Převod vlastnictví zboží podle této kapitoly vyžaduje, aby: a) zboží existuje; b) zboží je převoditelné; c) převodce má právo nebo oprávnění převést vlastnictví; d) nabyvatel má vůči převodci právo na převod vlastnictví na základě smlouvy nebo jiného právního aktu, soudního příkazu nebo právního státu; a e) existuje dohoda, pokud jde o čas, kdy má vlastnické právo uplynout, a podmínky této smlouvy dohodou, nebo pokud taková dohoda neexistuje, dodání nebo rovnocenná dodávka.

²¹⁶ Pozn. K získání dobré víry dle DCFR nedochází s ohledem na ukradené zboží, pokud nabyvatel nezískal zboží od převodce jednajícího v EU běžné podnikání. Dobrá víra získávání odcizených kulturních předmětů ve smyslu VIII. – 4: 102 (Kulturní objekty) je nemožné.

²¹⁷ Book VIII. CHAPTER 4: ACQUISITION OF OWNERSHIP BY CONTINUOUS POSSESSION. Section 1: Requirements for acquisition of ownership by continuous possession. VIII. – 4: 101: Basic rule (1) An owner-possessor acquires ownership by continuous possession of goods: (a) for a period of ten years, provided that the possessor, throughout the whole period, possesses in good faith; or (b) for a period of thirty years.

²¹⁸ Kniha VIII. – 5: 201: Výroba (1) Pokud jedna osoba přispívá prací, vyrábí nové zboží z vlastního materiálu jinou osobou, se výrobce stává vlastníkem nového zboží a vlastníkem zboží materiál má vůči výrobcí nárok na platbu rovnající se hodnotě materiálu na okamžik výroby zajištěný vlastnickým bezpečnostním právem na nové zboží.

ochrany spotřebitele v Knize VIII. je pravidlo o nabytí vlastnického práva k nevyžádanému zboží, jež bylo zaslané spotřebiteli (Kniha VIII. – 2: 304).²¹⁹ Zásada spravedlnosti je upravena v mnoha pravidlech Knihy IX. týkající se ochrany vlastnického práva²²⁰ a výkonu vlastnických práv.²²¹ Úprava těchto pravidel nepojímá jen aspekt spravedlivosti mezi poskytovatelem zajištění a věřitelem, ale také spravedlnost mezi různými zajištěnými věřiteli a dalšími osobami, které mají vlastnické právo k zatíženým věcem. Důraz je DCFR kladen na ochranný aspekt spravedlnosti, kdy právě poskytovatel zajištění často vyžaduje potřebnou ochranu. V tomto ohledu jsou upravena pravidla k poskytnutí zvláštní ochrany poskytovatelům zajištění ve smluvních vztazích, kde je smluvní stranou spotřebitel.²²² Další aspekt spravedlnosti se odráží například v pravidlech nabývání majetku v dobré víře.²²³

2.6 Efektivita (účinnost)

2.6.1 Obecné úvahy

Mnoho debat a rozhodnutí učiněných v průběhu příprav předkládaných pravidel bylo dle autorů založeno na principu efektivity přípravy DCFR. Autoři v tomto ohledu rozlišují dva překrývající se aspekty efektivity, tj. efektivitu jako účinnost pro účely smluvních závazků a dále pak efektivitu jako účinnost pro širší veřejné účely.²²⁴

2.6.2 Efektivita pro smluvní strany smlouvy

2.6.2.1 Efektivita pro smluvní strany

DCFR obsahuje minimální formální a procedurální omezení a v tomto duchu DCFR předkládá minimální formalitu pravidel. Příkladem je absence požadavku na písemnou formu či jiných formálních náležitostí právních jednání. Dle

²¹⁹ Book VIII. – 2: 304: Passing of ownership of unsolicited goods. VIII. – 2: 304 (1) If a business delivers unsolicited goods to a consumer, the consumer acquires ownership subject to the business's right or authority to transfer ownership. The consumer may reject the acquisition of ownership; for these purposes, II. – 4: 303 (Right or benefit may be rejected) applies by way of analogy.

²²⁰ Kniha IX. kapitola 4.

²²¹ Kniha IX. Kapitola 7.

²²² Book IX. – 2: 107: Granting of security right by consumer. IX. – 2: 107 (1) The creation of a security right by a consumer security provider by granting is only valid within the following limits: (a) the assets to be encumbered must be identified individually; and (b) an asset not yet owned by the consumer upon conclusion of the contract for proprietary security (apart from the rights to payment covered by paragraph (2)) can only be encumbered as security for a credit to be used for the acquisition of the asset by the consumer.

²²³ Book IX. – 2: 108, IX. – 2: 109 and IX. – 6: 102.

²²⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 74.

DCFR smlouva nebo jiný právní akt nemusí být uzavřen nebo doložen písemně ani nepodléhá žádnému jinému požadavku na formu (Kniha II. – 1: 106).²²⁵ Výjimky z tohoto pravidla tvoří některá pravidla upravující ochranu smluvních stran. Například smlouva o ručení musí být v textové podobě na trvalém nosiči a musí být podepsána od poskytovatele ručení. Smlouvy o ručení, které nejsou v souladu s takovými požadavky, jsou pak dle DCFR neplatné (Kniha IV.G. – 4: 104).²²⁶ DCFR však respektuje skutečnost, že v některých oblastech (jako jsou převody nemovitých věcí) vnitrostátní předpisy členských států mohou vyžadovat písemné či jiné formální náležitosti právních jednání, neformálnost je však přesto obecným přístupem DCFR. Možnost volby určité formy právního jednání pro svůj smluvní vztah je smluvním stranám DCFR umožněno. Mezi další případy efektivity pro smluvní strany počítá DCFR i možnost zrušit smlouvu pouhým jednáním jedné ze stran bez nutnosti zahajovat soudní řízení. Zrušení smlouvy se podle tohoto oddílu se provede oznámením druhé straně (Kniha II. – 7: 209).²²⁷ Smluvní vztahy lze vždy dle DCFR ukončit stejným způsobem, pokud nastane zásadním neplněním povinností druhé strany. Principem je vždy pravidlo, že právo ukončit smluvní vztah podle tohoto oddílu se uplatní oznámením dlužníkovi (Kniha III. – 3: 507).²²⁸ Výkon smluvních práv je možné zahájit bez nutnosti učinit předchozí oznámení dlužníkovi v případě postoupení (Kniha III. – 5: 104).²²⁹ Vlastnické právo ke zboží může být převedeno bez dodání zboží (Kniha VIII. – 2: 101).²³⁰ I bez vlastnického práva lze snadno uskutečnit zajištění majetku. DCFR připouští požadavek na registraci majetku ve

²²⁵ Book II. – 1: 106: Form. II. – 1: 106 (1) A contract or other juridical act need not be concluded, made or evidenced in writing nor is it subject to any other requirement as to form.

²²⁶ Book IV.G. – 4: 104: Form. IV.G. – 4: 104 The contract of security must be in textual form on a durable medium and must be signed by the security provider. A contract of security which does not comply with the requirements of the preceding sentence is void.

²²⁷ Book II. – 7: 209: Notice of avoidance. II. – 7: 209 Avoidance under this Section is effected by notice to the other party.

²²⁸ Book III. – 3: 507: Notice of termination. III. – 3: 507 (1) A right to terminate under this Section is exercised by notice to the debtor. (2) Where a notice under III. – 3: 503 (Termination after notice fixing additional time for performance) provides for automatic termination if the debtor does not perform within the period fixed by the notice, termination takes effect after that period or a reasonable length of time from the giving of notice (whichever is longer) without further notice.

²²⁹ Book III. Sub-section 2: Requirements for assignment. III. – 5: 104: Basic requirements. III. – 5: 104 (4) Neither notice to the debtor nor the consent of the debtor to the assignment is required.

²³⁰ Book VIII. RIGHT OR AUTHORITY. Section 1: Requirements for transfer under this Chapter. VIII. – 2: 101: Requirements for the transfer of ownership in general (1) The transfer of ownership of goods under this Chapter requires that: (a) the goods exist; (b) the goods are transferable; (c) the transferor has the right or authority to transfer the ownership; (d) the transferee is entitled as against the transferor to the transfer of ownership by virtue of a contract or other juridical act, a court order or a rule of law; and (e) there is an agreement as to the time ownership is to pass and the conditions of this agreement are met, or, in the absence of such agreement, delivery or an equivalent to delivery.

veřejných seznamech, avšak i v těchto případech jsou v zájmu efektivnosti formality opět omezeny na minimum. Pravidla pro započtení lze považovat za pravidla postavené na principu efektivity. Neexistuje žádný důvod pro to, aby osoba X platila osobě Y a pak osoba Y platila osobě X, pokud lze tyto vzájemné platby účastníků jednoduše započítat proti sobě. Započtení v DCFR se opět neomezuje pouze na soudní řízení a lze jej provést jednoduše oznámením druhé smluvní straně (Kniha III. – 6: 105).^{231 232}

2.6.2.2 *Minimální věcná omezení při uzavření smlouvy*

DCFR ve svých pravidlech eliminuje jakéhokoli požadavky na protiplnění či na důvod pro platné uzavření účinné smlouvy. Dle DCFR se smlouva uzavírá bez dalších požadavků, pokud strany: i) mají v úmyslu uzavřít závazný právní vztah nebo dosáhnout jiného právního stavu účinek; ii) dosáhnou dostatečné dohody (Kniha II. – 4: 101).²³³ Platná smlouva je pro smluvní strany závazná. Jednostranný slib nebo závazek je pro osobu, která jej dává, závazný, je-li úmyslem právní závaznost bez přijetí (Kniha II. – 1: 103).²³⁴ Obdobně DCFR uznává, že smlouvy mohou přiznávat práva třetím stranám. Smluvní strany mohou na základě smlouvy přiznat právo nebo jinou výhodu třetí straně. Taková třetí strana však musí existovat a musí být identifikována v době uzavření smlouvy (Kniha II. – 9: 301).²³⁵ DCFR podporuje efektivitu (a svobodu) také tím, že stranám usnadní dosažení právních výsledků, tak jak samy smluvní strany zamýšlejí, aniž by se museli uchýlit od zákonných požadavků.²³⁶

²³¹ Book III. – 6: 105: Set-off by notice. Set-off is effected by notice to the other party.

²³² Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 74.

²³³ Book II. CHAPTER 4: FORMATION. Section 1: General provisions. II. – 4: 101: Requirements for the conclusion of a contract. A contract is concluded, without any further requirement, if the parties: (a) intend to enter into a binding legal relationship or bring about some other legal effect; and (b) reach a sufficient agreement.

²³⁴ Book II. – 1: 103: Binding effect. II. – 1: 103 (1) A valid contract is binding on the parties. (2) A valid unilateral undertaking is binding on the person giving it if it is intended to be legally binding without acceptance.

²³⁵ Book II. – 9: 301: Basic rules. II. – 9: 301 (1) The parties to a contract may, by the contract, confer a right or other benefit on a third party. The third party need not be in existence or identified at the time the contract is concluded.

²³⁶ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 75.

2.6.2.3 Poskytování účinných výchozích pravidel

DCFR pomáhá efektivně poskytovat rozsáhlá výchozí pravidla pro běžné typy smluv a běžné typy smluvních problémů. To je zejména užitečné pro jednotlivce a malé podniky, kteří nemají takové (právní) možnosti jako velké podniky. Dle zkušeností je mnohem účinnější známé a obvyklé problémy v rámci smluvních vztahů regulovat spravedlivým a rozumným způsobem předem, což je mnohem účinnější, než následné řešení sporů ze smluv prostřednictvím soudních řízení. Autoři DCFR v tomto ohledu doufají, že obsah výchozích pravidel také podpoří efektivitu celého projektu. DCFR nezohledňuje názor, že výchozí pravidla by měla být tak nepřiměřená, aby strany byly v rámci jednání vedeny vytvářet vlastní pravidla. V případech, kdy se smluvního vztahu účastní pouze strany transakce, snaží dle autorů strany založit výchozí pravidla na tom, aby se strany pravděpodobně dohodly, což je právě cílem předkládaných pravidel. Právě taková pravidla by měla přinést účinné výsledky, protože je velmi pravděpodobné, že právě tato pravidla by smluvní strany samy vytvořily.²³⁷

2.6.3 Efektivita v širším veřejném smyslu

2.5.3.1 Obecné úvahy

Pravidla DCFR jsou autory obecně zamýšlena tak, aby podporovala ekonomiku a blaho; což je kritérium, podle kterého by se měl kontrolovat jakýkoli legislativní zásah do smluvních vztahů. Podpora efektivitu trhu by mohla být užitečným výsledkem projektu politického rámce jako celku. Otázka však dle autorů DCFR zní, do jaké míry se tržní efektivita odráží a podporuje podle vzorových pravidel v rámci DCFR? Dle autorů zkrácený časový harmonogram přípravy a sestavení DCFR nedovolil sestavit autorům hodnocení ekonomického dopadu pravidel DCFR.²³⁸

2.6.3.2 Informační povinnost

Informační povinnosti lze označit za pravidla, které dle tvůrců podporují efektivitu trhu a DCFR je předkládá v Knize II. Ve vztahu k informacím o zboží DCFR upravuje především povinnost zveřejnit informace o zboží a službách (Kniha II. – 3: 101), zvláštní povinnosti pro výrobky uvedené na spotřebitelský trh (Kniha II. – 3: 102), informační povinnosti při uzavírání smluv se spotřebiteli (Kniha II. – 3: 103), informační povinnosti při komunikaci na dálku (Kniha II. – 3: 104).²³⁹

²³⁷ Tamtéž s. 75.

²³⁸ Tamtéž s. 75.

²³⁹ Kniha II. – 3: 101 až II. – 3: 107.

Dostatečné informace pro rozhodování představují poměrně důležitou hodnotu pro veřejnost. Zmíněný zásah do smluvní svobody je odůvodněn propagací ekonomického blahobytu a oprávněným důvodem se domnívat, že nerovnost v informovanosti smluvních stran by mohla způsobit selhání trhu. Pravidla ochrany spotřebitele mohou být vnímána nejen jako ochranná opatření ve prospěch obvykle slabší strany, ale také příznivý počín pro obecné blaho, protože mohou vést k lepší konkurenci, a současně k lepšímu fungování trhů. To platí zejména pro informační povinnosti, kdy spotřebitelé nemají informace o charakteristikách prodávaného zboží nebo nabízených podmínkách, což vede k některým formám selhání trhu. Podpora efektivnosti relevantního trhu vyžaduje, aby v rámci smluvního vztahu při uzavření smlouvy určitého typu nebo v určité situaci jedna smluvní strana (obvykle podnikatel) poskytla druhé smluvní straně (obvykle spotřebiteli) určené informace o jeho povaze, podmínkách a použití zboží či služby, pokud jsou takové informace potřebné pro informované rozhodnutí spotřebitele a nejsou pro spotřebitele jinak dostupné. Dle autorů DCFR by měl následně zákonodárce posoudit, zda jsou tyto skutečnosti důvodem pro DCFR navrhovaný zásah do smluvní svobody, či jsou takové zásahy založeny na ochranném pojetí, a zmíněná práva by měla být spotřebitelům přiznána.²⁴⁰

2.6.3.3 *Ostatní pravidla*

K ostatním pravidlům lze v rámci zásady efektivity lze zařadit i pravidla pro vydržení. Pravidla vydržení upravená v Knize III. kapitole 7 jsou navržena tak, aby podporovaly rychlé uplatnění nároků dříve, než se důkazy v dané věci stanou nepoužitelnými, což by následně přineslo nesnadné a nákladné vymáhání nároků smluvních stran. Právo na plnění závazku může tak být dle DCFR vydrženo uběhnutím časové lhůty podle pravidel stanovených v DCFR v kapitole sedmé Knihy III. (Kniha III. – 7: 101).²⁴¹ Efektivitu smluvních pravidel představuje jak možnost zadržet plnění vzájemných závazků věřitelem, který má plnit vzájemný závazek ve stejné době nebo později, pokud dlužník nenabídl plnění, nebo pokud

²⁴⁰ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 76.

²⁴¹ Book III. – 7: 101: Rights subject to prescription. III. – 7: 101 A right to performance of an obligation is subject to prescription by the expiry of a period of time in accordance with the rules in this Chapter.

již neplnil (Kniha III. – 3: 401)²⁴², tak možnost ukončit smluvní vztah po oznámení o ustanovení dodatečné lhůty pro plnění (Kniha III. – 3: 503).²⁴³ V takovém případě je efektivita pravidel podpořena oprávněním věřitele v případech předpokládaného neplnění závazku. Obdobně jsou stanovena pravidla, která podporují účinnost tím, že odrazují od poskytování nežádoucího plnění. Projevem zásady efektivit je i hlavní cíl pravidel v Knize IX. o vlastnictví, upravující ochranu movitých věcí, což by mělo dle autorů DCFR přinést usnadnění hospodářské činnosti a hospodářského blahobytu EU.²⁴⁴

²⁴² Book III. – 3: 401: Right to withhold performance of reciprocal obligation. III. – 3: 401 (1) A creditor who is to perform a reciprocal obligation at the same time as, or after, the debtor performs has a right to withhold performance of the reciprocal obligation until the debtor has tendered performance or has performed.

²⁴³ Book III. – 3: 503: Termination after notice fixing additional time for performance. III. – 3: 503 (1) A creditor may terminate in a case of delay in performance of a contractual obligation which is not in itself fundamental if the creditor gives a notice fixing an additional period of time of reasonable length for performance and the debtor does not perform within that period.

²⁴⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 77.

3 Proměna principů smluvního práva

Principy soukromého práva výrazně poznamenává publicizace soukromého práva, která do oblasti původně ryze soukromoprávní vnáší prvky práva veřejného. Čistě soukromoprávní vztahy založené na principech práva soukromého (občanského) podléhají erozi a relativizují se pod vlivem norem práva veřejného, se kterým je evropská integrace úzce spojena.

Vzhledem k tomu, že Unie zasahuje do soukromoprávních vztahů jen v omezené míře, a dochází k tomu především v souvislosti s cílem vytvořit vnitřní trh, jako oblast bez vnitřních hranic, a to především v oblasti ochrany spotřebitele (čl. 12 SFEU) a v oblasti obchodních závazků včetně finančních služeb (čl. 114 SFEU), ve kterých Unie stanoví zejména pravidla k vytvoření a fungování vnitřního trhu, bude podkladem pro výzkum Unií normovaný obligační vztah mezi spotřebitelem a podnikatelem. Ačkoli je i v oblasti obligačního vztahu mezi spotřebitelem a podnikatelem poměrně značné množství vydaných směrnic, posuzované směrnice jsem vybral z důvodu, že určitým způsobem formují smlouvu samotnou, či se určitým způsobem dotýkají jejího obsahu či práv smluvních stran.

3.1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC

3.1.1 Úvodem k problematice

Dne 8. června 2000 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu).²⁴⁵ Cílem této směrnice bylo vytvořit právní rámec pro zajištění volného pohybu služeb informační společnosti mezi členskými státy v souladu s cílem vytvořit stále těsnější vazby mezi evropskými státy a občany a zajistit hospodářský a sociální pokrok. V tomto ohledu byl rozvoj služeb informační společnosti v prostoru bez vnitřních hranic považován za důležitý prostředek pro odstranění překážek, které rozdělují evropské občany, především z toho důvodu, že právě zmíněný rozvoj elektronického obchodu v informační společnosti nabízel nové možnosti v otázce zaměstnanosti v Unie, zejména pak v malých a středních podnicích. Právě

²⁴⁵ Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). OJ L 178, 17. 7. 2000, p. 1–16.

hospodářský růst evropských podniků včetně investic do obnov těchto podniků měl dle unijního normotvůrce současně posílit konkurenceschopnost evropského hospodářství v případě, že rozvoj služeb informační společnosti, tj. především internet bude dostupný všem občanům Unie.²⁴⁶

Potřeba zajištění vysoké úrovně právní integrace (tehdy Společenství) způsobem, který vytvoří skutečný prostor bez vnitřních hranic pro služby informační společnosti, jehož prostřednictvím budou moci evropští občané a jednotliví provozovatelé bez ohledu na hranice plně využívat možností elektronického obchodu, byla dána především právními překážkami řádného fungování vnitřního trhu, které dle unijního normotvůrce snižovaly přitažlivost výkonu svobody usazování a volného pohybu služeb. Právní překážky dle unijního normotvůrce především spočívaly na rozdílech mezi vnitrostátními právními předpisy členských států, v právní nejistotě v jednotlivých národních právních úpravách, které služby elektronického obchodu na území jednotlivých členských států upravovaly. Skutečnost, že jednotlivé členské státy mohly vykonávat dohled nad službami elektronického obchodu, které byly poskytovány z jiného členského státu, spolu s absencí koordinace vzájemného postupu, přispívala k právní nejistotě v této oblasti vnitřního trhu.²⁴⁷

Právě pro zajištění právní jistoty a důvěry spotřebitelů měl prostřednictvím směrnice vzniknout obecný rámec pro řešení zmíněných nedostatků elektronického obchodu na vnitřním trhu Unie. Dosažení vysoké úrovně evropské integrace prostřednictvím směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES mělo být zajištěno obdobným způsobem, jako prostřednictvím směrnicí 89/552/EHS Rady ze dne 3. října 1989, která byla přijata za účelem koordinace některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání.²⁴⁸

3.1.2 Obsah směrnice 2000/31/EC

Cílem přijaté směrnice nebylo nikterak upravovat daňové povinnosti, ani předem vypracovat právní nástroje, které by se týkaly daňových aspektů elektronického obchodu. Výslovně bylo specifikováno, že se přijatá směrnice nevztahuje na daňovou oblast; oblast služeb informační společnosti upravené ve směrnicih

²⁴⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 2.

²⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 5.

²⁴⁸ Council Directive 89/552/EEC of 3 October 1989 on the coordination of certain provisions laid down by Law, Regulation or Administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities. OJ L 298, 17. 10. 1989, p. 23–30.

95/46/ES a 97/66/ES; oblast dohod či praxe upravených kartelovým právem; činností služeb informační společnosti; a dále pak činnost notářů nebo obdobných povolání, zastupování klienta a hájení jeho zájmů před soudy, a hazardní hry včetně loterií a sázek.²⁴⁹ Směrnice tak měla doplnit právo Unie platné pro služby informační společnosti a zajistit sblížení vnitrostátních předpisů upravujících služby informační společnosti, která se týkají vnitřního trhu, usazování poskytovatelů služeb, obchodních sdělení, elektronických smluv, odpovědnosti zprostředkovatelů, případě kodexů chování, mimosoudního urovnávání sporů, soudních postupů a spolupráce mezi jednotlivými členskými státy.²⁵⁰

Unijní normotvůrce zdůrazňoval, že služby informační společnosti v sobě zahrnují široké spektrum hospodářských činností, které jsou realizovány on-line. Tyto hospodářské činnosti spočívaly především v prodeji zboží na dálku (on-line). Služby informační společnosti zahrnovaly však současně služby, které nebyly hrazeny výhradně jejich příjemci (jako např. služby poskytující informace on-line nebo obchodní sdělení nebo ty služby, které poskytují nástroje umožňující vyhledávání dat, přístup k datům a získávání dat), a dále služby, jimž byly předávány informace prostřednictvím komunikační sítě, služby spočívající v poskytování přístupu ke komunikační síti nebo služby, jimiž byly shromažďovány informace poskytnuté příjemcem služby. Výslovně směrnice specifikovala, že používání elektronické pošty nebo jiných obdobných individuálních komunikačních prostředků fyzickými osobami mimo rámec jejich obchodní nebo profesní činnosti včetně jejich používání pro uzavírání smluv mezi těmito osobami není službou informační společnosti. Obdobně nebyl za službu informační společnosti považován právní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.²⁵¹ V této souvislosti pojem „příjemce služby“ zahrnoval veškeré možnosti využívání služeb informační společnosti, a to jak osobami, které poskytují informace na veřejných sítích (internetu), tak osobami, které na internetu informace pouze vyhledávají pro své soukromé či profesní účely.²⁵²

²⁴⁹ Vyloučení her z oblasti působnosti této směrnice se týkalo pouze hazardních her, loterií a sázek, které byly spojeny s peněžitými vklady, což však neplatilo pro propagační soutěže a hry, jejichž cílem je podpora prodeje zboží či služeb, u kterých případné peněžité platby sloužily výhradně k nabytí propagovaného zboží či služeb. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 16.

²⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 1 odst. 2

²⁵¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 18.

²⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 20.

Normotvůrce považoval za nezbytné zaručit účinnou ochranu cílů obecného zájmu bez ohledu na příslušnost občana k některému z členských států. Tento požadavek vycházel z principu, kdy dohled nad službami informační společnosti probíhal v místě původu činnosti. Navrhovaným požadavkem na podřízení služby informační společnosti právní úpravě členského státu, v němž je poskytovatel usazen byl sledován cíl zajistit nejen volný pohyb služeb, ale především právní jistotu pro poskytovatele a příjemce služeb.²⁵³ Ačkoli směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES nevytvářela žádná nová pravidla mezinárodního práva soukromého a ani neurčovala pravomoc soudů, byla pravidla obsažená ve směrnici postavena na principu, podle kterého předpisy práva, jež bylo určeno podle pravidel mezinárodního práva soukromého, nesmí omezovat volný pohyb služeb informační společnosti ve smyslu této směrnice, a dále pak na principu, podle kterého je zachováno členských státům oprávnění přijímat opatření omezující volný pohyb služeb informační společnosti, jen za podmínek upravených směrnicí.²⁵⁴

Jednotlivým členským státům bylo zachováno oprávnění omezit elektronicky uzavírané smlouvy, pokud se jednalo o smlouvy, pro které právní předpisy vyžadovaly součinnost soudů či orgánů veřejné moci; pro smlouvy uzavírané s třetí osobou za součinnosti soudů či orgánů veřejné moci a dále pak pro smlouvy, které byly orgánem veřejné moci či notářem ověřovány.²⁵⁵ Směrnicí byla jednotlivým členským státům stanovena povinnost zajistit, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti. Současně byla členským státům stanovena povinnost zajistit, že volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu nebude z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezován.²⁵⁶ Především směrnice stanovovala členským státům povinnost zajistit, aby poskytovatel služeb umožnil příjemcům služby a příslušným orgánům členského státu snadný, přímý a trvalý přístup k určitému okruhu informací. Směrnice přímo vyžadovala, aby členský stát zajistil, že poskytovatel služeb umožnil příjemcům služby a příslušným orgánům členského státu přístup k informaci o jménu a adrese poskytovatele služeb; informaci pro spojení s poskytovatelem služeb a přímou komuni-

²⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 22.

²⁵⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 24.

²⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, preambule odst. 26.

²⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 3.

kaci s ním, a to včetně adresy jeho elektronické pošty; informaci o obchodním rejstříku, ve kterém je poskytovatel služeb zapsán; informaci o povolení k činnosti poskytovatele služeb, pokud byla činnost poskytovatele provozována na základě povolení; případně informaci o profesních sdruženích, pokud je provozovatel služeb jejich členem.²⁵⁷

Směrnice se současně věnovala povinnostem členských států týkajících se obchodních sdělení. Vedle informačních požadavků, které dávalo členským státům právo Unie, byla členským státům stanovena povinnost zajistit, aby obchodní sdělení, které bylo součástí služby informační společnosti nebo které tuto službu tvořilo, bylo jasně identifikovatelné; aby jasně identifikovatelná byla fyzická nebo právnická osoba, na jejíž objednávku obchodní sdělení probíhá; aby jasně identifikovatelné byly povolené propagační nabídky (jako např. slevy, prémie a dary) a případné podmínky pro jejich využití měly být snadno přístupné, zřetelné a jednoznačně uvedené.²⁵⁸ V případě nevyžádaných obchodních sdělení byla členským státům stanovena povinnost, aby příjemce nevyžádaného obchodního sdělení mohl tato obchodní sdělení při jejich přijetí jasně a jednoznačně rozeznat. Členské státy měly dále zajistit, aby poskytovatelé služeb, kteří zasílají nevyžádaná obchodní sdělení elektronickou poštou, vedli seznamy osob, které si nepřejí, aby jim bylo nevyžádané obchodní sdělení zasíláno, a dále pak, aby poskytovatelé služeb tento seznam respektovali.²⁵⁹

Směrnici byla dále členským státům stanovena povinnost zajistit, aby vnitrostátní právní řády umožňovaly uzavřít smlouvu elektronicky cestou, a nezbavovaly smlouvy uzavřené elektronickou cestou právních účinků a platnosti. Požadavky stanovené pro smlouvy uzavřené elektronicky cestou bylo následně možné ze strany členského státu omezit pouze pro smlouvy, které zakládají, mění nebo ruší práva k nemovitostem s výjimkou práv z nájmu; smlouvy, pro něž právo vyžaduje součinnost soudů či orgánů veřejné moci; smlouvy o zárukách a jistotách, které uzavírají osoby mimo svou profesní nebo obchodní činnost; smlouvy v oblasti rodinného nebo dědického práva.²⁶⁰

V otázce informační povinnosti před podáním objednávky příjemcem služby byla členským státům stanovena povinnost zajistit, aby poskytovatel služby

²⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 5.

²⁵⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 6.

²⁵⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 7.

²⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 9.

v jasné, srozumitelné a jednoznačné podobě podal alespoň informaci o jednotlivých technických krocích vedoucích k uzavření smlouvy; informaci o tom, zda je smlouva po svém uzavření poskytovatelem služby archivována a zda je přístupná; informaci o technických prostředcích pro zjištění a opravu omylů vzniklých při zadávání dat před podáním objednávky; informaci o tom, ve kterých jazykových mutacích je možné smlouvu uzavřít. Dále byly členské státy povinny zajistit, aby poskytovatel služby uvedl všechny případné kodexy chování, které je povinen dodržovat, a to včetně informace o tom, jak jsou tyto kodexy přístupné elektronickou cestou. Tyto požadavky se však netýkaly smluv uzavíraných výhradně výměnou elektronické pošty nebo obdobnou individuální komunikací či pro smluvní vztahy, ve kterých není smluvní stranou spotřebitel.²⁶¹

V případě podané objednávky stanovila směrnice povinnost členskými státy zajistit uplatnění určitých zásad, na základě kterých byl poskytovatel služby povinen příjemci neprodleně elektronickou cestou potvrdit příjem objednávky. Objednávka a potvrzení o přijetí však byly považovány za přijaté podle zásady, pokud strany, kterým jsou určeny, k nim měly přístup. Současně byla stanovena povinnost poskytovateli služby poskytnout příjemci služby odpovídající, účinné a dostupné technické prostředky, jejichž prostřednictvím příjemce služby bude moci rozeznat a opravit chybná vstupní data ještě před podáním objednávky. I tyto požadavky se také netýkaly smluv uzavíraných výhradně výměnou elektronické pošty nebo obdobnou individuální komunikací či pro smluvní vztahy, ve kterých není smluvní stranou spotřebitel.²⁶²

3.1.3 Národní právní úprava

Cíle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES národní zákonodárce převzal do právního řádu zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). Tímto zákonem národní zákonodárce současně pozměnil (tehdejší) občanský zákoník, zákon o regulaci reklamy, zákon o ochraně osobních údajů a zákon o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních.²⁶³

²⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 10.

²⁶² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/EC, čl. 11.

²⁶³ Zákon č. 480/2004 Sb., zákon o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění účinném 7. 9. 2004.

V případě změny (tehdejšího) občanského zákoníku²⁶⁴ zákonodárce stanovil povinnost podnikateli s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy, při jednání prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku, poskytnout spotřebiteli informaci o obchodní firmě nebo jménu a příjmení a identifikačním čísle dodavatele; sídlu právnické osoby a bydlišti v případě fyzické osoby; informaci o adrese podniku nebo organizační složky na území České republiky u zahraniční osoby, pokud byly zřízeny; údaj o zápisu v obchodním rejstříku nebo jiné obdobné evidenci, včetně spisové značky, pokud byla přidělena; kontaktní údaje, zejména poštovní adresu pro doručování, telefonní číslo, případně adresu pro doručování elektronické pošty; údaje o příslušném kontrolním orgánu, podléhala-li činnost dodavatele režimu povolení; informaci o názvu a hlavní charakteristice zboží nebo služeb; ceně zboží nebo služeb, ze které mělo jednoznačně vyplývat, zda je uvedena včetně všech daní a poplatků, pokud k ní mají být připočítávány; informaci o nákladech na dodání; informaci o způsobu platby, dodání nebo plnění; poučení o právu na odstoupení; informaci o nákladech použití komunikačních prostředků na dálku; a informaci o době, po kterou zůstává nabídka nebo cena v platnosti.²⁶⁵ Podnikateli byla dále stanovena povinnost prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku neprodleně potvrdit obdržení objednávky, pokud objednávku podal spotřebitel prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku s tím, že učiněná objednávka a potvrzení jejího obdržení jsou považovány za doručené, pokud se s nimi strany, jimž byly určeny, mohly seznámit. Uvedené povinnosti se jako v případě směrnice nevztahovaly na případy, kdy byly smlouvy uzavřeny výlučně výměnou elektronické pošty nebo obdobnou individuální komunikací.²⁶⁶

Nově zákonodárce doplnil tehdejší právní úpravu občanského zákoníku v otázce informační povinnosti, kdy stanovil, že při použití elektronických prostředků musí být součástí návrhu kromě původně požadovaných informací²⁶⁷ také informace o tom, zda je smlouva po svém uzavření dodavatelem archivována a zda je přístupná; informace o jednotlivých technických krocích vedoucích k uzavření smlouvy, informace o jazycích, v nichž lze smlouvu uzavřít, informace o možnosti

²⁶⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 47/2004 Sb. a nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2004 Sb.

²⁶⁵ Ust. § 53 odst. 4 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 480/2004 Sb.

²⁶⁶ Ust. § 53 odst. 5 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 480/2004 Sb.

²⁶⁷ Ust. § 53 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 47/2004 Sb. a nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2004 Sb.

zjištění a opravování chyb vzniklých při zadávání dat před podáním objednávky a informace o kodexech chování, které jsou pro dodavatele závazné nebo které dobrovolně dodržuje, a jejich přístupnosti při použití elektronických prostředků. I tyto povinnosti se jako v případě směrnice nevztahovaly na případy, kdy byly smlouvy uzavřeny výlučně výměnou elektronické pošty nebo obdobnou individuální komunikací.²⁶⁸ V případě zákona o regulaci reklamy²⁶⁹ zákonodárce na základě přijaté směrnice doplnil stávající zákazy o zákaz šíření nevyžádané reklamy, pokud vedla k výdajům adresáta nebo pokud adresáta obtěžovala. Za reklamu, která adresáta obtěžovala, se považovala reklama, která směřovala ke konkrétnímu adresátovi za podmínky, že adresát dal předem jasně a srozumitelně najevo, že si nepřeje, aby vůči němu byla nevyžádaná reklama šířena.²⁷⁰

V rámci stávajícího občanského zákoníku byla původní právní úprava uzavírání smluv s osobami ve slabší vyjednávací pozici převzata a zákonodárcem umístěna mezi ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem.²⁷¹ Tato ustanovení poskytují zvláštní ochranu spotřebiteli, je-li s ním uzavírána smlouva za použití komunikace na dálku a je-li s ním uzavřena smlouva mimo obvyklé obchodní prostory. Právní úprava v rámci stávajícího občanského zákoníku byla koncipována v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů.^{272 273}

3.1.4 Posouzení principy DCFR

Oblast ochrany spotřebitele v otázce dodání zboží a služeb prostřednictvím smluvních vztahů sjednaných za použití elektronických prostředků DCFR výslovně upravuje v rámci zásad, vztahujících se k informační povinnosti při komunikaci na dálku (Kniha II. – 3: 104). Na smluvní vztahy uzavřené za použití elektronických

²⁶⁸ Ust. § 53a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 480/2004 Sb.

²⁶⁹ Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 326/2004 Sb.

²⁷⁰ Ust. § 2 zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 480/2004 Sb.

²⁷¹ Uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory, ust. § 1820 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷² ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. s. 840. ISBN 978-80-7208-922-2.

²⁷³ Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. OJ L 304, 22. 11. 2011, p. 64–88.

prostředků lze však současně aplikovat zásady týkajících se informační povinnosti při uzavírání smlouvy se spotřebitelem, který je ve zvláštní nevýhodě (Kniha II. – 3: 103)²⁷⁴, či zásady týkajících se informační povinnosti při uzavírání smluv elektronickými prostředky (Kniha II. – 3: 105).²⁷⁵ Na případy dodání zboží a služeb prostřednictvím smluvních vztahů sjednaných za použití elektronických prostředků lze samozřejmě aplikovat i obecné zásady DCFR týkajících se předmluvních povinností, jako je povinnost zveřejnit informace o zboží, ostatním majetku a službách (Kniha II. – 3: 103) či povinnost podnikatele uvádějící výrobky a služby na pro spotřebitele (Kniha II. – 3: 102).²⁷⁶

Zásady informační povinnosti při komunikaci na dálku dle DCFR stanoví podnikateli při zahájení komunikace se spotřebitelem povinnost poskytnout na počátku takové komunikace informace o své osobě a kontakty určené k obchodním účelům. Komunikací na dálku se pro tyto případy se rozumí přímá a okamžitá komunikace, kterou může kdykoli jedna strana komunikace přerušit. Komunikací na dálku se dále rozumí telefonní a elektronické prostředky, jako audio a video hovor vedený přes internet. Komunikace na dálku pro tyto případy však nezahrnuje komunikaci prostřednictvím elektronické pošty (Kniha II. – 3: 104).²⁷⁷ Zásady DCFR pro případy, kdy je při uzavírání smlouvy spotřebitelem ve zvláštní nevýhodě stanoví podnikateli povinnost, pokud je to za daných okolností vhodné, podat jasné

²⁷⁴ Book II. – 3: 103: Duty to provide information when concluding contract with a consumer who is at a particular disadvantage (1) In the case of transactions that place the consumer at a significant informational disadvantage because of the technical medium used for contracting, the physical distance between business and consumer, or the nature of the transaction, the business has a duty, as appropriate in the circumstances, to provide clear information about the main characteristics of any goods, other assets or services to be supplied, the price, the address and identity of the business with which the consumer is transacting, the terms of the contract, the rights and obligations of both contracting parties, and any available right of withdrawal or redress procedures. This information must be provided a reasonable time before the conclusion of the contract. The information on the right of withdrawal must, as appropriate in the circumstances, also be adequate in the sense of II. – 5: 104 (Adequate information on the right to withdrawal).

²⁷⁵ Book II. – 3: 105: Formation by electronic means (1) If a contract is to be concluded by electronic means and without individual communication, a business has a duty to provide information about the following matters before the other party makes or accepts an offer: (a) the technical steps to be taken in order to conclude the contract; (b) whether or not a contract document will be filed by the business and whether it will be accessible; (c) the technical means for identifying and correcting input errors before the other party makes or accepts an offer; (d) the languages offered for the conclusion of the contract; (e) any contract terms used.

²⁷⁶ Tyto zmiňuji v kapitole... této práce.

²⁷⁷ Book II. – 3: 104: Information duties in real time distance communication (1) When initiating real time distance communication with a consumer, a business has a duty to provide at the outset explicit information on its name and the commercial purpose of the contact. (2) Real time distance communication means direct and immediate communication of such a type that one party can interrupt the other in the course of the communication. It includes telephone and electronic means such as voice over internet protocol and internet related chat, but does not include communication by electronic mail. (3) The business bears the burden of proof that the consumer has received the information required under paragraph (1).

informace o hlavní charakteristice zboží, majetku nebo služeb, které mají být dodány, informace o ceně, adrese a označení podnikatele, se kterým spotřebitel obchoduje, informace o podmínkách smlouvy, o právech a povinnostech smluvních stran, a právu na odstoupení a právu na odškodnění. Zvláštní nevýhodou spotřebitele se dle zásad DCFR rozumí obchody, které jsou uzavírány prostřednictvím technických prostředků, obchody uzavírané na dálku, nebo zvláštním charakterem obchodu. Informace musí být dle zásad DCFR poskytnuty v přiměřené lhůtě před uzavřením smlouvy. Informace o právu na odstoupení od smlouvy musí, přiměřeně podle okolností, být také přiměřené ve smyslu Knihy II. – 5: 104 (přiměřené informace o právu na odstoupení od smlouvy). Povinnost podnikatele poskytnout spotřebiteli informace stanovené v těchto zvláštních případech má přednost před povinností poskytnout spotřebiteli obecné informace (Kniha II. – 3: 103).²⁷⁸

Zásady pro případ uzavírání smlouvy prostřednictvím elektronických prostředků stanoví podnikateli povinnost poskytnout: i) informace o technických krocích, které musí být dodrženy k tomu, aby byla uzavřena smlouva; ii) informaci, zda bude smlouva vyhotovena podnikatelem a zda bude přístupná; iii) informaci o technických prostředcích pro identifikaci a opravu chyb předtím, než druhá smluvní strana učiní, nebo akceptuje nabídku; iv) informace o jazykových mutacích, ve kterých je možné smlouvu uzavřít; v) informaci o smluvních podmínkách. Tyto informace má podnikatel povinnost poskytnout předtím, než druhá strana učiní nebo akceptuje nabídku. Smluvní podmínky však musí být však k dispozici i v listinné podobě. Pro odstoupení od smlouvy se použijí i v těchto zvláštních případech lhůty stanovené v Knize II. – 5: 103. Podle zásad DCFR odpovídá podnikatel spotřebiteli za jakoukoli škodu, která byla způsobena tím, že podnikatel nesplnil jemu dané povinnosti při uzavírání smlouvy prostřednictvím elektronických prostředků (Kniha II. – 3: 105).²⁷⁹

²⁷⁸ Book II. – 3: 103: Duty to provide information when concluding contract with a consumer who is at a particular disadvantage (2) Where more specific information duties are provided for specific situations, these take precedence over the general information duty under paragraph (1). (3) The business bears the burden of proof that it has provided the information required by this Article.

²⁷⁹ Book II. – 3: 105: Formation by electronic means (2) The business has a duty to ensure that the contract terms referred to in paragraph (1)(e) are available in textual form. (3) If a business has failed to comply with the duty under paragraph (1) and a contract has been concluded in the circumstances there stated, the other party has a right to withdraw from the contract by giving notice to the business within the period specified in II. – 5: 103 (Withdrawal period). (4) A business is liable to the consumer for any loss caused by a breach of the duty under paragraph (1).

3.1.5 Dílčí shrnutí

Podle zásad DCFR je každá ze smluvních stran odpovědná za poskytnutí faktických a právních informací, které jsou nezbytné pro druhou smluvní stranu k uzavření smlouvy. Obvykle však v právních řádech neexistuje obecné pravidlo, které by stanovilo požadavek na to, jaké informace mají být sděleny smluvní straně či jaké informace jsou pro druhou smluvní stranu nezbytné. Informační povinnost DCFR předkládá ve dvou rovinách. První je tvořena rovinou, ve které jsou uloženy povinnosti poskytnout informace druhé smluvní straně pouze podnikatelům. Druhou rovinou je pak skutečnost, že jde o smlouvy, na základě kterých má být dodáno zboží, majetek či služby. Druhá rovina je dále rozvíjena v tom smyslu, že pokud jsou zboží, majetek či služby dodávány přímo spotřebitelům, mají být dle DCFR poskytnuté další (tzv. zvláštní) informace. Koncept informační povinnosti vůči spotřebiteli je veden jak zásadou neposkytovat zavádějící informace tak zásadou „pravidla úplnosti“ podle kterého musí spotřebitel obdržet všechny nezbytné informace nutné k rozhodnutí (Kniha II. – 3: 102). Zásada smluvní svobody je v případě smluvní strany, kterou je spotřebitel, doplněna o ochranu smluvní strany v případě, kdy je smlouva uzavírána na dálku v případě, kdy je smlouva uzavírána elektronickými prostředky a dále pak v případě, kdy je spotřebitel vůči podnikateli v tzv. značné informační nevýhodě, která je založena jak na použitém technickém prostředku, fyzické vzdálenosti, tak případně na povaze konkrétního obchodu.²⁸⁰

Posuzovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ve svém obsahu zásady představené DCFR poměrně důsledně sleduje, když požaduje, aby členské státy zajistily snadný, přímý a trvalý přístup k určitému okruhu informací o poskytovateli služeb (čl. 5), aby členské státy zajistily, že obchodní sdělení, které bude součástí služby informační společnosti nebo které tuto službu tvoří, bude jasně identifikovatelné; aby jasně identifikovatelná byla fyzická nebo právnická osoba, na jejíž objednávku obchodní sdělení probíhá; aby jasně identifikovatelné byly povolené propagační nabídky (jako např. slevy, prémie a dary) a případné podmínky pro jejich využití měly být snadno přístupné, zřetelně a jednoznačně uvedené (čl. 6), či aby zajistily, aby poskytovatel služby v jasně, srozumitelné a jednoznačné po-

²⁸⁰ Právní úprava vychází ze zásady, že podnikatelé jsou osoby profesionální v obchodních vztazích, proto se pro ně, uzavřeli-li smlouvu při svém podnikání, ochrana nevztahuje. RABAN, Přemysl. Uzavírání smluv s osobami ve slabší vyjednávací pozici. In *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. Kap. 3, str. 46. ISBN 978-80-87713-10-5.

době podal alespoň informaci o jednotlivých technických krocích vedoucích k uzavření smlouvy; informaci o tom, zda je smlouva po svém uzavření poskytovatelem služby archivována a zda je přístupná; informaci o technických prostředcích pro zjištění a opravu omylů vzniklých při zadávání dat před podáním objednávky; informaci o tom, ve kterých jazykových mutacích je možné smlouvu uzavřít, či dále, aby poskytovatel služby uvedl všechny případné kodexy chování, které je povinen dodržovat, a to včetně informace o tom, jak jsou tyto kodexy přístupné elektronickou cestou (čl. 10).

Národní zákonodárce pravidla požadované směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES poměrně důsledně přejal do občanského zákoníku, kdy stanovil povinnost podnikateli s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy, při jednání prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku, poskytnout spotřebiteli poměrně rozsáhlé informace o podnikateli, a dále pak poměrně rozsáhlé informace o zboží a službách, a to včetně informací o nákladech na dodání; informaci o způsobu platby, dodání nebo plnění; poučení o právu na odstoupení; informaci o nákladech použití komunikačních prostředků na dálku; a informaci o době, po kterou zůstává nabídka nebo cena v platnosti. Obdobně dodržel národní zákonodárce cíle směrnice, když podnikateli stanovil povinnost potvrdit obdržení objednávky, pokud objednávku podal spotřebitel prostřednictvím některého prostředku komunikace na dálku.²⁸¹

S odkazem na shora uvedené lze v případě posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES hodnotit obsah směrnice jako obsah, jež koresponduje se zásadami DCFR. Obdobně lze hodnotit i počínání národního zákonodárce, který na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES provedl změnu ve vnitrostátním právu. Změny učiněné především v (tehdejším) občanském zákoníku lze hodnotit za změny právního řádu, které vycházejí z požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES a které plně korespondují se zásadami DCFR.

²⁸¹ Ust. § 53 odst. 5 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 480/2004 Sb.

3.2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES

3.2.1 Úvodem k problematice

Dne 11. května 2005 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, jejímž cílem bylo na úrovni EU přispět k řádnému fungování vnitřního trhu prostřednictvím sblížení právních a správních předpisů členských států v oblasti nekalých obchodních praktik.²⁸² Unie v tomto ohledu sledovala zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele napříč členskými státy, a to z toho důvodu, že právní úpravy jednotlivých členských států vykazovaly značné rozdíly v ochraně spotřebitele a tyto rozdíly dle EU mohly vést k výrazným narušením hospodářské soutěže, tedy ke vzniku překážek řádného fungování vnitřního trhu. Právě rozvíjení poctivých obchodních praktik v tržním prostoru bez vnitřních hranic, ve kterém EU dle článku 14 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství²⁸³ garantovala volný pohyb zboží a služeb a svobodu usazování, bylo pro Unii zásadní pro podporu a další rozvoj vzájemné přeshraniční spolupráce členských států. Unii (tehdy Společenství) bylo za tímto účelem v čl. 153 odst. 1 a odst. 3 písm. a) Smlouvy o založení Evropského společenství svěřena pravomoc prostřednictvím opatření přijatých podle článku 95 Smlouvy o založení Evropského společenství přispívat k dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele.²⁸⁴

Dle EU právě rozdíly v národních právních úpravách členských států vytvářely překážky, které postihovaly podnikatele a spotřebitele a vedly k nejistotě v řešení otázky, jaký právní předpis aplikovat na případné nekalé obchodní praktiky, které poškozovaly zájmy spotřebitelů na vnitřním trhu EU. Překážky v tomto ohledu byly přípustné pouze tam, kde jejich úkolem bylo zajistit splnění cílů veřejného zájmu. Právě zmíněné překážky v národních právních úpravách členských států zvyšovaly náklady jednotlivých podniků jak při využívání svobod vnitřního trhu, tak při přeshraniční prodeji výrobků a služeb a konečně i při realizaci reklamních

²⁸² Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). OJ L 149, 11. 6. 2005, p. 22–39 (ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, SK, SL, FI, SV).

²⁸³ Smlouva o založení Evropského společenství (ve znění smlouvy z Nice),(konsolidované znění 2002). Úř. věst. C 325, 24. 12. 2002, s. 33–184.

²⁸⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, preambule odst. 3.

kampaní a podpory prodeje. Řešením tohoto problému bylo dle EU zavedení jednotných pravidel na úrovni EU (tehdy Společenství), která by nejen stanovila vysokou míru ochrany spotřebitele, ale současně by zpřesnila výklad některých právních pojmů na nadnárodní úrovni alespoň v rozsahu, který by byl nezbytný pro zajištění řádného fungování vnitřního trhu a dále pro splnění požadavku právní jistoty.²⁸⁵

3.2.2 Obsah směrnice 2009/29/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, výslovně sblížovala jednotlivé národní právní předpisy členských států o nekalých obchodních praktikách, jež přímo poškozovaly ekonomické zájmy spotřebitelů na vnitřním trhu, a tím nepřímo poškozovaly ekonomické zájmy oprávněných soutěžitelů. Směrnice neměla za cíl zabývat se nekalými obchodními praktikami, které by poškozovaly výhradně hospodářské zájmy soutěžitelů nebo které by se dotýkaly obchodování mezi jednotlivými podnikateli. Obdobně nebylo cílem směrnice upravovat ustanovení směrnice o reklamě, či reklamních a obchodních praktik, které sice mohly ovlivnit vnímání produktu spotřebiteli a ovlivnit jejich chování, avšak bez toho, že by narušovaly schopnosti spotřebitelů činit informovaná rozhodnutí. Obdobně se směrnice nevztahovala ani na obchodní praktiky, které se uskutečňovaly za jiným účelem, než byl prodej spotřebitelům (např. výroční zprávy a podnikové propagační publikace), a dále pak ani na otázky právních požadavků spotřebitelů ve vztahu ke vkusu a slušnosti, jež byly v jednotlivých členských státech rozdílné.²⁸⁶

Cílem směrnice tak bylo upravit jednotlivé obchodní praktiky, které přímo ovlivňovaly rozhodování spotřebitelů o obchodních transakcích týkající se produktů a současně ochránit ekonomické zájmy spotřebitelů před nekalými obchodními praktikami vůči spotřebitelům.²⁸⁷ Směrnice zejména výhradně zakazovala obchodníkům vytvářet klamnou představu o povaze produktů zejména takových, které byly spojeny s vysokou mírou rizika pro spotřebitele (např. produkty finančních služeb), čímž směrnice doplňovala stávající *acquis communautaire* pro obchodní

²⁸⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, preambule odst. 5.

²⁸⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, preambule čl. 6.

²⁸⁷ Spotřebitelem je dle čl. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES fyzická osoba, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání.

praktiky poškozující ekonomické zájmy spotřebitelů. Směrnice tak měla být aplikována na případy, pro které chyběla zvláštní právní úprava týkající se nekalých obchodních praktik (např. požadavky na informovanost a způsob předkládání informací spotřebiteli). Směrnice v tomto ohledu zavedla jednotný obecný zákaz těch nekalých obchodních praktik, které narušovaly ekonomické chování spotřebitelů, a stanovila pravidla pro agresivní obchodní praktiky, které do té doby nebyly na úrovni EU (Společenství) upraveny.²⁸⁸

Jak bylo shora uvedeno, směrnice se vztahovala na nekalé obchodní praktiky vůči spotřebitelům, a to jak před vznikem obchodní transakce týkající se určitého produktu, tak v jejím průběhu a i následně po této obchodní transakci. Směrnice výslovně zakazovala nekalé obchodní praktiky. Nekalou obchodní praktiku směrnice definovala jako obchodní praktiku, která byla rozporu s požadavky náležité profesionální péče a podstatně narušovala nebo byla schopná podstatně narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele, který byl jejímu působení vystaven nebo kterému byla tato obchodní praktika určena. Obchodní praktiky byly dle směrnice nekalé, pokud byly klamavé či pokud byly agresivní. Klamavou obchodní praktikou bylo jak klamavé jednání, tak klamavé opomenutí. Naproti tomu agresivní obchodní praktikou bylo dle směrnice použití obtěžování, donucování a nepatřičného ovlivňování.²⁸⁹

Podle směrnice byla obchodní praktika považována za klamavou v případě, kdy obsahovala nesprávné informace, nebo pokud jakýmkoli způsobem uváděla nebo byla schopná uvést průměrného spotřebitele v omyl ve vztahu ke směrnici specifikovaným případům, i když informace byly věcně správné, což mohlo vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil. Mezi směrnici specifikované případy patřila například existence a podstata produktu, hlavní znaky produktu (dostupnost, výhody, rizika, provedení, složení aj.); rozsah závazků obchodníka; cena; nutnost servisu, náhradních dílů, výměny nebo opravy; podstata, charakteristické rysy a práva obchodníka; práva spotřebitele. Obdobně byla obchodní praktika považována za klamavou, pokud ve věcných souvislostech vedla, nebo mohla vést k tomu, že průměrný spotřebitel učinil rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.²⁹⁰

²⁸⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, preambule čl. 11.

²⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 3.

²⁹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 6.

Klamavým opomenutí pak dle směrnice byla taková obchodní praktika, která ve svých věcných souvislostech opomněla uvést důležité informace, které v daném případě průměrný spotřebitel potřeboval pro rozhodnutí o obchodní transakci, čímž následně způsobila či mohla způsobit, že průměrný spotřebitel učinil rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil. Za klamavé opomenutí byl také směrnicí považován případ, kdy obchodník závažné informace zatajil nebo poskytl nejasným, nesrozumitelným nebo dvojznačným způsobem nebo je poskytl v nevhodný čas a pokud toto poskytnutí vedlo nebo mohlo vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil.²⁹¹

Naproti tomu byla dle směrnice agresivní obchodní praktikou obchodní praktika, která ve svých věcných souvislostech výrazně zhoršovala nebo mohla výrazně zhoršit svobodnou volbu či chování průměrného spotřebitele ve vztahu k produktu, čímž způsobila nebo mohla způsobit, že spotřebitel učinil rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil. Přihlíženo mělo být především k rysům obchodní praktiky, zejména k okolnostem souvisejícím s obtěžováním, donucováním včetně použití fyzické síly nebo nepatřičným ovlivňováním.²⁹² Pro určení, zda obchodní praktika používala obtěžování, donucování včetně fyzické síly nebo nepatřičné ovlivňování, se přihlíželo k načasování obchodní praktiky, místu, povaze nebo době trvání obchodní praktiky; k použití výhrůžného nebo urážlivého jazyka nebo chování; či k vědomému využití obchodníkem jakéhokoli konkrétního neštěstí nebo takových závažných okolností, které vedly ke zhoršení úsudku spotřebitele, k ovlivnění rozhodnutí spotřebitele ve vztahu k produktu; či k výhrůžce právně nepřipustným jednáním.²⁹³

3.2.3 Národní právní úprava

Cíle směrnice 2005/29/ES zákonodárce převzal do právního řádu zákonem č. 36/2008 Sb., kterým pozměnil především stávající zákon o ochraně spotřebitele, zákon o regulaci reklamy a tehdy ještě platný obchodní zákoník.²⁹⁴ V rámci změny zákona o ochraně spotřebitele byla především zcela nově koncipována ustanovení

²⁹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 7.

²⁹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 8.

²⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 9.

²⁹⁴ Zákon č. 36/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

o nekalých obchodních praktikách, klamavých obchodních praktikách a obchodních praktikách agresivních. Nekalou obchodní praktiku zákonodárce specifikoval jako jednání podnikatele vůči spotřebiteli, které je v rozporu s požadavky odborné péče a je způsobilé podstatně ovlivnit jeho rozhodování způsobem, kdy spotřebitel může učinit obchodní rozhodnutí, které by jinak neučinil. Pro případ, kdy je obchodní praktika zaměřena na spotřebitele, jež byli z důvodu duševní nebo fyzické slabosti nebo věku zvláště zranitelní, hodnotila se nekalost obchodní praktiky z hlediska průměrného člena této skupiny. Zákonodárce současně zakázal užívání nekalých obchodních praktik při nabízení nebo prodeji výrobků, a dále pak při nabízení nebo poskytování služeb či práv. V tomto ohledu byly za nekalé označeny zejména klamavé a agresivní obchodní praktiky.²⁹⁵ Ustanovení o nekalých obchodních praktikách bylo doslovnou transpozicí pátého článku směrnice 2005/29/ES, který předkládal generální zákaz nekalých obchodních praktik, jenž se vztahoval bez rozdílu na všechny účastníky vnitřního trhu, kteří nabízeli či prodávali výrobky či služby či práva. Jako nekalou praktiku tak bylo možné považovat chování, jehož principem bylo cílené ovlivnění ekonomického chování spotřebitele, nebo jeho rozhodování. Zmíněnou nekalost představovalo jak jednání, jež bylo v rozporu s požadavky náležité profesionální péče, tak jednání, které podstatně narušovalo nebo bylo schopno narušit „efektivní a informované“ rozhodování spotřebitele. V souhrnu tedy šlo o jednání, v jehož důsledku následně spotřebitel uzavřel určitý smluvní závazek, který by jinak nikdy neuzavřel.²⁹⁶

Klamavá obchodní praktika byla zákonodárcem specifikována jako praktika, při níž byl užit nepravdivý údaj; či byl užit důležitý údaj pravdivý, avšak takový, který mohl uvést spotřebitele v omyl vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl užit; či dále pak praktika, při které podnikatel opomněl uvést důležitý údaj, který s přihlédnutím ke všem okolnostem bylo možné po podnikateli spravedlivě požadovat. Klamavou obchodní praktikou dále dle zákonodárce byl i takový způsob prezentace výrobku či služby, a to včetně srovnávací reklamy, nebo jejich uvádění na trh k záměně s jinými výrobky či službami, nebo rozlišovacími znaky jiného podnikatele, nebo následně porušení závazku obsažený v kodexu chování, k jehož dodržování se podnikatel zavázal. Za klamavou obchodní praktiku následně zákonodárce považoval i nabízení nebo prodej výrobků nebo služeb porušujících

²⁹⁵ Ust. § 4 zákona o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 36/2008 Sb.

²⁹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 36/2008 Sb.

práva duševního vlastnictví, ale také i skladování výrobků za účelem jejich nabízení nebo prodeje a současně i neoprávněné užívání právem chráněného označení.²⁹⁷ Ustanovení o klamavých obchodních praktikách doplnilo původní zákaz klamání spotřebitele. Nově ve smyslu směrnice byla obchodní praktika považována za klamavou, pokud obsahovala nesprávné informace, či pokud byl použit nepravdivý údaj, nebo pokud byl použit důležitý údaj pravdivý, ale s ohledem na okolnosti tento mohl spotřebitele uvést v omyl. V souhrnu ustanovení zakázalo klamání spotřebitele, zejména uváděním nepravdivých, nedoložených, neúplných, nepřesných, nejasných, dvojsmyslných nebo přehnaných údajů, anebo zamlčení údajů o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb či úrovni nákupních podmínek.²⁹⁸

Agresivní obchodní praktiku zákonodárce specifikoval jako případ, kdy s přihlédnutím ke všem okolnostem svým obtěžováním, donucováním, včetně použití síly nebo nepatřičným ovlivňováním byla výrazně zhoršena možnost svobodného rozhodnutí spotřebitele. Hodnocení zda je obchodní praktika agresivní, spočívalo dle zákonodárce na okolnostech načasování, místa a doby trvání obchodní praktiky, způsobu jednání, jeho výhrůžnosti a urážlivosti, vědomém využití nepříznivé situace spotřebitele, nepřiměřených překážkách pro uplatnění práv spotřebitele, nebo hrozbách protiprávním jednáním.²⁹⁹

V rámci změny zákona o regulaci reklamy zákonodárce pozměnil především ustanovení o zakázaných reklamách, kdy na základě zmíněné směrnice 2005/29/ES zákonodárce zakázal reklamu, která byla nekalou obchodní praktikou.³⁰⁰

3.2.4 Posouzení principy DCFR

V otázce ochrany spotřebitele návrh společného DCFR vychází z právních předpisů členských států Unie, které obvykle chrání postavení spotřebitele jako slabší smluvní strany, jež nemá znalosti, zkušenosti, či případně prostředky k porozumění všech náležitostí smlouvy. DCFR v tomto ohledu předpokládá, že před uzavřením smlouvy o dodání zboží, jiného majetku nebo služeb s jinou osobou, má podnikatel povinnost oznámit takové osobě informace týkající se zboží a služeb, které může druhá osoba rozumně očekávat, s přihlédnutím ke standardům kvality a

²⁹⁷ Ust. § 5 zákona o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 36/2008 Sb.

²⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 36/2008 Sb.

²⁹⁹ Ust. § 5a zákona o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 36/2008 Sb.

³⁰⁰ Ust. § 2 zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění zákona č. 36/2008 Sb.

plnění, které by byly za daných okolností běžné. Při posuzování, jaké informace může jiná osoba přiměřeně očekávat, že budou oznámeny, pokud je jiná osoba též podnikatelem, použije se dle DCFR test, zda by se porušení poskytnutí informace odchylovalo od dobrých obchodních zvyklostí (Kniha II. – 3: 101).³⁰¹

DCFR současně předpokládá dodržení zvláštních povinností podnikatelů v případě provádění marketingu zboží a služeb pro spotřebitele. Dle DCFR v případě že se jedná o obchod se zbožím, jinými aktivy nebo službami pro spotřebitele, má podnikatel povinnost, s ohledem na možnosti a na všechny okolnosti a omezení použitého komunikačního média, poskytnout takové významné informace jaké průměrný spotřebitel potřebuje, aby mohl udělat informované rozhodnutí o tom, zda smlouvu uzavře. Pokud podnikatel používá obchodní sdělení, které na spotřebitele dělá dojem, že obsahuje všechny příslušné informace nezbytné k rozhodnutí o uzavření smlouvy, musí dle DCFR tato obchodní komunikace ve skutečnosti obsahovat všechny příslušné informace. Příslušnými informacemi se rozumí zejména hlavní charakteristika zboží nebo služeb, označení podnikatele, cena a podmínky odstoupení od smlouvy, dále pak ale i základní informace o platbě, dodávce a o způsobech vyřizování stížností (Kniha II. – 3: 102).³⁰²

Ustanovení Knihy II. – 3: 101 odráží princip, podle kterého lze od každé smluvní strany obecně očekávat, že přebírá odpovědnost poskytnutí úplných faktických a právních informací, které jsou pro druhou smluvní stranu nezbytné k uzavření smlouvy. Informační povinnost uložená tímto článkem DCFR jedné smluvní straně je omezena ve dvou rovinách. První rovinou je uložení povinnosti výlučně podnikatelům. Druhou rovinou je pak otázka předmětu smlouvy, kdy se zmíněná povinnost podnikatele vztahuje pouze k případu, kdy je dodáno zboží, jiný majetek nebo služba jiné osobě. Zmíněné ustanovení DCFR se zabývá pouze informačními

³⁰¹ Book II. – 3: 101: Duty to disclose information about goods, other assets and services (1) Before the conclusion of a contract for the supply of goods, other assets or services by a business to another person, the business has a duty to disclose to the other person such information concerning the goods, other assets or services to be supplied as the other person can reasonably expect, taking into account the standards of quality and performance which would be normal under the circumstances. (2) In assessing what information the other person can reasonably expect to be disclosed, the test to be applied, if the other person is also a business, is whether the failure to provide the information would deviate from good commercial practice.

³⁰² Book II. – 3: 102: Specific duties for businesses marketing to consumers (1) Where a business is marketing goods, other assets or services to a consumer, the business has a duty not to give misleading information. Information is misleading if it misrepresents or omits material facts which the average consumer could expect to be given for an informed decision on whether to take steps towards the conclusion of a contract. In assessing what an average consumer could expect to be given, account is to be taken of all the circumstances and of the limitations of the communication medium employed.

povinnostmi. Odpovědnost za nesprávné a zavádějící informace DCFR upravuje v Knize II. – 7: 201 (neplatný souhlas nebo neplatný úmysl) a Knize II. – 7: 205 (podvod).³⁰³

Druhé ustanovení DCFR (Kniha II. – 3: 101) předkládá princip, který vztahuje zmíněná pravidla pouze na vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli, a to pouze v případě, že zboží, jiné aktivity nebo služby jsou uváděny na unijním trhu. Povinnost podnikatele neposkytovat zavádějící informace, pokud zboží, jiná aktivita nebo služby jsou poskytovány spotřebitelům, se zaměřuje zejména na tzv. „návnadovou“ reklamu určenou k nalákání zákazníků k uzavření smlouvy právě na základě zavádějících informací. Pro případ, že podnikatel používá obchodní komunikaci a samotná komunikace je určena spotřebitelům, musí tato obchodní komunikace obsahovat veškeré důležité informace související s rozhodnutím spotřebitele při uzavírání smlouvy. Tyto důležité informace DCFR výslovně specifikuje.³⁰⁴

Povinnost uložená podnikatelům neposkytovat na unijním trhu zavádějící informace je založena na původním ust. čl. 7 směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách, podle kterého je obchodní praktika klamavou, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům, okolnostem a omezením sdělovacího prostředku opomene uvést závažné informace, které v dané souvislosti průměrný spotřebitel potřebuje pro rozhodnutí o obchodní transakci, čímž způsobí nebo může způsobit, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil.³⁰⁵

3.2.5 Dílčí shrnutí

Jak bylo shora uvedeno, dle DCFR by smluvním stranám měla být dána možnost dohodnout podmínky uzavírané smlouvy, tj. možnost určit její obsah. Tuto hlavní myšlenku smluvní svobody vyjadřuje DCFR v Knize II. – 1: 103 odst. 3, podle kterého uzavřený smluvní vztah lze změnit či ukončit dohodou nebo podle zákonných ustanovení, tak i v Knize III. – 1: 108 odst. 1, podle kterého může být

³⁰³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 246.

³⁰⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 250.

³⁰⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/EC, čl. 9.

právo, závazek nebo smluvní vztah kdykoli změněn nebo ukončen dohodou.³⁰⁶ Smluvní svoboda je DCFR respektována při faktické nerovnosti smluvních stran, když pravidla předpokládají, že nezbytná ochrana smluvní strany by se kromě spotřebitele měla dostat i podnikateli, který je malou firmou a který postrádá patřičnou vyjednávací sílu. V tomto ohledu bude dle zásad DCFR možné odstoupit od smlouvy v případě, že některá ze smluvních stran jednala v důvěře vůči druhé straně a přitom sama měla ekonomické potíže nebo naléhavou potřebu, či byla nezkušená nebo měla nedostatek vyjednávacích schopností a druhá smluvní strana tyto skutečnosti věděla nebo se daly odůvodněně očekávat, a využila situace první smluvní strany, čímž jí vznikla nepřiměřená výhoda nebo hrubá nespravedlivá výhoda.³⁰⁷ Podle DCFR navrhovaných zásad by měl soud na žádost smluvní strany, v případě že to bude nezbytné, upravit podmínky smlouvy do souladu s tím, co by jinak mělo být dohodnuto, pokud by byly dodrženy požadavky na dobrou víru a poctivé jednání.³⁰⁸ Dle DCFR je důležitou složkou principu smluvní svobody ochrana přiměřené důvěry a očekávání, která se objevuje nejen v souvislostech s uzavíráním smluv. Typický případem je situace, kdy je učiněna nabídka omylem, avšak druhá smluvní strana takto učiněnou nabídku považovala za důvěryhodnou a řádnou. V situaci, kdy má smluvní strana povinnost poskytovat informace o ceně, povinnost není splněna, pokud nejsou uvedeny nejen informace o všech poplatcích za doručení a jakékoli další daně a cla; pokud není uveden způsob výpočtu, nebo pokud nelze cenu stanovit.³⁰⁹ Jiným případem jsou pravidla DCFR související s omylem či vadným souhlasem při uzavírání smlouvy.

³⁰⁶ Book II. – 1: 103: Binding effect. II. – 1: 103 (3) This Article does not prevent modification or termination of any resulting right or obligation by agreement between the debtor and creditor or as provided by law. Book III. – 1: 108: Variation or termination by agreement. III. – 1: 108 (1) A right, obligation or contractual relationship may be varied or terminated by agreement at any time.

³⁰⁷ Book II. – 7: 207: Unfair exploitation. II. – 7: 207 (1) A party may avoid a contract if, at the time of the conclusion of the contract: (a) the party was dependent on or had a relationship of trust with the other party, was in economic distress or had urgent needs, was improvident, ignorant, inexperienced or lacking in bargaining skill and (b) the other party knew or could reasonably be expected to have known this and, given the circumstances and purpose of the contract, exploited the first party's situation by taking an excessive benefit or grossly unfair advantage.

³⁰⁸ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 53.

³⁰⁹ Book II. – 3: 107: Information about price and additional charges. Where under this Chapter a business has a duty to provide information about price, the duty is not fulfilled unless what is provided: (a) includes information about any deposits payable, delivery charges and any additional taxes and duties where these may be indicated separately; (b) if an exact price cannot be indicated, gives such information on the basis for the calculation as will enable the consumer to verify the price; and (c) if the price is not payable in one sum, includes information about the payment.

Pokud budeme vycházet z definice spotřebitele, tak jak v době implementace směrnice byla předkládána národními právními předpisy, je zřejmé, že změna zákona o ochraně spotřebitele a zákona o regulaci reklamy se vztahovala pouze na vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli. Posuzovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání. V tomto ohledu lze dle mého názoru vidět odklon od principů nastíněných DCFR, který za slabší smluvní stranu kromě spotřebitele považuje i například malý podnik³¹⁰ bez patřičných zkušeností či odpovídajícího zázemí.³¹¹ V intencích ochrany slabší smluvní strany, tak jak ji předkládá DCFR, by tedy měla dle mého názoru již unijní právní úprava v podobě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2005/29/ES předpokládat, že postavení spotřebitele by mohlo být přiznáno také právě zmíněným malým podnikům či některým podnikajícím fyzickým osobám. Právě u malých podniků či podnikajících fyzických osob je zařazení do skupiny zranitelné smluvní strany, tak jak ji předpokládá DCFR aktuální, když připustíme, že fyzická osoba (považovaná za spotřebitele) může v rámci výkonu své závislé práce dosahovat příjmu (výdělku) převyšující příjmy malých podniků či podnikajících fyzických osob.

Princip smluvní svobody, na němž spočívá tržní ekonomika, se nemůže prosadit bez stejně důležitého principu poctivosti. Oba tyto principy se navzájem funkčně podmiňují, kdy poctivost zajišťuje funkčnost soutěže podle skutečných kvalit a neomezuje svobodu, případně omezuje jen svobodu silnějšího bez korektivu. Poctivost tak může v jistém smyslu působit jako určitá překážka vstupu na trh, ovšem jen v takovém případě, kdy se na trhu deklarovaná pravidla poctivosti také reálně prosazují.³¹² Z tohoto důvodu mi nezbyvá změnu právní úpravy zákona o ochraně spotřebitele a zákona o regulaci reklamy, která byla zákonodárcem učiněna

³¹⁰ Překlad anglického označení „small business“.

³¹¹ „Ochrana spotřebitele jako tzv. typicky slabší smluvní strany stojí spíše na politické vůli než na argumentech, zejména pokud se již po rozhodnutí o zvláštním standardu ochranného režimu položí dodatečná otázka, proč by vlastně jako slabší strana měli být chráněni výlučně a právě jen spotřebitelé, a nikoliv jakákoliv výrazně slabší strana.“ Blíže: BEJČEK, Josef. *Smluvní svoboda a ochrana slabšího obchodníka*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. s. 48. ISBN 978-80-210-8185-7.

³¹² BEJČEK, Josef. *Smluvní svoboda a ochrana slabšího obchodníka*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. s. 186. ISBN 978-80-210-8185-7.

v souvislosti s přijetím směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES hodnotit jako odklon od principů ochrany slabší smluvní strany, která je předkládána DCFR. Jak jsem již shora uvedl, zcela by postačovalo, pokud by se unijní normotvůrce v rámci obsahu směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2005/29/ES držel principů nastíněných DCFR a pod pojem „spotřebitel“ zahrnul i podnikatele či malé podniky, jejichž vyjednávací síla je srovnatelná či obdobná s vyjednávací silou, kterou disponuje běžný spotřebitel, který je fyzickou osobou.

3.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU

3.3.1 Úvodem k problematice

Dne 25. října 2011 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, která měnila dosavadní směrnici Rady 93/13/EHS a směrnici Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušila směrnici Rady 85/577/EHS a směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.³¹³ Cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU bylo zjednodušit a aktualizovat platná pravidla a odstranit nesrovnalosti a nežádoucí mezery v dosavadních pravidlech, jež byly zahrnuty ve zmíněných směrnicích Rady 93/13/EHS, Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, Rady 85/577/EHS a Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. Cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU tak bylo stanovit pravidla pro smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, čímž mělo být členským státům umožněno ponechat v platnosti dosavadní vnitrostátní pravidla (či přijmout nová vnitrostátní pravidla) aniž by tak byla realizována původní koncepce minimální harmonizace obsažená v původních směrnicích.³¹⁴

I v případě této směrnice Unie zejména uváděla, že potenciál přeshraničního prodeje na dálku není využíván v plné míře a ve srovnání s růstem prodeje na dálku v jednotlivých členských státech v posledních několika letech je růst přeshraničního prodeje na dálku stále omezený, přičemž právě přeshraniční prodej na dálku by měl být jedním z hlavních hmatatelných výsledků vnitřního trhu. Poukazováno bylo

³¹³ Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. OJ L 304, 22. 11. 2011, p. 64–88.

³¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 2.

především na nepoměr u internetového prodeje s tím, že právě možnost dalšího rozvoje přeshraničního uzavírání smluv mimo obchodní prostory (tzv. přímý prodej) byl dle Unie omezen především odlišnými vnitrostátními pravidly na ochranu spotřebitele. Podpora rozvoje vnitřního trhu by dle Unie vzrostla v této oblasti zejména tím, pokud zejména malé a střední podniky, a to včetně jednotlivých obchodníků, ve větší míře vyhledávali obchodní příležitosti v jiných členských státech, zejména pak v příhraničních oblastech. Podle Unie byla harmonizace určitých aspektů spotřebitelských smluv uzavřených na dálku nebo mimo obchodní prostory nezbytnou pro vytvoření skutečného spotřebitelského vnitřního trhu, který by zachovával správnou rovnováhu mezi vysokou úrovní ochrany spotřebitele a konkurenceschopností podniků, a to při současném zajištění zásady subsidiarity.³¹⁵

3.3.2 Obsah směrnice 2011/83/EU

Unie zdůrazňovala, že rozdíly vnitrostátních právních úprav tvoří překážky vnitřního trhu, které poškozují jak obchodníky, tak spotřebitele a způsobují především vyšší náklady pro tu část obchodníků, kteří se věnují právě přeshraničnímu prodeji zboží nebo přeshraničnímu poskytování služeb. Dle Unie právě tato neúměrná rozdílnost pravidel oslabovala důvěru spotřebitelů ve vnitřní trh EU. K narovnání této situace by dle Unie přispěla především úplná harmonizace pravidel v oblasti informací pro spotřebitele a práva odstoupit od smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory, čímž by byla zaručena zejména vysoká míra ochrany spotřebitelů a lepší fungování vnitřního trhu.³¹⁶ Členské státům bylo směrnicí zakázáno ponechat v platnosti či nově zavádět ustanovení vnitrostátního práva, která by byla odchylná od ustanovení směrnice, kterými by byla zajištěna odlišná úroveň ochrany spotřebitele. V oblasti působnosti směrnice bylo dále ponecháno na vůli členského státu, zda směrnicí nepoužijí pro smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, u nichž platba učiněná spotřebitelem nepřesahuje částku 50 EUR. Dále byla členským státům ponechána možnost ve svých vnitrostátních právních předpisech stanovit nižší hodnotu této částky.³¹⁷

Zmíněnou úplnou harmonizací pravidel v oblasti informací pro spotřebitele a práva spotřebitele odstoupit od smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory se dle Unie měla zvýšit právní jistota jak pro obchodníky, tak především pro spotřebitele tím, že obě tyto skupiny účastníků vnitřního trhu

³¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 5.

³¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 6.

³¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 4.

měly mít možnost spoléhat se na jednotný regulační rámec, který měl vycházet z jasně specifikovaných právních pojmů, které by upravovaly určité aspekty smluv uzavíraných mezi obchodníky a spotřebiteli v rámci celého vnitřního trhu.³¹⁸ Úplná harmonizace se tak dle Unie měla týkat zejména vztahů mezi obchodníky a spotřebiteli. Nikterak neměla zamýšlená harmonizace zasahovat do oblastí vnitrostátního práva, kterým byly upravovány pracovní smlouvy, dědické právo, rodinné právo a právo společností. Výsledkem zamýšlené harmonizace mělo tak být odstranění překážek vzniklých v důsledku roztržiténosti pravidel a především dokončení vnitřního trhu v oblasti smluv uzavřených na dálku, smluv uzavřených mimo obchodní prostory a smluv jiných, než jsou smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory.³¹⁹ Do působnosti směrnice neměly dále patřit především smlouvy týkající se převodů a nabytí nemovitých věcí či práv k nim, smlouvy, jejichž předmětem byly výstavby nových budov, pronájmy bytových prostor pro obytné účely, smlouvy o přepravě osob a zboží, smlouvy týkající se poskytování sociálních služeb, zdravotních služeb. Z působnosti směrnice byly též vyňaty finanční služby, služby cestovního ruchu a dočasného užívání ubytovacích zařízení (timeshare), a to z toho důvodu, že tato oblast služeb byla již harmonizována společnými pravidly na ochranu spotřebitele.³²⁰ Směrnice se však vztahovala na smlouvy týkající se dodávek vody, plynu, elektřiny nebo tepla z dálkového vytápění, zajišťovaných též veřejnými poskytovateli v rozsahu, ve kterém jsou tyto komodity poskytovány na smluvním základě.³²¹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU neměla svým obsahem nikterak zasahovat do oblastí smluvního práva, které nebyly směrnici upraveny. Jednalo se nejen o otázky právního jednání (uzavření a platnost smluv), ale především o oblasti právní úpravy upravující zastupování osob, právní úpravy smluvních prostředků k nápravě, právní úpravy veřejného ekonomického řádu jako např. pravidla nepřiměřených cen, pravidla neetického právního jednání. Pravomoc v těchto oblastech byla i nadále ponechána směrnici jednotlivým členským státům. Směrnice se dle EU měla vztahovat na všechny obchodníky, ať veřejného či soukromého charakteru a jednotlivým členským státům byla ponechána pravomoc

³¹⁸ K aspektům harmonizace spotřebitelského práva blíže: FROŇKOVÁ, L. Nová směrnice o právech spotřebitelů, cíle z hlediska EU a členských států. In *Vývoj evropského spotřebitelského práva: (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, Beroun, 2009. s. 77. ISBN 978-80-904209-4-6.

³¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 9.

³²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 32.

³²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 1.

uplatnit ustanovení této směrnice v oblastech, které do oblasti její působnosti nespádaly. V tomto ohledu ponechávala směrnice na členských státech, zda pravidla představená směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU rozšíří i na právnické nebo fyzické osoby, které nejsou „spotřebiteli“ ve smyslu směrnice. Obdobně směrnice ponechala na členských státech, zda ponechají v platnosti či zavedou nová vnitrostátní opatření pro oblasti, které směrnice neupravovala.³²² V případě kupních smluv a dodání zboží směrnice výslovně stanovovala, že pokud se smluvní strany nedohodly na konkrétní dodací lhůtě, měl by obchodník dodat zboží co nejdříve, v každém případě nejpozději 30 dní od uzavření smlouvy.³²³

I tato směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU vycházela z principu, kdy pojem „spotřebitel“ zahrnoval fyzické osoby, které jednájí mimo rámec své obchodní činnosti, podnikání, řemesla nebo povolání s tím, že v případě nejasností, tj. v případě kdy smlouva částečně spadá do rámce obchodní činnosti, podnikání, řemesla nebo povolání, a tento účel je natolik okrajový, že nepřevažuje v celkovém kontextu dotčené transakce, byla osoba také považována za spotřebitele.³²⁴ V rámci základních definic, kromě pojmu spotřebitel, směrnice používá pojem „obchodník“, kterým se rozumí fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na to, zda je v soukromém či veřejném vlastnictví, která jedná, i prostřednictvím jiné osoby jednáající jejím jménem nebo v jejím zastoupení, za účelem, který lze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání v souvislosti se smlouvami, na které se směrnice vztahuje. Směrnice definuje mj. i „obchodní prostory“, kterými se rozumí veškeré nemovitě maloobchodní prostory, kde obchodník trvale provozuje svou činnost, nebo veškeré movitě maloobchodní prostory, kde obchodník obvykle provozuje svou činnost.³²⁵

V případě smluv jiných než jsou smlouvy uzavřené na dálku či smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory byly členské státy dle směrnice povinny zajistit, aby ještě před tím, než dojde k uzavření jiné smlouvy, než smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, poskytl obchodník spotřebiteli jasným a srozumitelným způsobem zejména informace: i) o hlavních vlastnostech zboží nebo služeb; ii) o osobě obchodníka; iii) o celkové ceně zboží nebo služeb včetně daní; iv) o podmínkách platby, dodání a plnění a lhůtě, do které se

³²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 13.

³²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 52.

³²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, preambule odst. 17.

³²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 2.

obchodník zavazuje dodat zboží nebo poskytnout službu; v) o podmínkách případného poprodejního servisu a obchodních záruk; vi) o době platnosti smlouvy.³²⁶

V případě smluv uzavřených na dálku či smluv uzavřených mimo obchodní prostory byly členské státy dle směrnice povinny zajistit, aby ještě před tím, než dojde k uzavření smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory, poskytl obchodník spotřebiteli jasným a srozumitelným způsobem zejména informace: i) o hlavních vlastnostech zboží nebo služeb; ii) o osobě obchodníka; iii) o adrese, na níž je obchodník usazen, o jeho telefonním čísle, čísle faxu a informaci o e-mailové adrese, které spotřebiteli umožní urychleně obchodníka kontaktovat a efektivně s ním komunikovat; iv) o adrese místa podnikání obchodníka, pokud tato byla odlišná od adresy usazení obchodníka; v) o celkové ceně zboží nebo služeb včetně daní; vi) o nákladech na prostředky komunikace na dálku použité pro uzavření smlouvy; vii) o podmínkách platby, dodání a plnění; viii) o lhůtě a postupech pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy; ix) o případných nákladech souvisejících s odstoupením od smlouvy, které ponese spotřebitel; x) o případech, kdy je spotřebitel povinen uhradit obchodníkovi přiměřené náklady v souvislosti s uplatněním práva na odstoupení od smlouvy; xi) o případech, kdy není možné uplatnit právo na odstoupení od smlouvy; xii) o existenci zákonné záruky za soulad zboží se smlouvou; xiii) o případné existenci a podmínkách poprodejní asistenční služby pro zákazníky, poprodejních služeb a obchodních zárukách; xiv) o případné existenci příslušných kodexů chování ve smyslu čl. 2 písm. f) směrnice 2005/29/ES, a o způsobu jakým lze obdržet jejich kopii; xv) o případné době platnosti smlouvy; xvi) o případné minimální době trvání závazků spotřebitele vyplývajících ze smlouvy; xvii) o případné existenci záloh nebo jiných finančních záruk, které musí spotřebitel na žádost obchodníka zaplatit nebo poskytnout; xviii) o případné funkčnosti digitálního obsahu; xix) o možnosti přístupu k mechanismu mimosoudního urovnávání stížností a prostředků nápravy, který se na obchodníka vztahuje.³²⁷

V případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory byly členské státy dle směrnice povinny zajistit, aby obchodník spotřebiteli stanovené informace poskytl

³²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 5.

³²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 6.

v papírové podobě, nebo pokud s tím spotřebitel souhlasil, na jiném trvalém nosiči.³²⁸ V případě smluv uzavřených na dálku byly členské státy dle směrnice povinny zajistit, aby obchodník spotřebiteli povinné informace poskytl, nebo mu je zpřístupnil způsobem odpovídajícím použitému prostředku komunikace na dálku.³²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU zajišťovala spotřebiteli právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě 14 dnů pro odstoupení od smlouvy uzavřené na dálku nebo smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory bez uvedení důvodu.³³⁰ V případě, že obchodník neposkytl spotřebiteli povinné informace o právu odstoupit od smlouvy, lhůta pro odstoupení od smlouvy dle směrnice uplynula 12 měsíců od uplynutí původní lhůty pro odstoupení od smlouvy.³³¹ Spotřebiteli směrnice stanovila povinnost před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy informovat obchodníka o svém rozhodnutí odstoupit od smlouvy, a to buď vzorovým formulářem, nebo jakýmkoli jiným jednoznačným prohlášením o svém rozhodnutí odstoupit od smlouvy.³³² V případě odstoupení od smlouvy stanovila pak směrnice obchodníkovi povinnost vrátit veškeré platby, které obdržel od spotřebitele, a to včetně nákladů na dodání, bez zbytečné prodlevy, a to nejpozději do čtrnácti dnů ode dne, kdy byl informován o rozhodnutí spotřebitele odstoupit od smlouvy.³³³ Spotřebitele směrnice dále zatěžovala povinností zaslat zboží zpět nebo je obchodníkovi (či osobě obchodníkem pověřené) předat bez zbytečné prodlevy, nejpozději však do čtrnácti dnů ode dne, kdy spotřebitel obchodníkovi sdělil své rozhodnutí od smlouvy odstoupit (pokud obchodník nenabídl, že si zboží sám vyzvedne). V případě odstoupení od smlouvy směrnice stanovila, že spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkčností zboží.³³⁴

V případě dalších práv spotřebitelů stanovila směrnice pro případ, kdy se strany nedohodly ohledně doby dodání jinak, povinnost obchodníka dodat zboží do fyzického držení spotřebitele nebo je převést pod jeho kontrolu bez zbytečných odkladů po uzavření smlouvy, nejpozději však do třiceti dnů ode dne uzavření smlouvy. V případě, že povinnost obchodníka dodat zboží nebude splněna v době

³²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 7.

³²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 8.

³³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 9.

³³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 10.

³³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 11.

³³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 13.

³³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 14.

sjednané se spotřebitelem nebo v době do třiceti dnů, bylo spotřebiteli stanoveno oprávnění vyzvat obchodníka k dodání zboží v dodatečné lhůtě odpovídající daným okolnostem. Až v případě, že obchodník nedodá zboží v této dodatečné lhůtě, stanovila směrnice spotřebiteli možnost smlouvu ukončit.³³⁵

3.3.3 Národní právní úprava

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU byla zákonodárcem převzata do právního řádu zákonem č. 367/200 Sb., který pozměnil tehdejší občanský zákoník, občanský soudní řád, zákon o správě daní a poplatků a obchodní zákoník.³³⁶ V případě změny (tehdejšího) občanského zákoníku zákonodárce nově doplnil do části první hlavu pátou, která byla věnována právní úpravě spotřebitelských smluv. Současně byla zákonem č. 367/200 Sb. do (tehdejšího) občanského zákoníku vložena nová hlava třetí, kterou bylo upraveno právo zástavní a zadržovací (§ 152 až § 180).

V rámci nové právní úpravy zákonodárce jednotlivé cíle směrnice umístil do oddílu, ve kterém občanský zákoník upravuje uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory (§ 1820 a násl.).³³⁷ Negativní působnost směrnice zákonodárce uvedl taxativním výčtem, když zmínil, že ustanovení prvního pododdílu úpravy uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory se nepoužijí na smlouvu: i) jejímž předmětem je poskytování sociálních služeb, sociálního bydlení, péče o děti a podpora osob, které se trvale nebo dočasně nacházejí v nouzové situaci; ii) jejímž předmětem je poskytování zdravotní péče; iii) jejímž předmětem je sázka, hra nebo los; iv) jejímž předmětem je vznik, převod či zánik práva k nemovité věci a nájem bytu; v) jejímž předmětem je výstavba nové budovy a podstatná přestavba budovy; vi) o finanční službě; vii) o dodávce potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby dodávaného do domácnosti spotřebitele nebo do jiného místa, které spotřebitel určil; viii) o přepravě osoby; ix) uzavřenou při použití prodejních automatů nebo automatizovaných obchodních prostor, nebo x) uzavřenou s poskytova-

³³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, článek 18.

³³⁶ Zákon č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění ze dne 23. 10. 2000.

³³⁷ Dle zmíněného ustanovení jde o komunikační prostředek, který umožňuje uzavřít smlouvu bez současné přítomnosti stran. PASTORČÁK, J. Povinnosti ze smluv uzavíraných se spotřebitelem. In *Spotřebitel a podnikatel na dynamicky se rozvíjícím trhu*. Vydání první. V Praze: C. H. Beck, 2019. xxvi, Kap. 2, s. 108. ISBN 978-80-7400-745-3.

telem veřejně dostupné služby elektronických komunikací prostřednictvím telefonního automatu za účelem jeho používání nebo uzavřenou za účelem jediného spojení spotřebitele telefonem, faxem nebo internetem a dále pak ani na smlouvu o zájezdu pokud není uzavřena s použitím elektronických prostředků. Vzhledem k tomu, že v následujících pododdílech právní úpravy uzavírání smluv distančním způsobem a závazků ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory nejsou upraveny finanční služby ani dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby, nepoužijí se dle zákonodárce požadavky směrnice ani na tuto problematiku.³³⁸ V rámci vymezení působnosti směrnice zákonodárce ponechal působnost směrnice na všechny smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory bez ohledu na výši plnění. Nebyla tak využita možnost negativního vymezení působnosti směrnice na smlouvy, u nichž plnění spotřebitele nepřesahuje částku 50 EUR.

V rámci negativního vymezení působnosti směrnice lze uzavřít, že zákonodárce rozšířil negativní působnost směrnice, resp. vyjmul z její působnosti dodávku zboží do domácnosti spotřebitele nebo místa, které určí, avšak směrnice ze své působnosti vyjímala pouze dodávku takového zboží, které jsou doručovány spotřebiteli prostřednictvím pravidelných dodávek do místa bydliště nebo pracoviště spotřebitele. Negativního vymezení působnosti směrnice zákonodárce v této souvislosti vztáhl na veškeré zboží, tj. na dodávku potravin, nápojů nebo jiného zboží běžné spotřeby, avšak směrnice svou působnost vyjímala pouze u zboží, které je dodáno formou častých a pravidelných dodávek.

Zákonodárce v rámci národní právní úpravy nepřevzal směrníci užívaný pojem „dodavatel“ a spočinul na užívání pojmu „podnikatel“. Obdobně zákonodárce nepřevzal směrníci užívaný pojem „obchodní prostory“ a jejich výslovné vymezení v občanském zákoníku doposud absentuje. Nad rámec požadovaný směrníci národní zákonodárce upravil sice pro podnikatele povinnost podnikatele sdělit spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závaznou nabídku mj. i adresu pro doručování elektronické pošty, avšak namísto povinnosti sdělit v rámci těchto informací podmínky dodání, plnění a lhůtu, do níž se obchodník zavazuje dodat zboží nebo poskytnout službu, upravil národní zákonodárce jen povinnost podnikatele informovat spotřebitele o způsobu dodání nebo plnění (§ 1811). Zcela v občanském zákoníku absentuje požadavek směrnice, aby před tím, než bude spotřebitel vázán smlouvou uzavřenou na dálku nebo

³³⁸ Ustanovení § 1840 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

smlouvou uzavřenou mimo obchodní prostory či odpovídající smluvní nabídkou, poskytl obchodník spotřebiteli jasným a srozumitelným způsobem informaci o kodexu chování ve smyslu čl. 2 písm. f) směrnice 2005/29/ES³³⁹ a způsobu jakým lze obdržet jejich kopii.

Právo spotřebitele odstoupit od smlouvy zákonodárce v rámci občanského zákoníku umožnil ve lhůtě čtrnácti dnů, která započne běžet ode dne uzavření smlouvy. V případě, že spotřebitel nebyl poučen o právu odstoupit od smlouvy v rámci sdělení (informací) před uzavřením smlouvy, má spotřebitel právo od smlouvy odstoupit do jednoho roku a čtrnácti dnů ode dne počátku běhu lhůty pro odstoupení. Pokud však byl spotřebitel poučen o právu odstoupit od smlouvy v této lhůtě, běží čtrnáctidenní lhůta pro odstoupení ode dne, kdy spotřebitel poučení obdržel (§ 1829).³⁴⁰ Tato koncepce práv spotřebitele zcela odpovídá právům, jež spotřebiteli pro případné odstoupení od smlouvy přiznávala směrnice.

V neprospěch podnikatele a rozporu se směrnicí ale zákonodárce koncipoval právní úpravu závazků spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy. V případě odstoupení od smlouvy směrnice stanovila, že spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkčností zboží.³⁴¹ Naproti tomu občanský zákoník ponechává možnost spotřebitele zboží před jeho vrácením užívat, když spotřebiteli přiznává odpovědnost za snížení hodnoty zboží, které vzniklo v důsledku nakládání s tímto zbožím jinak, než je nutné s ním nakládat s ohledem na jeho povahu a vlastnosti.³⁴² V tomto ohledu je národní právní úprava zcela v rozporu s principy směrnice.

Za nedůsledné dodržení principů směrnice lze dále označit pomínutí povinnosti podnikatele dodat zboží bez prodlení, a v případě, kdy není mezi smluvními

³³⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 149, 11. 6. 2005, s. 22—39.

³⁴⁰ V případě, že jde o kupní smlouvu, započne běžet ode dne převzetí zboží; v případě, že jde o smlouvu, jejímž předmětem je několik druhů zboží nebo dodání několika částí, ode dne převzetí poslední dodávky zboží; nebo V případě, že jde o smlouvu, jejímž předmětem je pravidelná opakovaná dodávka zboží, započne lhůta běžet ode dne převzetí první dodávky zboží (§ 1829).

³⁴¹ Směrnice 2011/83/EU, článek 18 odst. 2: Spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkčností zboží.

³⁴² Spotřebitel odpovídá podnikateli pouze za snížení hodnoty zboží, které vzniklo v důsledku nakládání s tímto zbožím jinak, než je nutné s ním nakládat s ohledem na jeho povahu a vlastnosti (§ 1833).

stranami ujednána lhůta dodání, dodat zboží nejpozději ve lhůtě třiceti dnů. Občanský zákoník v souvislosti s prodloužením podnikatele s dodáním zboží umožňuje spotřebiteli uplatnit právo odstoupit od smlouvy pro porušení smlouvy podstatným způsobem (§ 2002), avšak lhůtu stanovenou směrnicí pro dodání zboží neupravuje. Obdobě byla zákonodárcem v občanském zákoníku pomínuta možnost spotřebitele stanovit podnikateli náhradní lhůtu k dodání zboží.

3.3.4 Posouzení principy DCFR

V otázce uzavírání smluv prostřednictvím komunikace na dálku stanoví DCFR povinnost podnikateli poskytnout již na počátku takové komunikace spotřebiteli výslovné informace o svém názvu a obchodním účelu smlouvy. Dle DCFR se komunikací na dálku v reálném čase rozumí přímá a okamžitá komunikace, při které může jedna smluvní strana takovou komunikaci přerušit. Tato přímá komunikace zahrnuje telefonické a elektronické prostředky, jako je hlasový hovor, hlasový internetový protokol a rozhovor prostřednictvím internetu, avšak nezahrnuje elektronickou poštu. Důkazní břemeno, že spotřebitel obdržel požadované informace, zatěžuje podnikatele. V případě, že podnikatel jemu stanovené povinnosti (informovat o názvu a svém obchodním účelu) nesplnil, je spotřebiteli dána možnost od smlouvy odstoupit po předchozím oznámení podnikateli ve lhůtě, která končí čtrnáctým dnem, nejpozději ale jeden rok od uzavření smlouvy. Současně stanoví DCFR pravidlo, podle kterého odpovídá podnikatel za veškerou škodu, která vznikla v souvislosti s porušením jeho povinnosti informovat spotřebitele o svém názvu a svém obchodním účelu (Kniha II. – 3: 104).³⁴³

Má-li být smlouva uzavřena elektronickými prostředky a bez individuální komunikace, stanovuje DCFR podnikateli povinnost poskytnout předtím, než druhá strana učiní nebo přijme nabídku informace: i) o technických postupech, které mají být učiněny k uzavření smlouvy; ii) o tom, zda podnikatel vyplní smlouvu a zda tato bude přístupná; iii) o technických prostředcích k identifikaci a opravě vstupních

³⁴³ Book II. – 3: 104: Information duties in real time distance communication (1) When initiating real time distance communication with a consumer, a business has a duty to provide at the outset explicit information on its name and the commercial purpose of the contact. (2) Real time distance communication means direct and immediate communication of such a type that one party can interrupt the other in the course of the communication. It includes telephone and electronic means such as voice over internet protocol and internet related chat, but does not include communication by electronic mail. (3) The business bears the burden of proof that the consumer has received the information required under paragraph (1). (4) If a business has failed to comply with the duty under paragraph (1) and a contract has been concluded as a result of the communication, the other party has a right to withdraw from the contract by giving notice to the business within the period specified in II. – 5: 103 (Withdrawal period). (5) A business is liable to the consumer for any loss caused by a breach of the duty under paragraph (1).

chyb před tím než druhá smluvní strana učiní nebo akceptuje nabídku; iv) o jazycích, ve kterých je možné smlouvu uzavřít; v) o veškerých smluvních podmínkách (Kniha II. – 3: 105).³⁴⁴

Informace musí být dle DCFR poskytnuty jasně a zřetelně a musí být podnikatelem podány srozumitelně. Informace musí být poskytnuty na trvalém mediu nebo v jiné konkrétně specifikované formě, pokud tak stanoví pravidla pro některé zvláštní smlouvy. Pokud jsou uzavírány smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem na dálku, musí být informace o hlavních vlastnostech zboží, majetku nebo služeb, které mají být dodány, o ceně včetně poplatků za dodání, o adrese a právní osobnosti podnikatele, se kterým spotřebitel uzavírá obchod, o podmínkách smlouvy, o právech a povinnostech obou smluvních stran, a o postupech při odstoupení, potvrzeny v textové podobě na trvalém nosiči v době uzavření smlouvy. Informace o právu na odstoupení musí být rovněž vhodné ve smyslu Knihy II. – 5: 04 (Dostatečné informace o právu na odstoupení od smlouvy). Pokud tímto způsobem není povinnost poskytnout informace uložená podnikateli touto kapitolou splněna, považuje DCFR informační povinnost podnikatele za nesplněnou (Kniha II. – 3: 106).³⁴⁵

V případě, že má podnikatel podle Knihy II kapitoly druhé povinnost poskytnout informace o ceně, musí tato informace obsahovat: i) informace o všech platbách, poplatcích za doručení a dalších platbách daně a cla, pokud mohou být uvedeny samostatně; ii) v případě, že není stanovena cena, musí tyto informace podnikatel uvést na základě výpočtu, který spotřebiteli umožní ověřit stanovení cenu; iii) pokud cena není platná najednou, musí informace zahrnovat platební kalendář (Kniha II. – 3: 107).³⁴⁶ Pokud má podnikatel podle Knihy II kapitoly druhé

³⁴⁴ Book II. – 3: 105: Formation by electronic means (1) If a contract is to be concluded by electronic means and without individual communication, a business has a duty to provide information about the following matters before the other party makes or accepts an offer: (a) the technical steps to be taken in order to conclude the contract; (b) whether or not a contract document will be filed by the business and whether it will be accessible; (c) the technical means for identifying and correcting input errors before the other party makes or accepts an offer; (d) the languages offered for the conclusion of the contract; (e) any contract terms used.

³⁴⁵ Book II. – 3: 106: Clarity and form of information (1) A duty to provide information imposed on a business under this Chapter is not fulfilled unless the requirements of this Article are satisfied. (2) The information must be clear and precise, and expressed in plain and intelligible language. (3) Where rules for specific contracts require information to be provided on a durable medium or in another particular form it must be provided in that way.

³⁴⁶ Book II. – 3: 107: Information about price and additional charges. Where under this Chapter a business has a duty to provide information about price, the duty is not fulfilled unless what is provided: (a) includes information about any deposits payable, delivery charges and any additional taxes and duties where these may be indicated separately; (b) if an exact price cannot be indicated, gives

povinnost poskytnou informace o své činnosti, adrese a totožnosti, je tato povinnost splněna, pokud informace o podnikateli obsahují: i) název podniku; ii) veškerá obchodní jména relevantní pro dotyčnou smlouvu; iii) registrační číslo a informaci ve kterém úředním rejstříku je podnikatel veden; iv) zeměpisnou adresu podnikatele; v) kontaktní údaje; vi) bydliště, adresa a totožnost osoby zástupce, pokud má podnikatel zástupce ve členském státě spotřebitele; vii) údaje o příslušném orgánu dozoru pokud činnost podniku podléhá povolovacímu režimu; viii) daňové identifikační číslo, pokud je podnikatelem plátce daně z přidané hodnoty (Kniha II. – 3: 108).

V otázce času plnění DCFR stanoví následující pravidla: i) pokud termín, ve kterém má být povinnost splněna, nebo lhůta, ve které má dojít ke splnění závazku nemohou být jinak určeny z podmínek upravujících závazek, musí být povinnost splněna v přiměřené době po jejím vzniku; ii) lze-li lhůtu, ve které má být závazek splněn stanoven z podmínek upravujících závazek, může být závazek splněn kdykoli ve lhůtě zvolené dlužníkem, pokud díky okolnostem daného případu není na věřiteli, aby zvolil termín plnění; iii) pokud se strany nedohodnou jinak, musí být povinnost plnit obchodní závazek vzniklý na základě smlouvy uzavřené na dálku pro dodání zboží, jiného majetku nebo služby spotřebiteli nejpozději 30 dnů po uzavření smlouvy; iv) pokud má podnikatel povinnost vrátit peníze obdržené od spotřebitele za zboží, musí tak být učiněno nejpozději do 30 dnů po vzniku této povinnosti.^{347 348}

Pro případ, že podnikatel má povinnost poskytnout informace při uzavírání smlouvy se spotřebitelem ještě před uzavřením smlouvy, lhůta pro odstoupení od smlouvy nezačne dle DCFR běžet dříve, než budou všechny povinné informace podnikatelem spotřebiteli poskytnuty. Právo na odstoupení uplyne však po roce od

such information on the basis for the calculation as will enable the consumer to verify the price; and (c) if the price is not payable in one sum, includes information about the payment schedule.

³⁴⁷ Book III. – 2: 102: Time of performance (1) If the time at which, or a period of time within which, an obligation is to be performed cannot otherwise be determined from the terms regulating the obligation it must be performed within a reasonable time after it arises. (2) If a period of time within which the obligation is to be performed can be determined from the terms regulating the obligation, the obligation may be performed at any time within that period chosen by the debtor unless the circumstances of the case indicate that the creditor is to choose the time. (3) Unless the parties have agreed otherwise, a business must perform the obligations incurred under a contract concluded at a distance for the supply of goods, other assets or services to a consumer no later than 30 days after the contract was concluded. (4) If a business has an obligation to reimburse money received from a consumer for goods, other assets or services supplied, the reimbursement must be made as soon as possible and in any case no later than 30 days after the obligation arose.

³⁴⁸ Pozn. u jiných dodaných aktiv nebo služeb musí být náhrada provedena co nejdříve avšak v každém případě nejpozději do 30 dnů po vzniku povinnosti.

uzavření smlouvy. Pokud však podnikatel nesplnil požadovanou informační povinnost a smlouva byla uzavřena, má podnikatel jako následek absence nebo nesprávně poskytnutých informací takové povinnosti, které druhá strana mohla přiměřeně očekávat. DCFR dále stanoví, že bez ohledu na to, zda byla či nebyla smlouva uzavřena, podnikatel, který nesplnil jakéhokoli informační povinnosti uložené mu DCFR, odpovídá za jakoukoli škodu způsobenou druhé smluvní straně v důsledku takového porušení povinnosti. Ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem nesmí být k újmě spotřebitele použití těchto pravidel vyloučeno, omezeno, nebo měněny jejich účinky (Kniha II. – 3: 109).³⁴⁹

Lhůtu pro odstoupení od smlouvy DCFR upravil v Kniha II. – 5: 103. Právo na odstoupení od smlouvy lze dle DCFR uplatnit kdykoli před uplynutím lhůty pro odstoupení. Lhůta pro odstoupení začíná dle DCFR běžet: i) od okamžiku uzavření smlouvy; ii) od okamžiku, kdy oprávněná strana obdrží od druhé strany potřebné informace o právu odstoupit; iii) nebo od okamžiku dodání zboží, pokud je předmětem smlouvy dodání zboží. Lhůta pro odstoupení od smlouvy končí čtrnáctým dnem po jejím začátku, ale ne později než jeden rok po uzavření smlouvy. Oznámení o odstoupení je odesláno včas, pokud je odesláno před koncem lhůty pro odstoupení (Kniha II. – 5: 103).³⁵⁰ Odstoupením od smlouvy se dle DCFR ukončuje smluvní vztah a závazky obou stran ze smlouvy. V případě, že byla smluvní stranou ještě před odstoupením od smlouvy provedena úhrada, má podnikatel povinnost tuto úhradu smluvní straně vrátit bez zbytečného odkladu, nejpozději do třiceti dnů poté, co se odstoupení od smlouvy stane účinné. Odstupující strana není povinna zaplatit: i) za jakékoli snížení hodnoty všeho, co bylo na základě smlouvy podroběno prohlídce a vyzkoušení; ii) za jakékoli zničení nebo ztrátu nebo poškození, toho

³⁴⁹ Book II. – 3: 109: Remedies for breach of information duties (1) If a business has a duty under II. – 3: 103 (Duty to provide information when concluding contract with a consumer who is at a particular disadvantage) to provide information to a consumer before the conclusion of a contract from which the consumer has the right to withdraw, the withdrawal period does not commence until all this information has been provided. Regardless of this, the right of withdrawal lapses after one year from the time of the conclusion of the contract. (2) If a business has failed to comply with any duty imposed by the preceding Articles of this Section and a contract has been concluded, the business has such obligations under the contract as the other party has reasonably expected as a consequence of the absence or incorrectness of the information. Remedies provided under Book III, Chapter 3 apply to non-performance of these obligations.

³⁵⁰ Book II. – 5: 103: Withdrawal period (1) A right to withdraw may be exercised at any time after the conclusion of the contract and before the end of the withdrawal period. (2) The withdrawal period ends fourteen days after the latest of the following times; (a) the time of conclusion of the contract; (b) the time when the entitled party receives from the other party adequate information on the right to withdraw; or (c) if the subject-matter of the contract is the delivery of goods, the time when the goods are received. (3) The withdrawal period ends no later than one year after the time of conclusion of the contract. (4) A notice of withdrawal is timely if dispatched before the end of the withdrawal period.

co bylo přijato na základě smlouvy, za předpokladu, že odstupující strana věnovala přiměřenou péči tomu, aby zabránila takovému zničení, ztrátě nebo poškození. Dle referenčního rámce je odstupující strana odpovědná za jakékoli snížení hodnoty způsobené běžným používáním, pokud tato strana obdržela náležité oznámení o právu na odstoupení. Odstupující smluvní straně v souvislosti s odstoupením od smlouvy nevzniká žádná odpovědnost. V případě, že spotřebitel uplatňuje právo na odstoupení od smlouvy v souvislosti s dodáním zboží, které nemá požadované vlastnosti a kvalitu, je náklady na vrácení toho, co spotřebitel obdržel na základě smlouvy, povinen nést podnikatel (Kniha II. – 5: 105).³⁵¹

3.3.5 Dílčí shrnutí

S odkazem na shora uvedené lze uzavřít, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 se svým obsahem držela pravidel nastíněnými DCFR. Kromě důsledně převzatých požadavků na informování spotřebitele jak v případě smluv uzavřených dálku či v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, směrnice důsledně přenesla z DCFR zásady pro dodání zboží podnikatelem, totožně byly přeneseny zásady pro odstoupení od smlouvy, a to včetně lhůt a dále pak zásady ve vztahu k povinnostem smluvních stran po odstoupení od smlouvy. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU se v posuzovaných momentech důsledně držela zásad stanovených v DCFR. Jedinou nepřesnost, kterou lze směrnicí vytknout v rámci odchýlení od zásad představených DCFR, je užití pojmu „obchodník“ namísto DCFR používaného pojmu „podnikatel“.

V případě národní právní úpravy lze kladně hodnotit důsledné převzetí práv spotřebitele na odstoupení od smlouvy. Obdobně lze kladně hodnotit převzetí informačních povinností před uzavřením smlouvy, avšak s tou výjimkou, kdy zákonodárce nepřevzal požadavek směrnice na poskytnutí informací o kodexu chování

³⁵¹ Book II. – 5: 105: Effects of withdrawal (1) Withdrawal terminates the contractual relationship and the obligations of both parties under the contract. (2) The restitutionary effects of such termination are governed by the rules in Book III, Chapter 3, Section 5, Sub-section 4 (Restitution) as modified by this Article, unless the contract provides otherwise in favour of the withdrawing party. (3) Where the withdrawing party has made a payment under the contract, the business has an obligation to return the payment without undue delay, and in any case not later than thirty days after the withdrawal becomes effective. (4) The withdrawing party is not liable to pay: (a) for any diminution in the value of anything received under the contract caused by inspection and testing; (b) for any destruction or loss of, or damage to, anything received under the contract, provided the withdrawing party used reasonable care to prevent such destruction, loss or damage. (5) The withdrawing party is liable for any diminution in value caused by normal use, unless that party had not received adequate notice of the right of withdrawal.

podnikatele ve smyslu čl. 2 písm. f) směrnice 2005/29/ES³⁵² a způsobu jakým lze obdržet jeho kopii.

V rámci národní právní úpravy zákonodárce nepřevzal směrnici užívaný pojem „dodavatel“ a spočinul na užívání pojmu „podnikatel“. Zákonodárce nepřevzal směrnici užívaný pojem „obchodní prostory“. V neprospěch podnikatele a rozporu se směrnici zákonodárce zavedl právní úpravu závazků spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy. V případě odstoupení od smlouvy směrnice (shodně s DCFR) stanovila, že spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkčností zboží. Naproti tomu občanský zákoník ponechává možnost spotřebitele zboží před jeho vrácením užívat, když spotřebiteli přiznává odpovědnost za snížení hodnoty zboží, které vzniklo v důsledku nakládání s tímto zbožím jinak, než je nutné s ním nakládat s ohledem na jeho povahu a vlastnosti.

Za dalším nedůsledné dodržení principů směrnice (i DCFR) lze také označit pomínutí povinnosti podnikatele dodat zboží bez prodlení, a v případě, kdy není mezi smluvními stranami ujednána lhůta dodání, dodat zboží nejpozději ve lhůtě třiceti dnů.

3.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366

3.4.1 Úvodem k problematice

Dne 25. listopadu 2015 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.³⁵³ Cílem směrnice bylo dle Unie přijmout především nová pravidla, která měla zaplnit mezery v právních předpisech a zároveň zaručit jejich větší srozumitelnost a především jednotné uplatňování právního rámce v celé

³⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 149, 11. 6. 2005, s. 22—39.

³⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 337, 23. 12. 2015, s. 35—127.

Unii. Směrnici měly být zaručeny současně rovné podmínky pro provozování činnosti jak stávajících, tak i nových hráčů na trhu, aby tržní podíl nových způsobů platby vzrostl a zároveň byla při použití těchto platebních služeb v celé Unii zaručena vysoká úroveň ochrany spotřebitele. Těmito nástroji měl být dle Unie zefektivněn celý platební systém a zajištěn větší výběr a větší transparentnost platebních služeb, a současně měla být posílena důvěra spotřebitelů v harmonizovaný trh plateb.³⁵⁴

Ustanovení směrnice týkající se požadavků na poskytovatele platebních služeb, pokud jde o transparentnost a poskytování informací, a práv a povinností v souvislosti s poskytováním a užíváním platebních služeb se měla také vztahovat na transakce, u nichž se jeden z poskytovatelů platebních služeb nachází mimo Evropský hospodářský prostor (EHP), a to z důvodu, aby se zabránilo uplatňování různých přístupů v různých členských státech na úkor spotřebitelů.³⁵⁵ Unie mezi další důvody přijetí směrnice současně uváděla, že služby iniciování platby nabízejí obchodníkům i spotřebitelům levný způsob placení a umožňují spotřebitelům nakupovat online i v případě, že nevlastní platební kartu. Na tyto služby se však nevztahovala směrnice 2007/64/ES³⁵⁶, což znamenalo, že služby iniciování platby nebyly pod dohledem příslušného orgánu a nemusely se řídit požadavky směrnice 2007/64/ES, což vyvolávalo řadu právních problémů v oblastech, jako je ochrana spotřebitele, bezpečnost, odpovědnost, jakož i hospodářská soutěž a ochrana údajů uživatele platebních služeb.³⁵⁷

K další důvodům přijetí směrnice Unie uváděla potřebu upravit poskytování úvěrů platebními institucemi, resp. přímo poskytování úvěrových linek a vydávání kreditních karet, pouze v případech, kdy je úvěr úzce svázan s platebními službami.³⁵⁸ Unie současně doporučovala ponechat podnikům a organizacím v případech, kdy nejednají se spotřebiteli, možnost dohodnout se odlišně od směrnice a tím, že členské státům by měla zůstat možnost stanovit, že mikropodniky mají shodné postavení jako spotřebitelé.³⁵⁹

³⁵⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 6.

³⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 8.

³⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (Text s významem pro EHP). OJ L 319, 5. 12. 2007, p. 1–36.

³⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 29.

³⁵⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 40.

³⁵⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 53.

Směrnice měla ve vztahu k platebním službám zejména upravit právo spotřebitele obdržet zdarma odpovídající informace před tím, než bude zavázán jakoukoli smlouvou o platebních službách. Spotřebiteli tak měla být dle směrnice bezplatně dostupná jak rámcová smlouva³⁶⁰, tak předběžná informace, a to v listinné podobě kdykoliv po dobu trvání smluvního vztahu, čímž směrnice zaručovala možnost spotřebitele kdykoli ověřit svá smluvní práva a povinnosti. Spotřebitel měl dle směrnice především obdržet základní informace o provedených platebních transakcích bez dalšího poplatku.³⁶¹ Výslovně byla směrnici rámcová smlouvy požadována pro platební účet nebo zvláštní platební prostředek, která měla mj. upravovat i způsob, jakým mají být předávány informace o provedených platebních transakcích. Bezplatně dle směrnice měly být poskytovány informace o jednorázové platební transakci a souhrnné měsíční informace o platebních transakcích podle rámcové smlouvy. Bez úhrady poplatků odpovídajícím nákladům měl mít dle směrnice spotřebitel možnost ukončit rámcovou smlouvu, pokud tato trvala alespoň šest měsíců.³⁶² Za účelem zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele směrnice zachovala členským státům možnost v zájmu spotřebitele ponechat nebo zavést omezení či zákazy týkající se jednostranných změn podmínek rámcové smlouvy, například pro případ, že takový oprávněný důvod ke změně smlouvy nebyl dán.³⁶³

3.4.2 Obsah směrnice 2015/2366

Předmětem směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 bylo stanovení pravidel, podle nichž členské státy rozlišovaly kategorie poskytovatelů platebních služeb. Poskytovatelé platebních služeb byly směrnici rozlišovány na úvěrové instituce ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013³⁶⁴; instituce elektronických peněz ve smyslu čl. 2 bodu 1 směrnice 2009/110/ES včetně jejich poboček³⁶⁵; poštovní žirové instituce, jež jsou

³⁶⁰ Rámcovou smlouvou se dle směrnice rozumí smlouva o platebních službách, kterou se řídí budoucí provádění jednotlivých a navazujících platebních transakcí a která může obsahovat povinnosti a podmínky pro zřízení platebního účtu.

³⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 59.

³⁶² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 61.

³⁶³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, preambule čl. 63.

³⁶⁴ Úvěrovou institucí se rozumí podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet. Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 Text s významem pro EHP. OJ L 176, 27. 6. 2013, p. 1–337. OJ L 267, 10. 10. 2009, p. 7–17.

³⁶⁵ Institucí elektronických peněz se rozumí právnická osoba, již bylo podle hlavy II směrnice uděleno povolení vydávat elektronické peníze. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES (Text s významem pro EHP).

v souladu s vnitrostátními právními předpisy oprávněny poskytovat platební služby; platební instituce; ECB a národní centrální banky, pokud nejednají jako měnový orgán nebo jako jiné veřejné orgány; a členské státy a jejich regionální a místní orgány, pokud nejednají jako veřejné orgány. Směrnice současně stanovila pravidla transparentnosti podmínek a požadavků na informace o platebních službách a pravidla příslušných práv a povinností uživatelů platebních služeb a poskytovatelů platebních služeb v souvislosti s poskytováním platebních služeb jakožto pravidelnou činností při výkonu povolání nebo podnikatelské činnosti.³⁶⁶ Oblast působnosti směrnice byla vztažena na platební služby poskytované v Unii.³⁶⁷

Směrnice stanovila obecná pravidla pro transparentnost podmínek platebních služeb a požadavky na informace o platebních službách, která se použila na jednorázové platební transakce, rámcové smlouvy a platební transakce jimi upravené. Smluvní strany mohly tato obecná pravidla pro transparentnost podmínek platebních služeb a požadavky na informace o platebních službách zcela nebo zčásti dohodou vyloučit v případě, že uživatelem platebních služeb nebyl spotřebitel. Členským státům byla ponechána pravomoc použít zmíněná obecná pravidla na mikropodniky stejným způsobem jako na spotřebitele.³⁶⁸ Úkolem členských států bylo zajistit, aby poskytovatel platebních služeb neúčtoval uživateli platebních služeb za poskytování informací žádné poplatky.³⁶⁹ Současně měly členské státy zajistit, aby poskytovatel platebních služeb poskytl uživateli platebních služeb snadný přístup k informacím a podmínkám platebních služeb ještě před tím, než byl uživatel platebních služeb vázán smlouvou nebo nabídkou upravující jednorázovou platební službu. Informace a podmínky v listinné podobě či na jiném trvalém nosiči měl poskytovatel platebních služeb poskytnout uživateli až na jeho žádost.³⁷⁰

Před vznikem závazku uzavřením rámcové smlouvy či přijetím nabídky byla stanovena poskytovateli platebních služeb povinnost poskytnout předem na papíře nebo jiném trvalém nosiči všeobecné informace, které měly být formulovány jasně a srozumitelně v úředním jazyce členského státu, ve kterém je platební služba nabízena, nebo v jiném jazyce, na němž se poskytovatel a uživatel dohodli. V případě, že smlouva byla uzavírána na žádost uživatele platebních služeb pomocí pro-

³⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 1.

³⁶⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 2.

³⁶⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 38.

³⁶⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 40.

³⁷⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 44.

středku dálkové komunikace, byla poskytovateli platebních služeb uložena povinnost sdělit informace neprodleně po uzavření rámcové smlouvy.³⁷¹ K povinným informacím a podmínkám, o kterých měl poskytovatel informovat uživatele, patřily informace a podmínky týkající se: i) poskytovatele platebních služeb; ii) použití platební služby; iii) poplatků, úrokových sazeb a směnných kurzů; iv) komunikace; v) ochranných a nápravných opatření; vi) změn a vypovězení rámcové smlouvy; vii) opravných prostředků. V otázce změn a vypovězení rámcové smlouvy měl poskytovatel informovat uživatele o tom, že změny podmínek podle článku 54 směrnice se považují uživatelem platebních služeb za přijaté, pokud uživatel platebních služeb poskytovateli platebních služeb před navrhovaným dnem jejich účinnosti neoznámí, že tyto změny nepřijímá; a dále pak o době trvání rámcové smlouvy; a o právu uživatele platebních služeb vypovědět rámcovou smlouvu.³⁷²

Kdykoliv v průběhu smluvního vztahu měl uživatel platebních služeb právo na vlastní žádost obdržet smluvní podmínky rámcové smlouvy, jakož i povinné informace a podmínky, o kterých měl poskytovatel informovat uživatele, a to na papíře nebo jiném trvalém nosiči. Případné změny rámcové smlouvy či změny informací a podmínek rámcové smlouvy bylo uloženo poskytovateli navrhnout nejpozději dva měsíce před navrhovaným dnem použitelnosti těchto změn. Součástí povinných informací byla i informace o právu uživatele bezplatně ukončit rámcovou smlouvu kdykoli do dne uplatnění změn.³⁷³ Vypovězení rámcové smlouvy bylo uživateli umožněno kdykoli, pokud se strany nedohodly na výpovědní lhůtě. Délka výpovědní doby byla směrnicí stanovena na jeden měsíc. Případné vypovězení rámcové smlouvy ze strany uživatele nepodléhalo dle směrnice žádným poplatkům, s výjimkou těch případů, kdy byla smlouva v platnosti po dobu kratší než šest měsíců.³⁷⁴

V otázce práv a povinností v souvislosti s poskytováním a užíváním platebních služeb směrnice zakazovala poskytovateli platebních služeb účtovat uživateli platebních služeb poplatky za plnění svých informačních povinností či za nápravná a preventivní opatření. Na těchto poplatcích se však mohli plátce a poskytovatel

³⁷¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 51.

³⁷² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 52.

³⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 54.

³⁷⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 55.

dohodnout s tím, že ujednané poplatky měly být přiměřené a měly odpovídat skutečným nákladům poskytovatele platebních služeb.³⁷⁵ Podle směrnice měla být platební transakce považována za autorizovanou pouze v případě, že plátce dal k provedení platební transakce souhlas. Plátce a poskytovatel platebních služeb se však mohli dohodnout, že platební transakce může být plátcem autorizována před tím, než je provedena, nebo až poté, co byla provedena.³⁷⁶ Nápravu neautorizovaných nebo nesprávně provedených transakcí získal uživatel od poskytovatele platebních služeb pouze v případě, že uživatel platebních služeb poskytovateli platebních služeb neprodleně po zjištění a nejpozději do třinácti měsíců ode dne odepsání částky z účtu oznámil tuto transakci vedoucí ke vzniku jeho nároku.³⁷⁷ V případě, že uživatel platebních služeb popíral autorizaci provedené platební transakce, nebo tvrdil, že platební transakce nebyla provedena správně, stanovila směrnice poskytovateli platebních služeb poskytnout doklad o tom, že platební transakce byla ověřena, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna technickým selháním nebo jiným nedostatkem služby poskytnuté poskytovatelem platebních služeb.³⁷⁸

3.4.3 Národní právní úprava

Vláda za účelem transpozice směrnice předložila sněmovně dne 21. 3. 2017 návrh zákona o platebním styku. Návrh zákona byl rozeslán poslancům jako tisk 1059/0 dne 21. 3. 2017.³⁷⁹ Schválený zákon odeslán k publikaci ve Sbírce zákonů 2. 11. 2017.³⁸⁰

Zákon o platebním styku především upravuje: i) činnost některých osob oprávněných poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze, včetně činnosti těchto osob v zahraničí; ii) účast v platebních systémech a vznik a provozování platebních systémů s neodvolatelností zúčtování; iii) práva a povinnosti podnikatelů, kteří poskytují platební služby a uživatelů platebních služeb; iv) práva a povinnosti podnikatelů, kteří vydávají elektronické peníze a držitelů elektronických peněz; v) práva a povinnosti podnikatelů, kteří prostřednictvím internetových stránek srovnávají úplaty za služby spojené s platebním účtem uplatňované různými

³⁷⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 62.

³⁷⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 64.

³⁷⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 71.

³⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, článek 72.

³⁷⁹ Sněmovní tisk 1059/0. Vládní návrh zákona o platebním styku. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=1059&ct1=0>.

³⁸⁰ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku nahradil zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

poskytovateli vi) používání jednotného označení služeb spojených s platebním účtem; vii) postup při změně platebního účtu; a viii) přístup k platebnímu účtu.³⁸¹

Zákon specifikoval smlouvu o platebních službách jako smlouvu, kterou se poskytovatel zavazoval uživateli provádět pro něho alespoň platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené; provést pro něho jednotlivou platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou; poskytovat službu nepřímého dání platebního příkazu, nebo poskytovat službu informování o platebním účtu. V případě, že poskytovatel prováděl pro uživatele platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené, jednalo se dle zákona o rámcovou smlouvu. V případě, že poskytovatel prováděl pro uživatele jednotlivé platební transakce neupravené rámcovou smlouvou, jednalo se dle zákona o smlouvu o jednorázové platební transakci.³⁸² Ustanovení § 127 zákona, které specifikovalo smlouvy o platebních službách, je ustanovením, které obsahuje soukromoprávní pravidla pro poskytování platebních služeb.³⁸³ Ustanovení o platebních smlouvách potvrzuje smluvní charakter poskytování platebních služeb, kdy soukromoprávní charakter vztahu mezi poskytovatelem i uživatele podtrhuje ta skutečnost, že soukromoprávní pravidla při poskytování platebních služeb se uplatní i v případě, kdy platební služby budou poskytovány neoprávněným poskytovatelem.³⁸⁴ O smlouvu o platebních službách se bude tak jednat pokaždé, pokud jedna strana se smlouvou zavazuje druhé straně poskytnout platební službu ve smyslu ustanovení § 3 zákona.³⁸⁵

Obdobě jako směrnice, umožňuje také zákon odchýlit se od některých ustanovení zákona v případě, že uživatelem není spotřebitel.³⁸⁶ I v případě zákona o platebním styku ust. § 130 specifikovalo, že poskytovateli s výjimkou úplaty za platební službu náleží úplata za splnění jeho povinnosti podle hlavy čtvrté zákona pouze tehdy, pokud to sám zákon výslovně stanovil, a pokud byla dohodnutá úplata

³⁸¹ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

³⁸² Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 127.

³⁸³ Pozn.: část čtvrtá zákona, práva a povinnosti při poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz.

³⁸⁴ Sněmovní tisk 1059/0. Vládní návrh zákona o platebním styku, s. 152. dostupné z: <https://public.psp.cz/en/sqw/historie.sqw?o=7&T=1059>

³⁸⁵ Platební službou je dle § 3 zákona a) služba umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem, b) služba umožňující výběr hotovosti z platebního účtu vedeného poskytovatelem, c) provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz, d) provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz, e) vydávání a správa platebních prostředků a, je-li uživatel příjemcem, předávání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí, f) provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce (poukazování peněz), g) služba nepřímého dání platebního příkazu, h) služba informování o platebním účtu.

³⁸⁶ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 129 odst. 6.

přiměřená a odpovídala skutečným nákladům poskytovatele. Úplata tak nemohla být dle zákona sjednána za splnění povinností, které poskytovateli ukládal zákon (např. informační povinnost).³⁸⁷ V této souvislosti je nezbytné poznamenat, že předchozí právní úprava práv a povinností při poskytování platebních služeb³⁸⁸, umožňovala se dohodou odchýlit od některých ustanovení zákona v případě, že uživatel nebyl spotřebitelem, ale nebyl ani drobným podnikatelem, kterým se dle zákona rozuměl podnikatel, který měl méně než deset zaměstnanců a roční obrát nebo bilanční sumu roční rozvahy nejvýše v částce odpovídající 2 000 000 EUR.³⁸⁹ Toto ustanovení zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku nepřevzal.

Informační povinnosti zákon o platebním styku rozdělil do oddílu o informačních povinnostech poskytovatele před uzavřením smlouvy o platebních službách a oddílu o informačních povinnostech poskytovatele během trvání závazku ze smlouvy o platebních službách.³⁹⁰ K povinným informacím, které bylo zákonem uloženo poskytovateli poskytnout uživateli, patřily údaje: i) o poskytovateli; ii) o poskytované platební službě; iii) o vedení platebního účtu; iv) o způsobu komunikace mezi uživatelem a poskytovatelem; v) o rámcové smlouvě; vi) o povinnostech a o odpovědnosti poskytovatele a uživatele.³⁹¹ Během trvání závazku ze smlouvy o platebních službách měl poskytovatel povinnost poskytnout: i) informace plátcí po přijetí platebního příkazu; ii) informace příjemci po provedení platební transakce; iii) informace během trvání závazku z rámcové smlouvy; iv) informace o obsahu rámcové smlouvy; v) informace plátcí před provedením platební transakce; vi) informace plátcí o platební transakci; vii) informace příjemci o platební transakci; viii) informace o trvalých příkazech a inkasech; ix) informace během trvání závazku ze smlouvy o poskytnutí služby nepřímého dání platebního příkazu; x) informace v případě použití platebních prostředků pro drobné platby.³⁹²

³⁸⁷ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 130.

³⁸⁸ Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁹ Dle § 75 odst. 4 zákona č. 284/2009 Sb. se splnění podmínek posuzovalo ke dni uzavření smlouvy o platebních službách nebo ke dni uzavření dohody o změně závazku ze smlouvy o platebních službách, jestliže účelem takové dohody bylo výlučně zohlednění změny v plnění podmínek. Jestliže uživatel na výzvu poskytovatele nesdělil nebo na výzvu poskytovatele nedoložil v přiměřené lhůtě, že je drobným podnikatelem, platilo, že drobným podnikatelem není.

³⁹⁰ Poskytovateli platebních služeb byla uložena povinnost poskytnout uživateli informace jak před uzavřením smlouvy o jednorázové platební transakci, tak před uzavřením rámcové smlouvy, a dále pak před uzavřením smlouvy o poskytnutí služby nepřímého dání platebního příkazu nebo služby informování o platebním účtu.

³⁹¹ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 132 až § 141.

³⁹² Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 142 až § 151.

Poskytnutí informace dle zákona poskytovatel splnil, pokud sdělil uživateli informaci zachycenou na trvalém nosiči dat a informoval uživatele o existenci a dostupnosti tohoto sdělení, jestliže sdělení bylo učiněno prostřednictvím komunikačního prostředku, který uživatelé běžně nepoužívají pro komunikaci s poskytovatelem. Zpřístupnění informace bylo dle zákona poskytovatelem splněno, pokud poskytovatel umožnil uživateli informaci vyhledat způsobem, který nebyl pro uživatele nepřiměřeně zatěžující. Jak poskytnutí tak zpřístupnění informace mělo být dle zákona učiněno určitě a srozumitelně v úředním jazyce státu, v němž je platební služba nabízena, nebo v jazyce, na kterém se smluvní strany dohodnou.³⁹³

I v případě zákona o platebních službách bylo možné závazek z rámcové smlouvy změnit návrhem poskytovatele, pokud byl tento umístěn na trvalém nosiči dat a byl učiněn nejpozději dva měsíce přede dnem, kdy měla podle návrhu změna závazku z rámcové smlouvy nabýt účinnosti. V případě nesouhlasu uživatele s návrhem na změnu závazku z rámcové smlouvy, přiznal zákon právo uživateli rámcovou smlouvu vypovědět s okamžitou účinností a bezplatně přede dnem, kdy měla změna závazku z rámcové smlouvy nabýt účinnosti.³⁹⁴ Závazek z rámcové smlouvy bylo dle zákona možné kdykoli vypovědět, i v případě, že rámcová smlouva byla uzavřena na dobu určitou. V případě sjednání výpovědi nesměla výpovědní doba být delší jak jeden měsíc. Výpovědní doba nesměla však být kratší jak dva měsíce v případě, že se jednalo o výpověď rámcové smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Úplata za výpověď závazku z rámcové smlouvy uživatelem mohla být dle zákona sjednána, pouze pokud závazek z rámcové smlouvy trval kratší dobu než šest měsíců a sjednaná úplata byla přiměřená a odpovídá skutečným nákladům poskytovatele.³⁹⁵

Poskytovatel byl dle zákona oprávněn kdykoli jednostranně a bez předchozího oznámení změnit úrokové sazby a směnné kurzy používané při platebních transakcích, byla-li změna založena na změně referenčních sazeb nebo směnných kurzů a poskytovatel před uzavřením smlouvy poskytl informaci a údaj o tom, že poskytovatel je oprávněn kdykoli jednostranně a bez předchozího oznámení změnit dohodu stran o úrokových sazbách a směnných kurzech.³⁹⁶ V případě autorizace platební transakce byl zákon poměrně strohý, když uváděl, že platební transakce

³⁹³ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 131.

³⁹⁴ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 152.

³⁹⁵ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 153.

³⁹⁶ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 152.

byla autorizována, jestliže k ní plátce dal souhlas.³⁹⁷ Plátce dle zákona mohl právo na nápravu neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci uplatnit u soudu nebo u jiného příslušného orgánu v případě, že oznámil neautorizovanou nebo nesprávně provedenou platební transakci poskytovateli bez zbytečného odkladu poté, co se o ní dozvěděl, nejpozději však do třinácti měsíců ode dne, kdy byla částka platební transakce odepsána z platebního účtu plátce nebo kdy byla plátcem jinak dána k dispozici k provedení platební transakce.³⁹⁸

3.4.4 Posouzení principy DCFR

Poskytování platebních služeb autoři DCFR v jednotlivých typových smlouvách výslovně neupravili. V případě finančních služeb autoři DCFR výslovně uvedli, že ustanovení DCFR se na poskytování finančních produktů s finančních služeb nevztahuje.³⁹⁹ Ačkoli se názory na toto vynětí pravidel DCFR na finanční služby různí, lze souhlasit s názory, že zahrnutí finančních služeb pod principy DCFR by významně přispělo k vytvoření soudržné struktury pravidel pro smlouvy o poskytování těchto služeb.⁴⁰⁰ S odkazem na tento postoj budou obecné principy smluv o službách předkládané DCFR pro posouzení problematiky této kapitoly (platebních služeb) pro účely výzkumu prováděného v této disertační práci použity.⁴⁰¹

DCFR smlouvu o službách definuje jako smlouvu, na jejímž základě se jedna smluvní strana (poskytovatel služby) zavazuje poskytovat službu druhé straně (klientovi) výměnou za úhradu ceny a s vhodným přizpůsobením smlouvy, podle které se poskytovatel služby zavazuje poskytnout službu klientovi jinak, než výměnou za cenu služby.⁴⁰² Povinnost poskytnout službu má ta smluvní strana (poskytovatel služeb) v případě, že je smlouvou vázána vykonat určitou činnost podle konkrétních potřeb a pokynů druhé smluvní strany (klient). Činnost dle DCFR bude

³⁹⁷ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 156.

³⁹⁸ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, § 188.

³⁹⁹ Book IV.C.–1:102: Exclusions. This Part does not apply to contracts in so far as they are for transport, insurance, the provision of a security or the supply of a financial product or a financial service.

⁴⁰⁰ Cherednychenko, Olha O. and Jansen, Chris E. C., Principles of European Law on Financial Service Contracts? (March 24, 2009). *European Review of Private Law*, Vol. 16, No. 3, pp. 443-468, 2008, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1367747>.

⁴⁰¹ PART C. SERVICES, CHAPTER 1: GENERAL PROVISIONS, IV.C. – 1: 101: Scope.

⁴⁰² Book IV.C. – 1: 101: Scope (1) This Part of Book IV applies: (a) to contracts under which one party, the service provider, undertakes to supply a service to the other party, the client, in exchange for a price; and (b) with appropriate adaptations, to contracts under which the service provider undertakes to supply a service to the client otherwise than in exchange for a price. (2) It applies in particular to contracts for construction, processing, storage, design, information or advice, and treatment.

vždy zahrnovat dodání především určité práce, ale může zahrnovat i dodání materiálu či určitých komponentů. Výsledkem služby tak může být, ale také nemusí, hmotná nepohyblivá struktura, hmotná movitá nebo nehmotná věc. Služby, které DCFR upravuje v rámci části E Kapitoly IV., jsou služby obvykle poskytované architekty, bankami, dodavateli staveb a inženýrských sítí, konzultanty, lékaři, realitními kanceláři, módními návrháři, zahradnictvím, čistírnou, poskytovatelem informačních technologií, dekoratéry interiérů, právníky, instalatéry, vědci, skladníci, školiteli aj.⁴⁰³

Otázky předsmuvní povinnosti poskytovatele služeb upravuje DCFR v kapitole třetí Knihy II., která se vztahuje obecně pro všechny smluvní vztahy upravené DCFR. Zmíněná kapitola třetí Knihy II. nese název „marketing a předsmuvní povinnosti“ a upravuje povinnosti zveřejnit informace o zboží, ostatním majetku a službách (Kniha II. – 3: 101), zvláštní povinnosti pro podnikatele uvádějící na trh zboží, aktivity nebo služby pro spotřebitele (Kniha II. – 3: 102), či informační povinnosti při komunikaci na dálku v reálném čase (Kniha II. – 3: 104), jasnost a formu informací (Kniha II. – 3: 106), informace o ceně a dalších poplatcích (Kniha II. – 3: 107), a opravné prostředky za porušení informačních povinností (Kniha II. – 3: 109).

V případě, že podnikatel poskytuje služby pro spotřebitele, je dle DCFR zejména povinen neposkytovat zavádějící informace. Podle DCFR jsou informace zavádějící, pokud zkreslují nebo opomíjí specifickou skutečnost, kterou by průměrný spotřebitel mohl očekávat za informované rozhodnutí o tom, zda podniknout kroky k uzavření smlouvy.⁴⁰⁴ Pokud podnikatel používá obchodní sdělení, které na spotřebitele působí dojem, že obsahuje všechny relevantní informace nezbytné k rozhodnutí o uzavření smlouvy, je podnikatel povinen zajistit, aby komunikace ve skutečnosti obsahovala všechny relevantní informace. Pokud toto již není zřejmé

⁴⁰³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 1622.

⁴⁰⁴ Book II. – 3: 102: Specific duties for businesses marketing to consumers (1) Where a business is marketing goods, other assets or services to a consumer, the business has a duty not to give misleading information. Information is misleading if it misrepresents or omits material facts which the average consumer could expect to be given for an informed decision on whether to take steps towards the conclusion of a contract. In assessing what an average consumer could expect to be given, account is to be taken of all the circumstances and of the limitations of the communication medium employed.

z kontextu obchodního sdělení, musí informace, které mají být spotřebiteli poskytnuty, dle DCFR zahrnovat: i) hlavní vlastnosti zboží, jiných aktiv nebo služeb, totožnost a v případě že je to potřebné adresu podnikatele, cenu a informace o právu na odstoupení; ii) zvláštnosti týkající se plateb, dodání, plnění a vyřizování stížností, pokud se odchyľují od požadavků odborné péče; iii) jazyk pro komunikaci mezi stranami po uzavření smlouvy, pokud se liší od jazyka obchodní komunikace.⁴⁰⁵

V případě způsobu poskytnutí předmluvních informací DCFR v obecných ustanoveních o informačních povinnostech výslovně nepředkládá způsob poskytnutí informací a toto nechává na účastnících s tím, že splnění povinnosti oznámit informace o zboží a službách je ponecháno na posouzení, zda by se porušení povinnost poskytnout informace odchyľovalo od dobrých obchodních zvyklostí.⁴⁰⁶ Typ komunikace je upraven pro případ informační povinnosti v přímé a bezprostřední komunikaci na dálku. V tomto případě je přímá a bezprostřední komunikace na dálku specifikována jako telefonické a elektronické prostředky, jako hlasový internetový protokol a rozhovor přes internet.⁴⁰⁷ V případě smluv, které jsou mezi podnikatelem a spotřebitelem uzavírané na dálku DCFR stanoví poskytovateli povinnost informovat spotřebitele v textové formě na trvalém prostředku v době uzavírání smlouvy. Dle DCFR však mohou některé zvláštní smluvní typy vyžadovat, aby byly informace poskytovány neměnným prostředkem nebo v jiné konkrétní formě.⁴⁰⁸

V případě pravidel pro smlouvu o službách stanoví DCFR před uzavřením smlouvy povinnost poskytovatele služby upozornit klienta, že požadovaná služba: i) nemusí dosáhnout ujednaného výsledku nebo výsledku předpokládaného klientem, ii) může poškodit zájmy klienta, nebo iii) může být dražší nebo její dodání může trvat déle, než klient přiměřeně očekává klient. Tato informační povinnost se

⁴⁰⁵ Book II. – 3: 102: Specific duties for businesses marketing to consumers. (2) Where a business uses a commercial communication which gives the impression to consumers that it contains all the relevant information necessary to make a decision about concluding a contract, the business has a duty to ensure that the communication in fact contains all the relevant information. Where it is not already apparent from the context of the commercial communication, the information to be provided comprises: (a) the main characteristics of the goods, other assets or services, the identity and address, if relevant, of the business, the price, and any available right of withdrawal; (b) peculiarities related to payment, delivery, performance and complaint handling, if they depart from the requirements of professional diligence; and (c) the language to be used for communications between the parties after the conclusion of the contract, if this differs from the language of the commercial communication.

⁴⁰⁶ Book II. – 3: 101: Duty to disclose information about goods, other assets and services.

⁴⁰⁷ Book II. – 3: 104: Information duties in real time distance communication.

⁴⁰⁸ Book II. – 3: 106: Clarity and form of information.

však nevztahuje na případy, kdy klient tato rizika již zná nebo lze důvodně očekávat, že o nich bude klient vědět.⁴⁰⁹ Zcela shodnou informační povinnost DCFR stanoví poskytovateli služby v průběhu smluvního vztahu.⁴¹⁰

Smlouvu o poskytování služeb, aniž je dotčeno právo klienta smlouvu vypovědět, může dle DCFR jednostranně změnit jakákoli smluvní strana oznámením druhé straně, pokud je tato změna přiměřená s ohledem na výsledek, kterého má být dosaženo; zájmy klienta; zájmy poskytovatelů služeb; a okolnosti v době změny smlouvy. Za odůvodněnou je změna považována v případě, kdy je dle DCFR nezbytné, aby poskytovatel služeb mohl službu provádět s náležitou zručností a péčí⁴¹¹, aby mohl dosáhnout požadovaného výsledku⁴¹², aby mohl dodržet pokyny klienta⁴¹³ (které však nebyly klientem odvolány bez zbytečného odkladu po tom co klient přijetí varování poskytovatele); nebo v případě podstatné změny okolností, které by odůvodňovaly změnu služby.^{414 415}

DCFR umožňuje klientovi smluvní vztah ukončit kdykoli oznámením poskytovateli. DCFR pro skončení smluvního vztahu stanoví pravidlo, podle kterého nemusí klient hradit poskytovateli žádnou náhradu škody, pokud byl klient oprávněn ukončit smluvní vztah. V případě, že však klient smluvní vztah ukončit nebyl oprávněn, má poskytovatel služby dle DCFR nárok na náhradu škody dle Knihy III. Dle DCFR je klient oprávněn smluvní vztah ukončit v případě, že tak bylo dohodnuto na základě výslovných podmínek smlouvy a klient dodržel za tímto účelem veškeré požadavky stanovené ve smlouvě; nebo byl oprávněn ukončit smluvní vztah podle Knihy III. kapitoly 3 oddílu 5 (Ukončení); nebo byl klient oprávněn ukončit vztah podle Knihy III. – 1: 109 odst. 2 (změna nebo ukončení oznámením) a poskytl přiměřenou výpovědní lhůtu ve smyslu zmíněného ustanovení.⁴¹⁶

⁴⁰⁹ Book IV.C. – 2: 102: Pre-contractual duties to warn. (1) The service provider is under a pre-contractual duty to warn the client if the service provider becomes aware of a risk that the service requested: (a) may not achieve the result stated or envisaged by the client, (b) may damage other interests of the client, or (c) may become more expensive or take more time than reasonably expected by the client.

⁴¹⁰ Book IV.C. – 2: 108: Contractual obligation of the service provider to warn.

⁴¹¹ Book IV.C. – 2: 105 Obligation of skill and care.

⁴¹² Book IV.C. – 2: 106 Obligation to achieve result.

⁴¹³ Book IV.C. – 2: 107 Directions of the client.

⁴¹⁴ Book IV.C. – 2: 110 Client's obligation to notify anticipated non-conformity.

⁴¹⁵ Book IV.C. – 2: 109: Unilateral variation of the service contract. (1) Without prejudice to the client's right to terminate under IV.C. – 2: 111 (Client's right to terminate), either party may, by notice to the other party, change the service to be provided, if such a change is reasonable taking into account: (a) the result to be achieved; (b) the interests of the client; (c) the interests of the service provider; and (d) the circumstances at the time of the change.

⁴¹⁶ Book IV.C. – 2: 111 Client's right to terminate (5) For the purposes of this Article, the client is justified in terminating the relationship if the client: (a) was entitled to terminate the relationship

Podle DCFR v případě pokračujícího nebo opakujícího se plnění smluvního závazku, podmínky smlouvy neuvádějí, kdy má smluvní vztah skončit nebo přímo uvádějí, že smluvní vztah je uzavřen na dobu neurčitou, může být smluvní vztah ukončen jednou ze stran s tím, že tato strana poskytne přiměřenou výpovědní dobu. Při posuzování, zda je výpovědní lhůta přiměřená, může být přihlédnuto k intervalu mezi plněními, nebo k intervalu mezi neplněními, pokud jsou tyto delší. Pokud si však smluvní strany neupraví účinky ukončení smluvního vztahu, pak: i) to má pouze ty následky, které byly očekávané, a to neovlivňuje právo na náhradu škody ani na stanovenou platbu, za plnění pokud bylo splatné před ukončením závazku; ii) to nemá vliv na jakákoli opatření pro řešení sporů či jiná ustanovení, které mají strany zavazovat i po ukončení závazku.⁴¹⁷

3.4.5 Dílčí shrnutí

Ačkoli se DCFR nevztahuje na finanční služby, lze jeho principy posoudit směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu v otázkách změn a zániku závazkového vztahu na dodání služeb. Poskytovateli služeb byla směrnicí stanovena povinnost poskytnout předsmluvní informační povinnosti uživateli, a to předem na papíře nebo jiném trvalém nosiči v rozsahu všeobecných informací o poskytované službě. Kdykoliv v průběhu smluvního vztahu měl uživatel platebních služeb dle směrnice právo na vlastní žádost obdržet smluvní podmínky rámcové smlouvy, jakož i povinné informace a podmínky, o kterých měl poskytovatel informovat uživatele, a to na papíře nebo jiném trvalém nosiči. Zákon o platebním styku tyto povinnosti rozdělil do oddílu o informačních povinnostech poskytovatele před uzavřením smlouvy o platebních službách a oddílu o informačních povinnostech poskytovatele během trvání závazku ze smlouvy o platebních službách. Povinnost poskytnout informace je dle zákona o platebním styku splněna, pokud poskytovatel sdělil uživateli informaci zachycenou na trvalém nosiči dat a informoval uživatele o existenci a dostupnosti tohoto sdělení, jestliže sdělení bylo učiněno prostřednictvím komunikačního prostředku, který uživatelé běžně nepoužívají pro komunikaci s poskytovatelem. DCFR poskytnutí předsmluvních informací ponechává v případě smluvního vztahu

under the express terms of the contract and observed any requirements laid down in the contract for doing so; (b) was entitled to terminate the relationship under Book III, Chapter 3, Section 5 (Termination); or (c) was entitled to terminate the relationship under III. – 1: 109 (Variation or termination by notice) paragraph (2) and gave a reasonable period of notice as required by that provision.

⁴¹⁷ Book III. – 1:109 Variation or termination by notice (1) A right, obligation or contractual relationship may be varied or terminated by notice by either party where this is provided for by the terms regulating it.

se spotřebitelem na testu, zda by se porušení poskytnout informace odchylovalo od dobrých obchodních zvyklostí.

Dle směrnice byly případné změny rámcové smlouvy či změny informací a podmínek rámcové smlouvy uloženo poskytovateli navrhnout nejpozději dva měsíce před navrhovaným dnem použitelnosti těchto změn. Součástí povinných informací byla i informace o právu uživatele bezplatně ukončit rámcovou smlouvu kdykoli do dne uplatnění změn. Vypovězení rámcové smlouvy bylo dle směrnice uživateli umožněno kdykoli, pokud se strany nedohodly na výpovědní lhůtě. Délka výpovědní doby byla směrnicí stanovena na jeden měsíc. Případné vypovězení rámcové smlouvy ze strany uživatele nepodléhalo dle směrnice žádným poplatkům, s výjimkou těch případů, kdy byla smlouva v platnosti po dobu kratší než šest měsíců.

Zákon o platebních službách umožnil závazek z rámcové smlouvy změnit návrhem poskytovatele, pokud byl tento umístěn na trvalém nosiči dat a který byl učiněn nejpozději dva měsíce přede dnem, kdy měla podle návrhu změna závazku z rámcové smlouvy nabýt účinnosti. V případě nesouhlasu uživatele s návrhem na změnu závazku z rámcové smlouvy, přiznával zákon právo uživateli rámcovou smlouvu vypovědět s okamžitou účinností a bezplatně přede dnem, kdy měla změna závazku z rámcové smlouvy nabýt účinnosti. Závazek z rámcové smlouvy je dle zákona možné kdykoli vypovědět, i v případě, že rámcová smlouva byla uzavřena na dobu určitou. V případě sjednání výpovědi nesměla být však výpovědní doba delší jak jeden měsíc. Výpovědní doba nesměla však být kratší jak dva měsíce v případě, že se jednalo o výpověď rámcové smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Úplata za výpověď závazku z rámcové smlouvy uživatelem mohla být dle zákona sjednána, pouze pokud závazek z rámcové smlouvy trval kratší dobu než šest měsíců a sjednaná úplata byla přiměřená a odpovídá skutečným nákladům poskytovatele.

Dle DCFR může závazek ze smlouvy jednostranně změnit jakákoli smluvní strana oznámením druhé straně, pokud je tato změna přiměřená s ohledem na výsledek, kterého má být dosaženo; zájmy klienta; zájmy poskytovatelů služeb; a okolnosti v době změny smlouvy. DCFR umožňuje klientovi smluvní vztah ukončit kdykoli oznámením poskytovateli. DCFR pro skončení smluvního vztahu stanoví pravidlo, podle kterého nemusí klient hradit poskytovateli žádnou náhradu škody, pokud byl klient oprávněn ukončit smluvní vztah. V případě, že však klient smluvní vztah nebyl oprávněn ukončit, má poskytovatel služby dle DCFR nárok na náhradu

škody. Dle DCFR je klient oprávněn smluvní vztah ukončit v případě, že tak bylo dohodnuto na základě výslovných podmínek smlouvy a klient dodržel za tímto účelem veškeré požadavky stanovené ve smlouvě; nebo klient byl oprávněn ukončit smluvní vztah (podle Knihy III. kapitoly 3 oddílu 5); nebo byl klient oprávněn ukončit vztah v případě změny nebo ukončení oznámením a poskytl poskytovateli přiměřenou výpovědní lhůtu.

3.5 Směrnice Rady (EU) 2016/2258

3.5.1 Úvodem k problematice

Dne 6. prosince 2016 byla schválena směrnice Rady (EU) 2016/2258, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz.⁴¹⁸ Směrnice Rady (EU) 2016/2258 mění původní směrnici 2011/16/EU o správní spolupráci v oblasti daní⁴¹⁹, za účelem zajištění přístupu daňových orgánů k informacím, postupům, dokumentům a mechanismům pro boj proti praní peněz. Zmíněná směrnice 2011/16/EU o správní spolupráci v oblasti daní zavedla globální standard pro automatickou výměnu informací o finančních účtech v daňové oblasti v rámci Unie, jehož prostřednictvím bylo zajištěno předání informací o majitelích finančních účtů členskému státu, jehož je majitel účtu rezident.⁴²⁰

Zmíněná směrnice 2011/16/EU o správní spolupráci stanovila pravidla a postupy, na jejichž základě členské státy vzájemně spolupracují za účelem výměny informací, u nichž lze předpokládat význam pro správu a vymáhání domácích právních předpisů týkajících se daní jakéhokoli druhu, které byly vybírané členským státem nebo jeho nižšími územními nebo správními celky, a to včetně místních orgánů, nebo na jejich účet.⁴²¹ Unie k vydané směrnici přímo uváděla, že za účelem zajištění účinného monitorování uplatňování postupů náležitě péče ze strany finančních institucí musí mít daňové orgány přístup k informacím pro boj proti praní pe-

⁴¹⁸ Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz. OJ L 342, 16. 12. 2016, p. 1–3.

⁴¹⁹ Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEC. Úř. věst. L 64, 11. 3. 2011, s. 1–12.

⁴²⁰ Směrnice Rady (EU) 2016/2258, preambule čl. 1.

⁴²¹ Směrnice Rady (EU) 2011/16/EU, článek 2.

něž, bez kterého by nebylo možné monitorovat, potvrzovat ani kontrolovat, zda finanční instituce řádně uplatňují zmíněnou směrnici 2011/16/EU tím, že správně identifikují a hlásí skutečné vlastníky zprostředkujících struktur.⁴²²

3.5.2 Obsah směrnice 2016/2258

Již směrnice Rady (EU) 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS⁴²³ stanovila pravidla a postupy, na jejichž základě členské státy Unie vzájemně spolupracují za účelem výměny informací, u kterých lze předpokládat význam těchto informací pro správu a vymáhání domácích právních předpisů týkajících se daní. Současně tato směrnice dále upravila výměnu zmíněných informací elektronickými prostředky a dále pak stanovila pravidla a postupy, na jejichž základě členské státy a Komise spolupracují v záležitostech koordinace a hodnocení.⁴²⁴

Důvodem pro přijetí zmíněné (původní) směrnice Rady (EU) 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní byla dle Rady nutnost vzájemné pomoci členských států Unie v oblasti daní, a to především z důvodu obrovského vývoje mobility daňových poplatníků, počtu přeshraničních transakcí a internacionalizace finančních nástrojů, které členským státům způsobují těžkosti při správném vyměření daní a které mají dopad na fungování daňových systémů a způsobují dvojí zdanění, což dle Rady nejen podněcuje k daňovým podvodům a daňovým únikům, ale především ohrožuje fungování vnitřního trhu.⁴²⁵ Vzájemná spolupráce členských států Unie v otázce harmonizace daní měla přispívat k posílení společného trhu, a především k zvýšení jeho atraktivnosti pro investory a pracující. Harmonizace daní a koordinace v této oblasti se týkala především oblasti nepřímých daní, které měly bezprostřední dopad na volný pohyb zboží a služeb. Přímé daně jsou v zásadě ve výlučné kompetenci členských států.⁴²⁶

Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016 zejména pozměňuje původní směrnici Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 vložением nového

⁴²² Směrnice Rady (EU) 2016/2258, preambule čl. 3.

⁴²³ Council Regulation (EEC, Euratom, ECSC) No 2891/77 of 19 December 1977 implementing the Decision of 21 April 1970 on the replacement of financial contributions from Member States by the Communities' own resources. OJ L 336, 27. 12. 1977, p. 1–7.

⁴²⁴ Směrnice Rady (EU) 2011/16/EU, článek 2.

⁴²⁵ Směrnice Rady 2011/16/EU, preambule, článek 1.

⁴²⁶ NECKÁŘ, J. Nepřímé daně. In: *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 492 stran. ISBN 978-80-7380-639-2.

odstavce 1a článku 22, podle kterého mají členské státy povinnost, pro účely provádění a vymáhání právních předpisů členských států, jimiž se provádí směrnice Rady (EU) 2011/16/EU, a pro zajištění fungování správní spolupráce, kterou tato směrnice zavádí, poskytnout daňovým orgánům přístup k mechanismům, postupům, dokumentům a informacím, které jsou specifikovány směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849.^{427 428}

Směrnice Rady 91/308/EHS definovala praní peněz v kontextu trestných činů souvisejících s drogami a uložila povinnosti pouze finančnímu sektoru.⁴²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES rozšířila oblast působnosti směrnice 91/308/EHS z hlediska dotčených trestných činů i z hlediska škály profesí a činností.⁴³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES upravily podrobnější požadavky na zjišťování a ověřování totožnosti klientů; situace, kdy vyšší riziko praní peněz nebo financování terorismu mohlo odůvodnit zesílená opatření; a také situace, kdy snížené riziko mohlo ospravedlnit méně důkladné kontroly.⁴³¹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 poměrně zásadně zasáhla dosavadní bankovní obchody, a to zavedením tzv. hloubkové kontroly a požadavkem na zavedení informace o skutečném vlastnictví a účasti v právnických osobách členských států. Cílem těchto opatření ze strany Unie bylo předcházet využívání finančního systému Unie k praní peněz a financování terorismu⁴³² a přijmout vhodná opatření k identifikaci, posouzení, pochopení a zmírnění rizik praní peněz a financování terorismu.⁴³³ Kromě zákazu vedení anonymních účtů nebo anonymních vkladních knížek a dále požadavku na zavedení zamezení zneužívání

⁴²⁷ Směrnice Rady (EU) 2016/2258, článek 1.

⁴²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 141, 5. 6. 2015, s. 73–117.

⁴²⁹ Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. OJ L 166, 28. 6. 1991, p. 77 – 82.

⁴³⁰ Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering - Commission Declaration. OJ L 344, 28. 12. 2001, p. 76–82.

⁴³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 141, 5. 6. 2015, s. 73–117.

⁴³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, článek 1.

⁴³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, článek 7.

akcií na doručitele a poukázek na akcie na doručitele, zavedla směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 především opatření hloubkové kontroly klienta, zjištění totožnosti skutečného majitele právnických osob, svěřenských fondů, společností, nadací a podobných právních uspořádání a dále posouzení a případně získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu a průběžné sledování obchodního vztahu včetně kontroly transakcí prováděných v jeho průběhu.⁴³⁴

Opatření hloubkové kontroly klienta dle směrnice zahrnuje především zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje; zjištění totožnosti skutečného majitele a přijetí náležitých opatření pro ověření jeho totožnosti, aby se povinná osoba ujistila, že skutečného majitele zná, což zahrnuje přijetí náležitých opatření k tomu, aby pochopila vlastnickou a řídicí strukturu klienta v případě právnických osob, svěřenských fondů, společností, nadací a podobných právních uspořádání; posouzení a případně získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu; průběžné sledování obchodního vztahu včetně kontroly transakcí prováděných v jeho průběhu, aby bylo zajištěno, že prováděné transakce jsou v souladu s tím, co povinná osoba ví o klientovi a o jeho obchodním a rizikovém profilu včetně, je-li to třeba, zdrojů finančních prostředků, a zajištění průběžné aktualizace příslušných dokumentů, údajů nebo informací.⁴³⁵ Povinnost členských států přijmout a zveřejnit právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady (EU) 2016/2258 byl stanoven do 31. prosince 2017.⁴³⁶

V kontextu těchto povinností členské státy zřídily nebo měly zřídit provozně nezávislé a samostatné finanční zpravodajské jednotky, aby shromažďovaly a analyzovaly informace, které obdrží, s cílem odhalit vazby mezi podezřelými transakcemi a související trestnou činností za účelem předcházení a potírání praní peněz a financování terorismu.⁴³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 pak členským státům stanovila povinnost zřídit finanční zpravodajskou jednotku za účelem předcházení praní peněz a financování terorismu, jeho odhalování a účinnému boji proti němu.⁴³⁸ Povinnost zřídit provozně nezávislé a samostatné finanční zpravodajské jednotky byla v ČR realizována zřízením Finančního

⁴³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, článek 13.

⁴³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, článek 13, odst. 1.

⁴³⁶ Směrnice Rady (EU) 2016/2258, článek 2.

⁴³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849. Preambule, odst. 37.

⁴³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, článek 32.

analytického úřadu ke dni 1. 1. 2017. Tento jako zvláštní správní úřad převzal úkoly doposud vykonávané Ministerstvem financí ČR.⁴³⁹

S odkazem na shora uvedené lze vyslovit dílčí závěr, že obsah směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, kromě shora zmíněné hloubkové kontroly klienta, výslovně nezasahoval do národních bankovních obchodů a činností bank působících na území jednotlivých členských států. Česká republika současně splnila směrnicí stanovenou povinnost zřídit provozně nezávislou a samostatnou finanční zpravodajskou jednotku přesunutím dosavadních úkolů Ministerstva financí ČR na Finanční analytický úřad.

3.5.3 Národní právní úprava

Bankovní závazky jsou v rámci národní právní úpravy upraveny občanským zákoníkem v díle jedenáctém s označením závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu.⁴⁴⁰ Bankovní závazky jako takové vznikají smlouvou mezi smluvními stranami, které smlouvou projevují vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy. Současný občanský zákoník pozměnil dosavadní nahlížení na bankovní závazky, do 1. 1. 2014 upravené výhradně v zákoníku obchodním, a nově právní úpravu bankovních závazků koncipoval výlučně v zákoníku občanském. Nadále však zůstalo v teoretické rovině zachováno zažité užívání pojmu „bankovní obchod“, který sice není současným občanským zákoníkem používán, je však zcela zřejmé, že uskutečnění obchodu je navázáno na sjednání samotné smlouvy. Bankovními obchody lze tedy rozumět smlouvy uzavírané bankami při jejich podnikatelské činnosti a na základě těchto smluv vznikající závazky.⁴⁴¹ V širším smyslu lze bankovními obchody rozumět přijímání vkladů od veřejnosti, poskytování úvěrů akciovými společnostmi, které mají bankovní licenci.⁴⁴²

⁴³⁹ Zákon č. 368/2016 Sb., novelizujícím zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴⁰ Občanský zákoník rozlišuje jak nejobecnější ustanovení, které se použije pro všechny účty (§ 2662 až 2668), ustanovení pro platební účty, jež pouze odkazuje na právní úpravu v zákoně o platebním styku (§ 2669), a zvláštní ustanovení pro jiné než platební účty (§ 2670 až 2675). Jako speciální případ účtu se upravuje vkladní knížka (§ 2676 až 2679). Blíže: ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. 952. ISBN 978-80-7208-922-2.

⁴⁴¹ LIŠKA, P. Banka jako podnikatel. In: *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 37. ISBN 978-80-7478-510-8.

⁴⁴² ELIÁŠ, K., MAREK, K. Bankovní obchody. In: *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Kap. 43. s. 427. ISBN 978-80-7179-781-4.

Smlouvou o účtu se ten, kdo vede účet, zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, umožnit vložení hotovosti na účet nebo výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků z účtu či na účet (§ 2662). Vkladní knížkou potvrzuje výstavce vkladní knížky vložení hotovosti na účet a výběr hotovosti z účtu. Účet, k němuž byla vystavena vkladní knížka, neslouží k provádění převodů peněžních prostředků (§ 2676). Smlouvou o jednorázovém vkladu se vkladatel zavazuje poskytnout příjemci vkladu pevný jednorázový vklad v určité výši a příjemce vkladu se zavazuje tento vklad přijmout, po zániku závazku jej vrátit a zaplatit vkladateli úrok (§ 2680). Smlouvou o otevření akreditivu se výstavce akreditivu zavazuje vůči příkazci vystavit na jeho žádost a účet ve prospěch třetí osoby (oprávněného) akreditiv a příkazce se zavazuje zaplatit výstavci akreditivu odměnu (§ 2686). Současný občanský zákoník, jako soukromoprávní předpis, však nestanoví, že smluvní stranou bankovního závazku (smlouvy) musí být banka. Bankovní smlouva tak může být uzavřena na straně poskytovatele služby jakýmkoli subjektem. Naproti tomu předpisy práva veřejného výslovně vyžadují, aby poskytovateli určitých služeb byla udělena příslušná bankovní licence, pokud se jedná o banku, či případně povolení, pokud se jedná o spořitelni a úvěrové družstvo.⁴⁴³

Důležité pro následné posouzení soukromoprávních aspektů změny (původní) směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS a její dopad do smluvního práva ČR je především skutečnost, že pro všechny shora zmíněné bankovní závazky platí obecné ustanovení o závazcích, na základě kterého, má ze závazku věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. Jakýkoli bankovní závazek je tak klasickou smlouvou (byť s určitými specifickými aspekty), kterou projevují smluvní strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.⁴⁴⁴

Zařazením bankovních závazků do občanského zákoníku definoval zákonodárce vůli zařadit tyto obchody do práva soukromého, kterému sám přiznal nezávislost na uplatňování práva veřejného a v rámci kterého se současně zavázal vlastnické právo soukromoprávních subjektů chránit zákonem⁴⁴⁵, když právě obsahem bankovního závazku jako závazkového právního vztahu jsou soukromá majetková

⁴⁴³ Tamtéž. s. 39.

⁴⁴⁴ Ust. § 1724 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴⁵ Ust. § 1 a § 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

práva.⁴⁴⁶ Pro veškeré typy bankovních obchodů tak platí obecná ustanovení občanského zákoníku, pokud si smluvní strany neujednají něco jiného či pokud zvláštní právní předpis nestanoví specifické podmínky konkrétního bankovního závazku.⁴⁴⁷

Jednou z typických součástí smluvního vztahu mezi účastníky bankovního závazku je tzv. bankovní tajemství. Pod bankovní tajemství lze podřadit nejen povinnost zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech dotýkajících se zájmů banky a jejich klientů ze strany zaměstnanců banky, členů statutárních orgánů, členů správních či dozorčích rad banky, či nakládání s osobními údaji ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, ale především povinnost banky jako subjektu bankovního závazku uschovat informace o všech záležitostech, které jsou předmětem bankovního tajemství.⁴⁴⁸

Specifikace bankovního tajemství, na rozdíl od právní úpravy jednotlivých bankovních závazků, není upravena soukromoprávními předpisy, ale předpisy práva veřejného. Jde především o zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, podle kterého se na všechny bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit, se vztahuje bankovní tajemství.⁴⁴⁹ Bankovní tajemství je v zákoně o bankách blíže pozitivně definováno a lze je považovat za tajemství o všech obchodech a peněžních službách bank, včetně stavů na účtech a depozit, s výjimkou těch informací, které jsou banky či další subjekty povinny poskytnout oprávněným subjektům.⁴⁵⁰ Je nutné zdůraznit, že pod pojem bankovní tajemství, jako nedílnou součást závazku mezi klientem a bankou, nespadá „ochrana osobních údajů“, která se

⁴⁴⁶ RABAN, P. a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. s. 27. ISBN 978-80-87713-18-1.

⁴⁴⁷ RABAN, P. a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. s. 365. ISBN 978-80-87713-18-1.

⁴⁴⁸ LIŠKA, P. Banka jako podnikatel. In: *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 33. ISBN 978-80-7478-510-8.

⁴⁴⁹ Ust. § 38 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Uvedené ustanovení má deklaratorní povahu. PIHERA, Vlastimil. *Zákon o bankách: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2011. s. 336. 528 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-389-9.

⁴⁵⁰ Podle ust. § 38 odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zprávu o záležitostech, týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, podá banka bez souhlasu klienta jen na písemné vyžádání a) soudu pro účely občanského soudního řízení; b) orgánu činného v trestním řízení za podmínek, které stanoví zvláštní zákon; c) správci daně za podmínek podle daňového řádu; d) finančnímu arbitrovi rozhodujícímu ve sporu podle zvláštního právního předpisu; e) Finančnímu analytickému úřadu; f) orgánů sociálního zabezpečení; g) zdravotních pojišťoven; h) soudního exekutora pověřeného provedením exekuce podle zvláštního zákona; i) Úřadu práce České republiky ve věci řízení o vrácení finančních prostředků poskytnutých klientovi ze státního rozpočtu; j) zpravodajské služby za účelem plnění konkrétního úkolu v její působnosti; k) Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí pro účely výkonu dohledu podle zvláštního zákona; l) Národního bezpečnostního úřadu, zpravodajské služby nebo Ministerstva vnitra při provádění bezpečnostního řízení podle zvláštního zákona.

řídí ustanoveními zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů⁴⁵¹, či případně mlčenlivost bankovních úředníků či osob, které v rámci plnění povinností pro subjekt smluvního vztahu přijdou do styku s informací při výkonu svého povolání.⁴⁵²

Z pojmového vymezení bankovního tajemství vyplývá, že toto chrání současně obsah smluvního poměru mezi bankou a jejím klientem a toto se bude současně vztahovat i na informace a údaje poskytnuté před uzavřením konkrétního bankovního obchodu.⁴⁵³ Obsah právního poměru mezi klientem a bankou a informace získané na jeho základě tedy podléhají bankovnímu tajemství, které lze definovat buď pozitivně (určitá bankovní událost) či negativně (absence určité bankovní události).⁴⁵⁴

Dne 23. května 2018 byl přijat zákon č. 94/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, a další související zákony.⁴⁵⁵ Podkladem pro tuto změnu daňového řádu byla dle zákonodárce legislativa Unie týkající se správní spolupráci v oblasti daní.⁴⁵⁶ Dle důvodové zprávy je přijetí zákona č. 94/2018 Sb., transpozicí zmíněné směrnice a realizací poskytnutí údajů o hloubkové kontrole klienta správci daně.⁴⁵⁷ Transpozice směrnice byla provedena změnou ust. § 57 odst. 3 daňového řádu, který nově rozšiřuje výčet konkrétních údajů a informací, které budou poskytovatelé platebních služeb povinni správci daně na jeho žádost poskytnout. Zprávy o záležitostech týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, byl doposud poskytovatel platebních služeb, jak bylo shora zmíněno, bez souhlasu klienta oprávněn poskytnout zejména jen na písemné vyžádání soudu pro účely občanského soudního řízení; orgánu činného v trestním řízení za podmínek, které stanoví zvláštní zákon; správcům daně za podmínek podle daňového řádu.⁴⁵⁸ Tato změna daňového řádu dle odborných názorů mění přelomovým

⁴⁵¹ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵² LIŠKA, P. Banka jako podnikatel. In: *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 33. ISBN 978-80-7478-510-8.

⁴⁵³ Např. údaje poskytnuté klientem za účelem získání úvěru.

⁴⁵⁴ LIŠKA, Petr. *Zákon o bankách: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016. xxiv, s. 513. 641 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-385-3.

⁴⁵⁵ Zákon č. 94/2018 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Pozn.: zákon nabyl účinnosti dnem jeho vyhlášení.

⁴⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 94/2018 Sb., str. 1.

⁴⁵⁷ Takto se vyslovuje i např. Česká bankovní asociace, která hovoří o tom, že problematickou na celé záležitosti je právě nově přiznané oprávnění správci daně. Komentář ČBA k novele daňového řádu (prolomení bankovního tajemství) ze dne 21. 03. 2018. Dostupný: <https://czech-ba.cz/komentar-cba-k-novele-danoveho-radu>.

⁴⁵⁸ Ust. § 38 odst. 3 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

způsobem dosavadní bankovní obchody, ve kterých odstraňuje doposud zachovanou mlčenlivost bank, spořitelních a úvěrních družstev a platebních institucí, čímž správci daně přiznává zcela ojedinělé postavení mezi ostatními subjekty, vůči kterým doposud měly banky, spořitelni a úvěrní družstva a platební instituce, jako subjekty smluvního vztahu bankovního obchodu, informační povinnost.⁴⁵⁹

Dle nového znění ust. § 57 odst. 3 daňového řádu mají banky, spořitelni a úvěrní družstva, platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu (v zákoně označované za poskytovatele platebních služeb) povinnost na vyžádání správce daně poskytnout kromě čísla účtů také nově údaje o jiných jedinečných identifikátorech; kromě údaje o jejich majitelích účtů i nově údaje o zmocněncích, kteří jsou oprávněni nakládat s peněžními prostředky na účtech; kromě údajů o stavech peněžních prostředků na účtech a o jejich pohybu i nově údaje o osobách, které peněžní prostředky na účet vložily, a o příjemcích plateb; kromě údajů o úvěrech také nově údaje o úschovách a pronájmech bezpečnostních schránek; a zcela nově také údaje o zřízených službách pro provádění platebních transakcí prostřednictvím dálkového přístupu a o jejich využití a údaje k identifikaci zařízení, kterým je tento přístup uskutečňován.⁴⁶⁰

Toto rozšíření výčtu konkrétních údajů a informací, které budou poskytovatelé platebních služeb povinni správci daně nově na jeho žádost poskytnout je považováno za zásadní prolomení bankovního tajemství, které je součástí závazku mezi bankou a jeho klientem.⁴⁶¹ Prolomení bankovního tajemství v tomto ohledu přiznává i sám zákonodárce v důvodové zprávě (nové ust. § 57 odst. 3 daňového řádu), které je však z jeho pohledu odůvodňováno relevantním pro boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.⁴⁶² Za další pozornost v textu důvodové zprávy stojí zmínka o tom, že nově zavedená povinnost poskytnout údaje o disponentech účtů je odrazem vývoje současné judikatury, na základě které bylo poskytování údaje o disponentech účtů ze strany většiny bank ukončeno, a nově provedená změna daňového řádu (§ 57 odst. 3) tento stav odstraňuje a sjednocuje dosavadní aplikační nejednotnost.⁴⁶³ Právě dosavadní, vůči správci daně nevstřícnou rozhodovací praxi

⁴⁵⁹ Např. komentář České bankovní asociace k novele daňového řádu (prolomení bankovního tajemství) ze dne 21. 03. 2018. Dostupný: <https://czech-ba.cz/komentar-cba-k-novele-danoveho-radu>

⁴⁶⁰ Ust. § 57 odst. 3 daňového řádu.

⁴⁶¹ Komentář ČBA k Novele daňového řádu (prolomení bankovního tajemství) ze dne 21. 03. 2018. Dostupný: <https://czech-ba.cz/komentar-cba-k-novele-danoveho-radu>.

⁴⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 94/2018 Sb., str. 4.

⁴⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 94/2018 Sb., str. 15.

soudů, zákonodárce v důvodové zprávě opakovaně zmiňuje, když uvádí, že většina údajů podle nově navrženého ust. § 57 odst. 3 daňového řádu je již dnes správci daně poskytována, resp. jim byla poskytována před vydáním nedávné omezující judikatury.⁴⁶⁴ Obdobně nelze pominout zmínku zákonodárce o tom, že smyslem získávání nově normovaných údajů je zejména jejich použití jako důkazního prostředku v daňovém řízení, kdy správce daně posuzuje právní, obchodní a osobní vazby účastníků obchodních vztahů a toky informací a finančních prostředků mezi nimi.⁴⁶⁵

Zákonodárce v rámci důvodové zprávy opakovaně zmiňuje rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. října 2016, sp. zn. 4 Afs 177/2016 - 35, ve kterém Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost žalovaného správce daně, který se domáhal po poskytovateli platebních služeb poskytnutí informace o disponencích s bankovním účtem a dále pak sdělení, zda je k bankovním účtům, které poskytovatel bankovních služeb vedl, zřízena služba internetového a telefonního nebo mobilního bankovníctví. Správce daně v předcházejícím daňovém řízení uložil žalobci pořádkovou pokutu ve výši 50 000 Kč za závažné ztěžování a maření správy daní v důsledku porušení povinnosti k součinnosti podle tehdejšího ust. § 57 odst. 1 a 3 daňového řádu, spočívající v opakovaném odepření informace o tom, kdo má (popř. měl) dispoziční právo k bankovním účtům klienta kontrolovaného poskytovatele bankovních služeb, a sdělení, zda je k těmto účtům zřízena služba internetového a telefonního nebo mobilního bankovníctví (s uvedením telefonního čísla, k němuž je tato služba vázána).

Nejvyšší správní soud předmětný případ uzavřel s tím, že správce daně postupem podle (pozn. tehdejšího) § 57 odst. 3 daňového řádu vyžadoval po žalobci (kontrolované osobě) poskytnutí informací, k jejichž vyžádání nebyl oprávněn a současně s tím, že pokud § 57 odst. 3 daňového řádu obsahuje taxativní výčet jednoznačně vymezených informací, které může správce daně po poskytovateli platebních služeb vyžadovat, není možné postupem podle tohoto ustanovení vyžadovat také odlišné informace zde neuvedené. Postup správce daně v této věci označil Nejvyšší správní soud za postup v rozporu s výslovným zněním zákona.⁴⁶⁶

⁴⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 94/2018 Sb., str. 24.

⁴⁶⁵ Např. při tzv. vědomostním testu v rámci správy daně z přidané hodnoty, ale například i v rámci problematiky prokazování původu majetku. Důvodová zpráva k zákonu č. 94/2018 Sb., str. 15.

⁴⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. října 2016, sp. zn. 4 Afs 177/2016 – 35.

3.5.4 Posouzení principy DCFR

Pravidla pro úvěrové smlouvy upravuje DCFR v části F, Knihy IV. s označením úvěrové smlouvy. Tato část DCFR se vztahuje na úvěrové smlouvy jiné než smlouvy, na základě kterých podnikatel poskytuje úvěry spotřebiteli; na smlouvy ve kterých jsou práva věřitele zajištěna hypotékou nebo jinou srovnatelnou zabezpečení běžně používané v členském státě na nemovitý majetek nebo zajištěné právem vztahující se k nemovitému majetku; nebo dále pak na smlouvy, na základě kterých jsou nabývána vlastnická práva k půdě nebo k existujícím stavbám, nebo stavbám, které mají být postaveny v budoucnu. DCFR se tak na smlouvy o úvěru, ve kterých je stranou spotřebitel; na smlouvy ve kterých jsou práva věřitele zajištěna hypotékou či jiným zajištěním nemovitého majetku, či na smlouvy jejichž prostřednictvím se nabývají vlastnická práva k půdě, stavbám, nebo stavbám, které mají být postaveny v budoucnu, nepoužije.⁴⁶⁷ Podle DCFR je smlouva o úvěru smlouva, na základě které jedna strana (věřitel), je povinna poskytnout druhé straně (dlužník) úvěr v jakékoli výši na dobu určitou nebo neurčitou, a to ve formě peněžního úvěru nebo kontokorentního úvěru, a dlužník je povinen splatit peníze získané z úvěru, a ze které je dále pak dlužník povinen uhradit úroky nebo jakýkoli jiný druh odměny, kterou strany v rámci smlouvy dohodly.⁴⁶⁸

DCFR v rámci smluv o úvěru rozlišuje jak peněžní půjčku, tak kontokorentní úvěr. Peněžní půjčkou DCFR rozumí smlouvu, na základě které je dlužníkovi poskytnuta pevná část peněz, v rámci které současně dlužník souhlasí s tím, že bude splácet buď fixní splátky, nebo že ke dni splatnosti (konci výpůjční doby) zaplatí věřiteli celou poskytnutou peněžní částku. Naproti tomu kontokorentní úvěr umožňuje dlužníkovi vybírat peněžní prostředky nad rámec běžného zůstatku na svém účtu. Výslovně DCFR stanoví, že pokud není stanoveno jinak, má kontokorentní

⁴⁶⁷ Book IV.F. – 1: 101: Scope (1) This Part of Book IV applies to loan contracts other than those under which: (a) a business lends to a consumer; (b) the lender's rights are secured either by a mortgage or by another comparable security commonly used in a Member State on immovable property or secured by a right relating to immovable property; or (c) the purpose of the loan is to acquire or retain property rights in land or in an existing or projected building.

⁴⁶⁸ Book IV.F. – 1: 101: Scope (2) A loan contract is a contract by which one party, the lender, is obliged to provide the other party, the borrower, with credit of any amount for a definite or indefinite period (the loan period), in the form of a monetary loan or of an overdraft facility and by which the borrower is obliged to repay the money obtained under the credit, whether or not the borrower is obliged to pay interest or any other kind of remuneration the parties have agreed upon.

úvěr revolvingový charakter, a dlužník může využívat peněžní prostředky smluvným způsobem opakovaně.⁴⁶⁹ K hlavním povinnostem věřitele patří povinnost poskytnout dlužníkovi úvěr na dohodnutou částku způsobem a na dobu ujednanou ve smlouvě. V případě, že nelze stanovit lhůtu, ve které má být ze strany věřitele povinnost splněna, je věřitel povinen poskytnout úvěr v přiměřené době po žádosti dlužníka.⁴⁷⁰ V případě že má úvěr podobu peněžní půjčky, je dlužník povinen převzít úvěr způsobem a na dobu sjednanou ve smlouvě. V případě, že není doba, ve které má dlužník úvěr převzít smlouvou stanovena, je dlužník povinen převzít úvěr v přiměřené době po žádosti věřitele.⁴⁷¹

V případě úvěrových smluv však DCFR výslovně nestanoví povinnost zachovávat tajemství o obsahu smlouvy. Obecně lze tuto povinnost dovozovat z obecného ustanovení Knihy IV.E. – 2: 203 o tajemství. Podle DCFR strana, která obdrží důvěrné informace od druhé strany, povinna tyto informace uchovávat jako tajemství a nesmí tyto informace sdělovat třetím stranám během trvání smluvního vztahu. Strana, která obdrží důvěrné informace od druhé strany, nesmí tyto informace použít pro jiné účely než pro účely smlouvy. Jakékoli informace, které strana již měla dříve nebo které byly prozrazeny a současně veškeré informace, které musí být sděleny zákazníkům jako projev podnikatelské činnosti, nejsou DCFR považovány za důvěrné.⁴⁷²

Hlavní myšlenka o zachování důvěrnosti u zmíněných smluv byla DCFR postavena na principu, podle kterého smluvní strany obchodní agentury, distribuce

⁴⁶⁹ Book IV.F. – 1: 101: Scope (3) A monetary loan is a fixed sum of money which is lent to the borrower and which the borrower agrees to repay either by fixed instalments or by paying the whole sum at the end of the loan period. (4) An overdraft facility is an option for the borrower to withdraw funds on a fluctuating, limited basis from the borrower's current account in excess of the current balance in the account. Unless otherwise determined, an overdraft facility has a revolving character in that the borrower can use the facility over and over again.

⁴⁷⁰ Book IV.F. – 1: 102: Main obligation of the lender (1) The lender is obliged to provide the borrower with credit for the amount, in the manner and for the period determinable from the contract. (2) If a period of time within which the obligation is to be performed cannot be determined from the terms regulating the obligation, the lender is obliged to make the credit available a reasonable time after the borrower's demand.

⁴⁷¹ Book IV.F. – 1: 103: Main obligation of the borrower (1) Where the credit takes the form of a monetary loan, the borrower is obliged to take up the loan in the manner and for the period determinable from the contract. (2) If the time the borrower is to take up the loan is not determinable from the contract, the borrower is obliged to take up the loan a reasonable time after the lender's demand.

⁴⁷² Book IV.E. – 2: 203: Confidentiality (1) A party who receives confidential information from the other must keep such information confidential and must not disclose the information to third parties either during or after the period of the contractual relationship. (2) A party who receives confidential information from the other must not use such information for purposes other than the objectives of the contract.

a franchisové smlouvy mají povinnost zacházet s citlivými informacemi, které obdrží od druhé strany, jako s informacemi důvěrnými. To dle autorů DCFR platí zejména v případech, kdy se v rámci podnikání využívají klíčové prvky (jako know-how, finanční údaje atd.), které je nutno považovat za obchodní hodnoty, které jsou zásadní pro smluvní strany, a které musí být uchovávány jen mezi smluvními stranami a v dané obchodní síti, a chráněny před konkurenty. Dle autorů DCFR nejsou důvěrnými všechny informace. Informace, které již smluvní strana měla nebo která již byly veřejně známé, když závazek strana přijala, a dále pak jakákoli informace, která je obecně sdělována zákazníkům při podnikání, není považována za důvěrnou informaci. Toto pravidlo DCFR primárně chrání přiměřený zájem strany (obvykle franchisanta, příkazce nebo dodavatele) a dalších účastníků obchodní sítě na ochraně obchodních metod a dalších tajemství před konkurencí. Úvahy nad zavedením tohoto pravidla dle autorů jsou podobné úvahám nad zavedením pravidla pro předšmluvní informace obdržené od druhé strany v průběhu vyjednávání smlouvy.⁴⁷³

Ustanovení o tajemství (důvěrnostech) je však koncipováno v části E, Knihy IV., ve které jsou upravena pravidla pro smlouvy o obchodním zastoupení, smlouvy o franchise a smlouvy o distribuci. I když tato pravidla části Knihy IV. mají přednost před jinými pravidly DCFR, vztahují se výslovně na zmíněné smlouvy (tj. o obchodním zastoupení, o franchise a o distribuci), a na jiné smluvní typy části E, Knihy IV. se neuplatní.⁴⁷⁴ DCFR je obecně postaven na principu, kdy smluvní strany, které sjednávají smlouvu, nemají povinnost zacházet se sdělenými informacemi jako s důvěrnými. V případě, že nedojde k uzavření smlouvy, může příjemce těchto informací tyto nejen využít, ale i dále rozšiřovat. V případě, že však jedna smluvní strana má zájem na tom, aby poskytnuté informace byly považovány za důvěrné, musí takové informace jako důvěrné sama označit. I přesto, že nejsou některé informace jako důvěrné takto označeny, je druhá smluvní strana povinna s nimi zacházet jako s důvěrnými v případě zvláštní povahy takové informace či v případě zvláštního postavení smluvní strany. Tato implikovaná povinnost dle

⁴⁷³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 2311.

⁴⁷⁴ Book IV.E. – 1: 201 Priority rules. In the case of any conflict: (a) the rules in this Part prevail over the rules in Part D (Mandate); and (b) the rules in Chapters 3 to 5 of this Part prevail over the rules in Chapter 2 of this Part.

DCFR připadá v úvahu v případě, kdy druhá smluvní strana tuto zvláštní povahu informace či zvláštní postavení smluvní strany zná, nebo to může důvodně očekávat. Následně zveřejnění takové informace stanou nebo její používání pro vlastní účely je dle DCFR považováno za jednání v rozporu s dobrou vírou a v rozporu s poctivým jednáním.⁴⁷⁵

Smluvní straně je tak DCFR uložena povinnost nezveřejňovat v průběhu jednání o uzavření smlouvy důvěrné informace, které poskytne druhá strana, ani je nijak používat pro vlastní účely bez ohledu na to, zda je následně smlouva uzavřena. Zachování mlčenlivosti by měla být dle DCFR poskytnuta soudní ochrana v podobě zákazu nakládání s důvěrnými informacemi, pokud smluvní strana, které důvěrné informace náleží, přiměřeně předvídá porušení této povinnosti druhou smluvní stranou. Strana, která povinnost zachovávat důvěrné informace poruší je dle DCFR odpovědná za způsobenou škodu. Dle DCFR by měl dále pak soud takové straně nařídít vydat obohacení, které bylo porušením povinnosti zachovávat důvěrné informace získáno.⁴⁷⁶

3.5.5 Dílčí shrnutí

S odkazem na shora uvedené skutečnost lze k unijní legislativě správní spolupráce v oblasti daní učinit závěr, že tato nikterak zásadně nevstupuje do bankovních obchodů a vztahů mezi bankou⁴⁷⁷ a její klienty a bankovní obchod jako takový nepozměňuje. Vztah banky či jiné osoby poskytující bankovní obchody a jejího klienta, jako subjektů bankovních obchodů (bankovních závazků) není předmětem unijní legislativy na úseku správní spolupráce na úseku daní a unijní legislativa se, kromě zmíněné kontroly klienta, obsahu bankovních závazků nevěnuje. Opatření hloubkové kontroly klienta, které spočívá na zjištění a ověření totožnosti klienta,

⁴⁷⁵ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 280.

⁴⁷⁶ Book II. – 3: 302 Breach of confidentiality. Book II. – 3: 302: (1) If confidential information is given by one party in the course of negotiations, the other party is under a duty not to disclose that information or use it for that party's own purposes whether or not a contract is subsequently concluded. (2) In this Article, "confidential information" means information which, either from its nature or the circumstances in which it was obtained, the party receiving the information knows or could reasonably be expected to know is confidential to the other party. (3) A party who reasonably anticipates a breach of the duty may obtain a court order prohibiting it. (4) A party who is in breach of the duty is liable for any loss caused to the other party by the breach and may be ordered to pay over to the other party any benefit obtained by the breach.

⁴⁷⁷ Zmíněná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, používá pojem úvěrové a finanční instituce (článek 2 odst. 1).

jež bylo zavedeno směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, koncipované s ohledem na možné praní peněz nebo financování terorismu, stanovuje povinnost členskému státu nejen zajistit, aby na území členského státu povinné osoby uplatňovaly všechny požadavky na hloubkovou kontrolu klienta, a aby bylo zajištěno předání údajů z hloubkové kontroly klienta nezávislé a samostatné finanční zpravodajské jednotce, která měla být členským státem za tímto účelem jako nezávislá a samostatná také zřízena. Deklarovaná samostatnost a nezávislost takové finanční zpravodajské jednotky je zřetelným úmyslem unijního normotvůrce oddělit činnost takové jednotky od vnitrostátní správy daní členského státu Unie.

Banky, spořitelní a úvěrní družstva, platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu mají dle nové právní úpravy povinnost nově správci daně na požádání poskytnout i údaje o jiných jedinečných identifikátorech, údaje o zmocněncích, kteří jsou oprávněni nakládat s peněžními prostředky na účtech, údaje o osobách, které peněžní prostředky na účet vložily, a o příjemcích plateb, údaje o úschovách a pronájmech bezpečnostních schránek a údaje o zřízených službách pro provádění platebních transakcí prostřednictvím dálkového přístupu a o jejich využití, a dále údaje k identifikaci zařízení, kterým je tento přístup uskutečňován.

Poskytnutí těchto údajů a informací se však nedotýká jiného subjektu, který by poskytoval bankovní obchody dle občanského zákoníku, avšak nebyl by bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, platební institucí, poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu, institucí elektronických peněz či vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu. V kontextu povinnosti stanovené v daňovém řádu novým ustanovením, které se vztahuje na banky, spořitelní a úvěrní družstva, platební instituce, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, je možné dovodit, že toto ustanovení se ve smyslu ust. § 5 zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku, nebude vztahovat na nejen na správce informací o platebním styku, ale především na držitele poštovní licence, jehož poštovní licence výslovně obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem, a dále pak Českou národní banku, které daňový řád nezmiňuje. Obdobně tak tomu bude u subjektu, který bude poskytovat úschovu jako podnikatelkou činnost a nebude patřit mezi poskytovatele platebních služeb ve smyslu ust. § 57 odst. 3 daňového řádu.

Bankovní obchod uzavřený mezi klientem a bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, platební institucí, poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu, institucí elektronických peněz a vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu je oproti bankovnímu obchodu, který bude uzavřen mezi klientem a subjektem, který nepatří do zmíněného výčtu poskytovatelů platebních služeb zákonodárcem diskriminován v otázce poskytnutí důvěrných informací z takového závazkového vztahu orgánům veřejné moci. Poskytovatel platebních služeb je v tomto ohledu zcela prokazatelně diskriminován nově stanovenými povinnostmi oproti subjektu, který bude poskytovat služby bankovních obchodů, avšak nebude poskytovatelem platebních služeb. Změna daňového řádu, na základě které byla rozšířena pravomoc tuzemského správce daně (pravomoc vyžadovat nově shora zmíněné údaje), nebyla iniciována přijetím unijní legislativy, když žádná z unijních směrnic žádnou z takových povinností po členském státu nevyžadovala.

DCFR pro smluvní vztahy mezi podnikateli v případě, že není mezi stranami smlouvy dohodnut termín plnění, nestanovuje žádnou konkrétní podpůrnou lhůtu. Splnění povinnosti věřitele poskytnout úvěr ponechává na přiměřenou dobu po výzvě dlužníka a splnění povinnosti dlužníka převzít úvěr na přiměřenou dobu po žádosti dlužníka. K otázce obchodního tajemství stanoví DCFR pravidlo, podle kterého musí být obchodní hodnoty, které jsou zásadní pro smluvní strany, uchovávané musí být chráněny před konkurenty. Výslovně DCFR předpokládá, že by zachování mlčenlivosti měla být poskytnuta soudní ochrana.

3.6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853

3.6.1 Úvodem k problematice

Dne 17. května 2017 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853⁴⁷⁸, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní.⁴⁷⁹ Dle unijních normotvůrců bylo s ohledem na nedávné teroristické činy potřeba přiměřeným způsobem pozměnit některé aspekty původní směrnice Rady (EHS) 91/477/EHS o kontrole a nabývání zbraní, a to s cílem zamezit

⁴⁷⁸ Directive (EU) 2017/853 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons. OJ L 137, 24. 5. 2017, p. 22–39.

⁴⁷⁹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons.

zneužívání palných zbraní. K naplnění tohoto cíle bylo dle normotvůrců nutné zajistit, aby příslušné orgány členských států byly schopné střelné zbraně a jejich hlavní části sledovat pro účely konání správního a trestního řízení. Současně bylo dle normotvůrců nezbytné, aby zbraně neuložené pod přímým dohledem držitele, byly skladovány tak, že nebudou-li přímo v trezoru, musí být skladovány výhradně odděleně. Pro zbraně skupiny A (v textu směrnice označeny jako zbraně nejnebezpečnější), musí unijní legislativa dle normotvůrců stanovit přísnější pravidla, aby kromě některých náležitě odůvodněných výjimek nebylo možné tyto střelné zbraně jakkoli nabývat, držet a ani s nimi na území členských států obchodovat. Samonabíjecí palné zbraně s neodnímatelným zásobovacím ústrojím umožňujícím střelbu vysokého počtu nábojů a samonabíjecí palné zbraně v kombinaci s vysokokapacitním odnímatelným zásobovacím ústrojím by měly být pro civilní použití dle normotvůrců směrnice zcela zakázány.

Důvodem, pro který byla směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 na úrovni mezinárodní organizace (Unie) s odkazem na čl. 114 SFEU⁴⁸⁰ přijata, byla dle Evropského parlamentu a Rady (EU) potřeba zamezit zneužívání palných zbraní, čehož nebylo možné uspokojivě dosáhnout na úrovni členských států, a takovému zamezení mohlo být dle normotvůrců dosaženo jen na úrovni mezinárodní organizace (Unie). V tomto ohledu byl také normotvůrci zdůvodněn zmíněný postup (vydání směrnice) s odkazem na zásadu subsidiarity, stanovenou v čl. 5 Smlouvy o Evropské unii, jež normotvůrci současně v textu podpořili argumentem, že směrnice samotná nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů směrnice. Důvodem pro přijetí směrnice 2017/853 dle normotvůrců byly současně teroristické útoky na území členských států, jež přijetí směrnice předcházely.⁴⁸¹ Dle normotvůrců směrnice bylo s ohledem na teroristické činy potřeba přiměřeným způsobem pozměnit některé aspekty původní směrnice o kontrole a nabývání zbraní, a to s cílem zamezit zneužívání palných zbraní. Jedním z přelomových ustanovení směrnice bylo nastavení nových pravidel při nabývání zásobovacího ústrojí pro samonabíjecí palné zbraně pro střelivo se středovým zápalem, které mohou pojmout více než 20 nábojů nebo více než 10 nábojů v případě dlouhých palných zbraní.⁴⁸²

⁴⁸⁰ Původní čl. 100a.

⁴⁸¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853, preambule čl. 2.

⁴⁸² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853, preambule čl. 22.

Kontrola nabývání a držení zbraní byla v rámci mezinárodní organizace (Unie) poprvé zakotvena v podobě směrnice Rady (EHS) 1991/447 dne 18. června 1991, přijaté ve smyslu článku 100a Smlouvy o založení Evropského hospodářského sdružení.⁴⁸³ Rada (EHS) s ohledem na návrh Komise a stanovisko Hospodářského a sociálního výboru přijala tuto směrnici v souvislosti se závazkem členských států vytvořit nejpozději do 31. prosince 1992 vnitřní trh. Vytvořením vnitřního trhu měl vzniknout prostor bez vnitřních hranic, ve kterém bude zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, a který bude následně doplněn úplným zrušením kontrol a formalit na vnitřních hranicích členských států. Komise ve své „Bílé knize – Dotvoření vnitřního trhu“ v této souvislosti uváděla, že zrušení hraničních kontrol přepravovaných předmětů a osob mimo jiné předpokládá také sblížení právních předpisů o zbraních.⁴⁸⁴ Radou (EHS) byl tak přijetím směrnice 1991/477 sledován záměr vzniku účinné právní úpravy, která umožní uvnitř členských států kontrolu nabývání a držení střelných zbraní a kontrolu jejich přepravy do jiného členského státu vzhledem k tomu, že v budoucnu mělo dojít ke zrušení kontrol držení zbraní na vnitřních hranicích Unie.⁴⁸⁵

Přijatou směrnicí 1991/447 Rada (EHS) předpokládala, že existence částečně harmonizovaných právních předpisů, která umožní uvnitř členských států kontrolu nabývání a držení střelných zbraní a kontrolu jejich přepravy do jiného členského státu, vznikne mezi členskými státy větší vzájemná důvěra v oblasti ochrany bezpečnosti osob. Za tímto účelem Rada (EHS) směrnicí 1991/477 určila kategorie střelných zbraní, jejichž nabývání a držení fyzickými osobami bude zakázáno nebo bude podléhat povolení či ohlášení. Přejít z jednoho členského státu do druhého se zbraní měl být přijatou směrnicí zakázán, pokud nebude dodržen postup, který členským státům bude umožňovat zjistit, že na jejich území je dovezena střelná zbraň. Přijetí směrnice 1991/477, jež přinesla v roce 1991 základní principy pro kontrolu nabývání a držení zbraní na území členských států, se stalo jednotným základem pro specifikaci kategorií střelných zbraní, spolu s jednotnými pravidly pro jejich přeshraniční pohyb v rámci Unie.

⁴⁸³ Council Directive 91/477/EEC of 18 June 1991 on control of the acquisition and possession of weapons. OJ L 256, 13. 9. 1991, p. 51–58.

⁴⁸⁴ COMPLETING THE INTERNAL MARKET: WHITE PAPER FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN COUNCIL (MILAN, 28-29 JUNE 1985). COM/85/0310 FINAL. Vol. 1985/0130.

⁴⁸⁵ Směrnice Rady (EHS) 91/477/EHS, článek 1.

3.6.2 Obsah směrnice 2017/853

Jedním z dílčích změn dosavadní právní úpravy původní směrnice Rady (EHS) 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní, bylo zavedení nové nadnárodní koncepce kategorií palných zbraní.⁴⁸⁶ Původní kategorie A palných zbraní (tzv. zakázané zbraně) byla nově doplněna o: i) samočinné palné zbraně, které byly přeměněny na samonabíjecí palné zbraně; ii) jakékoli samonabíjecí krátké zbraně pro střelivo se středovým zápalem, které umožňují vystřelit více než 21 nábojů bez opětovného nabití, pokud je součástí palné zbraně zásobovací ústrojí s kapacitou vyšší než 20 nábojů, nebo je do ní vloženo odnímatelné zásobovací ústrojí s kapacitou vyšší než 20 nábojů či dlouhé palné zbraně, které umožňují vystřelit více než 11 nábojů bez opětovného nabití, pokud je součástí palné zbraně zásobovací ústrojí s kapacitou vyšší než 10 nábojů nebo je do ní vloženo odnímatelné zásobovací ústrojí s kapacitou vyšší než 10 nábojů; iii) dlouhé samonabíjecí palné zbraně (tj. palné zbraně původně určené ke střelbě z ramene), které mohou být zkráceny na délku kratší než 60 cm, aniž by pozbyly funkčnost, prostřednictvím skládací nebo teleskopické ramenní opěry nebo ramenní opěry, kterou lze odstranit bez použití nástrojů; iv) či dále pak o jakoukoli palnou zbraň v této kategorii, která byla přeměněna ke střelbě s využitím nábojek nebo cvičných nábojů, dráždivých látek, jiných účinných látek nebo pyrotechnických nábojů či na salutní nebo akustickou zbraň. Nově byly směrnici pozměněny i původní kategorie zbraní B a C.⁴⁸⁷

Unijní normotvůrce současně deklaroval, že některé samonabíjecí palné zbraně mohou být snadno přeměněny na samočinné palné zbraně, čímž mohou představovat hrozbu pro bezpečnost ale i bez takové přeměny mohou být některé samonabíjecí palné zbraně nebezpečné, mají-li vysokou kapacitu nábojů. V tomto ohledu uvedl, že samonabíjecí palné zbraně s neodnímatelným zásobovacím ústrojím umožňujícím střelbu vysokého počtu nábojů a samonabíjecí palné zbraně v kombinaci s vysokokapacitním odnímatelným zásobovacím ústrojím by dle jeho mínění měly být pro civilní použití zakázány. V tomto ohledu unijní normotvůrce nově koncipoval právní úpravu specifikace zásobovacího ústrojí.⁴⁸⁸

⁴⁸⁶ Původní směrnice Rady 91/477/EHS rozdělila palné zbraně do kategorií podle části II přílohy I.

⁴⁸⁷ Příloha I směrnice Rady 91/477/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853.

⁴⁸⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853, preambule čl. 23.

Dle článku 9 směrnice 2017/853 byl původní článek 10 nahrazen zněním na základě kterého nabývat zásobovací ústrojí⁴⁸⁹ pro samonabíjecí palné zbraně pro střelivo se středovým zápalem, které mohou pojmout více než 20 nábojů nebo více než 10 nábojů v případě dlouhých palných zbraní, smí pouze osoby, jimž je uděleno povolení k nabývání a držení palných zbraní, jejich hlavních částí a střeliva zařazených do kategorie A (čl. 6 směrnice). K tomuto záměru omezit kapacitu zásobníků již unijní normotvůrce v preambuli směrnice uváděl, že pouhá možnost nasazení zásobovacího ústrojí s kapacitou více než 10 nábojů do dlouhých palných zbraní a 20 nábojů do krátkých palných zbraní není určující pro kategorizaci palné zbraně do určité kategorie.⁴⁹⁰

Pro případ, že tato povinnost nebude dodržena a osoba, které bylo uděleno povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, bude mít v držení zásobovací ústrojí, které lze nasadit na samonabíjecí nebo opakovací palné zbraně pro střelivo se středovým zápalem a které může pojmout více než 20 nábojů, nebo v případě dlouhých palných zbraní může pojmout více než 10 nábojů, zavedla směrnice 2017/853 povinnost členského státu zajistit, aby dříve přiznané povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B bylo odňato.⁴⁹¹ Tímto novým ustanovením zavedla směrnice 2017/853 povinnost členského státu odebrat osobě, které bylo uděleno povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, toto povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, pokud tato osoba má v držení zmíněné (nově zakázané) zásobovací ústrojí, tj. zásobovací ústrojí, které může pojmout více než 20 nábojů, nebo v případě dlouhých palných zbraní může pojmout více než 10 nábojů.⁴⁹²

Cílem směrnice bylo současně zachování možnosti ověřovat totožnost účastníků při realizaci zásilkového prodeje, smluv uzavřených na dálku nebo smluv

⁴⁸⁹ Pozn.: pro zásobník či schránku nábojů palné zbraně, ve které jsou uloženy náboje pro střelbu, užívá směrnice 2017/853 pojem zásobovací ústrojí. Národní právní úprava ČR (zákon č. 119/2002 Sb.) užívá pojem zásobník. Směrnice 2017/853 dále pracuje (pouze na jednom místě v textu) s pojmem vysokokapacitní odnímatelné zásobovací ústrojí, jehož specifikaci však blíže nepředkládá.

⁴⁹⁰ Obecně se pro takto specifikované zásobovací ústrojí vžil pojem velkokapacitní zásobník, a to pro odlišení od zásobníků, které budou volně dostupné, tj. budou mít kapacitu nábojů nižší, než je tímto článkem směrnice vymezena. Ministerstvo vnitra splnilo zadání vlády a vypracovalo novelu zákona o zbraních. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 10. 11. 2017 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/vyzkum/docDetail.aspx?docid=22095814&doctype=ART>

⁴⁹¹ Článek 5 směrnice Rady 91/477/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853.

⁴⁹² Zbraně kategorie B je zbraň, u které nabytí vlastnictví, držení či nošení podléhá povolení správního orgánu (Policie ČR), (§ 12 odst. 1). Dle ust. § 5 odst. 1 jsou zbraněmi kategorie B zejména krátké opakovací nebo samonabíjecí zbraně, tj. pistole a revolvery, a většina ostatních samonabíjecích zbraní (zákon č. 119/2002 Sb.).

uzavřených prostřednictvím internetu a toto ověřování totožnosti účastníků skutečně v jednotlivých členských státech provádět. V případě kupujících je proto dle směrnice vhodné zajistit, aby jejich totožnost a případně jejich povolení k nabytí palné zbraně, její hlavní části nebo střeliva ověřil před dodáním nebo nejpozději v okamžiku dodání podnikatel v oboru zbraní či zprostředkovatel s licenci či povolením nebo orgán veřejné moci či zástupce tohoto orgánu.⁴⁹³

3.6.3 Národní právní úprava

Transpozice směrnice 2017/853 byla provedena zákonem č. 13/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní a střeliva, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁹⁴

Provedená změna zákona o střelných zbraních a střelivu nově rozděluje zbraně a střelivo na: i) zbraně zakázané, zakázané střelivo nebo zakázané doplňky zbraní, kterými jsou zbraně kategorie A, a dále pak také zbraně kategorie A-I; ii) zbraně podléhající povolení, kterými jsou zbraně kategorie B; iii) zbraně podléhající ohlášení, kterými jsou zbraně kategorie C a zbraně kategorie C-I; iv) ostatní zbraně, kterými jsou zbraně kategorie D.⁴⁹⁵ Oproti původní národní právní úpravě tak vstupuje do kategorií zbraní nově kategorie zbraní A-I a C-I. Do nové kategorie zbraní A-I patří: i) zbraně samočinné, u nichž došlo k úpravě na samonabíjecí palné zbraně; ii) samonabíjecí pro střelivo se středovým zápalem, do kterých je vložen příslušný nadlimitní zásobník; iii) dlouhé samonabíjecí pro střelivo se středovým zápalem původně určené ke střelbě z ramene, vybavené skládací, zasouvací nebo bez použití nástrojů odnímatelnou ramenní opěrou, přičemž po jejím sklopení, zasunutí nebo odejmutí je délka zbraně menší než 600 mm a není ovlivněna její funkčnost; iv) plynové nebo expanzní, nejde-li o dovozené výrobní provedení, které stanoví prováděcí právní předpis; a dále pak také střelivo pro krátké kulové palné zbraně se střelou šokovou nebo střelou určenou ke zvýšení ranivého účinku.⁴⁹⁶

⁴⁹³ Článek 5b směrnice Rady 91/477/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853.

⁴⁹⁴ Zákon č. 13/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní a střeliva, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹⁵ Rozdělení zbraní a střeliva ust. § 3 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹⁶ Ust. § 4a zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

Zbraněmi kategorie C-I jsou dle zákona nově: i) zbraně zařazené do kategorie A, A-I, B nebo C, které byly znehodnoceny v souladu s přímo použitelným předpisem Evropské unie; ii) expanzní zbraně, které splňují požadavky na dovozené výrobní provedení stanovené prováděcím právním předpisem; iii) jednoranové nebo dvouranové palné zbraně určené pro dělené střelivo; iv) palné zbraně určené pro náboje typu Flobert, náboje ráže 4 mm M20 nebo úst'ovou kinetickou energií střely srovnatelné střelivo určené pro výcvik ve střelbě; v) plynové zbraně s ráží vyšší než 6,35 mm, nejde-li o paintballové zbraně; vi) palné zbraně pro soupeřský systém výcviku s úst'ovou energií střely nejvýše 20 J; vii) signální zbraně pro použití signálních nábojů nejvýše ráže 16 mm; viii) elektrický zneschopňující prostředek založený na principu střelné zbraně (taser).⁴⁹⁷

V případě zásobovacího ústrojí (národní právní úprava používá pojem zásobník) navrhovaná změna zákona o zbraních a střelivu nově zavádí pojem „nadlimitní“ zásobník, kterým se rozumí zásobník nebo sestava nábojové schránky určené pro palnou zbraň pro střelivo se středovým zápalem s kapacitou přesahující 20 nábojů v případě krátké palné zbraně nebo s kapacitou přesahující 10 nábojů v případě dlouhé palné zbraně.⁴⁹⁸ K otázce právní úpravy zásobníků lze zmínit, že zákon o zbraních a střelivu jej zmiňuje jen na několika místech, a to v souvislosti s rozdělením zbraní a střeliva (§ 3), v souvislosti se specifikací kategorií zbraní A-I (§ 4a), v souvislosti se specifikací kategorií zbraní B (§ 5), v souvislosti s právní úpravou úpravy udělení výjimky pro nabytí vlastnictví, držení a nošení zbraně kategorie A-I (§ 11b), a dále pak v souvislosti s právní úpravou sankce za neoprávněné držení nadlimitního zákoníku (§ 13a).

Podle nového ustanovení nabývat nadlimitní zásobník za účelem jejich použití v samonabíjecí palné zbraní určené pro jednotné střelivo se středovým zápalem je oprávněn držitel zbrojního průkazu nebo držitel zbrojní licence, který není povinen vést evidenční knihu zbraní v centrálním registru zbraní, pouze na základě výjimky podle § 11a nebo na základě výjimky pro nadlimitní zásobníky, kterou příslušný útvar policie vydá žadateli za obdobných podmínek jako výjimku podle § 11a zákona. I nadále se v rámci zákona o zbraních a střelivu zásobníky (s výjimkou tzv. velkokapacitních) nepovažují za hlavní části zbraně a jejich nabývání a držení nebude podřízeno případnému povolovacímu či ohlašovacímu řízení, jejichž

⁴⁹⁷ Ust. § 6a zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

⁴⁹⁸ Ust. § 3 odst. 5 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

nesplnění by podléhalo správním či trestním sankcím jako v případě nakládání se zbraněmi a jejich hlavními částmi.⁴⁹⁹ Se samonabíjecí palnou zbraní určenou pro jednotné střelivo se středovým zápalem, do které je vložen nadlimitní zásobník, je držitel zbrojního průkazu nebo držitel zbrojní licence, který není povinen vést evidenční knihu zbraní v centrálním registru zbraní, oprávněn ale nakládat pouze na základě výjimky pro zbraň kategorie A-I anebo výjimky pro nadlimitní zásobníky.⁵⁰⁰

Neoprávněné držení nadlimitního zásobníku je sankcionováno pouze pro držitel zbraně kategorie B. Příslušný útvar Policie ČR v takovém případě odejme povolení vydané podle § 12 zákona pro nabytí vlastnictví, držení a nošení zbraně kategorie B pro střelivo se středovým zápalem, pokud držitel zbraně B má neoprávněně v držení příslušný nadlimitní zásobník. V případě odnětí tohoto povolení je vlastník zbraně kategorie B povinen odevzdat tuto zbraň příslušnému útvaru Policie ČR do deseti pracovních dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jeho odejmutí.⁵⁰¹

Je nezbytné poznamenat, že dosavadní národní právní úprava nabytí vlastnictví či užívání jakéhokoli zásobovacího ústrojí (zásobníku) do palné zbraně neupravovala a pořízení zásobovacího ústrojí do palné zbraně, a to o jakémkoli obsahu (kapacitě nábojů) nepředcházelo žádné povolovací řízení a nabytí vlastnictví k jakémukoli zásobovacímu ústrojí nebylo tuzemskými právními předpisy nikterak regulováno. Veškeré zásobníky do palných zbraní, a to i do zbraní kategorií A (tj. zbraní zakázaných) byly na trhu volně dostupné, nebyly evidované a bylo, je možné zakoupit bez ohledu na věk osoby kupujícího.⁵⁰² Vzhledem k tomu, že stávající právní úprava⁵⁰³ zásobníky nepovažuje za hlavní části zbraně, jejichž nabývání podléhá povolovacímu řízení jako zbraň, otázkou vlastnictví či užití zásobníků do

⁴⁹⁹ Ust. § 11b zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

⁵⁰⁰ Ust. § 5 odst. 3 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

⁵⁰¹ Ust. § 13a zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

⁵⁰² V případě střelné zbraně či střeliva je držba jinou osobou, než jejich vlastníkem právním předpisem upravena a podléhá poměrně přísným podmínkám, jejichž splnění v první řadě spočívá na vlastníkově těchto věcí.

⁵⁰³ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o zbraních).

střelné zbraně se tato vůbec nezabývala⁵⁰⁴, a ponechávala tak zásobníky a jejich jednotlivé komponenty (jako věci movité) zcela mimo právní úpravu nabývání a držby zbraní a střeliva.

Dle nové právní úpravy je k nabývání nadlimitních zásobníků oprávněn: i) držitel zbrojního průkazu skupiny A nebo zbrojního průkazu skupiny B nebo E, kterému byla udělena výjimka pro nabytí vlastnictví, držení a nošení zbraně kategorie A-I, a to z toho důvodu že výjimka na zbraň kategorie A-I automaticky zahrnuje i oprávnění k nabývání nadlimitních zásobníků; a dále ii) držitel zbrojního průkazu, kterému byla udělena výjimka pro nadlimitní zásobníky. Nabytí nadlimitních zásobníků je koncipováno na základě principu současného nabývání střeliva, kdy nabytý zásobník (tak jako střelivo) nepodléhá ohlašovací povinnosti a osoba, které jej nabývá, nepotřebuje pro každé jednotlivé nabytí nadlimitních zásobníků zvláštní povolení.⁵⁰⁵

V tomto ohledu lze novou právní úpravu zákona o zbraních a střelivu shrnout tak, že pro nabývání nadlimitních zásobníků a jejich používání je nezbytné povolení. Pro jejich držení však povolení nutné není. Držitel výjimky na zbraň kategorie A-I je tak oprávněn nabývat nadlimitní zásobníky, ale pouze do této zbraně, a používat je pouze v této zbraní. Držitel povolení pro nadlimitní zásobníky je naproti tomu oprávněn však nabývat jakékoli nadlimitní zásobníky. Vzhledem k tomu, že nová právní úprava zákona zcela pomíjí držbu nadlimitních zásobníků, je stávající držitel nadlimitních zásobníků, tedy držitel těchto zásobníků přede dnem účinnosti změny zákona, oprávněn držet tato nadlimitní zásobníky tak jako doposud. Změnu jejich vlastnictví je však oprávněn provést postupem dle nové právní úpravy, tedy jen do vlastnictví osoby, která je držitelem příslušného povolení.

Poněkud odlišná situace je však pro osoby, které jsou oprávněnými držiteli povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B. V případě těchto osob, tj. oprávněných držitelů střelné zbraně kategorie B, nepředkládá změna zákona přímé odejmutí (zakázaného) nadlimitního zásobníku takovému držiteli v případě, že se zjistí, že tato osoba má takové zásobovací ústrojí v držení. I oprávněný držitel zbraně kategorie B si bude moci vlastnické právo k (zakázanému)

⁵⁰⁴ Zásobovací ústrojí není zákonem o zbraních považováno za hlavní součást zbraně podléhající povolovacímu řízení v případě pořízení.

⁵⁰⁵ BARTOŠEK, J., BAČKOVSKÁ, M. *Zbraně a střelivo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. s. 69 a násl. ISBN: 978-80-7400-843-6.

nadlimitnímu zásobníku podle nové právní úpravy zákona o zbraních podržet. Pokud však taková osoba (oprávněný držitel střelné zbraně kategorie B) bude mít (zakázaný) nadlimitní zásobník v držení, bude policejním orgánem takovému oprávněnému držiteli střelné zbraně kategorie B odňato povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B. Oprávněnému držiteli střelné zbraně kategorie B tak v případě držení (zakázaného) nadlimitního zásobníku nebude zakázané zásobovací ústrojí policejním orgánem odebráno či zabaveno, avšak tento držitel (zakázaného) nadlimitního zásobníku bude sankcionován odnětím oprávnění nabývat a držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B.

Navrhovanou změnou zákona o zbraních je tak nově omezena možnost držet a používat zásobníky na více jak 10 nábojů pro dlouhé zbraně a více jak 20 nábojů pro krátké zbraně, avšak výlučně v případě, kdy držitel zbraně kategorie B (tj. zbraně podléhající povolení pro nabytí vlastnictví, držení a nošení zbraně), má takový zásobník v držení. V této souvislosti je třeba poznamenat, že pojem držení v rámci zákona o zbraních je pojat odlišně od klasické úpravy tohoto institutu právem soukromým. Pokud se v případě držby dle stávajícího občanského zákoníku rozumí držbou držba jakéhokoli práva k věci, pro účely zákona o zbraních je držení zbraně (nebo střeliva) zbraň umístěná uvnitř bytových nebo provozních prostor nebo uvnitř zřetelně ohraničených nemovitostí se souhlasem vlastníka nebo nájemce uvedených prostor nebo nemovitostí, a dále pak také zbraň nenabitá náboji v zásobníku, nábojové schránce, nábojové komoře hlavně nebo nábojových komorách válce revolveru a uložená v uzavřeném obalu za účelem jejího přemístění z místa na místo.⁵⁰⁶

Případné odejmutí povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B z důvodu držení zakázaného zásobníku nikterak nebrání dotyčné osobě, aby si o opětovné povolení nabývat a povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B požádala, a ani pro tento případ nestanoví splnění žádných zvláštních podmínek z důvodu, že tato osoba povolení držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B pozbyla, protože držela zakázaný zásobník. V tomto ohledu lze usuzovat, že dotyčná osoba si požádá o výjimku držet nadlimitní zásobník dle ust. § 11a, nebo zakázaný zásobník zcizí smlouvou na jinou osobou, avšak pouze na

⁵⁰⁶ Ust. § 2 odst. 2 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění zákona č. 13/2021 Sb.

takovou, která bude oprávněná držet zbraň zbrani kategorie A nebo A-I, nebo takový zakázaný zásobník zničí. S odkazem na shora uvedené lze jednoznačně dovozovat, že soukromoprávní dopad navrhované změny zákona o zbraních a střelivu v otázce zakázaného zásobovacího ústrojí má výlučně soukromoprávní dopad do vlastnických práv nejen oprávněných držitelů střelných zbraní (osoby s povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B), ale i držitelů takových (nově) zakázaných nadlimitních zásobníků. Oprávnění držitelé střelných zbraní (osoby s povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B), jsou ze svých vlastnických práv k zakázanému zásobníku jednoznačně vytěsňeni, a to jak případným odejmutím povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B za držení takového zakázaného zásobovacího ústrojí, tak současným omezením převodu takového zakázaného nadlimitního zásobníku jen na osobu, která bude oprávněná držet zbraň zbrani kategorie A nebo A-I. Jiné osoby, než osoby s povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, držení zakázaného zásobovacího ústrojí nikterak nepostihuje. Avšak tyto obdobně jsou nově omezeni možností převést zakázaný nadlimitní zásobník jen na osobu, která bude oprávněná držet zbraň zbrani kategorie A nebo A-I.⁵⁰⁷

Pokud v tomto ohledu poukáží na ust. § 3 odst. 2 písm. e) občanského zákoníku, který blíže rozvádí ust. čl. 11 Listiny základních práv a svobod ČR tak, že vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, nelze vůči navrhované změně zákona o zbraních a střelivu ve vztahu k nabytí a držení zakázaného nadlimitního zásobníku ničeho namítat. Změna zákona o zbraních a střelivu v otázce zakázaného nadlimitního zásobníku nikterak nezasahuje do soukromoprávní úpravy, která je v případě vlastnického práva upravena na principu, že vlastnické právo drží ten, kdo se věci ujal, aby ji měl jako vlastník (§ 989, odst. 1), či na principu kdy jiné právo drží ten, kdo je počal vykonávat jako osoba, jíž takové právo podle zákona náleží, a komu jiné osoby ve shodě s ním plní (§ 989 odst. 2). Obdobě nelze namítat ničeno proti omezení mož-

⁵⁰⁷ Soukromé vlastnictví je primárním předpokladem svobody ekonomické. Vlastnictví v demokratické společnosti je předpokladem svobody jiné, zejména právní a svobody vyjadřování a postojů k veřejné autoritě (politické moci). GRAY, John. *Liberalismus*. Praha: Občanský institut, 1999. 114 s. ISBN 80-86228-01-0.

nosti užívat zakázaný nadlimitní zásobník, pokud by toto bylo právní řádem nastaveno pro všechny uživatele takového ústrojí bez rozdílu.⁵⁰⁸ Dle změny zákona o zbraních a střelivu bude moci oprávněný vlastník zakázaného nadlimitního zásobníku smět takový zásobník držet a užívat ho, ba i toto zničit nebo s ním i jinak nakládat, avšak s tím omezením, že převod takového nadlimitního zásobníku bude nově možný jen na osobu, která bude oprávněná držet zbraň kategorie A nebo A-I.

Nelze ničeho namítat ani proti omezení vlastnického práva (např. dispozice se zakázaným zásobovacím ústrojím), když takové omezení lze vůči vlastníkům učinit ve veřejném zájmu, a jen na základě zákona (§ 1038 NOZ), považují za nutné ale připomenout, že omezit vlastnického práva jen některých vlastníků lze dle platného právního řádu výlučně prostřednictvím vyvlastňovacího řízení.⁵⁰⁹ Omezení vlastnických práv k určité (movité) věci právní normou v zákoně o zbraních a střelivu (v našem případě k zakázanému nadlimitnímu zásobníku), avšak jen pro některé osoby, současný právní řád doposud neumožňuje a ani právnícká literatura se o takových případech nezmiňuje.^{510 511}

Možnost nabytí vlastnické právo k určité věci je sice možné na základě vůle zákonodárce ponechat na předchozím povolení či dovození orgánů veřejné moci, nelze však následně za užívání určité, jinak obecně volně dostupné, věci stíhat jakoukoli sankcí jen část vlastníků takových věcí. Problematickou se tedy jeví realizace změny zákona o zbraních a střelivu ve věci zakázaného zásobníku vůči oprávněnému držiteli střelných zbraní, neb tato je v přímém rozporu s principem rovnosti v důstojnosti a právech dle čl. 1 Listiny. Zmíněný čl. 1 Listiny výslovně uvádí, že lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Právo vlastnit majetek pak dle čl. 11 Listiny zaručuje pro všechny vlastníky shodný zákonný obsah a ochranu. V kontextu s těmito principy se na základě navrhované změny zákona o zbraních a střelivu oprávněný držitel střelných zbraní dostává vůči jinému držiteli zakázaného nadlimitního zásobníku do zcela nerovného postavení, kdy je vlastnické právo

⁵⁰⁸ Dle občanského zákoníku v tomto ohledu poctivý držitel smí věc držet a užívat ji, ba ji i zničit nebo s ní i jinak nakládat, v mezích právního řádu (§ 996, odst. 1 NOZ).

⁵⁰⁹ Nuceným omezením vlastnického práva je zásah, který pouze zužuje některou ze složek vlastnického práva. STAŠA, J. Vyvlastnění a jiné omezení majetkových práv. In. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv, kap. XV. s. 322. ISBN 978-80-7179-254-3.

⁵¹⁰ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl třetí: Věcná práva*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 48. ISBN 978-80-7478-935-9.

⁵¹¹ V minulosti takový případ představovalo např. omezení cizích státních příslušníků v přístupu k věcem nemovitým na území ČR. V tomto případě byla pro nabytí nemovité věci např. kupní smlouvou překážkou státní příslušnost k cizímu státu. Na státní příslušníky ČR nemělo toto ustanovení zákona č. 219/1995 Sb., devizový zákon, žádný dopad (§ 17).

oprávněného držitele zbraní kategorie B k zakázanému nadlimitnímu zásobníku jednoznačně a bez náhrady omezeno, a to po dobu, kdy je držitelem zbraní kategorie B.

Obecně nelze ničeho namítat proti možnosti státu upravit výkon vlastnických práv k určitým věcem a vznik vlastnických práv k určitým věcem upravit prostřednictvím právních předpisů tak, že jejich nabytí či pozbytí je vázáno na předchozí povolení (dovolení) orgánů veřejné moci. Ostatně tak se to děje i právě v případě zbraní a střeliva, ke kterým je možné vlastnická práva nabývat či tyto věci užívat (dle vůle zákonodárce) na základě předchozího povolení orgánů veřejné moci, jež je koncipováno zákonem.⁵¹² Vlastnické právo upravené v čl. 11 Listiny je tak pro případ vlastnictví a užívání střelných zbraní a jejich příslušenství zákonodárcem omezeno za účelem ochrany základních práv třetích osob jako je právo na život, zdraví či ochranu majetku, kterou jsou s právem na vlastnictví a držení zbraní a jejich příslušenství nesouměřitelné.⁵¹³

V intencích stávající změny zákona o zbraních a střelivu však dojde k situaci, kdy určitá skupina obyvatel (dosavadních vlastníků nově zakázaného nadlimitního zásobníku nabytého před vstupem změny zákona o zbraních a střelivu v účinnost) bude mít nepochybně širší obsah vlastnických práv, resp. bude mít volný přístup k určitému zboží, než jiná skupina obyvatel, která ke zcela shodnému zboží mít přístup nebude či její přístup k tomuto zboží bude značně ztížen (skupina obyvatel, které si nově zakázaný nadlimitní zásobník ať již z jakéhokoli důvodu před vstupem účinnosti změny zákona o zbraních a střelivu nepořídila).⁵¹⁴ V tomto ohledu spočívá poukaz na druhou kolizi změny zákona o zbraních a střelivu s principy

⁵¹² Zákon o střelných zbraních, zavádí pro všechny občany nárok na získání zbrojního průkazu po splnění všech zákonem stanovených podmínek. Jde tedy o věc nárokovou, kdy správní orgán správním aktem povoluje činnost (vlastnit, držet a nosit zbraň či doplněk zbraně), která je vázána na určité hmotněprávní předpoklady. STAŠA, J. Správní akty. In. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxxiv, kap. XV. s. 322. ISBN 978-80-7179-254-3.

⁵¹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. února 1999, sp. zn. I. ÚS 16/98, 68/1999 Sb., N 25/13 SbNU 177.

⁵¹⁴ Dle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod má každý právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má dle zmíněného čl. 11 stejný zákonný obsah a ochranu. Tuto zásadu zmiňovalo ust. § 124 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „*Všichni vlastníci mají stejná práva a povinnosti a poskytuje se jim stejná právní ochrana*“.

soukromého práva, a to principem rovnosti.⁵¹⁵ Ačkoli princip rovnosti (nový) občanský zákoník⁵¹⁶ výslovně nezmiňuje, je možné kolizi se soukromoprávním principem rovnosti (diskriminaci) dovozovat nejen z norem předcházejícího občanského zákoníku (zákon č. 40/1964)⁵¹⁷, ale i z textu zákona č. 198/2003 Sb., kterým je mj. vymezeno právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech přístupu ke zboží a službám.⁵¹⁸

3.6.4 Posouzení obsahu principy DCFR

Obchodování se zbraněmi není výslovně DCFR specifikováno. Některé zmínky o zbraních lze v rámci komentářů vysledovat v případě obecných požadavků na převod vlastnického práva. Pro převod vlastnictví ke zboží dle Knihy VIII. je vyžadováno, aby: a) zboží existovalo; b) zboží bylo převoditelné; c) převodce měl právo nebo oprávnění převést vlastnictví; d) nabyvatel měl vůči převodci právo na převod vlastnictví na základě smlouvy nebo jiného právního aktu, soudního příkazu nebo práva státu; e) existovala dohoda stran o okamžiku přechodu vlastnického práva.⁵¹⁹ ⁵²⁰ Při stanovení požadavku disponovat právem či oprávněním k převodu DCFR mj. vychází ze základního principu vlastnického práva, podle kterého nikdo nemůže převést více práv, než sám má, tak jak je známo z latinských principů (*nemo dat quod non habet, nemo plus iuris transferre, quam ipse habet*). Tyto principy DCFR rozšiřuje způsobem, kdy i osoba, která není vlastníkem,

⁵¹⁵ Zásadu rovnosti občanský zákoník opomíjí, přestože ta je spolu se zásadou autonomie vůle stěžejní soukromoprávní zásadou. S ohledem na význam zásad to však není na překážku, neboť ani mlčení zákona nemůže popřít její existenci a důležitost. Lavický, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. s. 54. ISBN 978-80-7400-529-9.

⁵¹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹⁷ Ustanovení § 124 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, představuje vyjádření ústavního principu zakotveného v Listině čl. 11 odst. 1 a je současně odrazem metody právní regulace v občanském právu – rovnost v občanskoprávních vztazích. PLECITÝ, Vladimír a Jiří KOCOUREK. *Občanský zákoník: výklad, judikatura, související předpisy : (stav k ...)*. 4. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. 735 s. ISBN 978-80-7317-059-2.

⁵¹⁸ Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropské unie a na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace i v přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování (ust. § 1 odst. 1 písm. j).

⁵¹⁹ Book VIII. – 2: 101: Requirements for the transfer of ownership in general (1) The transfer of ownership of goods under this Chapter requires that: (a) the goods exist; (b) the goods are transferable; (c) the transferor has the right or authority to transfer the ownership; (d) the transferee is entitled as against the transferor to the transfer of ownership by virtue of a contract or other juridical act, a court order or a rule of law; and (e) there is an agreement as to the time ownership is to pass and the conditions of this agreement are met, or, in the absence of such agreement, delivery or an equivalent to delivery.

⁵²⁰ V případě absence dohody stanoví DCFR zásadu, podle které přejde vlastnické právo předáním věci, které je však možné i jinými způsoby než pouze fyzickým předáním.

může platně převést vlastnictví k věcem, je-li to povoleno vlastníkem nebo právním předpisem.⁵²¹

Převod vlastnického práva ke zbrani smlouvou autoři DCFR dále zmiňují v souvislosti s problematikou smluv, které porušují závazná pravidla. Dle DCFR není neplatná smlouva, která je v rozporu se závaznými právními normami. Tedy i v případě, že byl jednou stranou sledován nezákonný úmysl (kupující následně zamýšlí zboží použít k protiprávnímu jednání), nemají takové úmysly vliv na platnost smlouvy.⁵²²

Navrhovaná změna původní směrnice 2017/455, prostřednictvím které mají být následně změněny právní předpisy členských států na úseku zbraní a střeliva, nikterak neupravuje prostředky, jež na úseku tohoto segmentu zboží (zbraní a střeliva) vedou či směřují k vytvoření či dotváření společného trhu a hospodářské a měnové unie. Pokud bylo původní směrnicí 1991/477 sledováno sjednocení pravidel na úseku zbraní a střeliva s ohledem na připravované odstranění vnitřních hranic mezi členskými státy, měla myšlenka normotvůrce odstranit disproporce právních úprav jednotlivých členských států poměrně zřetelné opodstatnění. Směrnicí 1991/477 v původním znění je tak možné vítat jako příspěvek k rovnosti držitelů zbraní a střeliva napříč členskými státy, která je současně relevantním prostředkem k zamezení případné diskriminace držitelů zbraní a podnikatelů v tomto oboru, neb vedla odstraněním disproporcí národních úprav. Navrhovaná změna původní směrnice 1991/477 prostřednictvím směrnice 2017/853 podobné právní prostředky však nepřináší. V případě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/85 jde výlučně o harmonizační pravidla sestavená s cílem upravit základní hmotněprávní podmínky držení zbraní a střeliva na území členských států. Zde ani není tak důležité, že změna podmínek nabytí a držení je k tíži držitelů a podnikatelů. Důležitý je zásah do hmotněprávní úpravy nabývání a držení určitého segmentu zboží (zbraní a střeliva), jež Unii jakožto mezinárodní organizaci na základě zakladatelských smluv nepřísluší.

⁵²¹ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 4070.

⁵²² Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 565.

Vrátím-li se ke shora uvedenému závazku Unie respektovat národní identitu členských států, spočívající v jejich základních politických a ústavních systémech⁵²³, nelze nepřipustit úvahy, že nastavením hmotněprávních podmínek pro nabývání určitého segmentu zboží na území členského státu (nezáleží na tom, že jde v tomto případě o zbraně a střelivo) dochází nejen k zásahům do limitů vlastnických práv jednotlivých členských států, ale současně do oblasti vnitřní bezpečnosti, jež Unie v textu zakladatelských listin výslovně ponechala na výhradní odpovědnosti každého členského státu.⁵²⁴

3.6.5 Dílčí shrnutí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní přinesla pro členské státy namísto prostředků k vytvoření či dotváření společného trhu a hospodářské a měnové unie, především povinnost změnit vnitrostátní právní předpisy na úseku zbraní a střeliva. V případě některých požadavků směrnice, především pak v otázce nadlimitních zásobníků, lze ale jednoznačně dovodit, že v případě oprávněného držitele zbraní kategorie B dochází k faktickému vyvlastnění, neb možnost oprávněného držitele zbraní kategorie B užívat (nově zakázaný) vysokokapacitní zásobník bude neslučitelnou s jeho právem na pokojném užívání majetku.⁵²⁵ Obdobná situace nastává i v otázce rovnosti přístupu ke zboží, kdy určitá skupina obyvatel (dosavadních vlastníků nově zakázaného nadlimitního zásobníku nabytého před vstupem změny zákona o zbraních a střelivu v účinnost) bude mít nepochybně širší obsah vlastnických práv, resp. bude mít volný přístup k určitému zboží (zakázanému zásobníku), než jiná skupina obyvatel, která ke zcela shodnému zboží mít přístup nebude či její přístup k tomuto zboží bude značně ztížen (skupina obyvatel, které si nově zakázané zásobovací ústrojí ať již z jakéhokoli důvodu před vstupem účinnosti změny zákona o zbraních a střelivu nepořídila).

S odkazem na učiněné závěry lze poukázat na zřejmý odklon od základních zásad soukromého práva, jež svůj základ odvozují od stěžejních hodnot pluralitní

⁵²³ Smlouva o Evropské Unii (ve znění Lisabonské smlouvy) čl. 4, odst. 2.

⁵²⁴ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 72.

⁵²⁵ *Papamichalopoulos v Greece* (Series A, No 260-B; Application No 14556/89) European Court of Human Rights (1993) 16 EHRR 440 24 JUNE 1993. The Greek authorities had treated the applicants as the owners of the land and therefore they are the *de facto* owners of the land. Although the land of the applicants was not expropriated per se, they nevertheless were not able to enjoy their land or deal with as they saw fit. In addition, all their attempts to remedy the situation within the Greek judicial system failed. The consequences were sufficiently serious to amount to a *de facto* expropriation within the meaning of Article 1 of Protocol No 1.

demokracie, a to v případě omezení vlastnického práva ke zmíněným (zakázaným) zásobníkům. Pokud připustíme, že právo vlastnické, jako právo věc užívat a nakládat s věcí neúplnějším a nejvšestrannějším a veškerým možným způsobem (ovládání věci) či oprávnění nakládat podle libosti s podstatou a užitky věci (svoboda vlastnictví), je právo ke kterému náleží všem osobám bez rozdílu shodný přístup, je směrnicí navrhovanou změnou zákona o zbraních a střelivu poměrně pokřivena zásada, kdy lidé jsou si rovni v důstojnosti a v právech, a to v neprospěch osob s povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, které budou za držení (zakázaného) nadlimitního zásobníku nově stíženy sankcí, ačkoli tyto osoby tyto zásobníky pořídily v době, kdy pořízení takového zásobníku nebylo podmíněno povolením orgánu veřejné moci a jeho užívání spolu se zbraní typu B nebylo sankcionováno. Obdobně je směrnicí navrhovanou změnou zákona o zbraních a střelivu poměrně pokřivena zásada, kdy lidé jsou si rovni v důstojnosti a v právech, a to v neprospěch těch osob, které totožný nadlimitní zásobník budou chtít do svého vlastnictví získat po datu účinnosti navrhované změny zákona o zbraních a střelivu.

Kladně však lze hodnotit skutečnost, že změna směrnice 91/477/EHS neměla vliv na pravidla členských států, která povolují, aby zákonné transakce týkající se palných zbraní, jejich hlavních částí a střeliva probíhaly prostřednictvím zásilkového prodeje, internetu nebo smluv uzavřených na dálku ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU. Nadále tak je zachována možnost, aby obchody týkající se palných zbraní byly realizovány nejen prostřednictvím zásilkového prodeje, internetu nebo smluv uzavřených na dálku, ale i formou aukčních katalogů on-line nebo inzerátů, telefonu nebo e-mailu. Tento postup (jak je i v rámci této práce zmiňováno), je postupem v souladu se zásadami DCFR.

V případě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/85 je však nezbytné poznamenat, že tato předkládá výlučně harmonizační pravidla sestavená s cílem upravit základní hmotněprávní podmínky držení zbraní a střeliva na území členských států, které představují zásah do hmotněprávní úpravy nabývání a držení určitého segmentu zboží (zbraní a střeliva), jež Unii jakožto mezinárodní organizaci na základě zakladatelských smluv nepřísluší, a to z důvodu deklarovaného závazku Unie respektovat národní identitu členských států, když oblasti vnitřní bezpečnosti Unie v textu zakladatelských listin výslovně ponechala na výhradní odpovědnosti každého členského státu.

3.7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771

3.7.1 Úvodem k problematice

Dne 20. května 2019 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES a o zrušení směrnice 1999/44/ES.⁵²⁶ Cílem směrnice bylo dle Unie dosáhnout rovnováhy mezi dosažením vysoké míry ochrany spotřebitelů a podporou konkurenceschopnosti jednotlivých podniků a současně zaručit dodržování zásady subsidiarity. Dle Unie bylo nezbytné harmonizovat některé aspekty smluv o prodeji zboží, pokud mělo být dosaženo skutečného jednotného digitálního trhu a měla-li být zvýšena právní jistota a sníženy transakční náklady, zejména pro malé a střední podniky, přičemž právě základem jak dosažení skutečného jednotného digitálního trhu, tak právní jistoty mělo být zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele.⁵²⁷

Dle Unie byla důvodem přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 především roztržitost pravidel pro prodej zboží a dále pak skutečnost, že požadavky na soulad zboží se smlouvou, prostředky nápravy v případě nesouladu zboží se smlouvou, byly předmětem minimální harmonizace podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES⁵²⁸, kdy členskými státy bylo povoleno jít nad rámec norem Unie, zavádět případně i ponechat v platnosti pravidla, která zajišťovala dosažení ještě vyšší úrovně ochrany spotřebitele.⁵²⁹ Unie dále poukazovala na skutečnost, že podnikatelé, kteří zaměřují svou podnikatelskou činnost na spotřebitele v jiných členských státech, mají povinnost zohlednit závazná pravidla v oblasti spotřebitelského smluvního práva země, ve které má spotřebitel své obvyklé bydliště a právě vzhledem k značné odlišnosti národních pravidel na ochranu spotřebitele mohou jednotlivým podnikatelům vznikat i rozdílné náklady. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 v tomto ohledu měla zamezit, právě pro existující rozdíly ve vnitrostátních právních úpravách, upřednostňování obchodování podnikatelů na domácím trhu a současně měla zamezit vývozu

⁵²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 ze dne 20. května 2019 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES a o zrušení směrnice 1999/44/ES (Text s významem pro EHP). PE/27/2019/REV/1. OJ L 136, 22. 5. 2019, p. 28–50.

⁵²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 3.

⁵²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. OJ L 171, 7. 7. 1999, p. 12–16.

⁵²⁹ Pozn. pravidla týkající se podmínek dodání, požadavky na informace poskytované před uzavřením smlouvy a právo odstoupit od smlouvy (v případě smluv uzavřených na dálku nebo mimo obchodní prostory) byly plně harmonizovány ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU.

zboží pouze do určitých členských států. Dle Unie tato snaha podnikatelů o minimalizaci nákladů a rizik spojených s přeshraničním obchodem měla vést nejen ke ztrátě příležitostí pro obchodní expanzi a pro úspory z rozsahu, kterou měly být postiženy především malé a střední podniky, ale měla zejména stát v cestě k dotvoření jednotného vnitřního trhu.⁵³⁰

Dle Unie již nařízení (ES) 593/2008⁵³¹ zajistilo sice, že spotřebitelům náleží vysoká úroveň ochrany při nákupech ze zahraničí, avšak roztržštěnost právních úprav jednotlivých členských států dle Unie negativně ovlivňovala míru důvěry spotřebitelů v přeshraniční transakce. Jednou ze zásadních nejistot byla dle Unie nejistota týkající se základních smluvních práv, která existovala nezávisle na tom, zda jsou spotřebitelé v případě přeshraničních obchodů chráněni kogentními pravidly v oblasti spotřebitelského smluvního práva svého členského státu, či nikoli. Z tohoto důvodu měla směrnice zahrnovat především pravidla použitelná na prodej zboží včetně zboží s digitálními prvky pouze ve vztahu k zásadním prvkům smluv, které byly nezbytné k překonání překážek vnitřního trhu, jež souvisely se smluvním právem.⁵³²

Cílem směrnice bylo současně doplnit směrnici 2011/83/EU⁵³³, a to o pravidla týkající se souladu zboží se smlouvou, prostředky nápravy v případě nesouladu a podmínky pro jejich uplatnění. Působnost směrnice se měla vztahovat na hmotné movité věci. Právní úprava smluv týkající se prodeje nemovitého majetku měla zůstat v pravomoci jednotlivých členských států. Směrnice současně respektovala svobodu členských států umožnit spotřebitelům zvolit si určitý prostředek nápravy, pokud se nesoulad zboží projeví krátce po dodání (např. odmítnout vadné zboží a považovat smlouvu za vypovězenou nebo žádat o okamžitou výměnu), avšak tato lhůta by neměla být delší než 30 dní.⁵³⁴

Dle směrnice mělo zboží splňovat požadavky, na kterých se prodávající se spotřebitelem dohodli v kupní smlouvě. Mezi tyto požadavky měly patřit především množství, kvalita, druh a popis zboží, jeho vhodnost pro určitý účel, jakož i dodání

⁵³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 7.

⁵³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Úř. věst. L 177, 4. 7. 2008, s. 6–16.

⁵³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 10.

⁵³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES Text s významem pro EHP. OJ L 304, 22. 11. 2011, p. 64–88.

⁵³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 12.

zboží s dohodnutým příslušenstvím a s veškerými návody. Kupní smlouva na zboží měla současně zahrnovat i požadavky plynoucí z informací poskytovaných před uzavřením smlouvy, které dle směrnice 2011/83/EU tvořily nedílnou součást kupní smlouvy. Důraz dále směrnice kladla na zakotvení doby, po kterou má spotřebitel nárok na nápravu jakéhokoli nesouladu existujícího v době rozhodné pro stanovení souladu. Tato doba měla být upravena v délce dvou let, na které se shodla většina členských států v rámci provádění směrnice 1999/44/ES⁵³⁵, a která byla obecně členskými státy považována za dobu přiměřenou.⁵³⁶

Směrnice ponechávala možnost členským státům rozšířit použití pravidel směrnice na smlouvy, které byly z působnosti této směrnice vyňaty, nebo možnost tyto smlouvy jinak upravit. Členským státům byla obdobně ponechána možnost např. rozšířit ochranu uplatňovanou směrnicí na spotřebitele i na fyzické či právnické osoby, které nejsou spotřebiteli, jako např. nevládní organizace nebo začínající nebo malé a střední podniky. Dále byla členským státům ponechána možnost určit v případě smluv dvojího účelu, pokud byly uzavřeny za účelem částečně spadajícím do rámce a částečně mimo rámec obchodní činnosti dotyčné osoby a pokud byl obchodní účel v celkovém kontextu smlouvy okrajový, zda má být tato osoba považována rovněž za spotřebitele a za jakých podmínek.⁵³⁷

3.7.2 Obsah směrnice 2019/771

Účelem směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/779 bylo přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a současně poskytnout vysokou úroveň ochrany spotřebitele stanovením společných pravidel týkající se určitých požadavků na kupní smlouvy, jež byly uzavírané mezi prodávajícími a spotřebiteli, zejména pak pravidla týkající se souladu zboží se smlouvou, prostředků nápravy v případě nesouladu zboží se smlouvou, podmínek pro uplatnění uvedených prostředků nápravy a obchodní záruky.⁵³⁸ Dle směrnice byly zbožím veškeré hmotné movité předměty. Voda, plyn a elektřina se považovaly za zboží, byly-li prodávány v omezeném objemu nebo v určitém množství. Zbožím s digitálními prvky dle směrnice byly veškeré hmotné movité předměty, jež obsahovaly digitální obsah či digitální službu nebo byly s digitálním obsahem či digitální službou propojeny, a to způsobem, že by nepřítomnost digitálního obsahu či digitální služby bránila tomu,

⁵³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. Úř. věst. L 171, 7. 7. 1999, s. 12—16.

⁵³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 41.

⁵³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, preambule čl. 22.

⁵³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 1.

aby dané zboží plnilo své funkce. Digitální služba byla směrnicí specifikována jako služba, která umožňuje spotřebiteli vytvářet, zpracovávat nebo uchovávat data v digitální podobě nebo k nim mít přístup, nebo služba, která umožňuje sdílení dat v digitální podobě nahraných nebo vytvořených spotřebitelem či jinými uživateli této služby nebo jakoukoli jinou interakci s těmito daty.⁵³⁹

Působnost směrnice byla stanovena na kupní smlouvy mezi spotřebitelem a prodávajícím. Za kupní smlouvu směrnice považovala i smlouvy mezi spotřebitelem a prodávajícím týkající se dodání zboží, které má být teprve vyrobeno nebo zhotoveno. Spotřebitelem se dle směrnice rozuměla fyzická osoba, která v souvislosti se smlouvami, na které se směrnice vztahuje, jedná za účelem, jež nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání.⁵⁴⁰ Z působnosti směrnice byly vyňaty smlouvy o poskytování digitálního obsahu nebo digitálních služeb, avšak působnost směrnice byla vztažena na digitální obsah nebo digitální služby, které byly ve zboží obsaženy nebo s ním byly propojeny, a které byly podle kupní smlouvy poskytovány s tímto zbožím bez ohledu na to, zda tento digitální obsah nebo tuto digitální službu poskytoval prodávající nebo třetí strana.⁵⁴¹

Úroveň harmonizace byla směrnicí postavena na principu, kdy nebylo dovoleno členským státům ve svém vnitrostátním právu ponechat v platnosti nebo zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice, včetně přísnějších nebo méně přísných ustanovení pro zajištění odlišné úrovně ochrany spotřebitele.⁵⁴² Požadavky na soulad zboží s kupní smlouvou směrnice rozdělila na požadavky subjektivní a objektivní. V případě subjektivních požadavků bylo vyžadováno, aby zboží odpovídalo popisem, druhem, množstvím a kvalitou požadavkům v kupní smlouvě a vykazovalo funkčnost, kompatibilitu, interoperabilitu a jiné vlastnosti podle požadavků v kupní smlouvě; bylo vhodné pro jakýkoli konkrétní účel, pro nějž jej spotřebitel požadoval, o kterém spotřebitel informoval prodávajícího nejpozději v době uzavření kupní smlouvy a se kterým prodávající souhlasil; bylo dodáno s veškerým příslušenstvím a s veškerými pokyny, včetně návodu k instalaci, dle kupní smlouvy; a bylo dodáno s aktualizacemi podle kupní smlouvy.⁵⁴³

V případě objektivních požadavků na soulad směrnice stanovila, že zboží:

- i) musí být vhodné k účelům, pro které by se zboží stejného druhu obvykle použilo,

⁵³⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 2.

⁵⁴⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 2.

⁵⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 3.

⁵⁴² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 4.

⁵⁴³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 5.

s případným přihlédnutím ke stávajícímu unijnímu a vnitrostátnímu právu, technickým normám; ii) musí být v příslušných případech odpovídat kvalitou a popisem vzorku nebo modelu, který prodávající spotřebiteli poskytl před uzavřením smlouvy; iii) musí být v příslušných případech být dodáno spolu s takovým příslušenstvím, včetně obalu, návodu k instalaci nebo jiných pokynů, jejichž obdržení může spotřebitel rozumně očekávat; iv) být v množství a mít kvalitu a další vlastnosti, a to i z hlediska trvanlivosti, funkčnosti, kompatibility a bezpečnosti, které jsou obvyklé pro zboží stejného druhu a které může spotřebitel rozumně očekávat vzhledem k povaze zboží a s přihlédnutím k jakémukoli veřejnému prohlášení učiněnému prodávajícím nebo v jeho zastoupení nebo jinými osobami v dřívějších fázích řetězce transakcí, včetně výrobce, zejména v reklamě nebo v označení.⁵⁴⁴

V případě, že zboží mělo být také instalováno, byl nesoulad způsobený nesprávnou instalací zboží směrnici považován za nesoulad zboží, pokud instalace byla součástí kupní smlouvy a byla provedena prodávajícím nebo na odpovědnost prodávajícího nebo pokud instalace měla být provedena spotřebitelem, ten ji provedl a k nesprávné instalaci došlo v důsledku nedostatků v návodu k instalaci poskytnutém prodávajícím nebo v případě zboží s digitálními prvky poskytnutém prodávajícím či poskytovatelem digitálního obsahu nebo digitální služby.⁵⁴⁵ Podle směrnice byl prodávající odpovědný spotřebiteli za jakýkoliv nesoulad, který existoval v době dodání zboží (včetně zboží s digitálními prvky) a který se projevil do dvou let od doby dodání.⁵⁴⁶ Za nesoulad, který existoval již v okamžiku dodání zboží, byl směrnici považován jakýkoli nesoulad, který se projevil v průběhu jednoho roku od okamžiku dodání zboží v případě, nebyl prokázán opak nebo pokud nebyla tato domněnka neslučitelná s povahou zboží nebo s povahou nesouladu. Členským státům byla ponechána možnost zavést období dvou let od okamžiku dodání zboží.⁵⁴⁷

V případě nesouladu zboží stanovila směrnice možnost spotřebitele požadovat uvedení zboží do souladu, poměrné snížení ceny či oprávnění smlouvu ukončit. Za účelem uvedení zboží do souladu měl mít dle směrnice spotřebitel možnost volit mezi opravou a výměnou zboží. Tato volba byla omezena na případy, kdy by byl zvolený prostředek nápravy nemožný nebo by ve srovnání s druhým prostředkem

⁵⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 7.

⁵⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 8.

⁵⁴⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 10.

⁵⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 11.

nápravy prodávajícímu způsobil náklady, které by byly nepřiměřené, s ohledem na všechny okolnosti případu, mezi něž mimo jiné patřila hodnota, kterou by zboží mělo, kdyby bylo v souladu, závažnost nesouladu, či toho, zda by bylo možné poskytnout alternativní nápravu, aniž by se tím spotřebiteli způsobil významné obtíže. Prodávající mohl uvedení zboží do souladu odmítnout, nebyla-li oprava a výměna zboží možná nebo by pro prodávajícího s přihlédnutím ke všem okolnostem způsobil nepřiměřené náklady. V případě, že prodávající neprovedl opravu ani výměnu zboží nebo odmítl uvést zboží do souladu, či navzdory snaze prodávajícího uvést zboží do souladu došlo k nesouladu, nesoulad byl tak závažné povahy, že odůvodňoval okamžité snížení ceny nebo ukončení kupní smlouvy; nebo prodávající prohlásil nebo je z okolností zřejmé, že zboží do souladu neuvede v přiměřené době či bez významných obtíží pro spotřebitele, měl spotřebitel nárok buď na poměrné snížení ceny, nebo na ukončení kupní smlouvy. Spotřebitel však neměl právo na ukončení smlouvy, byl-li nesoulad pouze nevýznamný. Dokud prodávající nesplnil své povinnosti, měl spotřebitel dle směrnice právo odepřít platbu jakékoli nesplacené části ceny nebo její části.⁵⁴⁸

Oprava nebo výměna zboží musela být dle směrnice provedena bezplatně, v přiměřené lhůtě od okamžiku, kdy byl prodávající spotřebitelem o nesouladu informován, bez významných obtíží pro spotřebitele, přičemž se zohledňovala povaha zboží a účel, pro který spotřebitel zboží vyžadoval.⁵⁴⁹ Případné snížení ceny zboží mělo být dle směrnice přiměřené k poklesu hodnoty zboží, které spotřebitel obdržel, ve srovnání s hodnotou, kterou by zboží mělo, kdyby bylo v souladu se smlouvou.⁵⁵⁰ Své rozhodnutí ukončit kupní smlouvu měl dle směrnice spotřebitel uplatnit prohlášením určeným prodávajícímu. V případě, že se nesoulad týkal pouze některého zboží dodaného podle kupní smlouvy a existoval důvod pro ukončení kupní smlouvy, mohl spotřebitel dle směrnice ukončit kupní smlouvu pouze ve vztahu k tomuto zboží a jakémukoli jinému zboží, které spotřebitel získal společně se zbožím, jež nebylo v souladu, nebylo-li od něj rozumně očekávat, že by souhlasil s ponecháním si pouze toho zboží, které bylo v souladu. V případě, že však byla kupní smlouva ukončena jako celek, měl dle směrnice spotřebitel vrátit zboží prodávajícímu na náklady prodávajícího a prodávající měl vrátit spotřebiteli

⁵⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 13.

⁵⁴⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 14.

⁵⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 15.

zpět cenu zaplacenou za zboží po obdržení zboží nebo poté, co mu spotřebitel poskytl důkaz o tom, že zboží odeslal zpět.⁵⁵¹

Směrnice současně specifikovala tzv. „obchodní“ záruku, která byla dle směrnice pro poskytovatele záruky závazná podle podmínek stanovených v prohlášení o obchodní záruce a související reklamě, jež byly dostupné v době před uzavřením smlouvy nebo během jejího uzavírání. Při poskytnutí obchodní záruky na trvanlivost určitého zboží, odpovídal výrobce přímo spotřebiteli po celou dobu obchodní záruky na trvanlivost pro účely opravy nebo výměny zboží podle článku 14 směrnice. Výrobce mohl spotřebiteli nabídnout příznivější podmínky v prohlášení o obchodní záruce na trvanlivost. Pokud byly podmínky uvedené v prohlášení o obchodní záruce pro spotřebitele méně příznivé než podmínky stanovené v související reklamě, byla obchodní záruka závazná podle podmínek stanovených v reklamě týkající se obchodní záruky.⁵⁵²

3.7.3 Národní právní úprava

Vláda za účelem transpozice směrnice předložila sněmovně dne 2. 9. 2020 návrh zákona, kterým se navrhuje změnit stávající občanský zákoník. Návrh zákona rozeslán poslancům jako tisk 994/0 téhož dne. Organizační výbor projednání návrhu zákona doporučil dne 3. 9. 2020. Ke dni sestavení této práce bylo projednávání návrhu ukončeno s koncem volebního období sněmovny.⁵⁵³

Na základě přijaté směrnice je v rámci vládního návrhu navrhováno zjednodušení právní úpravy za jakost, a to vypuštění stávajícího ust. § 1919 občanského zákoníku, které upravuje záruku za jakost v rámci obecných ustanovení zániku závazku. Navrhováno je ponechat právní úpravu záruky za jakost v rámci kupní smlouvy, kterou návrh specifikuje tak, že záruka za jakost vzniká prohlášením poskytovatele záruky, že kupujícího uspokojí nad rámec jeho zákonných práv z vadného plnění, zejména tím, že mu vrátí kupní cenu, vymění věc nebo ji opraví anebo v této souvislosti poskytne službu, nebude-li mít vlastnosti uvedené v prohlášení o záruce. Podle návrhu na změnu zákona záruka za jakost vznikne i prohlášením učiněným v reklamě dostupné nejpozději v okamžiku uzavření kupní smlouvy. Bude-li obsah záruky obsažený v jiném prohlášení o záruce pro kupujícího méně příznivý

⁵⁵¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 16.

⁵⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771, čl. 17.

⁵⁵³ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 994/0. dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=994&CT1=0>

než obsah záruky učiněné v reklamě, návrh změny zákona navrhuje, aby měl přednost obsah uvedený v reklamě, ledaže byl před uzavřením smlouvy dodatečně upraven stejným nebo srovnatelným způsobem, jakým byla reklama učiněna. Ustanovení o záruce za jakost se dle návrhu přiměřeně použijí i na záruku převzatou v souvislosti s jinou než kupní smlouvou.⁵⁵⁴ Nově se navrhuje změna ustanovení § 2114 občanského zákoníku, podle kterého zaručí-li se poskytovatel záruky, že si věc po určitou dobu při obvyklém použití uchová své funkce a výkonnost, platí, že má kupující ze záruky alespoň právo na dodání nové věci bez vad nebo na opravu věci. Tyto účinky má mít i uvedení záruční doby nebo doby použitelnosti věci na obalu věci.⁵⁵⁵

Nově je navrhováno změnit název pododdílu 5 oddílu 2 dílu 1 (převedení věci do vlastnictví jiného) hlavy 2 (závazky z právních jednání) z původního názvu zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě na nový název „zvláštní ustanovení o prodeji zboží spotřebiteli“. Spolu s touto změnou je navrhováno zúžení věcné působnosti zmíněného pododdílu o prodeji zboží pouze na hmotné movité věci, je-li kupujícím spotřebitel. Současně je navrhováno, aby se pododdíl 5 použil též na smlouvu o dodání hmotné movité věci, kterou je nutné vyrobit nebo vytvořit.⁵⁵⁶ Ustanovení čl. 18 směrnice je navrhováno transponovat do stávajícího ustanovení § 2159. Povinností prodávajícího tak bude v případě, nebyl-li ujednan čas plnění, odevzdat věc kupujícímu bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy, nejpozději však do třiceti dnů. Pokud bude mít prodávající povinnost kupujícímu věc odeslat, je kupujícímu věc odevzdána v okamžiku, kdy mu ji předá dopravce. V případě, že dopravce určí kupující, aniž mu byl prodávajícím nabídnut, bude věc kupujícímu odevzdána v okamžiku, kdy ji prodávající předá tomuto dopravci.⁵⁵⁷

Subjektivní požadavky souladu dle čl. 5 a čl. 6 směrnice je navrhováno upravit v ust. § 2161, podle kterého prodávající zejména odpovídá kupujícímu, že v době, kdy kupující věc převzal: i) odpovídá ujednanému popisu, druhu a množství, jakož i jakosti, funkčnosti, kompatibilitě, interoperabilitě a jiným ujednaným vlastnostem; ii) je vhodná k účelu, pro který ji kupující požaduje a s nímž prodávající

⁵⁵⁴ Návrh nového ust. § 2113 občanského zákoníku.

⁵⁵⁵ Návrh nového ust. § 2114 občanského zákoníku.

⁵⁵⁶ Návrh nového ust. § 2158 občanského zákoníku.

⁵⁵⁷ Návrh nového ust. § 2159 občanského zákoníku.

souhlasil; iii) je dodána s ujednaným příslušenstvím a pokyny k použití, včetně návodu k montáži nebo instalaci.⁵⁵⁸ Objektivní požadavky souladu zboží se smlouvou je navrhováno upravit v nových odstavcích ust. § 2161, podle kterých prodávající odpovídá kupujícímu, že vedle ujednaných vlastností: i) je věc vhodná k účelu, k němuž se věc tohoto druhu obvykle používá, i s ohledem na práva třetích osob, právní předpisy, technické normy nebo kodexy chování daného odvětví, není-li technických norem; ii) věc množstvím, jakostí a dalšími vlastnostmi, včetně životnosti, funkčnosti, kompatibility a bezpečnosti, odpovídá obvyklým vlastnostem věcí téhož druhu, které může kupující rozumně očekávat, i s ohledem na veřejná prohlášení učiněná prodávajícím nebo jinou osobou v témže smluvním řetězci, zejména reklamou nebo označením; iii) je věc dodána s příslušenstvím, včetně obalu, návodu k montáži a jiných pokynů k použití, které může kupující rozumně očekávat; iv) věc odpovídá jakostí nebo provedením vzorku nebo předloze, které prodávající kupujícímu poskytl před uzavřením smlouvy. Proávající však nemá být vázán zmíněným veřejným prohlášením, prokáže-li, že si ho nebyl vědom nebo že bylo v době uzavření smlouvy upraveno alespoň srovnatelným způsobem, jakým bylo učiněno, anebo že na rozhodnutí o koupi nemohlo mít vliv.⁵⁵⁹ V souladu se směrnicí je navrhována změna původní lhůty šesti měsíců od převzetí zboží, ve které se má za to, že projevenou vadu mělo zboží již při převzetí.⁵⁶⁰

Ustanovení o odpovědnosti prodávajícího, upravená v čl. 10 odst. 1 a 4 směrnice, je navrhováno transponovat do ust. § 2165.⁵⁶¹ Kupující bude moci vytknout vadu, která se na věci projeví v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí. Bude-li předmětem koupě věc s digitálními vlastnostmi a mají-li být podle smlouvy digitální obsah nebo služba digitálního obsahu poskytovány soustavně po určitou dobu, může kupující vytknout vadu, která se na nich vyskytne nebo projeví v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí. Má-li být plněno po dobu delší dvou let, má kupující právo z vady, která se vyskytne nebo projeví v této době. Současně je navrhováno, aby soud právo z vady přiznal i v případě, že nebude vytknuta bez zbytečného odkladu

⁵⁵⁸ Návrh nového ust. § 2161 odst. 1 písm. a) až c) občanského zákoníku. Stávající písm. d) a e) je navrhováno zrušit.

⁵⁵⁹ Návrh nového ust. § 2161 odst. 2 a odst. 3 občanského zákoníku.

⁵⁶⁰ Návrh nového ust. § 2161 odst. 5 občanského zákoníku.

⁵⁶¹ Stávající ustanovení § 2165 občanského zákoníku je postaveno na principu zákonné odpovědnosti prodávajícího nikoli na principu zákonné záruky. Blíže: SELUCKÁ, M. Nejfrekventovanější typové spotřebitelské závazkové vztahy a jejich specifika. In *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2013. Kap. 2. str. 23. ISBN 978-80-7400-446-9.

poté, co ji mohl kupující při dostatečné péči zjistit.⁵⁶² K usnadnění důkazní situace spotřebitele slouží rozložení důkazního břemene (nyní ust. § 2161 odst. 2), podle kterého, projeví-li se vada v průběhu jednoho roku od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí.⁵⁶³

Ustanovení o odpovědnosti prodávajícího, upravená v čl. 10 odst. 1 a 4 směrnice, je navrhováno transponovat do ust. § 2171, podle kterého kupující může požadovat přiměřenou slevu nebo odstoupit od smlouvy, pokud: i) prodávající vadu odmítne odstranit nebo ji neodstraní; ii) se vada projeví opakovaně; iii) je vada podstatným porušením smlouvy; nebo iv) bude z prohlášení prodávajícího nebo z okolností zjevné, že vada nebude odstraněna v přiměřené době nebo bez značných obtíží pro kupujícího. Přiměřenou slevu je navrhováno určit jako rozdíl mezi hodnotou věci bez vady a vadné věci, kterou kupující obdržel.⁵⁶⁴ Kupující nebude moci odstoupit od smlouvy, bude-li vada věci nevýznamná. Současně se navrhuje stanovit domněnku, podle které se bude mít za to, že vada není nevýznamná.⁵⁶⁵ V případě, že následně kupující odstoupí od smlouvy, prodávající bude povinen vrátit kupujícímu kupní cenu bez zbytečného odkladu poté, co obdrží věc nebo co mu kupující prokáže, že věc odeslal.⁵⁶⁶

3.7.4 Posouzení obsahu principy DCFR

Soulad zboží se smlouvou je DCFR upravován v Knize IV. kapitole druhé (povinnosti prodejce). Soulad zboží je definován DCFR negativně jako stav, kdy zboží není v souladu se smlouvou, pokud není v množství, jakosti a popisu požadovaném smlouvou; není zabaleno nebo zabaleno způsobem vyžadovaným smlouvou; není dodáno spolu s veškerým příslušenstvím, pokyny k instalaci nebo jinými pokyny, které smlouva požaduje; či nevyhovuje dalším ustanovení oddílu 3 kapitoly druhé Knihy IV.⁵⁶⁷ Dle DCFR zboží musí: i) být způsobilé k jakémukoli konkrétnímu účelu, který byl prodávajícímu oznámen v době uzavření smlouvy,

⁵⁶² Návrh nového ust. § 2165 občanského zákoníku.

⁵⁶³ Návrh nového ust. § 2161 odst. 5 občanského zákoníku.

⁵⁶⁴ Toto ustanovení transponuje čl. 15 směrnice, podle kterého snížení ceny musí být přiměřené k poklesu hodnoty zboží, které spotřebitel obdržel, ve srovnání s hodnotou, kterou by zboží mělo, kdyby bylo v souladu se smlouvou.

⁵⁶⁵ Toto ustanovení transponuje čl. 13 odst. 3 směrnice, podle kterého spotřebitel nemá právo na ukončení smlouvy, je-li nesoulad pouze nevýznamný. Důkazní břemeno ohledně prokázání toho, zda je nesoulad nevýznamný, nese prodávající.

⁵⁶⁶ Návrh nového ust. § 2171 občanského zákoníku.

⁵⁶⁷ Book IV.A. – 2: 301: Conformity with the contract. The goods do not conform with the contract unless they: (a) are of the quantity, quality and description required by the contract; (b) are contained or packaged in the manner required by the contract; (c) are supplied along with any accessories, installation instructions or other instructions required by the contract; and (d) comply with the remaining Articles of this Section.

kromě toho, kde je z okolností patrné, že se kupující nespolehal, nebo že pro kupujícího bylo nepřiměřené spoléhat se na dovednosti a úsudek prodávajícího; ii) být způsobilé pro účel, pro které by obvykle mělo být zboží stejného popisu používáno; iii) mít ty vlastnosti zboží, které prodávající nabídl kupujícímu jako vzorek nebo model; iv) být zabaleno nebo zabaleno způsobem obvyklým pro takové zboží nebo, není-li k dispozici takový způsob balení, zabaleno způsobem přiměřeným k uchování a ochraně zboží; v) být dodáno spolu s takovým příslušenstvím, pokyny k instalaci nebo dalšími pokyny, které kupující mohou přiměřeně očekávat; vi) mít takové vlastnosti a výkonové schopnosti, jaké může kupující přiměřeně očekávat.⁵⁶⁸ V případě, že zboží bylo na základě spotřebitelské smlouvy nesprávně nainstalováno, každý nedostatek shody vyplývající z nesprávné instalace, je dle DCFR považovaný za nedostatek shody zboží se smlouvou pokud: i) zboží bylo nainstalováno prodávajícím nebo na jeho odpovědnost; nebo ii) zboží bylo určeno k instalaci spotřebitelem a nesprávná instalace byla způsobena nedostatkem v instalačních pokynech.⁵⁶⁹

Zboží dle DCFR musí být prosté jakéhokoli práva či nároků třetích stran.⁵⁷⁰ Prodávající dle DCFR odpovídá za jakýkoli nesoulad zboží, který existuje v době, kdy riziko přechází na kupujícího, i když se nedostatek shody projeví až po této době. V případě spotřebitelské smlouvy⁵⁷¹ DCFR předpokládá, že zboží není ve

⁵⁶⁸ Book IV.A. – 2: 302: Fitness for purpose, qualities, packaging. The goods must: (a) be fit for any particular purpose made known to the seller at the time of the conclusion of the contract, except where the circumstances show that the buyer did not rely, or that it was unreasonable for the buyer to rely, on the seller's skill and judgement; (b) be fit for the purposes for which goods of the same description would ordinarily be used; (c) possess the qualities of goods which the seller held out to the buyer as a sample or model; (d) be contained or packaged in the manner usual for such goods or, where there is no such manner, in a manner adequate to preserve and protect the goods; (e) be supplied along with such accessories, installation instructions or other instructions as the buyer may reasonably expect to receive; and (f) possess such qualities and performance capabilities as the buyer may reasonably expect.

⁵⁶⁹ Book IV.A. – 2: 304: Incorrect installation under a consumer contract for sale. Where goods supplied under a consumer contract for sale are incorrectly installed, any lack of conformity resulting from the incorrect installation is regarded as a lack of conformity of the goods if: (a) the goods were installed by the seller or under the seller's responsibility; or (b) the goods were intended to be installed by the consumer and the incorrect installations was due to a shortcoming in the installation instructions.

⁵⁷⁰ Book IV.A. – 2: 305: Third party rights or claims in general. The goods must be free from any right or reasonably well founded claim of a third party. However, if such a right or claim is based on industrial property or other intellectual property, the seller's obligation is governed by the following Article.

⁵⁷¹ Spotřebitelem se dle referenčního rámce rozumí fyzická osoba, která jedná primárně za účelem, který nesouvisí s jeho obchodem, obchodem nebo profesí. Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. str. 1266.

shodě, pokud se nedostatek shody projeví během šesti měsíců od okamžiku, kdy riziko přechází na kupujícího, pokud to není slučitelné s povahou zboží nebo s povahou nedostatku shody.⁵⁷² Jakákoli smluvní podmínka nebo ujednání s prodávajícím před tím, než nedostatek shody prodávající zjistí, které přímo či nepřímo zba-
vují nebo omezují povinnosti prodávajícího zajistit soulad zboží se smlouvou, nej-
sou dle DCFR pro spotřebitele závazná.⁵⁷³

Dle DCFR může vztah založený spotřebitelskou smlouvou o prodeji kupující ukončit dle *Knihy III., kapitoly 3, oddílu 5 (ukončení)* v případě jakékoli nedostatku shody zboží se smlouvou, pokud nedostatek shody není méně důležitý.⁵⁷⁴ Kupující tak může v případě neshody zadržet plnění (*Knihy III. – 3: 401*)⁵⁷⁵, kupující může odmítnout zaplatit do odstranění neshody (*Knihy III. – 3: 204 odst. 1*)⁵⁷⁶, kupující může zvolit nápravu nedostatku shody bezplatnou opravou nebo výměnou (*Knihy III. – 3: 302*).⁵⁷⁷

Zárukou na spotřební zboží se dle DCFR rozumí jakýkoli závazek daný spotřebiteli v souvislosti se spotřebitelskou smlouvou pro prodej zboží daný: i) výrobcem nebo osobou v pozdějších člancích obchodního řetězce; nebo ii) prodávajícím vedle závazků prodávajícího jako prodejce zboží. Závazkem v tomto ohledu může být, že: i) kromě nesprávného použití, špatného zacházení nebo nehody zboží zůstane v pořádku pro běžný účel po stanovenou dobu nebo jinak; ii) zboží bude vyhovovat specifikacím stanoveným v záručním dokladu nebo v související reklamě; nebo iii) s výhradou podmínek uvedených v záruce zboží bude opraveno

⁵⁷² Book IV.A. – 2: 308: Relevant time for establishing conformity. (1) The seller is liable for any lack of conformity which exists at the time when the risk passes to the buyer, even if the lack of conformity becomes apparent only after that time.

⁵⁷³ Book IV.A. – 2: 309: Limits on derogation from conformity rights in a consumer contract for sale. In a consumer contract for sale, any contractual term or agreement concluded with the seller before a lack of conformity is brought to the seller's attention which directly or indirectly waives or restricts the rights resulting from the seller's obligation to ensure that the goods conform to the contract is not binding on the consumer.

⁵⁷⁴ Book IV.A. – 4: 201: Termination by consumer for lack of conformity. In a consumer contract for sale, the buyer may terminate the contractual relationship for non-performance under Book III, Chapter 3, Section 5 (Termination) in the case of any lack of conformity, unless the lack of conformity is minor.

⁵⁷⁵ (Právo na odepření plnění reciproční povinnosti). Dle autorů tento nápravný prostředek přímo neřeší neshodu a neposkytuje náhradu za nesoulad. Spíše slouží jako prostředek k vyvíjení tlaku za účelem získání dalších opravných prostředků. Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version.* [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 1366.

⁵⁷⁶ Tuto možnost lze použít, pokud prodávající dostal příležitost odstranit neshodu. Tamtéž

⁵⁷⁷ Volba mezi opravou nebo výměnou je na prodejci. Tamtéž.

nebo vyměněno; cena zaplacená za zboží bude zcela nebo zčásti vrácena; nebo budou poskytnuty další prostředky nápravy.⁵⁷⁸

Záruka na spotřební zboží, smluvní nebo ve formě jednostranného závazku, je dle DCFR závazná ve prospěch prvního kupujícího a v případě jednostranného závazku je závazná bez nutnosti přijetí či souhlasu, a bez ohledu na jakékoli ustanovení o opaku v záručním dokumentu nebo související reklamě. Není-li v záručním dokumentu stanoveno jinak, je dle DCFR záruka rovněž závazná bez přijetí ve prospěch každého majitele zboží po dobu trvání záruky. Jakýkoli požadavek v záruce, kterým se podmiňuje plnění oprávněnému ze záruky, postavený na formálních podmínkách, jako registrace oprávněného ze záruky nebo oznámení o nákupu, není závazný pro spotřebitele.⁵⁷⁹ Podle DCFR osoba, která poskytuje záruku na spotřební zboží, musí (pokud takový doklad již nebyl poskytnut kupujícímu) poskytnout kupujícímu záruční list, který: i) uvádí zákonná práva, na které se nevztahuje záruka; ii) označuje výhodu záruky pro kupujícího ve srovnání se zákonnými pravidly; iii) uvádí všechny podstatné údaje pro uplatnění nároků v rámci záruky, zejména jméno a adresu ručitele, jméno a adresu osoby, které má být učiněno jakékoli oznámení, a postup, kterým se má oznámení podat a územní omezení záruky; iv) je vypracován v jasném a srozumitelném jazyce; v) je sepsán ve stejném jazyce, v jakém bylo zboží nabízeno. Záruční list musí být v textové podobě na trvalém nosiči a musí být k dispozici a přístupný pro kupujícího. Platnost záruky není dle DCFR ovlivněna porušením zmíněných povinností, a z tohoto důvodu se může držitel záruky spolehnout na záruku a požadovat, aby byla splněna. V případě, že nejsou dodrženy zmíněné povinnosti, má držitel záruky právo, aniž je dotčeno právo na náhradu škody, požadovat, aby ručitel poskytl záruční listinu, která odpovídá stanoveným požadavkům. Smluvní strany nesmí na úkor spotřebitele vyloučit použití článku, který záruční list upravuje, nebo se odchýlit či změnit jeho účinky.⁵⁸⁰

⁵⁷⁸ Book IV.A. – 6: 101: Definition of a consumer goods guarantee. (1) A consumer goods guarantee means any undertaking of a type mentioned in the following paragraph given to a consumer in connection with a consumer contract for the sale of goods: (a) by a producer or a person in later links of the business chain; or (b) by the seller in addition to the seller's obligations as seller of the goods.

⁵⁷⁹ Book IV.A. – 6: 102: Binding nature of the guarantee. (1) A consumer goods guarantee, whether contractual or in the form of a unilateral undertaking, is binding in favour of the first buyer, and in the case of a unilateral undertaking is so binding without acceptance notwithstanding any provision to the contrary in the guarantee document or the associated advertising.

⁵⁸⁰ Book IV.A. – 6: 103: Guarantee document. (1) A person who gives a consumer goods guarantee must (unless such a document has already been provided to the buyer) provide the buyer with a guarantee document which: (a) states that the buyer has legal rights which are not affected by the guarantee; (b) points out the advantages of the guarantee for the buyer in comparison with the conformity rules; (c) lists all the essential particulars necessary for making claims under the guarantee, notably: - the name and address of the guarantor; - the name and address of the person to whom any

Pokud záruční list nestanoví jinak, činí doba záruky dle DCFR 5 let nebo odhadovanou dobu životnosti zboží, pokud je kratší. Závazky ručitele nabývají účinnost, jestliže pro důvod jiný než nesprávné použití, nesprávné zacházení nebo nehodu, se zboží kdykoli během záruční doby stane nevhodným pro svůj běžný účel nebo přestane mít takové vlastnosti a výkonnostní schopnosti, které může držitel záruky přiměřeně očekávat. Ručitel je dle DCFR povinen, pokud jsou splněny podmínky záruky, opravit nebo vyměnit zboží; a nést veškeré náklady spojené s uplatněním a provedením záruky.⁵⁸¹ Záruka spotřebního zboží vztahující se pouze k určité části nebo konkrétním částem zboží musí toto omezení jasně označovat v záručním listě; jinak není toto omezení pro spotřebitele závazné.⁵⁸² Záruka dle DCFR může vyloučit nebo omezit odpovědnost ručitele v rámci záruky pro všechny porušení nebo poškození zboží způsobené neudržováním zboží v souladu s pokyny, pokud je vyloučení nebo omezení jasně stanoveno v záručním listu.⁵⁸³ Pokud držitel záruky uplatní ve stanovené lhůtě záruku na spotřební zboží, na něž se záruka vztahuje, je důkazní břemeno na ručiteli, pokud: i) zboží splňovalo specifikace stanovené v záručním dokladu nebo v souvisejících dokumentech a reklamě; ii) jakékoli selhání nebo poškození zboží je způsobeno nesprávným použitím, špatným zacházením, nehodou, neudržováním nebo jinou příčinou, za kterou ručitel neodpovídá.⁵⁸⁴ Pokud bude vada nebo závada na zboží napravena v rámci záruky, pak je

notification is to be made and the procedure by which the notification is to be made; - any territorial limitations to the guarantee; and (d) is drafted in plain, intelligible language; and (e) is drafted in the same language as that in which the goods were offered.

⁵⁸¹ Book IV.A. – 6: 104: Coverage of the guarantee. If the guarantee document does not specify otherwise: (a) the period of the guarantee is 5 years or the estimated life-span of the goods, whichever is shorter; (b) the guarantor's obligations become effective if, for a reason other than misuse, mistreatment or accident, the goods at any time during the period of the guarantee become unfit for their ordinary purpose or cease to possess such qualities and performance capabilities as the guarantee holder may reasonably expect; (c) the guarantor is obliged, if the conditions of the guarantee are satisfied, to repair or replace the goods; and (d) all costs involved in invoking and performing the guarantee are to be borne by the Guarantor.

⁵⁸² Book IV.A. – 6: 105: Guarantee limited to specific parts. A consumer goods guarantee relating only to a specific part or specific parts of the goods must clearly indicate this limitation in the guarantee document; otherwise the limitation is not binding on the consumer.

⁵⁸³ Book IV.A. – 6: 106: Exclusion or limitation of the guarantor's liability. The guarantee may exclude or limit the guarantor's liability under the guarantee for any failure of or damage to the goods caused by failure to maintain the goods in accordance with instructions, provided that the exclusion or limitation is clearly set out in the guarantee document.

⁵⁸⁴ Book IV.A. – 6: 107: Burden of proof. (1) Where the guarantee holder invokes a consumer goods guarantee within the period covered by the guarantee the burden of proof is on the guarantor that: (a) the goods met the specifications set out in the guarantee document or in associated advertisements; and (b) any failure of or damage to the goods is due to misuse, mistreatment, accident, failure to maintain, or other cause for which the guarantor is not responsible.

dle DCFR záruka prodloužena o dobu odpovídající se době, během které nemohl držitel záruky používat zboží z důvodu vady nebo poruchy.⁵⁸⁵

3.7.5 Dílčí shrnutí

Působnost posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES a o zrušení směrnice 1999/44/ES byla stanovena na kupní smlouvy mezi spotřebitelem a prodávajícím s tím, že kupní smlouvou směrnice považovala i smlouvy mezi spotřebitelem a prodávajícím týkající se dodání zboží, které má být teprve vyrobeno nebo zhotoveno. Dle směrnice byly zbožím veškeré hmotné movité předměty.

Takto nastavená pravidla návrh na změnu občanského zákoníku důsledně přejímá, když navrhuje změnu názvu pododdílu převedení věci do vlastnictví jiného z původního názvu zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě na nový název zvláštní ustanovení o prodeji zboží spotřebiteli. Obdobně je v rámci návrhu na změnu občanského zákoníku navrhováno, aby se tato právní úprava použila na smlouvy o dodání hmotné movité věci, kterou je nutné vyrobit nebo vytvořit. Tento koncept shodně předpokládá i DCFR, který zboží definuje jako hmotné movité věci, mezi které patří lodě, plavidla, vznášedla nebo letadla, vesmírné objekty, zvířata, kapaliny a plyny. Definice spotřebitele je v rámci směrnice a návrhu na změnu občanského zákoníku plně v souladu s DCFR, podle které je spotřebitelem fyzická osoba, která jedná primárně za účelem, který nesouvisí s jeho obchodní činností, podnikáním nebo profesí. V této souvislosti je nezbytné poznamenat, že stávající právní úprava specifikovaná jako zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě je použitelná i pro prodej věcí nemovitých (ust. § 2158 a násl.). Navrhovanou změnou občanského zákoníku tak dochází ke změně působnosti právní úpravy, která bude důsledně sledovat nejen přijatou směrnicí, ale i principy nastavené DCFR.

Návrh na změnu občanského zákoníku přejímá i směrnicí předpokládané subjektivní a objektivní požadavky na soulad zboží se smlouvou. V souladu se směrnicí je navrhována změna původní (i národní) lhůty šesti měsíců od převzetí

⁵⁸⁵ Book IV.A. – 6: 108: Prolongation of the guarantee period. (1) If any defect or failure in the goods is remedied under the guarantee then the guarantee is prolonged for a period equal to the period during which the guarantee holder could not use the goods due to the defect or failure. (2) The parties may not, to the detriment of the consumer, exclude the application of this Article or derogate from or vary its effects.

zboží, ve které se má za to, že projevitou vadu mělo zboží již při převzetí (vyvrátená domněnka), nově na lhůtu jednoho roku. Délka této lhůty je však odlišná od DCFR, který v případě spotřebitelské smlouvy předpokládá, že zboží není ve shodě, pokud se nedostatek shody zboží se projeví během šesti měsíců od okamžiku, kdy riziko přechází na kupujícího, pokud to není slučitelné s povahou zboží nebo s povahou nedostatku shody. V tomto ohledu jde jak směrnice, tak následně i návrh na změnu občanského zákoníku proti principům DCFR, když je nově lhůta z původních šesti měsíců prodlužována na jeden rok. Tato změna je koncipována sice ve prospěch spotřebitele, avšak zcela odlišně s DCFR, který v této otázce lhůtu šesti měsíců předpokládá za dostačující. V této souvislosti je však nezbytné poznamenat, že autoři DCFR při stanovení lhůty šesti měsíců vycházeli z tehdy platných směrnic na ochranu spotřebitele a současnou změnu lhůty z šesti měsíců na jeden rok lze tedy považovat za změnu reflektující vývoj ochrany spotřebitele, která nastala až po sestavení DCFR.

Návrh na změnu občanského zákoníku definitivně opouští koncept zákonné záruky ustanovením, podle kterého kupující může vytknout vadu, která se na věci projeví v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí s tím, že projeví-li se vada v průběhu jednoho roku od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí. Tento koncept zcela respektuje princip nastavený směrnicí a princip předkládaný DCFR. I DCFR je postaven na principu smluvní záruky, avšak s tím rozdílem, že případné nároky či podmínky záruky či odpovědnosti jsou upraveny v DCFR pouze dispoziitivně, kdy je upřednostněn záruční list, a až následně pravidla uvedená v Knize IV.A. – 6: 104. V rámci zmíněného ustanovení DCFR je upravena i lhůta záruky, která činí 5 let nebo odhadovanou dobu životnosti zboží, pokud je kratší, avšak tato platí je v těch případech, kdy záruční list nestanoví jinak. Takto DCFR upravená záruka svědčí ve prospěch každého dalšího vlastníka zboží po dobu trvání záruky, není-li v záručním dokumentu stanoveno jinak. S tímto způsobem přechodu práv z vadného plnění na dalšího vlastníka věci směrnice ani návrh na změnu občanského zákoníku zatím nepočítají. Obdobě není směrnicí předpokládána možnost upravená DCFR, podle kterého záruka může být poskytnuta nejen podnikatelem (jako prodávajícím) ale i přímo výrobcem.

Subjektivní a objektivní požadavky na soulad zboží se smlouvou jsou návrhem na změnu občanského zákoníku důsledně převzaty, a tyto zcela odpovídají požadavkům na soulad zboží se smlouvou, které předpokládá DCFR. DCFR však

tyto požadavky pojmá jinak a jejich výslovné dělení na subjektivní a objektivní, tak jako směrnice, nepředkládá. DCFR však odlišně od hodnocené směrnice a návrhu na změnu občanského zákoníku předpokládá, že zboží musí být zabaleno nebo zabaleno způsobem obvyklým pro takové zboží nebo, není-li k dispozici takový způsob balení, zabaleno způsobem přiměřeným k uchování a ochraně zboží. Takto přísné požadavky na obal zboží hodnocená směrnice, ani návrh na změnu zákona, nepřináší.

3.8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828

3.8.1 Úvodem k problematice

Právním základem pro řešení problematiky ochrany spotřebitelů na úrovni Unie byl Jednotný evropský akt⁵⁸⁶, který svým obsahem doplnil stávající zakladatelské dokumenty tehdejšího Společenství, kdy původní Smlouva o EHS⁵⁸⁷ byla doplněna o závazek členských států vytvářet vnitřní trh, jako oblast bez vnitřních hranic, ve které je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu⁵⁸⁸, a dále pak o zcela nově koncipovanou spolupráci v rámci hospodářské a měnové politiky.⁵⁸⁹ Spolu se vznikem vnitřního trhu napříč členskými státy Unie vyvstala současně otázka ochrany zájmů spotřebitelů před praktikami jednotlivých národních podnikatelů, které jsou v rozporu s platným vnitrostátním právem, pokud se tyto praktiky projevují v jiném členském státě, než odkud původně pocházejí. Na úrovni Unie v tomto směru vzniklo přesvědčení, že právě praktiky jednotlivých národních podnikatelů, které se projeví v jiném členském státě, než odkud původně pocházejí, mohou narušit plynulé fungování vnitřního trhu v důsledku toho, že zcela postačuje přemístit zdroj takové protiprávní praktiky do jiného státu, aby se dostal mimo dosah jakéhokoli způsobu uplatnění národního práva, což by zásadně narušovalo hospodářskou soutěž a dotváření vnitřního trhu Unie.⁵⁹⁰

⁵⁸⁶ Jednotný evropský akt (podepsaný v Lucemburku dne 17. února 1986 a v Haagu dne 28. února 1986), (Úřední věstník L 169, 29. 6. 1987).

⁵⁸⁷ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (podepsaná 25. 3. 1957, ve znění Římské smlouvy).

⁵⁸⁸ Jednotný evropský akt, článek 13.

⁵⁸⁹ Jednotný evropský akt, článek 20.

⁵⁹⁰ Directive 98/27/EC of the European Parliament and of the Council of 19 May 1998 on injunctions for the protection of consumers' interests. OJ L 166, 11. 6. 1998, p. 51–55.

Jedním z prvních právních předpisů vztahujících se k této problematice byla směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů. Cílem této směrnice z roku 1998 bylo sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se žalob na zdržení se jednání ve smyslu článku druhého této směrnice, kterými jsou chráněny kolektivní zájmy spotřebitelů v působnosti směrnice uvedené v příloze, aby se tak zajistilo řádné fungování vnitřního trhu. Zmíněný druhý článek směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES stanovoval členským státům povinnost určit soudy nebo správní orgány příslušné k vedení řízení ve věcech zahájených na návrh subjektů či organizací, které byly zřízeny za účelem kolektivní ochrany zájmů spotřebitelů. Členským státům byla zmíněnou směrnicí uložena povinnost zamezit či zakázat nežádoucí protiprávní jednání, nebo případně přijmout opatření, jako je vhodnou formou zveřejněné rozhodnutí v plném nebo částečném znění nebo uveřejnění opravného prohlášení s cílem zastavit pokračující účinek protiprávního jednání podnikatele vůči zájmům spotřebitelů.⁵⁹¹ Následně přijatá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů dosavadní unijní právní úpravu konsolidovala s cílem zajistit přehlednost ve změnách původní směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998.⁵⁹²

I po přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 zůstal nadále oprávněným subjektem k podání žaloby dle konsolidované právní úpravy zmíněných směrnic pouze takový subjekt, který byl zřízen za účelem zajistit dodržování právních předpisů na ochranu spotřebitele. Předmětem žaloby i po přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/22/ES ze dne 23. dubna 2009 zůstalo pouze: i) zamezení či případný zákaz porušování předpisů na ochranu spotřebitele, ii) přijetí opatření, jako je vhodnou formou zveřejněné rozhodnutí v plném nebo částečném znění nebo uveřejnění opravného prohlášení s cílem zastavit pokračující účinek porušování předpisů; iii) vydaný příkaz žalované straně, která spor prohrála a odmítla výkon rozhodnutí ve lhůtě stanovené soudy

⁵⁹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998, článek 1 až 3.

⁵⁹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES ze dne 19. května 1998 o žalobách na zdržení se jednání v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů byla následně změněna na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/27/ES (Úř. věst. L 166, 11. 6. 1998, s. 51), směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES (Úř. věst. L 171, 7. 7. 1999, s. 12), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES (Úř. věst. L 178, 17. 7. 2000, s. 1), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES (Úř. věst. L 271, 9. 10. 2002, s. 16), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES (Úř. věst. L 149, 11. 6. 2005, s. 22), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES (Úř. věst. L 376, 27. 12. 2006, s. 36).

nebo správními orgány, zaplatit do veřejné pokladny nebo oprávněné osobě určené podle vnitrostátního práva pevnou částku za každý den prodlení nebo jinou částku stanovenou soudy nebo správními orgány, aby se zajistil výkon rozhodnutí.⁵⁹³

3.8.2 Obsah směrnice 2020/1828

Přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES bylo iniciováno Komisí již v roce 2018. Tento návrh na přijetí (nové) směrnice Komise odůvodňovala neexistencí účinných prostředků k vymáhání práv Unie na ochranu spotřebitele, která mj. vedla k narušení spravedlivé hospodářské soutěže mezi obchodníky porušující předpisy a obchodníky, které právní předpisy řádně dodržují, což v konečném důsledku bránilo bezproblémovému fungování vnitřního trhu. Právě vnitřní trh měl dle Komise spotřebitelům přinášet přidanou hodnotu v podobě vyšší kvality, větší rozmanitosti, přiměřených cen a vysoké úrovně bezpečnostních norem pro zboží a služby, čímž měla být podpořena vysoká úroveň ochrany spotřebitele a úkolem Unie dle čl. 169 odst. 1 a čl. 169 odst. 2 písm. a) Smlouvy o fungování EU bylo přispívat k dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele prostřednictvím opatření přijatých podle čl. 114 Smlouvy o fungování EU. Na tento úkol Unie dle Komise odkazoval i čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie⁵⁹⁴, podle kterého má být v politikách Unie zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.⁵⁹⁵

Subjektem oprávněným k podání žaloby byly dle směrnice právnické osoby, které byly řádně založeny podle práva členského státu určení a které mohly prokázat, že po dobu 12 měsíců vykonávaly veřejnou činnost v oblasti ochrany zájmů spotřebitelů, a jejichž účel vyplývající ze zakladatelského právního jednání dokládal, že mají oprávněný zájem chránit zájmy spotřebitelů podle práva Unie, jsou neziskové povahy, není proti nim vedeno insolvenční řízení ani o nich nebylo prohlášeno, že jsou v úpadku. Oprávněné právnické osoby musely být současně nezávislé a nesměly být ovlivňovány osobami, které nebyly spotřebiteli, zejména obchodníky, a osobami které měly hospodářský zájem na podání zástupné žaloby, a to i v případě financování třetími stranami, a za tímto účelem měly právnické osoby

⁵⁹³ Directive 2009/22/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on injunctions for the protection of consumers' interests (Codified version) Text with EEA relevance. OJ L 110, 1. 5. 2009, p. 30–36.

⁵⁹⁴ Listina základních práv Evropské unie. OJ C 326, 26. 10. 2012, p. 391–407.

⁵⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, preambule.

zavedeny postupy umožňující předcházet takovému vlivu, jakož i střetu zájmů mezi jimi samotnými, jejich poskytovateli financování a zájmy spotřebitelů; a dále pak právnické osoby, které jakýmkoli vhodným způsobem, zejména na svých internetových stránkách, a jednoduchým a srozumitelným jazykem zpřístupňovaly veřejnosti informace dokládající splnění výše uvedených kritérií a dále pak zpřístupňovaly veřejnosti informace o svých zdrojích financování a o své organizační, řídicí a členské struktuře a účelu vyplývajícím za zakladatelského právního jednání a svých činnostech.⁵⁹⁶

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 stanovila povinnost členského státu zajistit, aby se zástupnou žalobou mohly oprávněné subjekty domáhat minimálně opatření na zdržení se jednání či opatření ke zjednání nápravy.⁵⁹⁷ Opatření na zdržení se jednání se dle směrnice rozumělo předběžné opatření k ukončení nebo případně zákazu praxe, pokud byla tato praxe považována za porušení předpisů specifikovaných směrnicí či konečné opatření k ukončení nebo případně zákazu praxe, pokud byla tato praxe shledána porušením předpisů specifikovaných směrnicí. Konečné opatření k ukončení nebo případně zákazu praxe může zahrnovat jak opatření, jímž se určuje, že daná praxe představuje porušení předpisů, tak povinnost zveřejnit rozhodnutí o opatření v plném nebo částečném rozsahu, v takové podobě, kterou soud nebo správní orgán považuje za přiměřenou, nebo povinnost zveřejnit opravné prohlášení.⁵⁹⁸ Opatřením ke zjednání nápravy se dle směrnice rozumí opatření, kterým se obchodníkovi uloží povinnost poskytnout dotčeným spotřebitelům nápravu, jako je náhrada škody, oprava, výměna, snížení ceny, ukončení smlouvy nebo vrácení zaplacené ceny, je-li to vhodné a přípustné podle práva Unie nebo vnitrostátního práva členského státu.⁵⁹⁹

Přijátá směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 se vztahuje na porušování ustanovení práva Unie uvedených v příloze I. směrnice, pokud tato ustanovení chrání zájmy spotřebitelů bez ohledu na to, zda jsou tyto osoby označovány jako spotřebitelé, cestující, uživatelé, zákazníci, retailoví investoři, neprofesionální zákazníci, subjekty údajů nebo jinak. Zájmy ta-

⁵⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, článek 4.

⁵⁹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, článek 7.

⁵⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, článek 8.

⁵⁹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, článek 9.

kových fyzických osob, které byly nebo mohou být ve směrnici uvedenými porušeními předpisů poškozovány, by však přijatá směrnice měla chránit, pouze pokud jsou tyto osoby spotřebitelem.⁶⁰⁰ V rámci unijní právní úpravy lze v této souvislosti vysledovat jednotnou definici spotřebitele, když např. zmíněná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES spotřebitele definuje jako jakoukoli fyzickou osobu, která jedná za účelem, jejž nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání, obdobnou definici spotřebitele uvádí i např. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011.⁶⁰¹

Cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 je dle unijního normotvůrce přispět k fungování vnitřního trhu a dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele tím, že se oprávněným subjektům, které zastupují kolektivní zájmy spotřebitelů, umožní podávat zástupné žaloby na vydání opatření na zdržení se jednání i opatření ke zjednání nápravy proti obchodníkům porušujícím ustanovení práva Unie. Podle unijního normotvůrce by tedy zástupná žaloba měla poskytovat účinný a účelný způsob ochrany kolektivních zájmů spotřebitelů. Měla by tedy především umožňovat oprávněným subjektům jednat za účelem zajištění dodržování příslušných ustanovení práva Unie ze strany obchodníků a překonávat překážky, s nimiž se spotřebitelé potýkají v rámci individuálních žalob a k nimž patří nejistota spotřebitelů ohledně jejich práv a ohledně dostupných procesních prostředků, zdráhavost jednat a záporná bilance předpokládaných nákladů individuální žaloby ve srovnání s jejími přínosy.⁶⁰²

Nezbytné je po prostudování směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 poznamenat, že unijní normotvůrce se i v rámci preambule věnuje čistě ochraně „spotřebitele“, když v rámci vymezení důvodů, kterého ho vedly k přijetí této právní úpravy, nezmiňuje jiné subjekty, kterým

⁶⁰⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, preambule čl. 14.

⁶⁰¹ Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. OJ L 304, 22.11.2011, p. 64–88. Článek 2, odst. 1.

⁶⁰² Sněmovní tisk 775/0. Vládní návrh zákona o hromadném řízení. Návrh zákona rozeslán poslancům jako tisk 775/0 dne 6. 3. 2020. Organizační výbor projednání návrhu zákona doporučil 11. 3. 2020 (usnesení č. 276). Určil zpravodaje: Marek Benda a navrhl Ústavně právní výbor jako garanční (stav k 21. 6. 2021).

by mohla být v rámci podnikatelsko-spotřebitelských vztahů způsobena újma právě díky faktické nerovnosti či informační asymetrii, než zmíněné spotřebitele.

3.8.3 Národní právní úprava

Již dne 6. března 2020 předložila Vláda ČR Poslanecké sněmovně návrh zákona o hromadném řízení, a to s cílem dosáhnout souladu národní právní úpravy s předpisy a judikaturou Unie právě v otázce úpravy podmínek, za kterých lze v občanském soudním řízení společně projednat a rozhodnout spory týkající se práv nebo oprávněných zájmů více osob se stejným či obdobným skutkovým nebo právním základem.⁶⁰³

Obdobně jako směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 stanoví vládní návrh zákona možnost domáhat se hromadnou žalobou splnění povinnosti nebo určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není.⁶⁰⁴ Vládní návrh zákona řízení o hromadné žalobě rozlišuje přihlašovací hromadné řízení a odhlašovací hromadné řízení. Přihlašovacím hromadným řízením se dle vládního návrhu zákona rozumí hromadné řízení, ve kterém se projednávají a rozhodují spory týkající se práv nebo oprávněných zájmů členů skupiny, kteří se do hromadného řízení stanoveným způsobem přihlásili.⁶⁰⁵ Odhlašovacím hromadným řízením se dle vládního návrhu zákona rozumí hromadné řízení, ve kterém se projednávají a rozhodují spory týkající se práv nebo oprávněných zájmů členů skupiny s výjimkou členů skupiny, kteří: i) se z hromadného řízení stanoveným způsobem odhlásili, nebo ii) nemají ke dni zahájení hromadného řízení obvyklý pobyt na území České republiky, ledaže se do hromadného řízení stanoveným způsobem přihlásili.⁶⁰⁶ Věcná příslušnost obecných soudů je specifikována způsobem, kdy vládní návrh zákona výslovně stanovuje, že v hromadném řízení se projednávají a rozhodují spory vyplývající z právních poměrů mezi podnikatelem a spotřebiteli.⁶⁰⁷

Odůvodnění navrhované právní úpravy řadí mezi hlavními přínosy především umožnění zajištění přístupu k soudu osobám, které by jinak svůj nárok samy neuplatňovaly, protože se jim to z ekonomického hlediska nevyplatí (spotřebitelé). V tomto ohledu navrhovatel zákona výslovně uvádí, že přijetí právní úpravy nejen pomůže soudům, ale především zajistí lepší přístup k justici všem osobám, jimž se

⁶⁰³ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení.

⁶⁰⁴ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení, ust. § 3.

⁶⁰⁵ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení, ust. § 4.

⁶⁰⁶ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení, ust. § 5.

⁶⁰⁷ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení, ust. § 7.

individuální vymáhání jejich práv soudní cestou nevyplatí. Dle navrhovatele je tedy účelem navrhované právní úpravy zejména zamezit problému tzv. racionální apatie, kdy jednotlivé poškozené osoby nemají zájem řešit a uplatňovat své bagatelní nároky, protože je to pro ně z ekonomického hlediska příliš nákladné a možný úspěch ve sporu není zcela zajištěn. Dle navrhovatele právě hromadné žaloby umožňují koncentraci jednotlivých drobných nároků do jedné žaloby způsobem, kdy celková výše žalovaného plnění již není plněním bagatelním. Dle navrhovatele právě možnost bránit svá práva prostřednictvím hromadné žaloby poskytne v budoucnu prostor také pro uplatňování práv a nároků, které by jinak sám poškozený neuplatňoval vůbec.⁶⁰⁸

Oproti unijní právní úpravě zvažoval navrhovatel zákona o hromadných řízeních i tu skutečnost, že uvedený posun v chování poškozených osob může mít zprostředkovaně i další pozitivní dopady, když v některých společenských a právních oblastech, kde se v zásadě většina utrpěných újem nevymáhá, a nezákonně získaný užitek zůstává u škůdce. Výše jednotlivých újm v takových oblastech je sice minimální, ale ve svém souhrnu je škůdce již nicméně „pozitivně“ pocítuje (jev nazývaný jako tzv. difúzní škoda). Dle navrhovatele tím, že po přijetí návrhu zákona bude možné bagatelní nároky koncentrovat do jednoho soudního řízení, lze s velkou pravděpodobností očekávat, že se také postupně zahájí jejich vymáhání. Vedlejším produktem takového aktivního hájení práv poškozenými osobami pak bude dle navrhovatele vytvoření účinného nástroje vůči všem, kteří doposud z uvedeného stavu získávají majetkový prospěch. Navrhovatel se domnívá, že ve svém důsledku je hromadná žaloba nástrojem k narovnání podnikatelského prostředí, neboť nutí nepoctivé aktéry hospodářského styku umravňovat své chování, a tím odstraňuje zásadní výhodu, kterou tito dnes mají oproti většině poctivých podnikatelů, již z ní těžit nemohou.⁶⁰⁹ V tomto ohledu jde národní navrhovatel ve svých úvahách nad rámec unijního normotvůrce, když uvádí, že nepoctivé podnikatelské subjekty, které ve stávajícím právním systému mohou de facto bez následků poškozovat zájmy spotřebitelů, ale i jiných podnikatelů, budou pod hrozbou případné hromadné žaloby od svých nekalých praktik a nepoctivých jednání raději upouštět a tuto činnost již napříště ani nebudou zahajovat (prevence).⁶¹⁰

⁶⁰⁸ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení. Důvodová zpráva, s. 50.

⁶⁰⁹ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení. Důvodová zpráva, s. 51.

⁶¹⁰ Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení. Důvodová zpráva, s. 53.

3.8.4 Posouzení obsahu principy DCFR

V otázce ochrany smluvních stran DCFR publikovaný v roce 2008⁶¹¹ vychází z právních předpisů členských států Unie, které obvykle chrání postavení spotřebitele jako slabší smluvní strany, jež nemá znalosti, zkušenosti, či případně prostředky k porozumění všech náležitostí smlouvy. DCFR jde však v tomto ohledu ještě dále, když předkládá obdobné zásady ochrany smluvní strany, kterou může být i kromě spotřebitele i podnikatel představovaný malým podnikem, který postrádá patřičnou vyjednávací sílu. Příkladem ochrany slabší smluvní strany je tedy dle DCFR např. možnost odstoupit od smlouvy, v případě že některá ze smluvních stran jednala v důvěře vůči druhé straně a přitom sama měla ekonomické potíže nebo naléhavou potřeby, či byla nezkušená nebo měla nedostatek vyjednávacích schopností a druhá smluvní strana tyto skutečnosti věděla nebo se daly odůvodněně očekávat, a využila situace první smluvní strany, čímž jí vznikla nepřiměřená výhoda nebo hrubá nespravedlivá výhoda. Podle zásad navrhovaných DCFR by měl např. soud na žádost smluvní strany, v případě že to bude nezbytné, upravit podmínky smlouvy do souladu s tím, co by jinak mělo být dohodnuto, pokud by byly dodrženy požadavky na dobrou víru a poctivé jednání.⁶¹²

Autoři k otázce nespravedlivého vykořisťování výslovně uvádějí, že smluvní právo není obecně postaveno na principu spravedlivého vyjednávání, avšak to co má být dodáno nebo poskytnuto smluvní stranou by mělo být objektivně stejné hodnoty. I přes skutečnost, že se některé právní systémy umožňují vyhnout smlouvám nebo určitým typům smluv právě pro hrubě nespravedlivou cenu, příklání se autoři k tomu názoru, že strany smlouvy jsou těmi nejlepšími rozhodčími relativní hodnoty toho, co má být v rámci závazku vyměněno. Zmíněná ochrana smluvní strany v rámci DCFR (Kniha II. – 7: 207) je projevem zásady, která v případě neúměrného plnění smlouvy umožňuje jedné straně vyhnout se nespravedlivému vykořisťování prostřednictvím vlastního aktivního jednání. Slabost či nezkušenost smluvní strany lze ale také spatřovat v důvěře v druhou stranu, což může mít

⁶¹¹ BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans. SCHULTE-NÖLKE a H. G. BEALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009. ISBN 978-3-86653-097-3.

⁶¹² Book II. – 7: 207: Unfair exploitation. II. – 7: 207 (1) A party may avoid a contract if, at the time of the conclusion of the contract: (a) the party was dependent on or had a relationship of trust with the other party, was in economic distress or had urgent needs, was improvident, ignorant, inexperienced or lacking in bargaining skill and (b) the other party knew or could reasonably be expected to have known this and, given the circumstances and purpose of the contract, exploited the first party's situation by taking an excessive benefit or grossly unfair advantage.

za následek ovlivnění úsudku smluvní strany. Možnost domáhat se zrušení smlouvy je však limitována určitou slabostí či nezkušeností smluvní strany, kterou musí být strana schopna doložit, jinak by možnost zrušení smlouvy z důvodu zneužití přinášela do smluvních vztahů značnou nejistotu. Aplikace článku Knihy II. – 7: 207 je tak dána pro situace, pokud je výhoda získaná jednou stranou prokazatelně nepřiměřená ve srovnání s obvyklou cenou či jiným výnosem v podobných smlouvách. Případná skutečnost, že z důvodu nedostatek dodávek předmětu smlouvy vedlo k dodání plnění za vyšší cenu, není důvodem k aplikaci tohoto článku, pokud však vyšší cena nevede k neobvyklému nárůstu zisku smluvní strany, která takové plnění dodává.⁶¹³

Obdobně přistupuje DCFR k otázce informací o podmínkách smlouvy, když v rámci svých pravidel počítá s případy, kdy smluvní strany nemusí být informovány o obsahu smlouvy nebo obsah smlouvy nemusí úplně pochopit. I v tomto případě DCFR vychází z principu, že je nutné poskytnout ochranu nejen spotřebiteli, ale i jak bylo shora uvedeno i např. malému podniku, který nemá potřebné odborné znalosti.⁶¹⁴ Zásadní otázkou dle autorů DCFR je, zda označení „spotřebitel“ je nejlepším způsobem identifikace osob, které potřebují zvláštní ochranu, když právě malé podniky nebo „neopakující se smluvní strany“ mohou také potřebovat nezbytnou ochranu, která se dostává nyní výhradně především spotřebitelům jako fyzickým osobám. Definice spotřebitele a podnikání jsou DCFR modelovány podle společných rysů, které lze nalézt v unijních směrnicih přijatých v roce 2006. Také DCFR definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, která jedná pro účely, které jsou mimo jeho obchodní, obchodní nebo obchodní činnost. Aby mohla být osoba považována za spotřebitele, musí tak jednat především pro účely, se nevztahující k jejímu obchodu, podnikání nebo povolání. Z tohoto důvodu jsou za spotřebitelské smlouvy považovány smlouvy, které uzavírají za účelem plnění v osobní, rodinné

⁶¹³ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 553.

⁶¹⁴ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 52.

nebo domácí rovině. Definice spotřebitele rovněž počítá s případy, kdy má spotřebitel v úmyslu dosáhnout zisku, např. později dalším prodejem zakoupeného zboží, pokud tak ale nečiní pravidelně.⁶¹⁵

V případě některých hraničních situací, kdy je například kupována věc, která má být používána jak pro soukromé účely, tak pro podnikání, stanoví DCFR pravidlo, podle kterého se považuje osoba za spotřebitele pro účely uplatnění pravidel na ochranu spotřebitele. Smyslem tohoto pravidla je poskytnout kupujícímu, pokud je spotřebitel, ochranu, která by se na něj vztahovala, pokud by jako spotřebitel jednal s podnikatelem (Kniha I. – 1: 105 odst. 3).⁶¹⁶

Autoři uvádějí, že v rámci definice spotřebitele je napříč členskými státy používáno rozličné vymezení spotřebitele, kdy například Španělsko vymezuje spotřebitele jako uživatele, který získává, používá nebo používá zboží jako konečný adresát tohoto zboží, bez cíle jeho integrace do výroby, transformace nebo obchodního procesu. V Řecku je pojem spotřebitel spojován s konečným užitím zboží či služby. Tyto koncepty však nebyly autory přijaty, protože potřeba ochrany by se neměla spojovat s každým konečným adresátem, ale spíše by měla být spojována s osobou, která potřebuje ochranu.⁶¹⁷ Na rozdíl od definice „spotřebitele“ unijní právo nepoužívá jednotný termín pro druhou stranu spotřebitelské smlouvy, která bývá označována rozdílně, např. jako „obchodník“ (Směrnice 85/577/EHS; 98/6/ES; 2005/29/ES), „dodavatel“ (směrnice 93/13/EHS; 97/7/ES; 002/65/ES), „prodávající“ (směrnice 93/13/EHS; 1999/44/ES), „prodávající“ (směrnice 94/47/ES), „poskytovatel služeb“ (směrnice 2000/31/ES) nebo „věřitel“ (směrnice 87/102/EHS). Společným rysem těchto směrnic je skutečnost, že podnikatelem může být jak osoba fyzická tak právnická osoba, která tak činí pro účely, které se týkají samostatně výdělečné činnosti, obchodu, práce nebo profese této osoby.⁶¹⁸

Případy s účastí zranitelných osob patří k dle autorů DCFR k případům, kdy například pro smluvní vztahy nelze akceptovat standardní podmínky, jež připravila

⁶¹⁵ Tamtéž s. 142.

⁶¹⁶ Book I. – 1: 105 “Consumer” and “business” (3) A person who is within both of the preceding paragraphs is regarded as falling exclusively within paragraph (1) in relation to a rule which would provide protection for that person if that person were a consumer, and otherwise as falling exclusively within paragraph (2).

⁶¹⁷ Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016. s. 144.

⁶¹⁸ Tamtéž s. 147.

druhá smluvní strana, a to právě pro zmíněnou zranitelnost jedné smluvní strany. Skutečnost, zda je smluvní stranou výhradně spotřebitel, není pro aplikaci ochrany slabší smluvní strany dle autorů DCFR zásadní. Zde lze např. odkázat na pravidla pro ochranu slabších smluvních stran (např. Kniha II. – 9: 103 a Kniha II. – 9: 405)⁶¹⁹, kdy podmínky poskytnuté jednou stranou, které nebyly individuálně sjednány, lze použít proti druhé straně jen v případě, že druhá strana o těchto podmínkách věděla, nebo pokud strana k takovým podnikla přiměřené kroky k tomu, aby na ně upozornila druhou stranu, a to před tím, než byla smlouva uzavřena, a to bez ohledu, zda je smluvní stranou spotřebitel či malý podnik (Kniha II. – 9: 103)⁶²⁰, nebo dále v případě nekalých podmínek upravených ve smlouvách, je podmínka nepoctivou, pokud nebyla individuálně projednána, byla navržena podnikatelem a tato znevýhodňuje spotřebitele v rozporu s dobrou vírou a poctivostí v jednání (Kniha II. – 9: 405).⁶²¹ Principem ochrany předložené DCFR je tedy nejen ochrana spotřebitele jako slabší smluvní strany, ale také ochrana smluvních stran v postavení spotřebiteli obdobném, za které lze dle zmíněných principů DCFR považovat i malé podniky či některé podnikající fyzické osoby.

3.8.5 Dílčí shrnutí

Pokud budeme vycházet z definice spotřebitele, tak jak je předkládána v ust. § 419 občanského zákoníku, podle kterého je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná, je zřejmé, že vládní návrh zákona o hromadném řízení upravuje možnost hromadných žalob pouze na vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli. Obdobě tak lze dovozovat i z definice spotřebitele obsažené v ust. § 2 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně spotřebitele, podle kterého je za spotřebitele považována fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.⁶²²

⁶¹⁹ Kniha II kapitola devátá upravuje obsah a účinky smluv.

⁶²⁰ Book II. – 9: 103: Terms not individually negotiated II. – 9: 103 (1) Terms supplied by one party and not individually negotiated may be invoked against the other party only if the other party was aware of them, or if the party supplying the terms took reasonable steps to draw the other party's attention to them, before or when the contract was concluded.

⁶²¹ Book II. – 9: 405: Meaning of “unfair” in contracts between businesses. II. – 9: 405 A term in a contract between businesses is unfair for the purposes of this Section only if it is a term forming part of standard terms supplied by one party and of such a nature that its use grossly deviates from good commercial practice, contrary to good faith and fair dealing.

⁶²² „OZ staví svou definici na tzv. pozitivním modelu, tj. spotřebitel je subjekt, který něco činí, koná, je aktivní, zatímco definice obsažená v ZOS je založena na negativním modelu, neboť spotřebitel nejedná, tj. jde o negativní vymezení. V zásadě však můžeme konstatovat, že pojem spotřebitel je v OZ i ZOS vymezen obdobně, byť je poněkud nekoncepčně postaven na odlišných modelech.“ Blíže: Dudová, J. Obecné vymezení některých pojmů a koncepcí. In *Společensko-právní aspekty ochrany*

V tomto ohledu sleduje navrhovaný zákon o hromadném řízení v otázce věcné příslušnosti obecných soudů k projednávání hromadných žalob důsledně ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, která stanoví pravidla k zajištění toho, aby ve všech členských státech byl k dispozici mechanismus pro zástupné žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů.

Zmíněná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 definuje spotřebitele jako jakoukoliv fyzickou osobu, která jedná za účelem, jenž nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání. Na jiné osoby než na spotřebitele se v otázce hromadných žalob předmětná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 nevztahuje. Obdobně tak i vládní návrh zákona o hromadném řízení počítá s tím, že žalobu bude možné podat pouze na ochranu spotřebitele, nikoli na ochranu jiné osoby.

V tomto ohledu lze spatřit zásadní odklon od principů nastíněných DCFR, který za slabší smluvní stranu kromě spotřebitele považuje i například malý podnik⁶²³ bez patřičných zkušeností či odpovídajícího zázemí. V intencích ochrany slabší smluvní strany, tak jak ji předkládá DCFR, by tedy měla již unijní právní úprava v podobě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 předpokládat, že postavení spotřebitele by mohlo být příznáno právě zmíněným malým podnikům, či některým podnikajícím fyzickým osobám. Právě u malých podniků či některých podnikajících fyzických osob je zařazení do skupiny zranitelné smluvní strany, tak jak ji předpokládá DCFR aktuální, když lze připustit, že fyzická osoba (považovaná za spotřebitele) může v rámci výkonu své závislé práce dosahovat příjmu (výdělku) převyšující příjmy malých podniků či podnikajících fyzických osob.

Při úvaze zda rozšíření ochrany smluvní strany i na jiné subjekty (než fyzické nepodnikající osoby) nezasahuje či neprolamuje autonomii smluvní svobody je potřeba přihlídnout k potřebě ochrany osoby, která právně jednala s důvěrou v určitý, jí druhou stranou prezentovaný obsah jednání. Případná pozdější možnost smluvní strany dovolat se následně vad jednání, které sama způsobila, by znamenala ztrátu důvěry v jednání druhých osob. Právě důvěra je při veškerém sociálním

spotřebitele a jeho zdraví. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. Kap. 1.2, s. 21. ISBN 978-80-210-8050-8.

⁶²³ Překlad anglického označení „small business“.

styku s nimi základním předpokladem pro fungování komplexní společnosti.⁶²⁴ Důvěru je třeba pokládat za elementární kategorii sociálního života, když tato na jedné straně vyjadřuje vnitřní postoj odrážející eticky odůvodněné představy a očekávání jednotlivých členů společnosti, na straně druhé je výrazem principu právní jistoty, který představuje jednu z faset materiálně, tj. hodnotově chápaného právního státu, jehož ústavně normativní výraz je obsažen v čl. 1 odst. 1 Ústavy. Zmíněný princip právního státu může sice působit proti principu autonomie vůle, avšak vždy je potřeba nalézt praktickou konkordanci mezi oběma protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou a aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.⁶²⁵

Navrhovateli zákona o hromadných řízeních lze však oproti originální unijní právní úpravě hromadných žalob přičíst k dobru úvahy nad dopady hromadných žalob na podnikatele, kteří doposud těží ze situace, kdy plno nekalých obchodních praktik je ponecháno bez postihu právě pro neefektivitu soudního sporu vzhledem k bagatelním újmám. Ačkoli navrhovatel zákona o hromadných řízeních polemizuje s úvahou, že budoucí rozmach hromadných žalob by mohl přispět k odstranění nekalých praktik, které se kromě spotřebitelů dotýkají také ostatních podnikatelů a soutěžitelů, ve svém návrhu zákona o hromadných řízeních důsledně sleduje unijní právní úpravu a zvýšenou právní ochranu v navrhovaném zákoně o hromadných řízeních přiznává jen spotřebitelům.

Z tohoto důvodu nezbyvá předkládanou právní úpravu o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů hodnotit jako odklon od principů ochrany slabší smluvní strany, která je předkládána DCFR. Jak bylo shora uvedeno, zcela by postačovalo, pokud by se unijní normotvůrce v rámci obsahu směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 držel principů nastíněných DCFR a pod pojem „spotřebitel“ zahrnul i malé podniky či některé podnikající fyzické osoby, jejichž vyjednávací síla je srovnatelná či obdobná s vyjednávací silou, kterou disponuje běžný spotřebitel, který je fyzickou osobou.

⁶²⁴ Vertrauen im weitesten Sinne eines Zutrauens zu eigenen Erwartungen ist ein elementarer Tatbestand des sozialen Lebens. Der Mensch hat zwar in vielen Situationen die Wahl, ob er in bestimmten Hinsichten Vertrauen schenken will oder nicht. Ohne jegliches Vertrauen aber könnte er morgens sein Bett nicht verlassen. Unbestimmte Angst, lähmendes Entsetzen befielen ihn. LUHMANN, N. *Vertrauen Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität*. 5. Auflage UVK Verlagsgesellschaft mbH Konstanz mit UVK/Lucius München, 2014. s. 8. ISBN 978-3-8463-4004-2.

⁶²⁵ Nález ústavního soudu I. ÚS 342/09 ze dne 15. 6. 2009. N 144/53 SbNU 765.

Závěrečné shrnutí

Úvod k výzkumnému závěru

V úvodu předkládané disertační práce byly zvoleny tři hypotézy. První ověřovanou hypotézou byla domněnka, že **spolupráce členských států v rámci evropské ekonomické integrace (normotvorba Unie) ovlivňuje principy smluvního práva ČR**. Druhou ověřovanou hypotézou byla domněnka, že **principy smluvní svobody v rámci právní úpravy ČR se odlišují od principů navrhopovaných v rámci DCFR**. Třetí ověřovanou hypotézou byla domněnka, že **principy smluvní svobody ČR mohou být ovlivněny nikoli prostřednictvím působení evropské integrace (Unie), ale prostřednictvím působení vnitrostátní exekutivy**. Pro potvrzení nebo zamítnutí vlastních hypotéz a v úvodu práce předložených tvrzení byly zvoleny neexperimentální metody logického výzkumu, který byl realizován na příkladech osmi (8) směrnic, kterými EU za účelem dotvoření vnitřního trhu zasahuje do obligačních vztahů mezi spotřebitelem a podnikatelem.

Rekapitulace

- I. V případě první posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES bylo zjištěno, že zásady obsažené ve směrnici plně korespondují se zásadami DCFR. Obdobně lze hodnotit i počínání našeho zákonodárce, který na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES provedl změnu ve vnitrostátním právu. **Změny učiněné především v (tehdejším) občanském zákoníku lze hodnotit za změny právního řádu, které vycházejí z požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES a které plně korespondují se zásadami DCFR**. Ve věci posuzovaného principu smluvní svobody lze uvést, že tento je v otázce poskytnutí faktických a právních informací, které jsou nezbytné pro druhou smluvní stranu k uzavření smlouvy, **limitován zásadou neposkytovat zavádějící informace tak zásadou „pravidla úplnosti“ podle kterého musí spotřebitel obdržet všechny nezbytné informace nutné k rozhodnutí o uzavření smlouvy**.
- II. V případě druhé posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici byly sice naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu, avšak do**

národního řádu převzaté zásady představují odklon od zásad upravených DCFR. Posuzovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES (a následně národní právní úprava) v otázce ochrany smluvní strany definuje spotřebitele jako fyzickou osobu, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání. Takové osobě je následně jak směrnici, tak národní právní úpravou poskytována právní ochrana. **Dle DCFR by se ale měla nezbytná ochrana smluvní strany dostat i podnikateli, který je malým podnikem bez patřičných zkušeností či odpovídajícího zázemí, který postrádá patřičnou vyjednávací sílu, či smlouvu uzavřel v důvěře vůči druhé straně a přitom sám měl ekonomické potíže nebo naléhavou potřebu, či byla nezkušený nebo měl nedostatek vyjednávacích schopností** a druhá smluvní strana tyto skutečnosti věděla nebo se daly odůvodněně očekávat, a využila situace první smluvní strany, čímž jí vznikla nepřiměřená výhoda nebo hrubá nespravedlivá výhoda.

- III. V případě třetí posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici plně korespondovaly se zásadami DCFR. Náš zákonodárce však zásady nepřevzal důsledně, čímž založil odklon právní úpravy od zásad předpokládaných jak směrnici, tak DCFR.** V neprospěch podnikatele a rozporu se směrnici náš zákonodárce zavedl právní úpravu závazků spotřebitele v případě odstoupení od smlouvy. V případě odstoupení od smlouvy směrnice (shodně s DCFR) stanovila, že spotřebitel odpovídá pouze za případné snížení hodnoty zboží v důsledku nakládání s tímto zbožím jiným způsobem, než je nutné k tomu, aby se obeznámil s povahou, vlastnostmi a funkčností zboží. Naproti tomu občanský zákoník ponechává možnost spotřebitele zboží před jeho vrácením užívat, když spotřebiteli přiznává odpovědnost za snížení hodnoty zboží, které vzniklo v důsledku nakládání s tímto zbožím jinak, než je nutné s ním nakládat s ohledem na jeho povahu a vlastnosti. Nedůsledně postupoval náš zákonodárce i v případě ochrany spotřebitele před prodlením podnikatele s dodáním zboží, kdy limity předpokládané DCFR i směrnici zcela pominul.
- IV. V případě čtvrté posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici byly naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu, avšak do národního řádu převzaté zásady představují odklon od zásad upravených DCFR.**

Rozdílnou byla především úprava pravidel při změně smluvního závazku. Jak směrnice tak dle zákona je případné změny smlouvy či změny informací a podmínek smlouvy uloženo poskytovateli navrhnout nejpozději dva měsíce před navrhovaným dnem použitelnosti těchto změn. Součástí povinných informací musí být i informace o právu uživatele bezplatně ukončit rámcovou smlouvu kdykoli do dne uplatnění změn. Výpověď smlouvy je možné učinit kdykoli, pokud se strany nedohodly na výpovědní lhůtě. Délka výpovědní doby byla směrnicí stanovena na jeden měsíc. **Podle DCFR může závazek ze smlouvy jednostranně změnit jakákoli smluvní strana oznámením druhé straně, pokud je tato změna přiměřená s ohledem na výsledek, kterého má být dosaženo; zájmy klienta; zájmy poskytovatelů služeb; a okolnosti v době změny smlouvy.**

- V. V případě páté posuzované směrnice Rady (EU) 2016/2258 bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici nebyly naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu.** Změna daňového řádu, na základě které byla rozšířena pravomoc tuzemského správce daně (pravomoc vyžadovat údaje z bankovních obchodů), nebyla iniciována přijetím unijní legislativy, když žádná z unijních směrnic žádnou z takových povinností po členském státu nevyžadovala. V otázce smluvních principů DCFR pro smluvní vztahy mezi podnikateli v případě, že není mezi stranami smlouvy dohodnut termín plnění, výslovně zachovává smluvní svobodu, když takovým povinností nestanovuje žádnou konkrétní podpůrnou lhůtu. Splnění povinnosti věřitele poskytnout úvěr ponechává na přiměřenou dobu po výzvě dlužníka a splnění povinnosti dlužníka převzít úvěr na přiměřenou dobu po žádosti dlužníka. K otázce obchodního tajemství stanoví DCFR pravidlo, podle kterého musí být obchodní hodnoty, které jsou zásadní pro smluvní strany, uchovávány musí být chráněny před konkurenty. Výslovně DCFR předpokládá, že by zachování mlčenlivosti měla být poskytnuta soudní ochrana.
- VI. V případě šesté posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici byly naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu.** Na základě provedeného výzkumu však lze konstatovat zjištěný odklon od základních zásad soukromého práva, jež svůj základ odvozují od stěžejních hodnot pluralitní demokracie, a to v případě omezení vlastnického práva ke zmíněným (zakázaným) zásobníkům. Směrnicí navrhovaná změna zákona o zbraních a střelivu poměrně

pokřivuje zásadu, kdy lidé jsou si rovni v důstojnosti a v právech, a to v neprospěch osob s povolením nabývat a povolením držet palnou zbraň zařazenou do kategorie B, které budou za držení (zakázaného) nadlimitního zásobníku nově stiženy sankcí, ačkoli tyto osoby tyto zásobníky pořídily v době, kdy pořízení takového zásobníku nebylo podmíněno povolením orgánu veřejné moci a jeho užívání spolu se zbraní typu B nebylo sankcionováno. Nezbytné je dále zmínit, že zmíněná směrnice předkládá výlučně harmonizační pravidla sestavená s cílem upravit základní hmotněprávní podmínky držení zbraní a střeliva na území členských států, které představují zásah do hmotněprávní úpravy nabývání a držení určitého segmentu zboží (zbraní a střeliva), jež Unii jakožto mezinárodní organizaci na základě zakladatelských smluv nepřísluší, když oblast vnitřní bezpečnosti byla zakladatelskými smlouvami výslovně ponechána na výhradní odpovědnosti každého členského státu.

- VII. V případě sedmé posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici byly naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu**. Subjektivní a objektivní požadavky na soulad zboží se smlouvou jsou návrhem na změnu občanského zákoníku důsledně převzaty, a tyto zcela odpovídají požadavkům na soulad zboží se smlouvou, které předpokládá DCFR. DCFR však odlišně od hodnocené směrnice a návrhu na změnu občanského zákoníku předpokládá, že zboží musí být zabaleno nebo zabaleno způsobem obvyklým pro takové zboží nebo, není-li k dispozici takový způsob balení, zabaleno způsobem přiměřeným k uchování a ochraně zboží. DCFR dále, odlišně od směrnice a návrhu na změnu občanského zákoníku, upravuje i lhůtu záruky, která činí 5 let nebo odhadovanou dobu životnosti zboží, pokud je kratší, avšak tato platí je v těch případech, kdy záruční list nestanoví jinak. Takto DCFR upravená záruka svědčí ve prospěch každého dalšího vlastníka zboží po dobu trvání záruky, není-li v záručním dokumentu stanoveno jinak. S tímto způsobem přechodu práv z vadného plnění na dalšího vlastníka věci směrnice ani návrh na změnu občanského zákoníku zatím nepočítají.
- VIII. V případě osmé posuzované směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, bylo zjištěno, že **zásady obsažené ve směrnici byly naším zákonodárcem důsledně převzaty do národního právního řádu, avšak do národního řádu**

převzaté zásady představují odklon od zásad upravených DCFR. Navrhovaný právní úprava zákona o hromadném řízení důsledně sleduje ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828, která stanoví pravidla k zajištění toho, aby ve všech členských státech byl k dispozici shodný mechanismus pro zástupné žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů. Návrh zákona však, shodně jako zmíněná směrnice, představuje odklon od principů nastíněných DCFR, který za slabší smluvní stranu kromě spotřebitele považuje i například malý podnik bez patřičných zkušeností či odpovídajícího zázemí. Právě u malých podniků či některých podnikajících fyzických osob je zařazení do skupiny zranitelné smluvní strany, tak jak ji předpokládá DCFR aktuální, když připustíme, že fyzická osoba (považovaná za spotřebitele) může v rámci výkonu své závislé práce dosahovat příjmu (výdělku) převyšující příjmy malých podniků či podnikajících fyzických osob. Z tohoto důvodu nelze předkládanou právní úpravu o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů hodnotit jinak, než jako odklon od principů ochrany slabší smluvní strany, která je předkládána DCFR.

Ověření stanovených hypotéz

- I. **První ověřovanou hypotézu**, kterou byla domněnka, že spolupráce členských států v rámci evropské ekonomické integrace (normotvorba Unie) ovlivňuje principy smluvního práva ČR, **nelze potvrdit**. Provedený výzkum jednoznačně prokázal, že principy smluvního práva (princip smluvní svobody) jsou i přes transpozici integračních pravidel zachovány bez zásadní změny. Soukromoprávní vztahy posuzované v rámci předloženého výzkumu sice vykazují jak funkční, tak materiální přímé omezení smluvní svobody, avšak takto zjištěná omezení nelze považovat za omezení principu smluvní svobody. Zjištěnou transpozici kogentních norem do soukromoprávních vztahů, jež pramení ve společném integračním cíli vytvořit vnitřní trh, lze považovat za transpozici nezbytnou k ochraně právního styku, která snižuje transakční náklady. Většina v disertační práci posuzovaných soukromoprávních vztahů byla prostřednictvím unijních směrnic formována především v oblasti informační povinnosti, kdy zjištěná kogentní (integrační) pravidla měla za cíl odstranit asymetrické postavení jedné smluvní strany v otázce informovanosti o obsahu smlouvy. Snahu kogentních (integračních) norem zabránit zneužití postavení

smluvní straně, která je v informační výhodě o obsahu smlouvy, lze považovat za snahu, která chrání méně informovanou smluvní stranu před tlakem, který může být vyvoláván stranou smlouvy, která je obsahu lépe informovaná. Zjištěná omezení smluvní svobody (zejména v otázce informační povinnosti), nelze považovat za omezení, která by princip smluvní svobody omezovala nad limity nezbytné k odstranění asymetrického postavení smluvních stran.

II. Druhou ověřovanou hypotézou, kterou byla domněnka, že principy smluvní svobody v rámci právní úpravy ČR se odlišují od principů navrhovaných v rámci DCFR, **lze jednoznačně potvrdit**. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že DCFR při formulaci vztahů mezi subjekty stanoví ve většině případů jen minimální požadavky na daný soukromoprávní vztah, kdy limitace těchto minimálních požadavků je DCFR vedena s ohledem na výsledek, kterého má být dosaženo. Názorným příkladem pro tento závěr mohou být učiněná zjištění v otázce poskytování informací, které jsou nezbytné pro druhou smluvní stranu k uzavření smlouvy (kap. 3.1), v otázce nakládání se zbožím před jeho vrácením (kap. 3.3), v otázce změny smlouvy, změny informací a podmínek smlouvy (kap. 3.4), či v otázce stanovení minimálních lhůt pro poskytnutí plnění (kap. 3.5). DCFR pojaté rozšíření ochrany slabší smluvní strany i na další subjekty, lze dle provedeného výzkumu označit za soulad s potřebou zásadní ochrany té osoby, která činila právní jednání s důvěrou v určitý, jí druhou stranou prezentovaný skutkový stav, když právě důvěra v nejširším smyslu důvěry ve vlastní očekávání je základní fakt společenského života. DCFR tak i při zachování pravidel na ochranu slabší smluvní strany maximalizuje smluvní svobodu, která je omezována jen nezbytně nutným požadavkem pro odstranění případných pochybností či pro zmíněnou ochranu slabší smluvní strany.

III. Třetí ověřovanou hypotézou, kterou byla domněnka, že **principy smluvní svobody ČR mohou být ovlivněny nikoli prostřednictvím působení evropské integrace (Unie), ale prostřednictvím působení vnitrostátní exekutivy, lze potvrdit**. Provedeným výzkumem bylo ovlivnění principu smluvní svobody zjištěno v jediném posuzovaném případě. Ve zjištěném případě (kap. 3.5) národní exekutiva prostřednictvím zákonodárce přijala změnu daňového řádu, na základě které byla posílána pravomoc tuzemského správce daně (pravomoc vyžadovat údaje z bankovních obchodů), aniž by tato povinnost byla Uníí vyžadována. Odstranění bankovního tajemství bylo však aplikováno výhradně na

smlouvy uzavírané s bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, platební institucí, poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu, institucí elektronických peněz či vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu. Poskytnutí těchto údajů a informací se však nedotýkalo jiného subjektu, který by poskytoval bankovní obchody dle občanského zákoníku, avšak nebyl by bankou, spořitelním a úvěrním družstvem, platební institucí, poskytovatelem platebních služeb malého rozsahu, institucí elektronických peněz či vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu. Legislativní zásah do smluvních vztahů, jež byl učiněn bez jakéhokoli integračního požadavku, jehož výsledkem bylo odstranění bankovního tajemství ve prospěch národní exekutivy, lze považovat jen a pouze za upevnění státní moci. Odůvodnění tohoto zásahu do soukromoprávních vztahů potřebou boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti či potřebou získat důkazní prostředek v daňovém řízení neobstojí, když státní moc prolomuje bankovní tajemství výhradně u některých subjektů (obchodů) a potřeba boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti či možnosti pořízení důkazních prostředků byla v platném právním řádu již dostatečně upravena. V tomto případě lze zjištěný zásah do soukromoprávních vztahů považovat za reálné upevnění státní moci nepravdivě odůvodněné potřebou transpozice unijní legislativy. V jiných zkoumaných případech nebyl obdobný zásah státní moci do soukromoprávních vztahů zjištěn.

Závěr

Provedený výzkum ve shora zmíněných osmi případech transpozice unijních směrnic do národního právního řádu, kromě stěžejního poukazu na posun principu smluvní svobody, ukázal současně na další neméně aktuální problém současného civilního práva. Platný občanský zákoník vytvořený na principu komercializace, tedy na principu překonání duality občanského a obchodního práva, podléhá pod unijním tlakem na ochranu slabší smluvní strany, zásadní erozi. Takřka všechny v předkládané disertační práci posuzované unijní směrnice měly zásadní vliv na závazkové vztahy, které jsou nyní výlučně předmětem občanského zákoníku. Závazkové vztahy nově upravené výlučně v zákoníku občanském doznávají s každou unijní směrnicí na ochranu spotřebitele proměny, která je protikladem očekávání, které měl stávající občanský zákoník přinést. Požadavek právní jistoty zajištěný neměnností a stabilitou (nových) norem občanského práva tak nedojde

plánovaného očekávání právě pro neohraničený rozvoj vnitřního trhu a stále se zdokonalující ochranu práv spotřebitele.

Případná regulace závazkových vztahů ze strany Unie se tak vždy v (národních) závazkových vztazích projeví, neb odstranění duality občanského a obchodního práva přineslo jen jednu linii závazkových vztahů, která se nachází v občanském zákoníku. Normotvorba přinášející ochranu jedné smluvní straně vždy uloží povinnosti smluvní straně druhé. Unijní upozadění otázek obchodních závazkových vztahů a závazků mezi podnikateli se tak v našem právním řádu nedokáže patřičně projevit přínosem stability závazkových vztahů mezi podnikateli. Ponechám-li stranou soudy o nezbytnosti ochrany slabší smluvní strany, je negativním důsledkem komercializovaného občanského zákoníku do budoucna neohraničený proces změn právní úpravy závazkových vztahů, která by normálně pro závazkové vztahy obchodníků zůstala zcela bez povšimnutí. Právní jistota podnikatelů by při vlastní právní úpravě obchodních závazkových vztahů zůstala takovým procesem zcela nedotčena, což by odstranilo podstatnou část externalit těchto aktérů trhu.

Právě otázka působení vývoje vnitřního trhu Unie a s tím spojená eroze našeho obligačního práva pod vlivem účasti v evropské integraci nebyla v počátcích přípravy stávajícího občanského zákoníku dostatečně zohledněna. Dnes by bylo zcela nesmyslně nákladné opětovně zavádět dualitu závazkových vztahů v našem právním řádu, abychom zajistili větší právní jistotu a neměnnost pravidel alespoň pro část subjektů trhu (podnikatelů). Avšak ponechat zmíněnou myšlenku neměnných a stabilních obchodních pravidel zcela bez povšimnutí by dle mého názoru nebylo úplně správné. Pokud byla ústředním motivem vzniku stávajícího občanského zákoníku autonomie vůle a smluvní svoboda, mohla by být v těchto úvahách o neměnných obchodních pravidlech jejich role zastoupena zmíněným DCFR, jenž právě smluvní vztahy upravuje s minimálním zásahem do autonomie vůle a smluvní svobody. Realizace myšlenky použití DCFR pro vztahy mezi obchodníky by současně přinesla chybějící pilíř obchodního práva, kterým je právě absence obchodních závazkových vztahů. Interpretace typových smluv v občanském zákoníku pro vztahy mezi podnikateli prostřednictvím principů DCFR by stávající absenci právní úpravy obchodních závazkových vztahů nahrazovala alespoň částečně, přičemž by současně obchodníci získali tu jistotu, že pokud aplikují pravidla a principy DCFR na obchodní závazkové vztahy, bude možné takové závazkové vztahy realizovat v rámci celého vnitřního trhu Unie.

Souhrn

Předkládaná disertační práce se zabývá vlivem evropského ekonomického procesu na proměnu principu smluvní svobody. Za primární či základní cíl evropské integrace lze označit závazek členských států vytvářet vnitřní trh, jako oblast bez vnitřních hranic, ve kterém je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Jedním z nástrojů, kterým se Unie snaží dosáhnout společných integračních cílů, jsou směrnice, jejichž adresáty jsou jednotlivé členské státy Unie. Prostřednictvím zmíněných směrnic však může docházet k ovlivnění principů vnitrostátního práva členského státu. Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že první ověřovanou hypotézu, kterou byla domněnka, že spolupráce členských států v rámci evropské ekonomické integrace (normotvorba Unie) ovlivňuje principy smluvního práva ČR, nelze potvrdit. Provedený výzkum jednoznačně prokázal, že principy smluvního práva (princip smluvní svobody) jsou i přes transpozici integračních pravidel zachovány bez zásadní změny. Druhou ověřovanou hypotézou, kterou byla domněnka, že principy smluvní svobody v rámci právní úpravy ČR se odlišují od principů navrhovaných v rámci DCFR, lze jednoznačně potvrdit. Provedený výzkumem bylo zjištěno, že DCFR při formulaci vztahů mezi subjekty stanoví ve většině případů jen minimální požadavky na daný soukromoprávní vztah, kdy limitace těchto minimálních požadavků je DCFR vedena s ohledem na výsledek, kterého má být dosaženo. Třetí ověřovanou hypotézou, kterou byla domněnka, že principy smluvní svobody ČR mohou být ovlivněny nikoli prostřednictvím působení evropské integrace (Unie), ale prostřednictvím působení vnitrostátní exekutivy, lze potvrdit. Provedeným výzkumem bylo zjištěno ovlivnění principu smluvní svobody jen v jediném posuzovaném případě.

Summary

The presented dissertation deals with the influence of the European economic process on the transformation of the principle of contractual freedom. The primary or basic goal of European integration can be characterized as the commitment of member states to create an internal market, as an area without internal borders, in which the free movement of goods, people, services and capital is ensured. One of the instruments with which the Union tries to achieve common integration goals are directives addressed to the individual member states of the Union. However, the principles of national law of a member state may be influenced by means of the aforementioned directives. Through the conducted research, it was found that the first verified hypothesis, which was the assumption that the cooperation of member states within the framework of European economic integration (standard-making of the Union) affects the principles of contract law of the Czech Republic, could not be confirmed. The conducted research clearly demonstrated that the principles of contract law (principle of contractual freedom) are preserved without fundamental changes despite the transposition of the integration rules. The second verified hypothesis, which was the assumption that the principles of freedom of contract within the framework of the legislation of the Czech Republic differ from the principles proposed within the framework of the DCFR, can be unequivocally confirmed. Conducted research found that the DCFR, when formulating relations between subjects, in most cases only sets minimum requirements for a given private law relationship, where the limitation of these minimum requirements is guided by the DCFR with regard to the result to be achieved. The third verified hypothesis, which was the assumption that the principles of freedom of contract in the Czech Republic can be influenced not through the action of European integration (the Union), but through the action of the national executive, can be confirmed. The conducted research found that the principle of freedom of contract was affected in only one case under consideration.

Seznam použitých zdrojů

A. Seznam použité literatury

- [1] BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. Přeložili: Šaroch, S., Viktorová, D. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a. s. 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
- [2] BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans. SCHULTE-NÖLKE a H. G. BE-ALE. *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline ed. Munich: Sellier, European Law Publishers, c2009. ISBN 978-3-86653-097-3.
- [3] BARTOŠEK, J., BAČKOVSKÁ, M. *Zbraně a střelivo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. 254 s. ISBN: 978-80-7400-843-6.
- [4] BAKEŠ, Milan et al. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. xxx, 519 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.
- [5] BEJČEK, Josef a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 1996. I 535 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-781-4.
- [6] BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014. xxvii, 383 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-547-3.
- [7] BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*. 1. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2015. xxxii, 507 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-574-9.
- [8] BEJČEK, Josef. *Smluvní svoboda a ochrana slabšího obchodníka*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 516 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, č. 557. ISBN 978-80-210-8185-7.
- [9] BEJČEK, Josef, KOTÁSEK, Josef, PŘÍKAZSKÁ, Monika a kolektiv. *Obchodní podmínky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 304 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 574. ISBN 978-80-210-8424-7.
- [10] BERGMANN Julian (2018): Neofunctionalism and EU external policy integration: the case of capacity building in support of security and development (CBSD), *Journal of European Public Policy*. ISSN: 1350-1763 (Print).
- [11] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.
- [12] BREMMER, Ian. *Konec volného trhu: státní zásahy a jejich politická rizika*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2014. 203 s. Moderní dějiny. ISBN 978-80-7429-172-2.
- [13] BRŮŽEK, A., SMRČKOVÁ, G., a ZÁKLASNÍK, M. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Velryba, 2007. 196 s. Podnikání a management; sv. 4. ISBN 978-80-85860-19-1.

- [14] BUBELOVÁ, K. *Držitel – detentor nebo possessor? Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, ISBN 80-244-0099-5, 2000, č. 2., str. 30.
- [15] BURCHILL, S. *Theories of international relations*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. s. 310. ISBN 1-4039-4866-6.
- [16] BUSCH, D., HONDIUS, E., VAN KOOTEN, H. J. a SCHELHAAS, H. N. *Principles of European Contract Law and Dutch Law: A Commentary*. Kluwer Law International, 2002. 450 s. ISBN 9789041117496.
- [17] CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Evropská integrace - Evropská unie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2004. xvii, 377 s. ISBN 80-245-0854-0.
- [18] COFFEY, Peter. *The Future of Europe-Revisited*. Cheltenham. Edward Elgar Pub., 2004. 232 s. ISBN-13: 978-1843760399.
- [19] ČECH, P. Mýty a pověry ve výkladu a aplikaci nového civilního práva: Dnešní klid před zítřejší bouří. *Právní rádce* [online]. 2015, 7-8 [cit. 10. 4. 2020]. ISSN 1210-4817. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-64323770-myty-a-povery-ve-vykladu-a-aplikaci-noveho-civilniho-prava-dnesni-klid-pred-zitrejssi-bouri>.
- [20] ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck 2008. xli, 881 s. ISBN 978-80-7179-728-9.
- [21] DOBROVOLNÁ, Eva, Jan HURDÍK, Markéta SELUCKÁ a kol. *Evropské soukromé právo v čase a prostoru*. II. díl, Část deskriptivní, analytická a systémove analytická. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2018. 396 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 607. ISBN 978-80-210-8905-1.
- [22] DONNELLY, J. Realism. In. *Theories of international relations*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. s. 64.
- [23] DVOŘÁK, Jan a kol. *Soukromé právo 21. století*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. xxviii, 502 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-595-6.
- [24] DVOŘÁK, Tomáš, ed. a kol. *Pocta prof. JUDr. Přemyslu Rabanovi, CSc., k 70. narozeninám*. První vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019. ix, 383 stran. ISBN 978-80-261-0882-5.
- [25] DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-325-8.
- [26] GEORGE, Stephen. *Politics and Policy in the European Union*. Oxford: Oxford University Press. 1996. 344 s. 216. ISBN 978-1843760399.
- [27] Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version*. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, 4795 s.
- [28] Eidenmüller, Horst, Florian Faust, Hans Christoph Grigoleit, Nils Jansen, Gerhard Wagner, and Reinhard Zimmermann. "The Common Frame of Reference for European Private Law: Policy Choices and Codification Problems." *Oxford Journal of Legal Studies* 28, no. 4 (2008): 659–708.

- [29] ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 1 119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
- [30] ELIÁŠ, Karel. *Věcná práva v NOZ - držba: Příspěvek prof. Eliáše k držbě, ze Semináře k novému občanskému zákoníku pro zástupce krajů, který se konal v roce 2012*. [online]. 18. 03. 2014 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vecna-prava-v-noz-casti-drzba>
- [31] ELIÁŠ, Karel, Michaela ZUKLÍNOVÁ, Bohumil HAVEL a Tomáš DVOŘÁK. *Osnova občanského zákoníku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 574 s. ISBN 978-80-7380-205-9.
- [32] FEDORKO, M., BAŇOUCH, H. *Mezinárodní organizace*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2000. 254 s. Studie; sv. 15. ISBN 80-210-2474-7.
- [33] FIALA, P., PITOVÁ, M. *Evropská unie*. 2. doplněné vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 803 s. ISBN 978-80-7325-223-6.
- [34] FRYŠTENSKÁ, Marcela. *Ekonomická analýza civilního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 312 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia č. 518. ISBN 978-80-210-7880-2.
- [35] GERLOCH, A., WINTR, J., ed. *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek v ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 378 s. ISBN 978-80-7380-192-2.
- [36] GERLOCH, A. *Teorie práva*. 3. Rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 344 s. ISBN 80-86473-85-6.
- [37] GRAY, John. *Liberalismus*. Praha: Občanský institut, 1999. 114 s. ISBN 80-86228-01-0.
- [38] GRMELOVÁ, Nicole. *Vybrané kapitoly z Evropského obchodního práva*. Vydání: první. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. 149 stran. ISBN 978-80-245-2118-3.
- [39] GRIGOLEIT, H. C. & TOMASIC, L. (2012) "Acquis Principles" Basedow, J., Hopt, K. J., and Zimmermann, R. (ed.s), Max Planck Encyclopaedia of European Private Law, (Oxford: OUP)
- [40] GUZZINI, S. *Realismus v mezinárodních vztazích a mezinárodní politické ekonomii*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. 299 s. Studium. ISBN 80-85947-84-6.
- [41] HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Právní teorie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 439 s. Monografie. ISBN 978-80-7380-458-9.
- [42] HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012. 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.
- [43] HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich. *Základy filosofie práva*. Překlad Vladimír Špalek. Vydání 1. Praha: Academia, 1992. 378 s. Filosofická knihovna. ISBN 80-200-0296-0.

- [44] HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. xxxiv, 792 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.
- [45] HOLLÄNDER, Pavel. *Nástin filosofie práva: úvahy strukturální*. 1. vyd. Praha: Všehrd, 2000. 125 s. ISBN 80-85305-43-7.
- [46] HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 492 stran. ISBN 978-80-7380-639-2.
- [47] HUNTINGTON, S. P. *Sřet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Vyd. 1. Praha: Rybka, 2001. 447 s. ISBN 80-86182-49-5.
- [48] HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.
- [49] HURDÍK, Jan et al. *Evropské unifikační projekty závazkového práva a české občanské právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 160 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; č. 359 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 359. Řada teoretická. ISBN 978-80-210-5042-6.
- [50] HURDÍK, Jan., HANDLAR, Jiří. Pojetí a systém unifikačních projektů evropského smluvního práva (DCFR) a české právo smluvních závazků. In *Evropské unifikační projekty závazkového práva a české občanské právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 11. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; č. 359 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 359. Řada teoretická. ISBN 978-80-210-5042-6.
- [51] HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 197 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity = Acta Universitatis Masarykianae Brunensis Iuridica. Řada teoretická; sv. 367. ISBN 978-80-210-5063-1. Dostupné také z: <https://munispace.muni.cz/book?id=584>.
- [52] HURDÍK, Jan; SELUCKÁ, Markéta; KOUKAL, Pavel a kol. *Evropské soukromé právo v čase a prostoru, I. díl Část teoretická, metodologická a systémová*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. 205 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 594. ISBN 978-80-210-8648-7.
- [53] CHEREDNYCHENKO, Olha O. and JANSEN, Chris E. C., *Principles of European Law on Financial Service Contracts?* (March 24, 2009). *European Review of Private Law*, Vol. 16, No. 3, pp. 443-468, 2008, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1367747>.
- [54] Christian von Bar, Eric M. Clive, Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, definitions and model rules of European private law: draft common frame of reference (DCFR)*. Outline edition. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2009. s. 650. ISBN 978-3-86653-097-3.
- [55] JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 492 stran. ISBN 978-80-7380-639-2.

- [56] JANOVEC, Michal. *Dohled nad finančním trhem a jeho integrace*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2018. xiv, 174 stran. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-877-3.
- [57] JELÍNEK, J., IVOR, J. et. al. *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015. 384 s. ISBN 978-80-7502-080-2.
- [58] JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 742 s. Finanční trhy a instituce. Finance. ISBN 80-247-0769-1.
- [59] JINDŘICHOVÁ, Denisa. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. xviii, 227 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-510-7.
- [60] JUNCKER, Jean-Claude. *Projev o stavu Unie 2017 ze dne 13. září 2017*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2017. 128 s. ISBN 978-92-79-71060-5.
- [61] JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8.
- [62] JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012. 174 s. Studie. ISBN 978-80-87284-26-1.
- [63] KANT, I. *K věčnému míru: filosofický projekt; O obecném rčení: Je-li něco správné v teorii, nemusí se to ještě hodit pro praxi*. Překlad Petra Stehlíková a Karel Novotný. 1. vyd. Praha: OIKOYMENH, 1999. 101 s. Knihovna novověké tradice a současnosti; sv. 31. ISBN 80-86005-85-2.
- [64] KALÍNSKÁ, Emilie a kol. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 228 s. 74. Expert. ISBN 978-80-247-3396-8.
- [65] KARFÍKOVÁ, Marie a kol. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. x, 344 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-935-0.
- [66] KLÍMA, K. a kol. *Evropské právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 579 s. ISBN 978-80-7380-335-3.
- [67] KLÍMA, K., aj. *Státověda*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 415 s. ISBN 80-86898-98-9.
- [68] KLÍMA, K. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o. 2003. 312 s. ISBN 80-86395-78-2.
- [69] KLÍMA, K. *Ústavní právo*. 3. Rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 759 s. ISBN 80-7380-000-4.
- [70] KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. 991 s. ISBN 978-80-7380-742-9.
- [71] KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: C. H. Beck, 1995. xxii, 386 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.
- [72] KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, 247 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

- [73] Komentář České bankovní asociace k novele daňového řádu (prolomení bankovního tajemství) ze dne 21. 03. 2018. Dostupný: <https://czech-ba.cz/komentar-cba-k-novele-danoveho-radu>
- [74] KOTÁSEK, JOSEF. *Doplňující výklad smlouvy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 118 stran. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; svazek č. 644. Řada teoretická. Scientia = Acta Universitatis. ISBN 978-80-210-9148-1 (online: pdf).
- [75] KUČERA, Zdeněk a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-108-3.
- [76] KUNEŠOVÁ, Hana a kol. *Evropská unie: vybrané kapitoly z pohledu ekonomů*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2005. 256 s. ISBN 80-7043-390-6.
- [77] KRÁLÍK, Michal. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku: uplatňování nároků a rozhodování o nich: procesní a hmotněprávní souvislosti*. 2., podstatně dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. 527 s. Praktik. ISBN 978-80-87576-96-0.
- [78] KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. 4., aktualiz. a rozš. vyd., V Ekopresu 3. Praha: Ekopress, 2010. 751 s. ISBN 978-80-86929-60-6.
- [79] *Krise eurozóny: současný stav a perspektivy: souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře ...: Brno, 22. listopadu 2013 [v Moravském zemském muzeu]*. 1. vyd. Praha: Newton College ve spolupráci se Vzdělávacím střediskem na podporu demokracie, 2013. 160 s. ISBN 978-80-87764-01-5.
- [80] KŘEPELKA, Filip. *Přenos, doprovod a zohlednění evropského práva českým právem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 125 s. Spisy Právnické fakulty MU. Řada teoretická; sv. 364 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 364. Řada teoretická. ISBN 978-80-210-5066-2. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/repo/907861>.
- [81] KUČERA, Z., a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-108-3.
- [82] LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2007. xxvii, 538 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-560-5.
- [83] LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [84] LAVICKÝ, Petr et al. *Private law reform*. 1st ed. Brno: Masaryk University, 2014. 329 s. Publications of the Masaryk University; file no. 501 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; no. 501. Theoretical series. Scientia. ISBN 978-80-210-7603-7.
- [85] LIŠKA, Petr. *Zákon o bankách: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016. xxiv, s. 513. 641 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-385-3.
- [86] LIŠKA, Petr et al. *Obchodní závazky*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2021. xviii, 498 stran. Meritum. ISBN 978-80-7676-123-0.
- [87] LIŠKA, Petr, ELEK, Štefan a MAREK, Karel. *Bankovní obchody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 214 s. ISBN 978-80-7478-510-8.

- [88] LUHMANN, N. *Vertrauen Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität*. 5. Auflage UVK Verlagsgesellschaft mbH Konstanz mit UVK/Lucius München, 2014. s. 8. 128 s. ISBN 978-3-8463-4004-2.
- [89] Magnus, Ulrich. CISG and CESL (September 1, 2012). Liber Amicorum Ole Lando, pp. 225-255, Michael Joachim Bonell, Marie-Louise Holle, and Peter Arnt Nielsen, eds., Djøf Forlag, 2012, *Max Planck Private Law Research Paper No. 12/27*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2165758>
- [90] MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště právu českému*. 5. podst. upr. a dopl. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 551 s. Edice učebnic PrF MU; sv. 402. ISBN 978-80-210-4474-6.
- [91] Ministerstvo vnitra splnilo zadání vlády a vypracovalo novelu zákona o zbraních. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 10. 11. 2017 [cit. 2018-12-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/vyzkum/docDetail.aspx?docid=22095814&doctype=ART>
- [92] MOLNÁR, Zdeněk et al. *Pokročilé metody vědecké práce*. 1. vyd. [Zeleneč]: Profess Consulting, 2012. 170 s. Věda pro praxi. ISBN 978-80-7259-064-3.
- [93] MORAVEC, Tomáš a kol. *Spotřebitel a podnikatel na dynamicky se rozvíjejícím trhu*. Vydání první. V Praze: C. H. Beck, 2019. xxvi, 341 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-745-3.
- [94] ONDŘEJ, Jan a kol. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2013. xvi, 365 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-446-9.
- [95] ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 4. Vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 476 s. ISBN 978-80-7380-348-3.
- [96] *Open Fire-Understanding Global Gun Cultures*. Edited by Charles Fruehling Springwood. New York: Berg Publishers, 2007. s. 227. ISBN: 978-1-84520-4174
- [97] OUTLÁ, V., aj. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 388 s. ISBN 80-86898-97-0.
- [98] PELIKÁNOVÁ, Irena. *Koncepce obchodního práva v nové soukromoprávní kodifikaci*. In *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, roč. 23, č. 1. ISSN: 1210-9126.
- [99] POSPÍŠIL, Richard. *Vybrané kapitoly z ekonomiky Evropské unie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 95 s. Skripta. ISBN 80-244-0768-X.
- [100] PIHERA, Vlastimil. *Zákon o bankách: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2011. s. 336. 528 s. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-389-9.
- [101] PLECITÝ, Vladimír a Jiří KOCOUREK. *Občanský zákoník: výklad, judikatura, související předpisy : (stav k ...)*. 4. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. 735 s. ISBN 978-80-7317-059-2.
- [102] POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2006. xvii, 716 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7.

- [103] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 4.*, dopl. a rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. xxii, 460 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0.
- [104] POTOČNÝ, M., ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 5.*, dopl. a rozš. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2006. xxii, 511 s. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-536-4.
- [105] RABAN, P., a kol. *DCFR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008. 222 s. ISBN 978-80-87252-00-0.
- [106] RABAN, P. a kol. *Obchodní právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2020. 704 s. ISBN 978-80-87713-19-8.
- [107] RABAN, P. a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. 530 s. ISBN 978-80-87713-18-1.
- [108] RABAN, Přemysl a kol. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. 476 s. ISBN 978-80-87713-10-5.
- [109] RABAN, P., DITTRICH, M., DRYKOVÁ, B., TLOUŠŤOVÁ, P., HRUZOVÁ, V., RABANOVÁ, A., VALACHOVÁ, K. *Draft Common Frame of Reference (DCFR) - Návrh společného referenčního rámce verze leden 2008*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008. 222 s. ISBN: 978-80-87252-00-0.
- [110] RAYMOND, Robert. *Sjednocení měny v Evropě*. Překlad Jaroslav Keliš. 1. vyd. Praha: HZ, 1995. 143 s. Editio Q. ISBN 80-901918-2-7.
- [111] REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1999. 741 s. ISBN 80-85943-89-1.
- [112] REVENDA, Zbyněk et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [113] RONZITTI, N. *Coercive diplomacy, sanctions and international law*. Leiden: Brill Nijhoff, 2016. 315 s. ISBN 978-90-04-29989-4.
- [114] ROSŮLEK, P. a CABADA, L. *Evropa národů, patriotů a integrace*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. 166 s. ISBN 80-86473-13-9.
- [115] ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-524-1.
- [116] ROZEHNALOVÁ, Naděžda et al. *Czech private international law*. 1st edition. Brno: Masaryk University, 2015. 315 stran. Publications of the Masaryk University; file no. 544 = Acta Universitatis Brunensis Iuridica; vol. 544. Theoretical series. Scientia. ISBN 978-80-210-8122-2. Dostupné také z: <https://munispace.muni.cz/book?id=895>.
- [117] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. Vyd. 2., aktualiz. a dopl. Praha: ASPI, 2006. 555 s. ISBN 80-7357-196-X.
- [118] SEIDL-HOHENVELDERN, I. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1999. 415 s. ISBN 80-85963-82-5.
- [119] *Společná evropská měna, ekonomický růst a sociální soudržnost: souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře realizovaného v rámci projektu Podpora šíření poznatků výzkumu evropské integrace (reg. č. CZ.1.07/2.3.00/09.0128)...*: Brno, 12. listopadu 2010. 1. vyd. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2010. 170 s. 31. ISBN 978-80-904281-5-7.

- [120] SVOBODA, P. *Právo vnějších vztahů Evropské unie*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2007. 318 s. ISBN 978-80-7201-653-2.
- [121] SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-488-9.
- [122] SYLLOVÁ, J. aj. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. xli, 1299 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-339-4.
- [123] ŠKOP, Martin a MACHÁČ, Petr. *Základy právní nauky*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 196 s. ISBN 978-80-7357-709-4.
- [124] ŠTENGLOVÁ, Ivana, ed. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*. 2. vyd., (aktualiz. a rozš.). Praha: ASPI, 2005. 268 s. Přehledy judikatury. Řada civilní. ISBN 80-7357-108-0.
- [125] ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1999. xxvi, 80 s. Beckova skripta. ISBN 80-7179-133-4.
- [126] TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 880 s. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-430-9.
- [127] TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. lii, 953 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-333-2.
- [128] TICHÝ, Luboš. *Kupní smlouva v novém občanském zákoníku: komentář: [§ 2079-2183]*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2014. xxiii, 503 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-521-3.
- [129] TICHÝ, Luboš, ed. a KOCÍ, Miloš, ed. *Spotřebitelská kupní smlouva*. Praha: Centrum právní komparatistiky, Právnícká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2013. 143 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnícké fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 7. ISBN 978-80-87488-12-6.
- [130] TICHÝ, Luboš, ed. a VEČL, Tomáš, ed. *Vývoj evropského spotřebitelského práva: (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, Beroun, 2009. 163 s. Publikace Centra právní komparatistiky Právnícké fakulty Univerzity Karlovy v Praze; 1. ISBN 978-80-904209-4-6.
- [131] TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, 372 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.
- [132] TINTĚRA, Tomáš a PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020-. svazky. Student. ISBN 978-80-7502-476-3.
- [133] TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. 494 s. Student. ISBN 978-80-87576-53-3.
- [134] TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999. 165 s. ISBN 80-902243-3-4.
- [135] TVRDOŇ, Michal. *Institucionální rámec fungování trhu práce v kontextu ekonomické konvergence a přijetí společné měny: (aplikace na země visegrádské skupiny)*. 1. vyd. Brno: Institut vzdělávání Sokrates, 2011. 199 s. ISBN 978-80-86572-75-8.
- [136] ZIMMERN, A. *The League of Nations And The Rule of Law 1918 - 1935*. London: Macmillan, 1936.

- [137] Zareh Asatryan, Xavier Debrun, Annika Havlik, Friedrich Heinemann, Martin Kocher and Roberto Tamborini. *EconPol POLICY REPORT: Which Role for a European Minister of Economy and Finance in a European Fiscal Union?* Munich: EconPol Europe European Network of Economic and Fiscal Policy Research, 2018, 2 (5). 34 s. ISSN 2566-9028.
- [138] ZIMMERMANN, Reinhard. *The Significance of the Principles of European Contract Law*. European Review of Private Law (ERPL), volume 28, no 3, pp 487-496, September 2020, Max Planck Private Law Research Paper No 21/3.
- [139] VEČERKOVÁ, Eva, SELUCKÁ, Markéta, DUDOVÁ, Jana, URBANOVÁ, Martina a kol. *Společensko-právní aspekty ochrany spotřebitele a jeho zdraví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 299 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, sv. č. 540. ISBN 978-80-210-8050-8.
- [140] Věcný záměr občanského zákoníku (s úpravami po projednání v odborných komisích LRV a v Legislativní radě vlády). [online]. 2022. [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/zakony-a-stanoviska/legislativni-proces>
- [141] VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách po rekodifikaci soukromého práva*. Vyd. 2., 1. ve Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 262 s. Právní rukověť. ISBN 978-80-7478-491-0.
- [142] VOGENAUER Stefan –KLEINHEISTERKAMP Jan (Eds.). *Commentary on the Unidroit Principles of International Commercial Contracts (PICC)*, Oxford University Press, 2009 –. Uniform Law Review, Volume 14, Issue 1-2, January-April 2009, Pages 415–417. ISBN 978-0-19-929175-5.
- [143] WAISOVÁ, Š. *Mezinárodní organizace a režimy ve středovýchodní Evropě*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. Politologie. ISBN 80-86432-46-7.
- [144] WAISOVÁ, Š. *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. 143 s. ISBN 80-86473-42-2.
- [145] WAISOVÁ, Šárka. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 248 s. ISBN 978-80-7380-177-9.
- [146] WINTEROVÁ, Alena, ed. a DVOŘÁK, Jan, ed. *Pocita Sentě Radvanové k 80. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7357-432-1.

B. Seznam použitých právních předpisů

B.1 Primární právo EU

- [147] Amsterodamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení ES a související akty, (Úřední věstník EU, 97/C, 340/01).
- [148] Jednotný evropský akt (podepsaný v Lucemburku dne 17. února 1986 a v Haagu dne 28. února 1986), (Úřední věstník L 169, 29. 6. 1987).
- [149] Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007 (Úřední věstník CIG 14/07, 3. 12. 2007).
- [150] Listina základních práv Evropské unie. OJ C 326, 26. 10. 2012, p. 391–407.

- [151] Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství (ve znění smlouvy z Nice), (Úřední věstník C 325/33, 24. 12. 2002).
- [152] Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie Smlouva o Evropské unii (Konsolidované znění) Smlouva o fungování Evropské unie (Konsolidované znění) Protokoly Přílohy Smlouvy o fungování Evropské unie Prohlášení připojená k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu podepsanou dne 13. prosince 2007 Srovnávací tabulky. Úř. věst. C 202, 7. 6. 2016, s. 1—388.
- [153] Niceská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, (Úřední věstník EU, 2001/C, 80/01).
- [154] Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (podepsaná 18. 4. 1951, ve znění Římské smlouvy).
- [155] Smlouva o Evropské unii (podepsaná 7. 2. 1992, tzv. Maastrichtská smlouva), (Úřední věstník 92/C, 191/01).
- [156] Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (podepsaná 25. 3. 1957, ve znění Římské smlouvy), revidovaný překlad.
- [157] Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (podepsaná 25. 3. 1957, ve znění Římské smlouvy), revidovaný překlad.
- [158] Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (podepsaná 18. 4. 1951, ve znění Římské smlouvy), Revidovaný překlad.

B.2 Sekundární právo EU

- [159] COMPLETING THE INTERNAL MARKET: WHITE PAPER FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN COUNCIL (MILAN, 28-29 JUNE 1985). COM/85/0310 FINAL. Vol. 1985/0130.
- [160] Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law /* COM/2001/0398 final */
- [161] Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - A more coherent European contract law - An action plan. Official Journal 063, 15. 3. 2003 P. 0001 - 0044
- [162] Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422). Úř. věst. L 124, 20. 5. 2003, s. 36—41.
- [163] Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - A more coherent European contract law - An action plan /* COM/2003/0068 final */
- [164] Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - European Contract Law and the revision of the acquis: the way forward /* COM/2004/0651 final */
- [165] Council Directive 89/552/EEC of 3 October 1989 on the coordination of certain provisions laid down by Law, Regulation or Administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities. OJ L 298, 17. 10. 1989, p. 23–30.

- [166] Council Directive 91/477/EEC of 18 June 1991 on control of the acquisition and possession of weapons.
- [167] Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. OJ L 166, 28. 6. 1991, p. 77–82.
- [168] Council Directive 91/477/EEC of 18 June 1991 on control of the acquisition and possession of weapons.
- [169] Council Regulation (EEC, Euratom, ECSC) No 2891/77 of 19 December 1977 implementing the Decision of 21 April 1970 on the replacement of financial contributions from Member States by the Communities' own resources. OJ L 336, 27. 12. 1977, p. 1–7.
- [170] Directive 98/27/EC of the European Parliament and of the Council of 19 May 1998 on injunctions for the protection of consumers' interests. OJ L 166, 11. 6. 1998, p. 51–55.
- [171] Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'). OJ L 178, 17. 7. 2000, p. 1–16.
- [172] Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering - Commission Declaration. OJ L 344, 28. 12. 2001, p. 76–82.
- [173] Directive 2009/22/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on injunctions for the protection of consumers' interests (Codified version) Text with EEA relevance. OJ L 110, 1. 5. 2009, p. 30–36.
- [174] Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC, Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 2006/2004 of the European Parliament and of the Council ('Unfair Commercial Practices Directive') (Text with EEA relevance). OJ L 149, 11. 6. 2005, p. 22–39 (ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, SK, SL, FI, SV).
- [175] Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. OJ L 304, 22. 11. 2011, p. 64–88.
- [176] Directive (EU) 2017/853 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons. OJ L 137, 24. 5. 2017, p. 22–39.
- [177] Directive (EU) 2020/1828 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on representative actions for the protection of the collective interests of consumers and repealing Directive 2009/22/EC (Text with EEA relevance). OJ L 409, 4. 12. 2020, p. 1–27.

- [178] European Parliament resolution on the approximation of the civil and commercial law of the Member States (COM(2001) 398 — C5-0471/2001 — 2001/2187(COS)), O. J C140E, 13. 6. 2002, p. 538.
- [179] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Úř. věst. L 177, 4. 7. 2008, s. 6—16.
- [180] Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012 Text s významem pro EHP. OJ L 176, 27. 6. 2013, p. 1–337. OJ L 267, 10. 10. 2009, p. 7–17.
- [181] Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons.
- [182] Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on representative actions for the protection of the collective interests of consumers, and repealing Directive 2009/22/EC. COM/2018/0184 final - 2018/089 (COD).
- [183] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. Úř. věst. L 171, 7. 7. 1999, s. 12—16.
- [184] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 149, 11. 6. 2005, s. 22—39.
- [185] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (Text s významem pro EHP). OJ L 319, 5. 12. 2007, p. 1–36.
- [186] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES (Text s významem pro EHP).
- [187] Směrnice Rady 2011/16/EU ze dne 15. února 2011 o správní spolupráci v oblasti daní a o zrušení směrnice 77/799/EHS. OJ L 64, 11. 3. 2011, p. 1–12. Special edition in Croatian: Chapter 09 Volume 001 P. 363 – 374.
- [188] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 337, 23. 12. 2015, s. 35—127.
- [189] Směrnice Rady (EU) 2016/2258 ze dne 6. prosince 2016, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz. OJ L 342, 16. 12. 2016, p. 1–3.

- [190] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Text s významem pro EHP). Úř. věst. L 141, 5. 6. 2015, s. 73—117.
- [191] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 ze dne 20. května 2019 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES a o zrušení směrnice 1999/44/ES (Text s významem pro EHP). PE/27/2019/REV/1. OJ L 136, 22. 5. 2019, p. 28–50.

B.3 České právní předpisy a jejich návrhy

- [192] Sněmovní tisk 775/0 Vládní návrh zákona o hromadném řízení. Dostupné z: <https://psp.cz/sqw/text/historie.sqw?o=8&T=775>
- [193] Sněmovní tisk 1059/0. Vládní návrh zákona o platebním styku. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=1059&ct1=0>.
- [194] Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.
- [195] Návrh ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.
- [196] Návrh ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.
- [197] Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 994/0. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=994&CT1=0>
- [198] Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 92, část č. 1/10. Novela zákona o střelných zbraních – EU.
- [199] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [200] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 47/2004 Sb. a nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2004 Sb.
- [201] Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
- [202] Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon.
- [203] Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění zákona č. 36/2008 Sb.
- [204] Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [205] Zákon č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění ze dne 23. 10. 2000.

- [206] Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o zbraních).
- [207] Zákon č. 480/2004 Sb., zákon o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění účinném 7. 9. 2004.
- [208] Zákon č. 36/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [209] Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [210] Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.
- [211] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [212] Zákon č. 368/2016 Sb., novelizujícím zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- [213] Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku.
- [214] Zákon č. 94/2018 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- [215] Zákon č. 13/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní a střeliva, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [216] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

C. Seznam použité judikatury

- [217] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. února 1999, sp. zn. I. ÚS 16/98, 68/1999 Sb., N 25/13 SbNU 177.
- [218] Nález ústavního soudu I. ÚS 342/09 ze dne 15. 6. 2009. N 144/53 SbNU 765.
- [219] Papamichalopoulos v Greece (Series A, No 260-B; Application No 14556/89) European Court of Human Rights (1993) 16 EHRR 440 24 JUNE 1993.
- [220] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 30 Cdo 664/2002.
- [221] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. října 2016, sp. zn. 4 Afs 177/2016 – 35.

D. Seznam publikovaných prací v rámci doktorského studia

- [1] NOVOTNÝ, Jiří. Zneužití postavení v bankovním (obchodním) styku. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2022, roč. 7, č. 1, s. 62-75. ISSN 2533-4387.
- [2] NOVOTNÝ, Jiří. Právní úprava franchisingu dle DCFR. *Obchodní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 31 (2), 29-35. ISSN 1210-8278.
- [3] NOVOTNÝ, Jiří. Zajištění a konfiskace majetku v trestním řízení. In *Jiří Straus, Eduard Bruna. Mezinárodní vědecká konference Trestně právní a kriminalistické aspekty dokazování*. 6. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a.s., 2022. s. 220-231, 338 s. ISBN 978-80-7408-191-0.
- [4] NOVOTNÝ, Jiří. Hlasování per rollam ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy účinné ode dne 1. 1. 2021. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2021, roč. 6, č. 3, s. 285-295. ISSN 2533-4387.
- [5] NOVOTNÝ, JIŘÍ. Návrh nové právní úpravy zákoníku práce v otázce přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2021, roč. 6, č. 1, s. 53-64. ISSN 2533-4387.
- [6] NOVOTNÝ, Jiří. Akciová společnost. In. *Obchodní právo*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2020. Kap. 11. s. 221 až 249. ISBN 978-80-87713-19-8.
- [7] NOVOTNÝ, Jiří. Existuje ještě bankovní tajemství? *Obchodní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 29 (6), 30-34. ISSN 1210-8278.
- [8] NOVOTNÝ, Jiří. Soukromoprávní dopady navrhované změny zákona o zbraních a střelivu. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2020, roč. 5, č. 1, s. 16-30. ISSN 2533-4387.
- [9] NOVOTNÝ, Jiří. Vlastnictví a držba. In. *Tomáš Dvořák. Pocta prof. JUDr. Přemyslu Rabanovi, Csc., k 70. narozeninám*. 1. vyd. Plzeň. Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni, 2019. s. 244-257. ISBN 978-80-261-0882-5.
- [10] NOVOTNÝ, Jiří. Soukromoprávní aspekty směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853. *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2019, roč. 4, č. 2, s. 148-161. ISSN 2533-4387.
- [11] NOVOTNÝ, Jiří. Je normotvorba Unie na úseku střelných zbraní vedlejším projevem (státního) protekcionismu? *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a. s., 2019, roč. 4, č. 1, s. 79-86. ISSN 2533-4387.
- [12] NOVOTNÝ, Jiří a Markéta BRUNOVÁ. Procesní aspekty nezákonného důkazu. In *Jiří Straus, Eduard Bruna. Mezinárodní vědecká konference Trestně právní a kriminalistické aspekty dokazování*. 5. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a.s., 2019. s. 220-231, 338 s. ISBN 978-80-7408-191-0.
- [13] NOVOTNÝ, Jiří. Skryté aspekty nadnárodní normotvorby. In *PORADA, Viktor a Eduard BRUNA. Bezpečná Evropa 2018. Sborník sdělení z IX. ročníku mezinárodní vědecké konference*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a.s., 2019. s. 396-402, 7 s. ISBN 978-80-7408-185-9.

- [14] NOVOTNÝ, Jiří. K teorii dokazování. In *Jiří Straus, Eduard Bruna. Mezinárodní vědecká konference Trestně právní a kriminalistické aspekty dokazování*. 4. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, a.s., 2018. s. 192-199, 357 s. ISBN 978-80-7408-172-9.